

Zve. arch. ev. s. 177/18.

Příloha k čj. 0759/60

C 18956

~~TAJNÉ~~

EV. ČÍS. 176

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

1960

6

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

Generálmajor Václav Matička:

- Vliv hlavních rysů soudobých útočných operací na podmínky pro obklíčení a ničení nepřátelských uskupení 3

✓ Plukovník Oldřich Kvapil, major Ivo Vlček:

- K některým otázkám nepřetržitě bojové činnosti vojsk v útočném boji a operaci 19

Plukovník Ludvík Varvařovský, podplukovník Květoslav Branda:

- Pořádková služba — důležitý prostředek velení v manévrových podmínkách 30

Generálmajor Jan Knotek:

- K otázkám automatizace velení 44

Kapitán Ladislav Lubeník:

- Možnosti zjišťování a ničení hlavních velitelských stanovišť pozemních vojsk nepřítele 53

Major Valent Krehlík:

- Zabezpečení útoku na širokom nesúvislom fronte s násilným prechodom vodného toku v hĺbke, z hľadiska PVO 57

Plukovník Emil Šrank:

- Bojová činnost dělostřelectva při násilném přechodu vodního toku v hloubce nepřátelské bojové sestavy 64

Podplukovník Jan Pechánek, technik podplukovník Slavomír Kokeš:

- Některé problémy zjednodušení a zkvalitnění spojení 72

Podplukovník ČSc Bohumír Oliva:

- Některé problémy materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení armádní útočné operace vedené do velké hloubky a ve vysokém tempu 77

Plukovník Alois Adámek:

- Některé otázky velení vojskům za přepravy po železnici 84

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

Plukovník Josef Průša:

- ✓ ● K problematice spojení v soudobé útočné operaci vševojskové armády 88

DISKUSE

Diskusní příspěvek:

- „Vytváření podmínek pro obklíčení úderného uskupení nepřítele v průběhu armádní obranné operace“ (plk. B. Křivský) 100

- „Dělostřelecké zabezpečení vzdušných výsadků při ovládnutí vodního toku v operační hloubce“ (plk. J. Brož) 104

- „Bojová činnost dělostřelectva při násilném přechodu vodního toku v hloubce nepřátelské bojové sestavy“ (plk. B. Sobotka) 108

- „Studie možnosti k dosažení potřebného tempa přepravy při soudobých násilných přechodech“ (plk. O. Kratochvíl) 111

RECENZE A BIBLIOGRAFIE

- ✓ ● Činnost vojsk při nesouvislých frontách 118

- Válka důvtipu (recenze knihy) 122

- Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů 128

- Problémový ediční program časopisu „Vojenská mysl“ na rok 1961 132

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

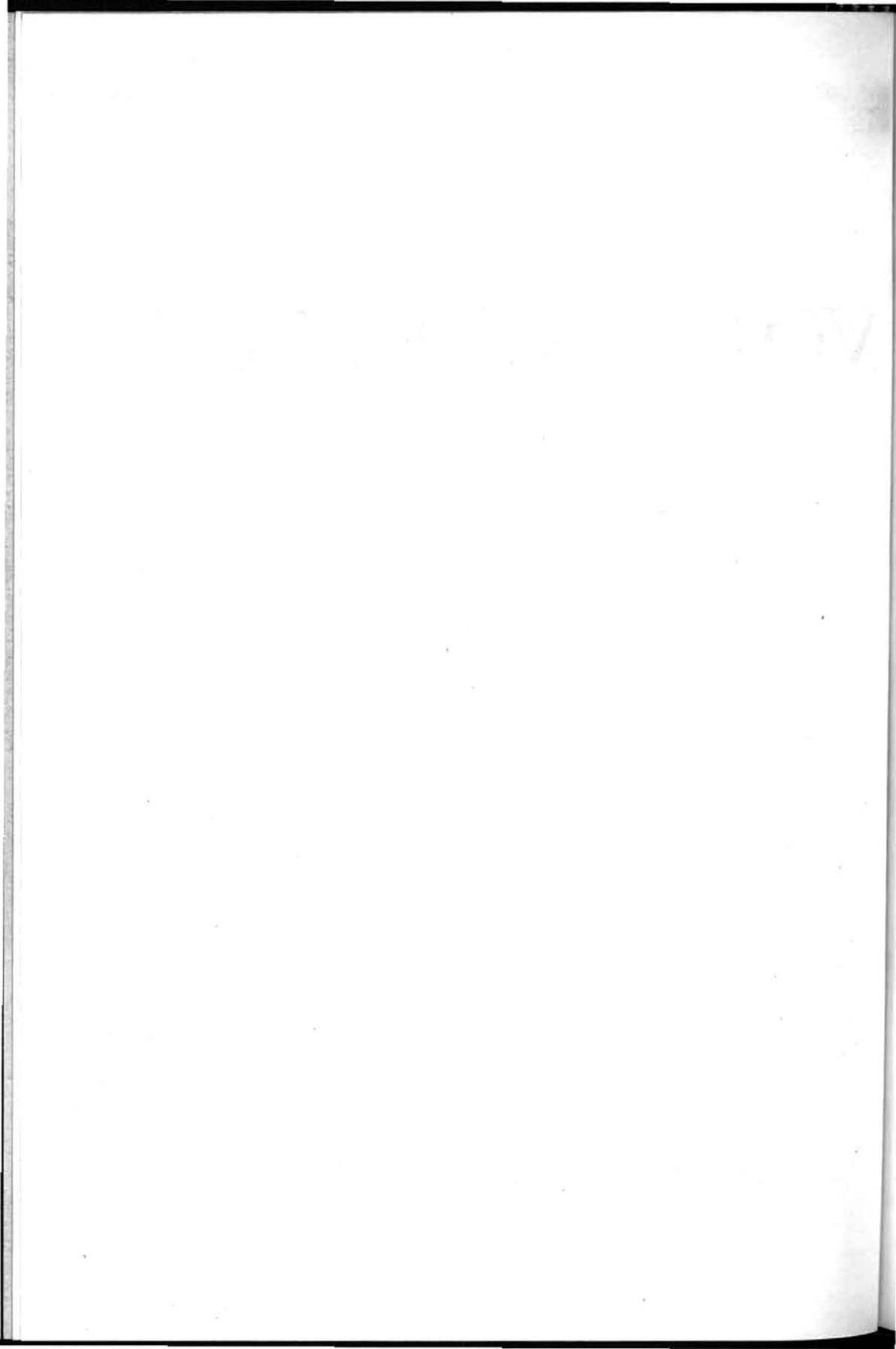
Časopis ministerstva národní obrany

Ročník desátý

6

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1960

Vliv hlavních rysů soudobých útočných operací na podmínky pro obklíčení a zničení nepřátelských uskupení

Generálmajor Václav Matička

Autor se v článku zabývá problémy obklíčování v soudobých útočných operacích.

Rozebírá možnosti obklíčení v různých situacích (v taktické a operační hloubce, při čelním úderu, střetném sražení, při odrážení protiúderu a pronásledování) a uvádí podmínky pro úspěšné provedení obklíčení a ničení nepřátelského uskupení.

Čelní úder a manévry na obklíčení v soudobých útočných operacích

Máme-li analyzovat podmínky, které mohou v soudobých operacích kladně nebo záporně ovlivnit možnosti plánování a provádění útočných operací na obklíčení a zničení nepřátelských uskupení vševojskovou armádou, je nutno nejprve si všimnout alespoň krátce hlavních rysů soudobých útočných operací a útočného boje. Tyto rysy jsou dány především tím, že atomové a termonukleární zbraně, raketové vojsko a radioelektronická bojová technika ve spojení se širokou motorizací a mechanizací armád představuje v současné době hlavní bojové prostředky ozbrojeného zápasu. Soudobá bojová technika prudce zvýšila palebnou a údernou sílu, jakož i pohyblivost vojsk. Operace nabyly vysoce manévrového, neobyčejně rozhodného charakteru. Soudobé útočné operace se pak vyznačují velikou hloubkou, prudkostí a prováděním složitých forem operačního manévru ve velmi krátké době. Zbraně hromadného ničení mohou vytvářet daleko častěji podmínky pro provádění úderů do boků a týlu bránících se nepřátelských uskupení. Rychlý a hluboký průlom do hloubky nepřátelské obrany (viz čl. 200 Oper-1-1, návrh 1960) a dále nesouvislé fronty, jakož i skutečnost, že rozhodující bojová činnost bude probíhat převážně na důležitých operačních a taktických směrech a že při tom zůstanou často značné prostory jen střežené a pouze kontrolované, mohou vytvořit podmínky pro obklíčení.

Jedním z důležitých rysů soudobých útočných operací je skutečnost, že útočník může provést téměř současně do celé hloubky operačního učenění nepřítele hromadné údery raketovými zbraněmi, letec-

tvem, reaktivním a dalekonosným dělostřelectvem při použití atomových a chemických zbraní. Tyto údery mohou být provedeny nejen proti silám a prostředkům nepřítele, který se brání v taktické hloubce obrany tak, jak tomu bylo ve 2. světové válce, avšak i proti operačním a dokonce strategickým zálohám. Atomové zbraně dávají možnost vyřadit jednotlivými a hromadnými údery celé útvary a svazky nepřítele, jeho místa velení, zbraně hromadného ničení se zařízeními, která je zabezpečují, letiště a odpalovací zařízení, komunikační a železniční uzly, velké stanice, mosty, sklady, celá velká průmyslová a administrativní politická střediska a i jiné důležité operační a zvláště strategické objekty.

Palebné údery do celé operační hloubky dovolí útočícím vojskům zničit anebo umlčet nepřítele do té míry, že nebude schopen rozhodného a úporného odporu nebo rychlého a efektivního manévru do prostoru sražení. Veliký vliv jistě bude mít na činnost nepřítele i dezorganizace jeho velení. Hluboké, zdrcující údery silných tankových uskupení, která budou často tvořit první sled operačního učenění, budou moci být prováděny současně na několika směrech. Raketové zbraně, reaktivní i dalekonosné dělostřelectvo a letectvo za použití atomových zbraní zabezpečí jim rozhodnou bojovou činnost při rychlém průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany a vysoké tempo útoku v operační hloubce. Součinnost s taktickými a operačními vzdušnými výsady zvětší a zesílí rozsah současného působení tankových svazků na celou hloubku operačního učenění nepřátelských vojsk. Dobře

organizovaná a stále udržovaná součinnost raketového vojska, letectva, vzdušných výsadků a tankových svazků bude s to zabránit nepřátelským zálohám provádět manévry nebo ho podstatně omezit, popř. zabránit zaujetí obrany připravených prostorů a pásem. Vzniknou tedy příznivé podmínky pro úplné zničení nepřátelských sil po částech nebo alespoň pro jejich izolaci. V takových podmínkách bude nutné, aby bojová činnost úderných uskupení našich vojsk nebyla zaměřena na plnění takových úkolů, které je mohou udržet od rozhodného rozvíjení útoku na směru hlavního úderu do hloubky nebo které mohou oslabit síly, jež budou určeny pro rozdrčení nepřátelských záloh přiváděných na bojiště. Z tohoto hlediska se obklíčení a zničení nepřátelského uskupení již nejeví jako jediná, nejvýhodnější forma operačního manévru, neboť obklíčení nutně vyžaduje odčerpání částí sil a prostředků. Daleko aktivnějším, rozhodnějším a soudobým podmínkám operace odpovídajícím manévrem jeví se dnes hluboký čelní manévr. Atomové zbraně umožňují současný průlom nepřátelské obrany na dvou, třech i více úsecích, umožňují rychlé zdolání taktické hloubky obrany nepřítele a přenesení úsilí úderných uskupení do operační hloubky; jejich cílem bude rozbit ve střetném sražení hluboké operační a strategické zálohy, na něž jsme před tím provedli rozhodné předstihující údery atomovými a raketovými zbraněmi. Tato forma operačního manévru bude zvláště výhodná na směru hlavního úderu frontu nebo v operaci, jejímž cílem bude zmocnit se co možná v nejkratším čase značně vzdálené čáry nebo prostoru, abychom tak předešli nepřítele v jeho ovládnutí většími silami.

Na druhé straně tento způsob ničení nepřítele bude vyžadovat veliký počet a rozhodnou převahu prostředků hromadného ničení, pečlivý průzkum a hluboké znalosti cílů pro údery atomovými zbraněmi. Úspěch čelního úderu bude do značné míry také závislý na úrovni ochrany nepřátelských vojsk proti atomovým zbraním a jiným prostředkům hromadného ničení, na terénních podmínkách v prostorech cílů i v útočném pásmu našich úderných uskupení a na jejich vybudování obrany nepřítele.

Úkoly soudobých útočných operací vševojskových armád budou zřídka stejné. Musí se bezpodmínečně vycházet ze zámyslu velitele frontu, budou podmíněny růzností operační a taktické situace a budou závislé na silách a prostředcích, jež velitel armády bude mít k dispozici pro splnění daného

úkolů. Ani pro čelní úder nebudou vždy a všude výhodné podmínky, neboť žádná forma operačního manévru, třeba byla sebe více efektivní, nemůže být účelnou a jedinou ve všech případech. Často ve změněných podmínkách může se změnit i ve svůj protiklad a mít pak zcela opačný výsledek; to se může stát při šablonovitěm řešení sice stejných problémů, ale v jiné operačně taktické situaci. Bude proto někdy nutno doplňovat, kombinovat nebo nahrazovat čelní útok druhými účelnými formami operace.

Takovou jinou formou operačního manévru, jejíž efektivnost byla plně prověřena zkušenostmi Velké vlastenecké války, je průlom obrany nepřítele na dvou nebo více úsecích a jeho rychlé rozvinutí údernými uskupeními do boků a týlu nepřítele na sbíhavých směrech s cílem obklíčit a zničit jeho uskupení. V soudobých operacích nutno vidět hlavní předpoklad úspěšného obklíčení v rozhodné a sladěné činnosti vojsk, vedoucích údery do boků a týlu nepřítele, s mohutnými palebnými údery, které ničí nepřátelské uskupení již v průběhu obklíčení. Vojskům nepřítele nesmí být dána sebekratší možnost organizovat obranu a klást organizovaný odpor. Vysoce aktivní činnost našich vojsk na směrech, které vycházejí do boků a týlu nepřítele, může způsobit nahuštění jeho vojsk v omezených prostorech a vytvoří tak výhodné cíle pro naše údery prostředky hromadného ničení. Při obklíčování nepřítele v operační hloubce budou jeho uskupení velmi často v prostoru ženijně nepřipraveném nebo velmi slabě vybudovaném s minimálními možnostmi ochrany a likvidace následků po našich úderech prostředky hromadného ničení. Naše protiradiotechnická opatření mohou mít při boji nepřítele s obrácenou frontou výhodnější podmínky pro svou činnost a proto mohou daleko podstatněji přispět k rozvrácení velení obklíčeného nepřítele, k jeho dezorganizaci a demoralizaci.

Zakončení obklíčení nepřátelského uskupení a jeho rychlá likvidace zbavuje nepřítele možnosti uchránit své síly vyjitím z boje, bojem na zdrženou nebo odchodem. V některých frontových operacích, zvláště na směrech pomocných úderů nebo na bocích hlavního úderného uskupení, bude obklíčení vytvářet podmínky pro hluboký a prudký úder hlavního úderného uskupení frontu. Přitom obklíčení může spolehlivě zabezpečit boky hlavního úderného uskupení a dát veliteli frontu možnost maximálně soustředit údery prostředků hromadného ničení ve prospěch vojsk na hlavním úderu.

Podmínky pro obklíčení a ničení nepřátelských uskupení v taktické a operační hloubce

Rozebereme-li systém a strukturu soudobé nepřátelské obrany a všimneme-li si názorů našich pravděpodobných nepřátel na vedení obranné operace (boje), ukazuje se nám, že význam taktické hloubky obrany se podstatně změnil od doby druhé světové války. V soudobých podmínkách operace útočník bude mít při použití zbraní hromadného ničení vždy možnost daleko rychleji zničit nebo dostatečně umlčet obránce na směrech a v prostorech, jež si zvolil pro svůj úder v celé taktické hloubce, aniž by k tomu potřeboval rozsáhlé bojové činnosti vlastních vojsk. Z tohoto důvodu nejví se proto výhodně provádět obklíčení a zničení nepřítele v útočné operaci armády již v taktické hloubce tak, jak jsme to viděli např. ve Vitebské či Bobrujské operaci. V soudobých podmínkách mohlo by to vést k podstatnému snížení tempa útočné operace. Obránci byla by kromě toho poskytnuta možnost obnovit narušený systém obrany manévrem druhých sledů a operačních záloh a organizovat souvislou obranu na další výhodné čáře nebo připravených postaveních.

Avšak daleko omezenější budou možnosti rozdrtit nepřítele v operační hloubce jen palebnými a čelními údery. Množství a hodnota zpráv o něm a o různých výhodných cílech pro údery atomovými zbraněmi budou v operační hloubce daleko nižší než v taktické hloubce obrany nepřítele. Zálohy a druhé sledy nepřítele budou tam moci velmi často a skrytě měnit prostory soustředění a lépe je budovat. V průběhu operace budou mít daleko větší a širší možnosti manévru než v taktické hloubce. Údery na ně bude moci provádět jen část vlastních palebných prostředků a to většinou jen na plošné cíle. Teprve, když nepřítel bude přivádět tyto zálohy na bojiště a bude z nich tvořit protiúderná uskupení, tehdy budeme mít daleko příznivější možnosti jak pro údery atomovými zbraněmi, tak i pro manévry do jejich boků a týlu. Daleko hustější sestavy protiúderných uskupení protivníka při jejich zasazování do sražení, a tedy i možnost obejít jejich boky a vyjit jim do týlu, mohou vytvořit výhodné podmínky pro provedení manévru na obklíčení nepřítele, ať již během střetného sražení nebo při pronásledování. Zaujmou-li nepřátelské zálohy výhodné čáry nebo prostory předem připravené k obraně, útočící vojska mohou je částí sil poutat čelně, hlavními

silami obejít jejich křídla a v dalším je obklíčit.

Tato úvaha ukazuje, že v operační hloubce může se obklíčení větších nepřátelských uskupení vyskytovat častěji nežli již v taktické hloubce obrany nepřítele. V taktické hloubce obrany nepřítele může v soudobých podmínkách operace docházet častěji k obklíčování a ničení jednotlivých ohnisek odporu a menších uskupení nepřítele, která nebyla zničena údery prostředků hromadného ničení a která ohrožují týly prvních sledů nebo by mohla ohrozit včasné zasažení druhých sledů do sražení. Tím ovšem nelze nijak vyloučit, že za určitých podmínek může dojít k obklíčení i větších sil nepřítele již v taktické hloubce jeho obrany. Jeden z takových případů může vzniknout např. při organizování a vedení mobilní obrany nepřítelem v jeho taktické hloubce. Sovětské vojenské umění vychází z toho, „že vždy, když je k tomu výhodná možnost, je třeba se snažit stanovit úkol obklíčit jak malá, tak i velká uskupení nepřítele bez zdržení tempa hlavních sil“ (Sborník k čj. 0013374/OS-1960 GŠ-OS, str. 16).

Uskutečněním obklíčení a likvidací nepřátelského uskupení v taktické nebo bližší operační hloubce útočná operace ovšem nekončí, ale vytvářejí se jí pouze podmínky pro další rozvinutí operace do značné hloubky a pro rychlé dosažení konečného cíle operace hlavním úderným uskupením fronty.

V soudobých podmínkách operace bude vševojsková armáda právě tak, jako za Velké vlastenecké války, plánovat a provádět útočnou operaci převážně v sestavě fronty. Proto i útočná operace vševojskové armády na obklíčení a zničení nepřátelského uskupení se bude provádět nejčastěji v součinnosti se sousední armádou vlastního nebo sousedního frontu. Příklady z Velké vlastenecké války ukazují, že právě v těchto případech se vytvářely nejvýhodnější podmínky pro úspěšné obklíčení a pro rychlou likvidaci obklíčených nepřátelských uskupení (například obklíčení Vitebského uskupení Němců bylo dosaženo údery 43. armády 1. pobaltského a 39. armády 3. běloruského frontu).

V období Velké vlastenecké války začínaly operace na obklíčení a zničení nepřítele zpravidla průlomem souvislé fronty nepřátelské obrany, rozšířením průlomu do stran a do hloubky a dále provedením ob-

chvatu jednoho nebo obou boků nepřátelského uskupení. Vytvořením vnitřního a vnějšího kruhu obklíčení a vzdušnou bloádou byl obklíčený nepřítel izolován, další úder rozptýlen na menší, od sebe oddělené skupiny, a tyto byly likvidovány. Charakteristické rysy soudobých operací však ukazují, že tento způsob zahájení operací na obklíčení, i když nemůže být ani dnes vyloučen, nebude v soudobých podmínkách již typický. Je nesporné, že atomové a raketové zbraně mohou dnes vytvořit ve velmi krátké době široké a hluboké mezery v jakékoli obraně protivníka, dále že fronta nebude souvislá, ale naopak, že boje a sražení budou probíhat současně na nestejně úrovni, v řadě prostorů na široké frontě a do značné hloubky; to dává předpokládat, že podmínky pro obklíčení mohou častěji vznikat teprve v průběhu operace a to v důsledku manévru do boků a týlu nepřátelských uskupení.

Operačně taktická situace, v níž vševojsková armáda může provádět obklíčení, může být velmi rozličná. Konkrétní podmínky budou vyplývat z celkových cílů operace, z charakteru bojové činnosti, ze situace na daném operačním směru a z jeho vojenskogeografických podmínek, z celkového poměru sil a prostředků, v nichž rozhodující úlohu budou mít prostředky hromadného ničení, jakož i prostředky dopravy, její je na cíl, zvláště raketové zbraně.

Stejně jako po zakončení prvních sražení v počátečním období války, tak i v průběhu dalších operací bude nutno útočící armádě doplňovat živou sílu, bojovou techniku, prostředky materiálně technického zabezpečení, bude nutno často přeskupovat síly a organizovat velení. I když nelze očekávat, že v soudobých podmínkách frontové operace vzniknou nějaké delší pauzy, přesto může být bojová činnost v této době do určité míry omezena nebo může i podstatně změnit svůj charakter. Vždyť ještě před zahájením počátečních sražení, dále v jejich průběhu a zvláště v tomto období, mohou obě strany použít soudobé ženíjní techniky, připravených železných a železobetonových skládacích konstrukcí, jakož i jiných nových technických prostředků k tomu, aby poměrně ve velmi krátké době vytvořily řadu obranných postavení nebo i pásem do značné hloubky, zvláště na důležitých operačních směrech. Některá postavení a rajóny budou předem obsazovány vojsky. Obdobná situace může se vytvářet i během války mezi jednotlivými, po sobě následujícími frontovými operacemi. Obranná hodnota, zvláště stupeň ženíjního vybu-

dování obranných postavení a pásem, budou v těchto případech záviset v první řadě na tom, jakým tempem se rozvíjela předcházející operace, zda zaujetí těchto postavení nebo pásem prováděla ústupující vojska nepřítel pod naším tlakem nebo je prováděly zálohy nepřítel, přivedené z hloubky, mimo dotyk s našimi vojsky. V závislosti na těchto faktorech a na době nutné pro přípravu další útočné operace armády, může být hodnota takové nepřátelské obrany různá. Bude-li hodnota obrany nepřítel jen nízká, může být provedeno obklíčení bránícího se nepřátelského uskupení ještě při rozvíjení první armádní operace nebo ihned v začátku následující útočné operace. Jestliže se podaří nepříteli obsazením obranných rajónů rozšířit frontu tak, že by manévr na obchvat nebo obejítí jeho křídla byl příliš dlouhý a složitý, pak pro vševojskovou armádu bude výhodnější provést obklíčení a zničení nepřítel přímo po průlom jeho obrany z chodu na několika směrech. Průlom může být nejrychleji proveden tankovými svazky v součinnosti s taktickými a operačními výsady po úderech atomovými zbraněmi, raketovým vojskem a popřípadě letectvem na nejdůležitější operné body, obranné rajóny a zálohy nepřítel. Jestliže počet atomových zbraní, kterými bude armáda v tomto období disponovat, bude omezen (například tehdy, nebude-li útočit na směru hlavního úderu frontu), podaří-li se nepříteli vybudovat a zaujmout obranu dostatečné hodnoty, zvláště bude-li mít dobře organizovanou ochranu proti zbraním hromadného ničení a budou-li dobré podmínky pro rychlý manévr našich úderných uskupení, může být pro armádu výhodnější provést útočnou operaci na obklíčení úderem na křídla nepřátelského uskupení nebo jejich obejítím. Zatím co obklíčující úderné skupiny našich vojsk budou obcházet nepřátelské uskupení, musí být nepřítel poután čelně vysoce aktivní činností. Je samozřejmé, že úspěch této varianty bude v první řadě záviset na utajení a všestranném zabezpečení rychlého manévru hlavního úderného uskupení armády.

Z těchto úvah vyplývá, že při první armádní útočné operaci vzniknou častěji výhodné podmínky pro ničení větších uskupení protivníka manévrem na obklíčení až při plnění jejího dalšího úkolu. Naproti tomu při následující útočné operaci vševojskové armády 1. sledu frontu mohou být vytvořeny výhodné podmínky pro obklíčení a zničení větších sil nepřítel již v jejím začátku, kdy ještě vlastně přerůstá v novou

následující operaci nebo při plnění jejího bližšího úkolu. Takové podmínky vzniknou zvláště tehdy, když v době vyjití úderného uskupení vševojskové armády na čáru nebo do prostoru, jenž byl cílem první operace, bude nepřítel přivádět z hloubky silné operační nebo strategické zálohy.

Všimněme si dále, v jakých podmínkách může dojít k provedení obklíčení nepřítele vševojskovou armádou druhého sledu frontu. V podstatě může plnit tato armáda v rámci útočné operace frontu některý z těchto úkolů:

— zpravidla bude zasazena do sražení na směr hlavního úderu frontu s cílem rozvíjet útočnou operaci do hloubky ve vysokém tempu a v součinnosti s tankovou a vševojskovými armádami prvního sledu dosáhnout cíle operace;

— může rozvíjet útok na vnější frontě obklíčení do hloubky nebo do stran některého boku, pronásledovat a dokončit rozdrocení nepřítele a tak zabezpečit armádě nebo částem sil armád prvního sledu frontu rychle a úspěšně zakončit obklíčení a zničení velkého uskupení nepřítele;

— může vytvořit součást vnitřní fronty obklíčení velkého nepřátelského uskupení v součinnosti s armádami prvního sledu, jejichž hlavní úderná uskupení úspěšně rozvíjejí operaci do hloubky, avšak jejichž síly nestačí již na obklíčení a zničení nepřítele; tento případ je třeba vidět jako méně častý, vynucený náhlou změnou operačně taktické situace v průběhu plnění bližšího úko-

lu frontu. Taková situace může například vzniknout tehdy, jestliže většina hlubokých operačních nebo i blízkých strategických záloh nepřítele se octla v obklíčení již při plnění bližšího úkolu frontu a rozvíjení operace do hloubky může frontu zajistit tanková armáda nebo svazky prvosledových vševojskových armád, zvláště nemají-li před sebou ani v další hloubce dostatečně silného nepřítele;

— někdy může zabezpečit bok úderného uskupení frontu, který je ohrožen přisunem velkých nepřátelských záloh anebo který se odkrývá v důsledku neúspěchu sousedního frontu.

V prvních dvou a v posledním případě vševojsková armáda druhého sledu bude svůj úkol plnit buď formou střetného sražení s hlubokými operačními nebo blízkými strategickými zálohami nebo odražením jejich protiúderů. V dalším pak může docházet k pronásledování poraženého nepřítele. Podmínky pro obklíčení mohou vzniknout v průběhu střetného sražení, či po úspěšném odražení protiúderů nepřítele nebo posléze při jeho pronásledování.

Jestliže druhosledová armáda výjimečně bude použita na vnitřním kruhu obklíčení velkého nepřátelského uskupení, bude zpravidla muset nejprve v součinnosti se sousední armádou zakončit obklíčení a současně likvidovat obklíčeného nepřítele, zatím co její hlavní síly anebo jen jejich část bude rozhodnou útočnou činností na vnější frontě zabezpečovat obklíčení nepřátelského uskupení.

Možnosti obklíčení nepřátelských uskupení při střetném boji (sražení), při odražení protiúderů a při pronásledování

Obklíčení a zničení nepřátelského uskupení v důsledku úspěšného střetného sražení bylo ve druhé světové válce řídkým zjevem. V soudobých podmínkách boje a operace, kdy neúměrně vzrostla síla palebných úderů atomových zbraní a raketových prostředků, kdy možnost manévru pozemních vojsk, zvláště tanků, a použití vzdušných výsadků se několikrát zvětšilo, ukazuje se, že střetný boj a střetná sražení budou jedním z nejčastějších druhů boje a operace. Protože právě ve střetném boji se snažíme o to, aby směr hlavního úderu hlavních sil byl veden do boků a týlu nepřítele (viz čl. 200 Oper-1-1, návrh 1960), budou tím vznikat někdy i podmínky pro obklíčení nepřátelských uskupení. Přestože v určitých případech, například při vedení mobilní obrany nepřítelem na důležitém

směru, může ke střetnutí se značnými silami protivníka dojít již v taktické hloubce obrany, bude nejčastěji docházet ke střetným bojům a sražením teprve při rozvíjení útoku v operační hloubce. V taktické hloubce obrany nepřítele střetný boj může totiž probíhat jen v omezeném prostoru a také v omezeném čase. Vojska obou stran jsou většinou v rozvinutých, bojových tvarech a jejich bojová činnost se vyvíjí ještě podle dříve vypracovaných plánů; je zabezpečována dříve organizovaným a připraveným palebným systémem. Proto dojde-li zde přesto k obklíčení po střetném boji, mohou se dostat do obklíčení zpravidla jen menší taktická uskupení, ohniska odporu, taktické výsadky apod.

V operační hloubce obrany nepřítele při střetném sražení mohou vzniknout častěji

podmínky pro obklíčení a zničení větších nepřátelských uskupení. V těchto prostorech se totiž nepřítel zpravidla nebude již moci opřít nebo využít dříve připravených čar, postavení a prostorů pro obranu; jeho bojující vojska nebo protiúderná uskupení budou donucena vést boj většinou s odkrytými boky; hloubka operačního učlenění nepřitele bude podstatně menší. Zasazené zálohy se budou nepříteli daleko hůře nahrazovat a jejich manévry bude zpravidla časově náročnější; velení nepříteli může být v této době značně narušeno a součinnost bránících se vojsk a jejich palebného systému bude zpravidla nižší, než při boji v taktické a bližší operační hloubce. A právě tyto všechny faktory vytvářejí nejpriznivější podmínky pro široký manévr do boků a týlu nepřitele a tedy i pro možnosti obklíčení. Je pravda, že obklíčení nepřátelských protiúderných uskupení bude možno jen stěží plánovat kupředu, neboť střetná sražení se zpravidla budou rozvíjet náhle, za málo jasné situace. Stejně tak jako samostatná organizace střetného sražení bude se provádět často již v průběhu bojové činnosti, tak i manévr na obklíčení a zničení nepřitele bude organizován a uskutečňován mnohdy až v průběhu střetného sražení. Tomu bude napomáhat skutečnost, že na rozdíl od střetného boje v taktické hloubce obrany nepřitele, která je poměrně malá, střetná sražení v operační hloubce mohou mít veliký prostorový rozsah.

Podstatnou úlohu pro úspěšné zakončení manévru na obklíčení a zničení nepřitele ve střetném sražení bude hrát široké používání vzdušných výsadků. Vzdušné výsadky různých velikostí mohou být vysazovány podstatně na větší vzdálenost od vlastních vojsk než v taktické hloubce nepřátelské obrany a budou muset mnohdy útočnou činností i úderem do týlu nepřátelského uskupení pomáhat tankovým a mechanizovaným svazkům, provádějícím obchvat nebo obejití nepřátelského uskupení, aby zakončily obklíčení nepřitele. Manévr na obklíčení v operační hloubce bude vyžadovat od vojsk zvlášť vysokého bojového vypětí, provedení smělého manévru nejen celými svazky, ale mnohdy i celými operačními svazy, pečlivé organizace ve velmi krátké době a spolehlivého zabezpečení.

Jinak budou se vytvářet možnosti pro manévr na obklíčení nepřitele, jestliže v důsledku provedení jeho předstihujících úderů zbraní hromadného ničení nebo neúspěšného střetného sražení, či konečně v důsledku nevýhodného poměru sil bude vlastní vševojsková armáda donucena od-

rázet nejprve nepřátelský protiúder. První povinností velitele armády a velitele fronty sice bude působit nepříteli největší možné ztráty prostředky hromadného ničení, raketovými zbraněmi, dělostřelectvem a letectvem, avšak současně musí řešit úkol co nejrychleji ovládnout výhodnou čáru pro odrazení protiúderu, organizovat a vytvořit dostatečnou hloubku obrany protitankovými prostředky a zátarasy na nejpravděpodobnějším směru hlavního úderu nepřitele, a připravit sem manévry druhých sledů a záloh. Přesto, že k odrazení silných protiúderných uskupení nepřitele bude třeba vytvořit přechodnou, ale dostatečně silnou obranu, nelze v soudobých podmínkách vytvářet na čáře, z níž má být protiúder odrazen, velké hustoty ani větší soustředění vojsk. Nepřítel bude svůj protiúder vždy zabezpečovat údery zbraní hromadného ničení a právě velké hustoty našich vojsk na čáře odrazení protiúderu mohly by se stát výhodnými cíli úderů jeho atomových zbraní.

V takové situaci nebude moci velitel armády použít ihned tankových útvarů a prvosledových svazků k manévru do boků a týlu nepřátelského protiúderného uskupení, ale bude jimi muset v první řadě předejít nepříteli v ovládnutí výhodné čáry pro odrazení protiúderu. Někdy bude moci velitel armády provádět potřebný manévr současně, častěji však teprve po rozbití hlavních sil nepřitele z místa, druhým sledem a zálohami z hloubky. Manévr na obklíčení a zničení velkého protiúderného uskupení nepřitele bude moci být proveden zpravidla jen v součinnosti se sousední armádou. Svazky, které budou určeny pro splnění tohoto úkolu, bude mnohdy nutno přesunout z jiných, velmi odlehklých směrů, nebo přisunout z hloubky, ze zálohy velitele fronty. Organizace obklíčení se v tomto případě bude provádět v průběhu odrazení nepřátelského protiúderu, často ve velmi složité a ne zcela jasné situaci. Svazky, jež budou určeny pro úder do boků a týlu nepřitele, budou muset často provést rozsáhlý manévr, aby se nezávázaly do boje se zajišťovacími útvary na bocích nepřátelského protiúderného uskupení, ale aby mu co nejrychleji vyšly do týlu, odrážely jej od přisunovaných dalších záloh a rozhodným úderem jej porazily.

Je zřejmé, že i v tomto případě mohou sehrát významnou úlohu vzdušné výsadky různého složení, obdobně jako při provádění manévru na obklíčení a zničení nepřitele ve střetném sražení.

Všimněme si v dalším, jaké podmínky pro obklíčení a zničení nepřátelského uskupení mohou vznikat během pronásledování. Zkušenosti z činnosti německo-fašistických vojsk za Velké vlastenecké války, jakož i soudobé názory některých západních vojenských teoretiků na vedení obranného boje ukazují, že v důsledku úspěšného rozvinutí našeho útoku, nebo střetného sražení či po rozhodném odražení nepřátelského protiúderu může nepřítel zahájit ústup s cílem odvrátit zničení svých vojsk, získat čas a výhodnější podmínky pro pokračování v obranném boji (operaci). V soudobé obranné skupiny armád nepřítele je mnohdy polovina sil ve druhých sledech a zálohách a obránce bude jimi zpravidla provádět silné protizteče a protiúderu na útočící vojska vševojskové armády; proto může dojít k pronásledování nepřítele ve větším rozměru zpravidla až po zasazení a rozdrčení jeho hlavních sil, to znamená nejdříve po ovládnutí pásma armádních záloh. Na směr hlavního úderu frontu, kde lze očekávat rozhodnou naši převahu v atomových zbraních a raketových prostředcích, může ovšem dojít k pronásledování již dříve, budou-li hned při prvním hromadném úderu zničeny nejen taktické, ale i bližší operační zálohy nepřítele. Hromadné palebné úderu atomových a raketových zbraní v operační hloubce budou vyvolávat prudké změny bojové činnosti, jak z útočné do obranné činnosti, tak i obráceně. V této situaci nejen střetná sražení a odražení protiúderů, nýbrž i průlom různých obranných čar a násilné přechody vodních toků z chodu mohou se rychle změnit v pronásledování.

Výhodné podmínky pro obklíčení a zničení nepřítele v této situaci vytvářejí se při rovnoběžném pronásledování.* V soudobých podmínkách daleko častěji a rychleji může být přeměněno i čelní pronásledování v rovnoběžné. Jaderné zbraně dávají nám totiž možnost zničit ve velmi krátké době krycí prvky nepřítele (zadní a boční voje nebo odřady z hlavního uskupení ustupujících vojsk). Nejvýhodnější podmínky pro obklíčení nepřítele vznikají však při kombinovaném pronásledování, v němž motostřelecké divize mohou vést pronásledování čelní a tankové svazky rovnoběžně. Vojska, jež budou provádět rovnoběžné pronásledování, nebudou mít zpravidla před sebou značnější síly protivníka a budou proto dosahovat daleko vyššího tempa při postupu než nepřítel,

který bude nucen vést neustálý boj s našimi čelně pronásledujícími svazky.

Tím bude umožněno rovnoběžně pronásledujícím vojskům vyjít v týlu nepřítele na jeho ústupové cesty a v součinnosti s čelně pronásledujícími svazky nepřítele obklíčit a zničit. Velký význam pro rychlé a úspěšné zakončení obklíčení při kombinovaném pronásledování mohou mít vzdušné výsadky, a to i menší síly a diverzní skupiny, jež mohou podstatně zdržovat ustupujícího nepřítele bojem v léčkách na osách, ničením citlivých komunikačních objektů, rušením systému nepřátelského velení a podobně. Ta skutečnost, že v soudobých podmínkách mohou atomové zbraně a raketové vojsko palebnými údery daleko rychleji zlomit odpor bránícího se nepřítele, dává předpoklad k tomu, že v budoucích operacích může docházet k pronásledování nejen častěji, ale také daleko dříve než tomu bylo v minulosti a to zvláště na směrech hlavního úderu frontu i armád. Obklíčení taktických uskupení může tedy být i v soudobých podmínkách úspěšným zakončením pronásledování, nebude-li možno z jakéhokoliv důvodu dosáhnout úplného zničení nepřítele již údery raketových zbraní a prostředků hromadného ničení.

Rozbor operační situace, v níž mohou vznikat podmínky pro obklíčení a zničení nepřítele, byl by neúplný a mohl by nesprávně zjednodušovat a zkreslovat celou složitost manévru na obklíčení v soudobých podmínkách, jestliže by nebylo poukázáno na rozhodující podmínku pro úspěch obklíčení, tj. na nutnost úspěšného a nepřetržitého boje se zbraněmi hromadného ničení nepřítele a s jeho operačními a strategickými zálohami. Z názorů našich pravděpodobných nepřátel jasne vyplývá, že na tyto činitele kladou největší důraz a ukazují, že právě jimi chtějí v nejbližší době rázně změnit taktickou a operační situaci ve svůj prospěch, bude-li jim hrozit obklíčení.

Předmětem těchto úvah není rozbor podmínek pro obklíčení a zničení nepřátelského uskupení vševojskovou armádou při obranné operaci a tedy ani při provádění armádního nebo frontového protiúderu. Avšak vzhledem k tomu, že v soudobých podmínkách bude často docházet k přechodu z útoku do dočasné obrany i obráceně a dále, že protiúderu mohou přerůst bezprostředně v útočnou operaci nebo v protiútok, chtěl bych jen krátce ukázat, že také v této situaci mohou vzniknout podmínky, kdy vše-

*) Viz čl. 231 Oper-1-1, návrh 1960.

vojsovská armáda může částí nebo většinou sil, v součinnosti se sousední armádou a vzdušnými výsady, obkličít nepřátelské uskupení. Nutnou podmínkou ovšem bude, aby armáda během obranného sražení zachovala si volné a bojeschopné síly nebo aby obdržela pro tento úkol nové svazky ze zálohy velitele frontu. Protiúderné uskupení vševojskové armády může v takovém pří-

padě využít hromadného úderu atomových zbraní na proniklé nepřátelské uskupení a úspěšně se rozvíjejících protiúderů sousedních armád nebo druhého sledu frontu k manévru na obkličení. Uskutečnění obkličení za této situace může napomáhat vysoké tempo protiútoků a menší hloubka nepřátelské sestavy, protože nepřítel v této době zpravidla nebude mít silných záloh.

Vliv místa vševojskové armády v úderném uskupení frontu na podmínky pro obkličení

V další části bude třeba ukázat, jaký vliv má místo vševojskové armády ve vztahu k hlavnímu údernému uskupení frontu na podmínky provedení její útočné operace na obkličení a zničení nepřátelského uskupení. Již vpředu bylo uvedeno, že pro armády, které budou na směru hlavního úderu frontu, nejeví se operační manévr na obkličení již tak účelný a v soudobých podmínkách operace dostatečně efektivní. Jiné však mohou být podmínky pro obkličení u těch armád, jejichž hlavním úkolem v duchu zámyslu útočné operace frontu bude spolehlivě zabezpečit hlavní úderné uskupení proti silným nepřátelským protiúderům do jeho boků. Tento úkol zpravidla budou plnit vševojskové armády prvního sledu, méně často z druhého sledu frontu a to provedením úderů a rozvíjením útoku do strany ohroženého boku frontu.

Vševojsková armáda, která bude plnit obdobný úkol, může rozvíjet útok do stran podle plánu operace již od samého jejího začátku. Častěji však bude v těsné součinnosti s hlavním úderným uskupením frontu rozvíjet nejprve útok do hloubky, až do ovládnutí určité čáry, odkud teprve otočí část anebo i hlavní síly armády do strany jednoho boku. Určení této čáry bude záviset na hloubce prostoru soustředění hlavních sil nepřátelského uskupení. První varianta může být uskutečněna tehdy, jestliže již v přípravném období má nepřítel na boku hlavního úderného uskupení frontu soustředěné silné uskupení, které by mohlo ohrozit úspěch hlavních sil krátce po zahájení operace a které nelze z jakýchkoli důvodů vyřadit údery atomových a raketových zbraní. Druhý případ, který může být v soudobých podmínkách daleko častější, je ten, že nepřítel vytvoří silné protiúderné uskupení stranou od směru hlavního úderu frontu teprve v průběhu útočné operace. Při této variantě může dojít v krajním případě i k tomu, že armáda, která je na boku hlavního úderného uskupení frontu, provede úder do

strany jednoho boku teprve v situaci, kdy nepřítel zahájil již svůj protiúder. Bude to tedy znamenat pro ni změnu nebo upřesnění dřívějšího úkolu v průběhu vedení operace. V takovýchto podmínkách může vševojsková armáda řešit nový úkol vedle čelního úderu i obkličemím nepřátelského uskupení, ať již během střetného sražení nebo po odražení protiúderu nepřítele částí sil z místa.

Rozvinutí útoku do stran nebo obkličení a zničení nepřátelského uskupení v boku hlavního úderného uskupení frontu často nebude sledovat jen cíl zabezpečit síly na směru hlavního úderu, ale i cíle další, jako například rozšířit operační průlom nebo zabezpečit zasazení tankové nebo vševojskové armády z druhého sledu frontu do sražení. Rozšíření pásma bojové činnosti do stran bude mít veliký význam i v soudobé útočné operaci. Nelze počítat ani dnes, že by mohl být splněn hluboký cíl operace bez rozvinutí operace i do stran. Mezi rozvinutím operace do hloubky a do stran existuje těsná souvislost. Jestliže se bude rozvíjet operace úspěšně do hloubky, budou tím vytvářeny výhodné podmínky i pro její rozšíření do stran. A obráceně však rovněž platí, že provedení úderů do strany jednoho nebo obou boků, třeba jen částí sil, bude mít rozhodující význam na rozvinutí operace do hloubky. Tyto údery do strany nesmějí ovšem snížit tempo operace na směru hlavního úderu a budou proto muset být provedeny jinými silami a prostředky.

Jestliže vševojsková armáda bude plnit úkol zabezpečení boku hlavního úderného uskupení frontu operací na obkličení a zničení nepřátelského uskupení, bude tento úkol zpravidla plnit v součinnosti s armádou sousedního frontu, která provede úder na sbíhávém směru. Armáda provede v takové operaci zpravidla čelní úder na jednom boku svého útočného pásma — podél hlavního úderného uskupení — a rozvine jej do hloubky na stranu svého druhého boku. Při tom hlavní její síly mohou pokračovat v ú-

toku do hloubky souběžně s hlavním úderem frontu a jen jejich část může vycházet na obklíčení nepřátelského uskupení v součinnosti se sousedem. Jindy, jestliže nepřátelské uskupení bude silné a síly, jež vyčlení pro tento úkol soused, budou menší, bude muset armáda na úder do strany a tedy na případné obklíčení nepřítele vyčlenit hlavní, ba dokonce i všechny síly. V takovém případě bude třeba útok do hloubky rozvíjet druhým sledem armády nebo i frontu, tím spíše, že bude bezpodmínečně nutné vyřešit jak otázku zabezpečení obklíčení velkého nepřátelského uskupení rozhodným útokem na vnější frontě obklíčení, tak i otázku dalšího zabezpečení odkrytého boku hlavního úderného uskupení frontu. V některých podmínkách situace, zvláště tehdy, kdy armáda na boku hlavního úderného uskupení frontu bude moci při rozvíjení útoku do strany, při hlubokém obejití důležitého a operačně významného prostoru, přitisknout nepřátelské síly k těžko dostupnému terénu (k moři, k široké řece, k neschůdnému horskému hřbetu, k rozsáhlým prostorům o vysoké úrovni radiace), může být obklíčení a zničení nepřítele skutečeno silami jedné armády.

Bude-li vševojsková armáda útočit samostatně nebo na zvláštním operačním směru a rozvíjet pak útok současně do hloubky i do stran jednoho nebo obou boků zvláště tehdy, bude-li možno vyvrátit obranu nepřítele nebo zmocnit se důležitého prostoru úderem z týlu. Základem takového „svínování“ obrany je rozhodný útok do boku nepřátelské obrany buď již během boje v taktické, ale častěji teprve v operační

hloubce. Při zdolávání obrany tímto způsobem je ovšem podmínkou poutat nepřítele i čelně na těch úsecích, kde není veden úder a znemožnit mu manévr prvními sledy podél fronty. Takový způsob bojové činnosti nutí nepřítele vést obranný boj s obrácenou frontou, přerušuje jeho komunikace s týlem a vytváří pro něj stálou úhrozu obklíčení. K obklíčení v takovéto operaci může dojít při výhodných terénních podmínkách a při součinnosti s taktickými vzdušnými výsádky, obdobně jak bylo uvedeno dříve, ovšem v podstatě menších taktických nepřátelských uskupení. Obdobně tomu bude i tehdy, jestliže armáda na samostatném operačním směru bude prolomovat spěšně zaujatou nebo slabě vybudovanou obranu nepřítele na dvou či více směrech. V takovém případě může docházet k obklíčení jednotlivých útvarů a svazků nepřítele, které budou vně úderů armády nebo po jejich nezdařilých protiztížích. K obklíčení může pak dojít v dalším průběhu operace v důsledku úspěšného rovnoběžného nebo kombinovaného pronásledování poraženého nepřítele v obdobných podmínkách, které byly již dříve uvedeny.

Na základě úvah je možno tedy přijít k závěru, že v útočné operaci frontu mohou častěji vznikat podmínky pro operace na obklíčení a zničení nepřátelských uskupení pro ty vševojskové armády prvního sledu, které budou na boku hlavního úderného uskupení frontu, nebo které budou mít za úkol útokem na samostatném směru chránit hlavní síly frontu proti úderům nepřítele, který je stranou od směru hlavního úderu.

Další důležité podmínky pro úspěšné obklíčení a ničení nepřátelských uskupení

Samotné výhodné možnosti pro obklíčení, které vznikají v různé operačně taktické situaci a jsou vytvářeny soudobou bojovou technikou, nemusí ještě zajistit úspěšné obklíčení a zničení nepřátelského uskupení, nebude-li přihlíženo i k dalším nutným podmínkám.

Rozbor nejznámějších operací na obklíčení v historii vojenského umění, zvláště pak operací Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce, ukazuje, že v operacích na obklíčení dosahovala úspěchu ta vojska, která měla vysoký morální stav, byla uvědomělá, převyšovala svého odpůrce kázní, bojovou zkušeností nebo která si osvojila nové způsoby vedení boje a operace. Operace na obklíčení žádaly vždy od velitelů vy-

soký stupeň odborné připravenosti, iniciativy a samostatnosti v jednání. Váhavost, pasivita a nerozhodnost, ztráta iniciativy třeba jen na krátkou dobu, vedly k neúspěchu v těchto operacích, anebo skončily dokonce obklíčením vlastních vojsk nepřítelem. Stejně zásady budou platit pro operace na obklíčení i v budoucnu.

Obklíčení nepřítele a jeho rychlá likvidace byly úspěšně prováděny v těch operacích, v nichž cíl byl reálně stanoven a kde úkoly vojsk odpovídaly vyčleněným silám a prostředkům. Jestliže byla dostatečná přehlednost těchto prostředků, vytvářely se zpravidla výhodné podmínky pro obklíčení. Přesto však nám historie vojenského umění ukazuje mnoho případů, kdy k provedení

úspěšných operací na obklíčení nebyla vždy nutná celková převaha sil, ale hlavně jejich cílevědomé učlenění. A tak někdy docházelo k obklíčení při vyrovnaném poměru sil a prostředků, ba i při početní převaze protivníka. Vždy však bylo nutno vytvořit rozhodnou převahu na směrech obchvacujících úderů a to rozhodně a směle na úkor podružných útočných směrů nebo úseků fronty. Zdá se tedy oprávněným předpokládat, že i v soudobých útočných operacích na obklíčení a zničení nepřítele zůstane zásada vytvořit rozhodnou převahu na směrech obchvacujících úderů zachována; tuto převahu však bude třeba chápat především v možnosti palebných úderů a dále v rychlosti manévru.

Důležitým předpokladem pro úspěšné provádění obklíčení v minulosti byla znalost způsobů a forem bojové a operační činnosti nepřítele, zprávy o jeho sestavě, o jeho bojové hodnotě, morálním stavu a včasné odhalení jeho zámyslu. Tyto znalosti dávaly útočící straně možnost překvapit protivníka a udržet si iniciativu v průběhu dalšího vedení operace. Byly jedním z rozhodujících faktorů při volbě směrů úderů a při určování doby a prostorů, v nichž mělo dojít k obklíčení. Je zřejmé, že ani v budoucnu nebude možno bez těchto předpokladů plánovat a úspěšně provádět útočné operace na obklíčení a zničení nepřátelských uskupení. Uvedme proto jen některá z hlavních opatření, která doporučují američtí a západoněmečtí vojenští odborníci jako nejúčelnější, aby bylo zabráněno obklíčení nebo aby jejich obklíčená vojska unikla zničení. Jsou to:

- vést nepřetržitý a vysoce aktivní pozemní a zvláště vzdušný průzkum s cílem včas odhalit zámysl našich vojsk, dobu zahájení útoku a směry útoku obklíčujících úderných uskupení;

- provést hromadné předstihující údery atomovými zbraněmi, zvláště na úderná uskupení vojsk protivníka, která se snaží vyjít obránci do boku a týlu;

- vést pružně obranu tak, aby protivník byl vtažen do předem připravených „pytlů“ a tam atomovými údery zničen;

- okamžitě ničit vzdušné výsadky protivníka všemi prostředky, zvláště údery atomových zbraní;

- včas vytvořit silné, vysoce pohyblivé zálohy, zvláště obrněných vojsk a jejich přeskupení na ohrožené směry;

- provést mohutné protiúderové protizteče s cílem rozdrtit a v dalším obklíčit a zničit obcházející uskupení našich vojsk;

- členit bojové sestavy do šířky, přičemž ponechávat velmi silné zálohy;

- spolehlivě zabezpečovat styky a boky systémem opěrných bodů a uzlů odporu, příčnými postaveními, systémem paleb všech druhů, zátarasy, rozmístěním a manévrem druhých sledů a záloh, zastíráním a klamáním nepřítele o silně vybudovaných a obsazených prostorech;

- zpomalovat postup a blokovat naše úderná uskupení provádějící manévry na obklíčení, zátarasy, tankovými clonami i vzdušnými výsadky;

- úporně bránit opěrné body a uzly odporu, jež mají usnadnit provedení rozhodných protiztečů nebo protiúderů.

Při nevýhodném poměru sil a prostředků anebo v případě nepříznivého vývoje situace v obranném sražení doporučuje se včas vyvést vojska na čáru, která je v hloubce za prostorem možného obklíčení nebo na čáru, z které lze výhodněji vést boj a organizovat opatření proti úhroze obklíčení. Jestliže přes veškerá opatření došlo k obklíčení, mají obklíčená vojska ihned organizovat rozhodnou bojovou činnost směřující k probití se z obklíčení, přičemž se doporučuje manévrovat celou sestavou obklíčeného uskupení na směru zamýšleného probití se z obklíčení. Při probití z obklíčení mají mít rozhodnou úlohu silně obrněné zálohy vně kruhu obklíčení, které provádějí vstřícný protiúder.

Analýza hlavních zásad organizace a vedení obranné operace (boje) našimi pravděpodobnými nepřáteli a rozbor jejich možných opatření proti našemu manévru na obklíčení ukazuje celou problematiku, složitost a náročnost útočné operace vševojskové armády na obklíčení a zničení velkých nepřátelských uskupení. Zvětšení šířky a hloubky obranných pásem nepřátelské obrany, rozptýlení sil a prostředků obránce, vysoká pohyblivost a úderná síla jeho záloh, zvláště obrněných svazků, spolu s používáním zbraní hromadného ničení podstatně ztížily proces obklíčení a zničení velkých uskupení protivníka. Proto úspěšné zakončení obklíčení a rychlá likvidace obklíčeného nepřítele bude nyní ještě ve větší míře než dříve záviset na umění veliteli a na rozhodné bojové činnosti vojsk.

Názory západních vojenských teoretiků na možná protipatření při úhroze obklíčení ukazují, že útočné operace na obklíčení a zničení nepřátelského uskupení budou mít pouze tehdy úspěch, jestliže budeme mít převahu v průzkumu, zničíme-li

včas nepřátelské zbraně hromadného ničení nebo maximálně omezíme jejich účinnost, rozbijeme-li vlastními předstihujícími údery nepřátelské zálohy po částech a stejně i každý pokus protivníka o probití se z obklíčení průlomem zevnitř.

Hlavní úsilí průzkumu bude se muset soustředit na to, aby zjistil kdy a kde bude nepřítel schopen provést svá rozhodující protiopatření ke zmaření našeho manévru na obklíčení. Bude proto třeba, aby s touto krizí operace velitel vždy počítal a měl pro její řešení připraveny dostačující síly a prostředky, především atomové zbraně a prostředky pro jejich dopravu na cíl.

Vlastní manévry bude nutno maximálně utajit, aby nepřítel byl překvapen a nemohl včas provést svá protiopatření. Rozhodujícím činitelem pro úspěch operace na obklíčení bude vysoké tempo a spolehlivé její zabezpečení. Zvláštní pozornost bude nutno věnovat ochraně proti atomovým zbraním a jiným prostředkům hromadného ničení těch uskupení, která budou vést údery do boku a týlu nepřítel. Hlavní úlohu v těchto operacích budou plnit tanková vojska a vzdušné výsadky, přičemž jejich boj musí být spolehlivě zabezpečen atomovými zbraněmi a raketovým vojskem.

Rozbor vedení úspěšných obklíčovacích operací ve Velké vlastenecké válce dále ukázal, že ničení nepřítel nelze nijak časově oddělovat od průběhu jeho obklíčování, ale naopak, že musí být prováděno současně. Tato skutečnost má ještě větší význam pro vedení soudobých operací na obklíčení, neboť požadavek likvidace obklíčeného nepřátelského uskupení v nejbližší době je základní podmínkou úspěchu celého obklíčení. Nejrychleji lze zničit obklíčeného nepřítel atomovými zbraněmi. Bude-li jich však v dané době nedostatek, nebo jestliže budou muset být použity především pro podporu vojsk rozvíjejících útok na směru hlavního úderu, pak bude nutno pro likvidaci nepřítel využít i všech ostatních prostředků ničení.

Zkušenosti Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce ukázaly, že obklíčení bylo nejspolehlivěji zabezpečováno vytvářením souvislého vnitřního a vnějšího obklíčovacího kruhu. V soudobých podmínkách bojové činnosti nezdá se však tato zásada již opodstatněnou, neboť boj ani operace nebudou již probíhat na souvislých frontách, ale na směrech, se značnými mezerami mezi sebou a v daleko větších prostorech. Kromě toho v sebelépe organizovaném, vybudovaném a bráněném postavení vnitřní či vnější

ší fronty*) obklíčení může nepřítel vytvořit mezery atomovými zbraněmi. Jeví se proto účelnější plnit úkoly bývalého vnitřního kruhu obklíčení ne již souvislou obranou, ale především připravenými palebnými údery, zvláště raketového vojska, širokým používáním zářasů v součinnosti se zásahy protitankových prostředků, vytvářením zamořených prostorů — v příhodných podmínkách i pozemními výbuchy atomových zbraní — a posléze manévrem tankových útvarů a svazků na směry, na kterých se může nepřítel snažit probít z obklíčení. Činnost vlastních vojsk na vnější frontě obklíčení se bude muset vyznačovat rozhodnou aktivní činností s cílem zničit předstihujícími údery atomových a raketových zbraní a střetným sražením — nebo v krajním případě alespoň izolovat — operační či strategické zálohy nepřítel, které se budou snažit deblokovat obklíčené uskupení. Úkol vnější fronty obklíčení jeví se v soudobých podmínkách rozhodujícím pro úspěch celé útočné operace; bude se muset plnit především energickým rozvíjením útoku do hloubky nepřátelského území. Kromě toho bude třeba zabránit nepřátelskému manévru k obklíčení uskupení nejen po zemi, ale i vzduchem. Tento úkol bude mít v soudobých podmínkách ještě větší význam než za Velké vlastenecké války, neboť možnosti přepravy vzduchem dále porostou. Bude tedy nutno organizovat spolehlivou blokádu obklíčeného nepřítel také ze vzduchu.

Rozbor operací na obklíčení ukázal dále, že součinnost mezi všemi druhy vojsk, mezi všemi svazky a svazy, které prováděly obklíčení, byla základní podmínkou úspěchu. Součinnost byla cílevědomě organizována k zajištění úspěšné činnosti těch prvků operačního učenění, které plnily rozhodující úkol při obklíčení. Byly to zvláště frontové a armádní rychlé skupiny. V soudobých operacích na obklíčení a zničení nepřátelských uskupení budou plnit hlavní úkoly atomové zbraně, raketová vojska, tankové a výsadkové svazky a útvary. Proto bude nutno veškerou součinnost organizovat k zajištění jejich činnosti a současně stále usměrňovat vojska k nejefektivnějšímu využití výsledků úderů našeho palebného systému.

Bojová činnost armádních a zvláště frontových rychlých skupin Sovětské armády za Velké vlastenecké války v týlu německých

*) Domnívám se, že termín „vnitřní a vnější fronta obklíčení“ je výstižnější než dřívější „vnější a vnitřní kruh obklíčení“, neboť nikdy nepůjde o souvislý kruh.

vojsk ukázala, jaký význam pro úspěšné obklíčení a pro rychlou likvidaci obklíčeného nepřítele může mít ztráta nebo podstatné narušení velení vojskům nepřítele a rozvrácení jeho týlu. Tento faktor v soudobých podmínkách operace může sehrát ještě významnější úlohu, neboť při značně širokých a nesouvislých frontách se několika násobně zvýšily možnosti vzdušných výsadků a diverzních skupin. Mimo to soudobé rušící prostředky mohou vážně ochromit nepřátelský systém velení v nejkritičtějších údobích operace. Vysílání klamných zpráv, hlášení a rozkazů může přispět k desorganizaci, panice a rychlé porážce obklíčováného nepřítele. Tankové svazky a útvary po proniknutí do týlových prostorů nepřítele mohou v krátké době rozrušit jeho systém zásobování i odsunout po zemi.

Konečný úspěch operací na obklíčení ve Velké vlastenecké válce ve značné míře závisel na rychlosti likvidace obklíčeného uskupení. V soudobých podmínkách význam tohoto požadavku vzroste ještě více. Jestliže v minulé válce v mnohých případech německé velení rozhodlo ponechávat svá obklíčená uskupení na místě jen proto, aby jimi poutalo značné síly Sovětské armády a aby jim tak zabránilo v rychlém rozvíjení útoku do velikých hloubek (i když marně), lze jen stěží předpokládat obdobnou situaci i v budoucnu. Vzhledem k možnostem jaderných a raketových zbraní nebudou totiž moci obklíčená uskupení nepřítele sama o sobě (i když budou zásobována vzduchem) významněji nebo po delší dobu působit na naše útočící vojska anebo k sobě poutat jejich značnější síly. Bude tedy doba obklíčení často jen velmi krátká; obklíčení může mít jen epizodický charakter. Tím spíše bude muset být provedena likvidace nepřítele v co nejkratší době všemi efektivními prostředky ničení, které se v dané situaci použijí. V žádném případě při obklíčování a při likvidaci obklíčeného nepřátelského uskupení nebude smět dojít ke snížení nebo dokonce ztrátě vysokého tempa operace na hlavním směru. Tam totiž zpravidla bude v podstatě řešen výsledek boje s přísunovanými operačními a strategickými zálohami, které by mohly deblokovat obklíčené uskupení. Proto se jeví oprávněným předpokládat, že pro likvidaci obklíčeného nepřítele zpravidla nebude možno použít sil a prostředků, které budou zasazeny na směr hlavního úderu, aby rychle rozvíjely útok do velké hloubky. Široký manévr palbou, zvláště raketového vojska s použitím atomových zbraní, může však ve spojení se silami a prostředky z druhých sledů a podružných

směrů v součinnosti s protitankovými prostředky a zátarasy úspěšně splnit úkol rychlé likvidace obklíčeného uskupení nepřítele. Někdy bude nutno použít k tomuto účelu svazků a prostředků ze záloh velitele fronty.

Útočné operace na obklíčení a zničení nepřátelských uskupení v minulosti vyžadovaly pružné a smělé rozhodování na základě hlubokého chápání operačně taktické situace a umění předvídat její možný vývoj. O konečném úspěchu rozhodovalo se teprve v průběhu operaci, kdy bylo nutno při centralizovaném velení zajistit vysokou iniciativu velitelů všech stupňů k překonání různých překážek a k řešení všech změn proti zpracovanému plánu operace. Tento náročný problém velení byl vyřešen ve druhé světové válce úspěšně jen u Sovětské armády. Naproti tomu tento úkol nevyřešila tvrdá, ale málo pružná centralizace velení u německo-fašistických vojsk, ani málo sladěný a nejednotný systém velení všem silám na bojišti u anglo-amerických vojsk. Lze se proto domnívat, že obklíčovací operace budou také v budoucnu kladt vysoké požadavky na velení v tom směru, aby byla sice zabezpečena široká iniciativa všech velitelů, avšak při centrálním řízení všech sil a prostředků k splnění celkového zámyslu operace. Toho bude možno dosáhnout jen cílevědomou přípravou velitelského aparátu, jeho vysokou odbornou připraveností, sladěností na všech stupních a jednotným chápáním zámyslu operace všemi vykonavateli. Aby velitel mohl podstatně ovlivňovat operaci na obklíčování v jejím průběhu, bude muset mít stále k dispozici prostředky a síly pro nepředvídané změny situace. Budou to především atomové zbraně a prostředky jejich dopravy na cíl, zálohy všech druhů a také dopravní prostředky pro pozemní i vzdušnou přepravu vojsk a materiálu. Bude třeba předem pamatovat na to nahradit vyřazené štáby a zabezpečit velení při náhlých změnách situace, zvláště při řešení úkolů různého charakteru, které mohou vzniknout na široké frontě a při různorodé bojové činnosti probíhající nejen na frontě, ale i hluboko v týlu útočících svazů. Velení bude muset být zajištěno spolehlivým a nepřetržitě fungujícím spojovacím systémem, který se bude opírat především o rádiové a směrové spojení doplňované pohyblivými pojítky. Veliká pozornost bude muset být věnována ochraně systému velení proti rušení a nepřátelské diverzi.

Závěr

Je přirozené, že by bylo nesprávné dělat jakékoli závěry o perspektivách, možnostech a podmínkách útočných operací na obklíčení a zničení nepřátelských uskupení při používání atomových zbraní, raketového vojska, tankových svazků a svazů, vzdušných výsadků a nesledovat při tom i zvýšené možnosti čelního úderu za stejných podmínek. Jestliže ve druhé světové válce čelní útok zpravidla vedl jen k vytlačení nepřítele k jeho týlovým spojmům a zřídka kdy vedl k jeho zničení, pak úderem do jeho boků a týlu, zakončeným obklíčením, se dosahovalo zpravidla úplného zničení protivníka. Příkladem toho je třetí a čtvrté období Velké vlastenecké války, kdy úspěšné provádění operací na obklíčení zničení silných nepřátelských uskupení se stalo charakteristickým rysem sovětského operačního umění. Je však třeba ukázat, že bojová technika až do zavedení atomových a raketových zbraní nebyla schopna svým dosahem a prostorovým účinkem ničit velká nepřátelská uskupení rozmístěná v hloubce a na velkých prostorech. Bylo proto nutno nejprve je obkličít, rozdělit na menší části a pak teprve ničit. V soudobých podmínkách, kdy síla palebného úderu vlivem ato-

mových a termionukleárních zbraní nesrovnatelně vzrostla a kdy rakety umožňují provést tyto úder prakticky na libovolnou vzdálenost, vzrostl význam i možnosti čelního úderu. To je jistě nesporná skutečnost. Na druhé straně úder do boků a týlu nepřítele, které jsou základní formou vedení bojové činnosti při operaci na obklíčení a které také soudobé bojové prostředky plně umožňují, zůstávají i nadále vysoce efektivní v každém boji a operaci.

Vpředu uvedený rozbor, že ani čelního úderu nemůže být vždy a všude účelné použito, a výše uvedené důvody opravňují nás předpokládat, že i v soudobých podmínkách útočných operací bude obklíčení často doplňovat čelní útok nebo bude s ním prováděno souběžně. Obklíčení bude však musit být uskutečňováno tak, aby nezpomalilo vysoké tempo operace a aby likvidace obklíčeného nepřítele byla provedena v co nejkratší době. Atomové zbraně, raketové zbraně, další rozvoj tankových vojsk a výsadků, jakož i jiné technické prostředky tyto možnosti připraveným velitelům a vojskům plně poskytují.

Závěrem nutno tedy oprávněně říci, že soudobý manévrový charakter operací vytvoří mnohdy výhodné operačně taktické podmínky, v nichž vševojsková armáda může provádět obklíčení a zničení nepřátelského uskupení ve velmi krátké době bez ztráty tempa operace.

Při vzniku nebo cílevědomém vytvoření výše uvedených výhodných podmínek může obklíčení úspěšně doplňovat čelní úder zabezpečovaný hromadnými údery atomových zbraní a raketového vojska. Rozhodujícím činitelem pro to, zda vševojsková armáda bude plánovat zničení nepřítele čelním úderem nebo manévrem na obklíčení, bude zámysl frontové útočné operace, a v něm zvláště plánovaný způsob použití jaderných zbraní velitelem frontu. V mnohých případech obklíčení, třeba jen krátkodobé, vytvoří právě ty nejvýhodnější podmínky pro vysoce efektivní využití atomových úderů. Obklíčení a čelní úder v rámci frontové útočné operace se budou mnohdy doplňovat a kombinovat. Velitelé a štáby musí proto znát a dále rozvíjet způsoby plánování a provádění útočných operací na obklíčení a zničení nepřátelských uskupení v nejrůznějších podmínkách operačně taktické situace.

Автор в статье говорит о проблемах окружения в современных наступательных операциях. Он производит анализ возможностей окружения в разной обстановке (в тактической и оперативной глубине, при фронтальном ударе, встречном сражении, отражении контрудара и преследовании), перечисляя условия для успешного окружения и уничтожения группировки противника.

Několik poznámek k článku generálmajora V. Matičky „Vliv hlavních rysů soudobých útočných operací na podmínky pro obklíčení a zničení nepřátelských uskupení“

Podplukovník Ladislav Soukal

Podstatné změny v charakteru ozbrojeného zápasu příští možné války vyžadují, aby ve vojenské teorii byla věnována maximální pozornost otázkám operačního manévru, jímž bude tato činnost uskutečňována. Není to otázka lehká a jednoduchá. Vyžaduje důkladné studium zákonitostí, které budou a mohou v ozbrojeném zápase působit. V tomto směru představuje práce generálmajora Matičky závažný pokus o rozbor a přehodnocení významu a důležitosti manévru na obklíčení v soudobých útočných operacích. Je známo, že manévr na obklíčení byl v druhé světové válce jedním z nejúčinnějších prostředků k ničení nepřítele. Nutnost jeho širokého použití byla diktována především omezeným účinkem a dosahem palebné síly.

Z tohoto hlediska došlo však v období po druhé světové válce k zásadním změnám. Vývoj vojenské techniky, zejména hromadného ničení, plně nasvědčuje tomu, že možný příští ozbrojený zápas může být veden novými mohutnými a dalekonosnými prostředky, jaké dosud nepoznala historie minulých válek. Jde především o raketové zbraně s jadernými náplněmi. Vzhledem k jejich bojovým možnostem jde o úplně nové prostředky ničení, vyznačující se přímo neomezeným dostřelem o značné přesnosti a mohutnou ničivou silou. Tyto zbraně lze proto považovat za hlavní prostředek ničení a svým použitím budou rozhodujícím způsobem ovlivňovat charakter a formu jednotlivých operací pozemních vojsk. Možno proto bez nadsázky konstatovat, že raketové zbraně s jadernými náplněmi budou pozemním operacím vtiskovat zvláštní ráz a že formy operačního manévru budou především vyplývat z množství a způsobu použití těchto zbraní. Přitom je samozřejmé, že mezi formou operačního manévru a způsobem použití raketových zbraní s jadernými náplněmi bude i nadále existovat určitá souvislost a závislost. Určujícím činitelem v těchto vztazích budou však jaderné zbraně.

Domnívám se proto, že správné přehodnocení významu manévru na obklíčení a zničení nepřítele předpokládá především provést hluboký rozbor hlavních rysů soudobých útočných operací a to jak z hlediska historické analýzy, tak (a to především) z hlediska vlivu ostatních činitelů, zejména ZHN a ostatní bojové techniky. Přitom je třeba mít na paměti, že analýza zkušeností druhé světové války nám v zásadě změněných podmínkách umožňuje pouze sledování kontinuity vývoje studovaného problému. V žádném případě nemůže sloužit jako rozhodující argument pro podepření, zdůvodnění a ilustraci provedených závěrů.

Autor studie si byl jistě vědom důležitosti této metodické zásady a snažil se proto alespoň v obecných rysech nastínit hlavní rysy soudobých útočných operací, aby na základě toho mohl provést vědecké přehodnocení manévru na obklíčení a ničení

nepřítele. Jsem však přesvědčen, že důsledné řešení daného problému vyžadovalo provést z daleko širších a hlubších hledisek rozbor charakteru soudobých útočných operací, protože jedině tak bylo možno dojít ke konkrétním a zdůvodněným závěrům v otázkách manévru na obklíčení a zničení nepřítele.

Vyhodnocení vlivu raketových zbraní s jadernými náplněmi nám umožňuje učinit alespoň nejobecnější závěry o hlubokých změnách, které nastanou ve způsobech vedení útočných a obranných operací. Je např. známo, že v průběhu minulé světové války hlavním úkolem vojsk v útoku byl průlom celého systému hluboce členěných a silně vybudovaných pásem obrany. Tento způsob boje a operace však soudobým podmínkám neodpovídá. Jak již bylo řečeno, použití raketových zbraní s jadernými náplněmi vyžaduje rozpracovat nové formy a způsoby

boje a operace, protože již sám průlom se bude uskutečňovat jinými prostředky a v úplně jiném měřítku. V minulé válce byl útok veden zpravidla na souvislé frontě, v semknutých a sevřených sestavách a metodicky. Obdobná byla i činnost nepřítele. Široké použití raketových zbraní s jadernými náplněmi v budoucnu umožní, aby útok probíhal na jednotlivých směrech, v nesrovnatelně vyšších tempech než dříve, s vyjitím vojsk do značné hloubky sestavy nepřítele. Cílem tohoto útoku bude zachvátit nejdůležitější prostory a objekty nepřítele. Účast pozemních vojsk při konečném rozbití a zničení nepřátelských uskupení ukazuje nejen na jejich změněný význam, ale i na nutnost vypracovat nové formy jejich činnosti. Z toho důvodu lze se domnívat, že i sama náplň průlomu se proti dřívějšímu pojetí značně změní.

Z nových hledisek je proto třeba posuzovat i otázky obklíčení a zničení nepřítele. Rozhodné cíle útočných operací vyžadují, aby zejména vojska prvního sledu operačního uskupení rychlou činností plně využívala účinků atomových zbraní k zničení protivního nepřítele, zmocňovala se iniciativy a obzvláště tankovými divizemi směle pronikala vpřed, nezdržovala se ničením jednotlivých ohnisek obrany a zaměřila se především na ničení přicházejících a rozvíjejících se operačních záloh nepřítele. Rozbor této činnosti dovoluje učinit závěr, že takovému pojetí útočné operace nejlépe vyhovují útoky na směrech, které umožňují důsledně využívat účinků soustředěných úderů raketových zbraní s jadernými náplněmi, rozhodně ničit nepřítele, rychle pronikat do jeho operační hloubky a rozbíjet jeho operační zálohy ještě před jejich zasažením.

Je nesporné, že v průběhu operací budou nevyhnutelně v týlu a na křídlech útočících vojsk zůstávat rozptýlené skupiny nepřítele nebo jeho vzdušné výsadky. Jejich ničení však nesmí upoutávat hlavní síly útočících vojsk, protože by to mohlo mít za následek snížení tempa útočících vojsk, ztrátu iniciativy a důrazu v útočné činnosti. Ničení těchto uskupení bude především úkolem druhého sledu vytvářeného v průběhu operace, zejména ze svazků prisunovaných z hloubky válčiště.

Při rozboru manévru na obklíčení se autor sice stručně zmiňuje, že „obklíčení a zničení nepřátelského uskupení se již nejeví jako jediná, nejvýhodnější forma ope-

račního manévru“, avšak některé jeho závěry v další části studie jsou do určité míry v rozporu s tímto obecně správným konstatováním. Jde zejména o úvahy, v nichž autor rozebírá možnosti vzniku obklíčení v taktické a operační hloubce a kdy poukazuje na to, že „v operační hloubce se obklíčení větších nepřátelských uskupení může vyskytovat častěji nežli již v taktické hloubce obrany nepřítele“, anebo když rozebírá podmínky a možnosti vševojskové armády provádět útočnou operaci na obklíčení v součinnosti se sousední armádou. Tím se dostává do rozporu s obecně nastíněnou charakteristikou a s vypracovanými zásadami použití ZHN, které rozhodujícím způsobem ovlivňují formy a způsoby boje a operace. Je nesporné, že v soudobých podmínkách vznikají široké předpoklady pro manévry na obklíčení a zničení nepřítele. Avšak tyto předpoklady jsou v rozporu s nutností vést útočnou činnost v rychlých tempech, s rozhodným pronikáním na jednotlivých směrech a s důsledným využíváním atomových úderů. Je nutno si uvědomit, že „hlavním cílem útoku je úplné zničení nepřítele. Toho se dosahuje mohutnými a překvapivými údery atomových zbraní... a rychlým rozvíjením útoku do hloubky sestavy nepřítele“ (Oper-I-1, čl. 134).

Z těchto důvodů operace na obklíčení v dřívějším pojetí nebudou typickou formou operační činnosti a manévry na obklíčení nemůže spočívat na zdoluhavém vytváření vnějších a vnitřních obklíčovacích kruhů, ale především na důsledném využití úderů ZHN rozhodnou činností pozemních vojsk.

Konstatování autora, že „daleko omezenější budou možnosti rozdrtit nepřítele v operační hloubce jen palebnými a čelními údery“, je z hlediska rozhodných cílů soudobých operací značně jednostranné. Právě v operační hloubce bude nutno usilovat o vysoké tempo útoku. Rozhodné pronikání vpřed umožní za použití raketových zbraní s jadernými náplněmi rychle likvidovat nepřátelská uskupení, která se octla v obklíčení. Tato likvidace však nemůže být chápána jako vytváření složitých a zdoluhavých manévru na obklíčení, ale především jako rozhodná útočná činnost do prostoru protivníka, napadeného a umlčeného ZHN.

Důležitým požadavkem úspěchu je nepřetržitost bojové činnosti, zejména v prvních operacích. Vysoká manévrovost, pohyblivost a nepřetržitost bojové činnosti jsou nutnými předpoklady účinné ochrany proti ZHN. Omezení a snížení manévrovosti a tempa operace, pozičnost a statický ráz

boje vedou nutně k pasivitě, ztrátě iniciativy a k porážce.

Z podobných hledisek bude proto třeba zkoumat i otázky obklíčení a ničení nepřitele za pronásledování a při přechodu z jedné armádní útočné operace do druhé. Ničení nepřitele za pronásledování musí být založeno na vysokém tempu a důsledném využívání úderů ZHN. Vysoké tempo má především operačně strategický význam a složitý manévry na obklíčení by mohl být jeho brzdou. V některých případech by ve svých důsledcích mohl vést i k tomu, že by byly cíle a úkoly operace podřizovány taktickým nebo takticko-operačním úspěchům, což by se mohlo negativně projevit na celkovém výsledku operace.

Dále je třeba mít na zřeteli, že v rámci frontu, jehož součástí je vševojsková armáda, bude zpravidla bojovat i tanková armáda, která vzhledem k svým možnostem bude dosahovat podstatně vyšších temp útočného operace tankové armády bude se zpravidla krýt s celkovou hloubkou útočné operace frontu. To znamená, že v průběhu útočné operace bude tanková armáda působit na stokilometrové vzdálenosti od hlavních sil frontu. Úkolem vševojskové armády za těchto podmínek musí být důsledně využít úspěchů dosažených tankovou armádou a rozhodným postupem vpřed zabezpečovat její boky. I v této situaci zdoluhavé manévry na obklíčení vševojskovou armádou by mohly přivodit podstatné oslabení hlavního úderu frontu a odkrytí boků a týlu tankové armády. Na druhé straně rozhodná

útočná činnost vševojskové armády při důsledném využívání úspěchů tankové armády umožňuje za pomoci atomových zbraní rychle ničit a likvidovat nepřátelská uskupení, která po obejití zůstala v týlu našich vojsk.

Z nových hledisek bude třeba zkoumat i operační formy např. u armády, která svou útočnou činností zabezpečuje hlavní úderné uskupení frontu. Zdá se, že ani v tomto případě nelze absolutizovat a uplatňovat ze starých hledisek manévry na obklíčení, protože tento problém úzce souvisí se zvýšenými možnostmi izolace bojiště. Rozhodná a rychlá útočná činnost vševojskové armády bude nejúčinnější formou zabezpečení hlavního úderného uskupení frontu.

Důkladné studium charakteru příští možné války, zejména studium ohromné ničivé síly ZHN, možnosti umlčení a ničení nepřitele na neomezenou hloubku, vysoká manévrovost a úderná síla vojsk dokazují, že tytéž výsledky, kterých bylo dříve dosažováno v operacích na obklíčení, mohou být v soudobých podmínkách dosahovány v daleko kratší době a při menší převaze pozemních sil, provedením řady rychlých a hlubokých roztínajících úderů do prostorů hlavních uskupení nepřitele, napadených ZHN.

Nelze jistě popřít, že za určitých podmínek, zejména na vyšším operačním stupni, k obklíčení dojít může. Avšak jeho podstata bude diametrálně odlišná než v druhé světové válce.

Těchto několik stručných poznámek v žádném případě neznamená negaci důležitosti autorovy studie a řady kladných postřehů a závěrů, které obsahuje. Jsou výrazem některých odlišných názorů. Jsem přesvědčen, že právě kritická diskuse a široká výměna názorů k složité problematice manévru na obklíčení a ničení nepřitele může přispět k jejímu objasnění a rozpracování.

K některým otázkám nepřetržité bojové činnosti vojsk v útočném boji a operaci

Plukovník Oldřich Kvapil,
major Ivo Vlček

Autoři vycházejí z charakteristických rysů soudobého boje a rozebírají některé faktory ovlivňující nepřetržitou činnost vojsk, jako např. otázku druhých sledů a záloh, bojového a materiálního zabezpečení vojsk, otázku fyzických možností štábu a vojsk aj. Zvláštní pozornost věnují otázce morálně politického stavu vojsk.

Útočný boj i útočná operace vedené v soudobých podmínkách mají celou řadu kvalitativních odlišností od útočných bojů a operací prováděných za druhé světové války, co do formy i do obsahu.

Není pochyb o tom, že celá bojová činnost vojsk je podstatně ovlivněna především prudkým rozvojem techniky, který umožnil a v některých případech si i vynutil celou řadu změn a opatření kvalitativně odlišných od opatření nutných ve druhé světové válce, z hlediska taktického i operačního.

Největší vliv na skutečně revoluční změny, které nyní taktika, operační umění i strategie prožívají, mají jednak atomové zbraně a termonukleární zbraně, dále pak bouřlivý rozvoj prostředků pro dopravu těchto zbraní na cíl, především raketových zbraní. Hlavně tyto zbraně vtiskly soudobému útočnému boji a operaci celou řadu charakteristických prvků.

Všimneme-li si v krátkosti otázky atomových zbraní a raket a představíme-li si důsledky v souvislosti s touto kombinací, přicházíme snadno k celé řadě charakteristických zvláštností soudobého boje a operace.

Jistě stojí například za zmínku úvaha, do jaké míry při dnešní určité kategorizaci raket a vzhledem k jejich značné přesnosti (kdy rozptýl může být do značné míry vyvážen například tritolovým ekvivalentem atomové náplně), bude nutné provádět rozsáhlá soustředování dělostřelectva k protipřípravě nebo k dělostřelecké přípravě zteče. Rovněž otázka podpory bojujících vojsk může být řešena i z tohoto hlediska.

Vzhledem k takticko-technickým vlastnostem raket bude možno bez zvláštních a rozsáhlých manévrů silami a prostředky provádět soustředěné údery raketami i z velkých hloubek na cíle i v operačně taktické hloubky nepřítele; provádět rychlé a zničující údery, které umožní vlastním vojskům rozhodně a v krátkém čase zničit i silnějšího nepřítele. Hlavní výhodou takového hromadných úderů, vedených

z hloubky, může být naprosté překvapení protivníka a v podstatné míře i zmenšení ztrát vlastních vojsk.

V soudobých podmínkách podstatně vzrostl význam úlohy času v boji a operaci. Ještě nedávno jsme plánovali útočnou operaci vševojskové armády na 5—7 dní. Stejný počet dní jsme plánovali i na přípravu operace. Dnes počítáme s tím, že útočná operace vševojskové armády může trvat 3—4 dny, výjimečně 5 dní. Stejně se snažíme zkrátit i přípravné období. Přitom hloubky úkolů vševojskové armády (proto samozřejmě i svazků) mohou být větší než tomu bylo dříve.

I z těchto důvodů bude nutné, abychom již definitivně upustili od myšlenky souvislých linií fronty, a to i ve cvičeních. Je přece jasné, že požadujeme-li denní tempo postupu hlavních sil 60—80 km, není možno počítat s tím, že tohoto tempa dosáhneme neustálým zasazováním nových a nových svazků, jak o tom svědčí celá řada cvičení, ve kterých se vytvářejí desítky kilometrů dlouhé souvislé fronty (boky). Na druhé straně si ovšem nelze představovat, že dva

svazky budou moci bojovat v prvním sledu armády na směr hlavního úderu po celou operaci.

Domníváme se, že je stále nutno vidět na jedné straně svazky bojující v té části útočného pásma armády, kde armáda vede svůj hlavní úder, a na druhé straně svazky, které vedou boj na podružném směru.

Svazky působící na podružném směru, povedou boj převážně klasickými zbraněmi s využitím všech možností pro vedení boje v duchu soudobých požadavků a s využitím úspěchu vojsk útočících v rámci armády na hlavním směru. Od těchto svazků však zmíněná tempa nelze vyžadovat.

Na druhé straně musí svazky na směr hlavního úderu armády, které mají plnou podporu atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení, těchto temp dosahovat. Uvážíme-li však zmíněný požadavek, pak vyplývá velmi jasně, že tyto svazky se nemohou zavazovat do těžkých a dlouhých trvajících bojů. Z toho vyplývá, že odpory, které by mohly ohrozit rychlý postup těchto svazků, musí být z převážné většiny úplně zničeny palbou všech druhů zbraní, zvláště pak zbraněmi atomovými a salvami raket. Dělostřelectvo bude pak mít za úkol rychle zničit některé zbylé odpory. Svazkům prvního sledu případně úkol dokončit likvidaci zbytků nepřítele a v součinnosti s ostatními druhy vojsk, zvláště s výsady, urychleně pronikat do hloubky nepřátelské sestavy.

Kromě toho bude velmi záležet na umění velitelů využívat mezer vzniklých v bojové sestavě nepřítele k rychlému a rozhodnému pronikání do hloubky obranné sestavy nepřítele, k pronikání hlavních sil do boků a týlu velkých nepřátelských uskupení.

Pro tyto úkoly musí štáb správně vyřešit otázky operační a bojové sestavy vojsk. Přitom bude třeba vycházet jednak z úkolů a bojových možností vlastních vojsk, jednak ze situace a možností (předpokládaných možností) nepřítele. Řešení do značné míry ovlivní i počet přidělených atomových náplní, dále možnosti časové, terénu a povětrnostní podmínky.

Úkol měnit nelze. Právě tak nelze měnit počet přidělených atomových náplní, terén a povětrnostní podmínky, čas stanovený na přípravu a provedení operace. Musíme tedy odpovědně zvážit možnosti vlastních vojsk, které budou dány jak jejich složením a početními stavy, tak i počtem a hodnotou atomových úderů, raket a letectva, morálně politickou a bojovou hodnotou vojsk; správně musíme vyhodnotit kladné a záporné vlastnosti terénu v pásmu útoku.

Atomové údery, hromadné údery raket a letectva umožní rychle zničit nepřítele. Složení a početní stavy vojsk ovlivní bojovou i operační sestavu do hloubky i do šířky. Početní stavy vojsk nám současně ukáží, na kterém stupni nám vyčleněné druhé sledy a zálohy skutečně mohou (s ohledem na jejich možnou sílu a složení) ovlivnit vedení nepřetržitě bojové činnosti vzhledem k předpokládaným silám nepřítele, hodnotě jeho odporu a hloubce obranné sestavy jeho vojsk.

Často se setkáváme s otázkou, zdali je výhodné pronikat do hloubky v tom případě, máme-li na bocích zbytky bojeschopného nepřítele, mnohdy i značně silné.

Tuto otázku je nutno řešit z hlediska možných cílů rychlého postupu vojsk do hloubky nepřátelské bojové sestavy. Těmito cíli mohou být:

- rozbít celé operační uskupení nepřítele a zmařit jeho zámýsl;
- vnutit nepříteli vlastní vůli a zbavit jej iniciativy;
- ztížit nepříteli použití ZHN a znemožnit mu (nebo alespoň podstatně omezit) použití raket blízkého a středního doletu na citlivá místa v hloubce vlastní sestavy;
- dezorganizovat jeho operační sestavu a systém velení;
- odřezat bojující nepřátelské svazky a svazy od týlových zásobovacích základů a vytvořit podmínky pro jejich obklíčení a zničení;
- obklíčit a zničit hlubokým a smělym manévrem svazky a svazy nepřítele za pomoci ZHN;
- omezovat nepříteli volnost manévru a znemožnit přísun nových sil na bojiště;
- vytvářet hluboké vlomy pro rozvíjení úspěchu do boků a týlu bránících se vojsk nepřítele;
- demoralizovat nepřítele rychlým pronikáním vlastních sil na směrech do hloubky jeho sestavy.

Je pochopitelné, že veškerá činnost vojsk a štábů v soudobých podmínkách klade vysoké požadavky na čas. Zkrácením časové délky všech opatření dosahujeme nejen určitého momentu překvapení, ale zároveň zkracujeme dobu, po kterou jsou vojska bezprostředně vystavena zvýšenému nebezpečí úderů ZHN nepřítele.

Jsou zde tedy postaveny souběžně dva požadavky:

1. Zkrátit co nejvíce dobu přípravného období.

2. Zabezpečit maximální tempo postupu útočících vojsk a jejich nepřetržitou bojovou činnost.

Zkrácení doby potřebné k přípravě a provedení operace můžeme dosáhnout:

- zkrácením doby plánování na všech stupních velení a souběžným plánováním jak uvnitř štábu, tak i ve štábech několika stupňů;
- zkrácením příprav vojsk, velitelů a štábů;
- zmenšením množství zásob v armádních a z části i v divizních skladech, zvláště zásob dělostřelecké munice (vzhledem ke snížení potřebných počtů dělostřelectva), čímž se usnadní soustředění zásob;
- rychlým zničením nepřítele v krátkém čase v celé hloubce jeho sestavy soudobými bojovými prostředky a v důsledku toho i možnými vysokými průměrnými tempy útoku vojsk;
- nepřetržitou bojovou činností vojsk.

Náš nový Polní řád-návrh, k otázce nepřetržité bojové činnosti vojsk uvádí v článku 135:

„Útok se vede nepřetržitě ve dne i v noci, za každého počasí, rychlým tempem a v úzké součinnosti všech druhů vojsk, speciálních vojsk, letectva a za použití vzdušných výsadek.“

K tomu, aby byl požadavek Polního řádu splněn, je však třeba vytvořit podmínky. Ty můžeme vytvořit jen tehdy, poznáme-li dobře všechny faktory, které rozhodující měrou ovlivňují bojovou činnost vojsk.

Mezi tyto faktory můžeme v soudobých podmínkách počítat:

- stupeň operačně taktické přípravy a sladěnosti štábů a jejich bojové (praktické) zkušenosti;
- stupeň operačně taktické přípravy velitelů, jejich organizační schopnosti a zkušenosti;
- stupeň taktické a bojové přípravy vojsk, jejich bojové zkušenosti a vybavení bojovou technikou;
- morálně politickou vyspělost vojsk;
- počet svazků v rámci vševojskové armády, jejich druh, počty a možnosti;
- množství přidělených atomových náplní, jejich celkový tritologický ekvivalent a stupeň podpory vojsk ostatními bojovými prostředky;
- druh a hodnotu vzdušných výsadek použitých v operaci;

- znalost sil a prostředků nepřítele, jeho možnosti, předpokládaný stupeň bojové schopnosti a odolnosti jeho vojsk;
- praktické možnosti materiálně technického a zdravotnického zabezpečení vojsk v průběhu celé operace;
- čas stanovený na přípravu a provedení operace (boje);
- terén, roční dobu a povětrnostní podmínky.

Je samozřejmé, že je možno stanovit ještě více faktorů ovlivňujících nepřetržitou bojovou činnost vojsk. Chceme však vyzvednout vliv jen některých, které ve většině případů budou rozhodující.

Zvláštní pozornost musí být věnována organizaci velení, neboť bez pevného velení, které přitom musí dávat široké možnosti iniciativě podřízených, nemůže být úspěchu.

Naše štáby a naši velitelé si musí osvojit umění připravit boj a operaci a velet v jejich průběhu bez množství různých dokumentů a plánů, jejichž praktická hodnota je mnohdy sporná. Je třeba počítat s tím, že v průběhu boje a operace nebude mnohdy ani čas k vydání písemných rozkazů a bojových nařízení. To ovšem vyžaduje, aby si každý velitel vychoval podřízené tak, aby jim mohl plně důvěřovat, aby mu byli oporou. Podřízení na druhé straně musí být schopni plnit bojový úkol na podkladě krátkého, jasného rozkazu nadřízeného, předaného směrovým nebo styčným důstojníkem nebo technickým pojítkem. Je však třeba, aby každému veliteli bylo známo, který styčný důstojník nebo směrový důstojník je vyčleněn pro jeho svazek nebo útvar. Změny těchto funkcionářů je třeba neprodleně podřízeným sdělit.

Zkušenosti z poslední války, které v tomto směru platnost neztratily, dokazují, jak je důležitý i přímý styk hlavních funkcionářů s podřízenými veliteli, a to zvláště v těžkých situacích, které v soudobých bojích a operacích nebudou výjimkou. Vždyť podřízení nejsou automaty. Jsou to myslící lidé, podléhající mnohým vlivům. Mnohdy rozumné a klidné slovo nadřízeného podporí sebevědomí podřízeného, pomůže v těžké situaci více, než striktní rozkaz.

Nadřízený velitel si musí při vedení boje a operace vždy najít čas pro styk s podřízeným velitelem, byť i prostřednictvím technického pojítka.

Každý velitel si musí uvědomit, že odpovídá za činnost podřízených velitelů. Podřízenému, který se obrací na nadřízeného velitele se žádostí o zásadní rozhodnutí v důležité otázce, jejíž řešení se vymyká jeho možnostem, nelze odbýt slovy: „Rešte

podle vlastního uvážení!" Tomu se správně říká snaha zbavit se odpovědnosti, přenášet ji shora dolů. Tento způsob jednání autoritu žádného velitele neupevní.

Bojová nařízení a bojové rozkazy je třeba vydávat v rozsahu, který je nutný k tomu, aby bylo zabezpečeno pochopení úkolu vykonavatelem, aniž by jej přitom zdržovalo studium nedůležitých údajů. Větší důležitosti ve velení nabývají pracovní mapy a záznamy vydaných a přijatých rozkazů, hlavně na stupni armády. U svazků a útvarů budou hrát ve velení rozhodující úlohu pracovní mapy, do kterých budou zakresleny nejdůležitější nařízení a rozkazy.

Požadavek nepřetržitě bojové činnosti, který je důsledkem požadavku dosáhnout co nejvyšších temp útoku, povede tedy k tomu, aby se velitelé a štáby zamyslili nad způsoby plánování boje a operace a nad způsoby velení v jejich průběhu. Z plánování i z velení musí být odstraněno vše, co má pečet formálnosti, co není rozhodující, co zatěžuje nebo ztěžuje činnost vojsk a štábů, co je brzdo velení. Proto bude třeba přezkoumat obsah i rozsah štábní dokumentace používané a zpracovávané jak v přípravném období, tak i při vedení boje.

Z tohoto hlediska nabývá též na důležitosti organizace součinnosti hlavně na stupni armáda—svazky. Při ní musí být vyřešeny hlavní otázky týkající se vedení boje a operace; podřízení mají možnost seznámit se dobře se zámyslem nadřízeného velitele a se způsobem řešení úkolu v širším rámci, což jim umožní najít správné řešení i v neočekávaných situacích. Mimo to bude nutné v soudobých podmínkách pravděpodobně organizovat v průběhu boje a operace trvalé uvědomování o situaci v širším rámci, hlavně velitelů divizí péči štábu armády.

V nových podmínkách nutně vzroste význam druhých sledů a záloh, zvláště na stupni divize a armáda, jako činitelů umožňujících vedení nepřetržitého útoku, nepřetržitě bojové činnosti. Jejich síla bude ovlivněna celkovým počtem vojsk, zbraní a techniky v rámci útvarů až armády a z toho vyplývající bojovými schopnostmi vojsk. Malé počty vojsk budou značnou překážkou, neboť nutně povedou (za předpokladu, že operace bude vedena proti silnému nepříteli) k dřívějšímu zasazování druhých sledů do boje.

Je třeba vzít v úvahu, že v soudobých podmínkách budou malé počty vojsk zpra-

vidla důsledkem atomových úderů nepřítele na naše vojska. Po atomových úderech budou mít zpravidla celé jednotky i útvary postižených vojsk vysoké dávky radiace, což může v některých situacích ztížit jejich použití. V některých případech bude musit otázku náhrady svazků postižených silnými atomovými údery řešit i front, neboť možnost řešení přesáhne rámec vševojenské armády. Je známo, že Sovětská armáda s touto možností počítá. Front může mít k dispozici motostřelecké i tankové svazky mimo rámec armád (mimo rámec armády druhého sledu).

Druhé sledy a zálohy použité veliteli v průběhu útočného boje a operace musí být na všech stupních v co nejkratší době obnovovány.

Toto opatření bude zvláště důležité na stupni svazků a armády, kde hlavně bude organizováno střídání vojsk k zabezpečení nepřetržitě bojové činnosti.

Současně je však třeba vidět, že činnost nepřítele mnohdy nedovolí plánované použití druhých sledů a záloh, že je velitelé budou zasazovat dříve a jinak, než původně plánovali, že právě tak nebude vždy možné vytvořit nové druhé sledy a zálohy v plánovaných časech, prostorech a v plánované síle. Tato skutečnost si často vyžádá nutné změny v plánu boje (operace) a bude současně zkouškou schopností a pružnosti velitelů. Mohou nastat samozřejmě i takové situace, že druhé sledy bude možno zasazovat později do boje (sražení), než bylo plánováno. Taková situace nepřetržitou bojovou činnost jen podpoří, neboť síly druhých sledů a popřípadě i záloha zůstanou zachovány delší dobu.

Již z těchto velmi stručně naznačených variant vyplývá ještě jeden důležitý úkol. Má-li být bojová činnost vojsk skutečně nepřetržitá, bude bezpodmínečně nutné, aby druhé sledy a zálohy znaly úkoly útvarů nebo svazků prvního sledu tak, aby mohly v případě nutnosti převzít jejich úkol a pokračovat v jeho plnění. My musíme počítat s tím, že druhé sledy (popřípadě zálohy) budou střídát vojska prvního sledu, která se fyzicky a materiálně vyčerpala, ale že může nastat i situace, která si vyžádá jejich vystřídaní nebo překročení tehdy, jestliže byly účinně napadeny silnými atomovými údery nepřítele a v krátkém čase nebudou moci pokračovat v bojové činnosti. V tomto směru je nutno učinit taková opatření, aby tempo útoku nebo operace nebylo ani v tomto případě zvláště narušeno, aby úkol v rámci armády mohl být ve stanoveném

termínu splněn. Toho lze dosáhnout tehdy, jestliže velitelé druhých sledů na všech stupních budou stále informováni o situaci vojsk prvního sledu, jestliže budou znát jejich úkoly a budou moci přikročit k plnění úkolu bez jeho dlouhého vysvětlování a upřesňování.

Při požadovaných tempech 60—80 km za 24 hodin se jeví nutným uskutečňovat celou řadu přesunů za dne. Této otázce se nelze vyhnout, chceme-li uskutečnit nepřetržitost a narůstání úderu. Rozhodně bude taková činnost nutná na stupni divize a domníváme se, že nebudou výjimkou případy, kdy přesun za dne budou provádět i některé svazky armády. Z hlediska OPZH se jeví výhodným, zvláště uvážíme-li možnost pozemních úderů atomovými zbraněmi nepřítele, provádět přesuny svazků po útvarcích a to i s velkým časovým rozpětím. Zasazení takto se přemísťujících svazků by bylo možné provádět buď postupně po útvarcích nebo najednou podle známých zásad. Tímto způsobem by bylo možno do značné míry zabránit vyřazení značných sil svazku jedním pozemním úderem při příznivém směru větru pro nepřítele.

Ničivá síla atomových úderů musí útočícím vojskům vytvořit podmínky k tomu, aby mohla vést plynulý, nepřetržitý útok do celé hloubky nepřátelské obrany a rychle zničit nepřátelské síly a prostředky, které by mohly tempo útoku hlavních sil vojsk armády snížit, popřípadě jejich útok dočasně zastavit. Proto vyvstává požadavek včas zjistit tyto nepřátelské síly a prostředky průzkumem. Tento požadavek tedy nutně zvyšuje důležitost průzkumu, zdůrazňuje nutnost získat zprávy o nepříteli a včas upřesnit rozmístění jeho hlavních sil a odporů — jako prvního předpokladu včasného provedení mohutných palebných úderů a jejich využití vojsky k rychlému a trvalému postupu vpřed. V těchto podmínkách vzrůstá důležitost úzké vzájemné součinnosti všech druhů vojsk, součinnosti a sladění pohybu s palbou ve vyšším rámci, k čemuž musí průzkum získat včas potřebné podklady.

Velitelům a štábům vševojskové armády a svazků půjde tedy v soudobém boji a operaci nejen o to, aby měli k dispozici co nejpodrobnější údaje o nepříteli z celé hloubky jeho operační sestavy před zahájením operace, ale aby průzkum i v jejím průběhu potřebné údaje upřesňoval a co nejrychleji dodával.

Nepřítel bude své síly a prostředky přeskupovat jak v přípravném období, tak i v průběhu operace, aby nám ztížil použití atomových zbraní. Nosiče jeho atomových zbraní, hlavně rakety, budou ménit palebná postavení a do bojů zasáhnou prostředky dosud nezjištěné. Průzkum všeho druhu a všechny technické prostředky průzkumu musí být zaměřeny v průběhu operace hlavně ke zjištění zpráv o těch silách a prostředcích nepřítele, které by mohly značně ovlivnit průběh operace nebo zpomalit její tempo.

Všechny zprávy musí být tak přesné, aby dávaly velitelům a štábům armády a svazků dostatečné podklady k tomu, aby mohli určit rozhodující síly a prostředky nepřítele a vyřešit otázky jejich zničení. Průzkum musí umožnit určení nejvýhodnějších cílů pro atomové údery a zjistit po provedených úderech jejich účinky na stanovené cíle.

Uvedené požadavky ukazují, že průzkum musí být přísně centralizován, že zprávy musí být vyhodnocovány v nekratší době a že musí být vybaven potřebným množstvím kvalitních sil a prostředků. Vzhledem k tomu, že zprávy musí být zjišťovány z větší hloubky, stoupá již i na stupni vševojskové armády důležitost zpráv zjištěných agenturním průzkumem. Hloubka operací a mobilnost nepřátelských sil nutně vyžadují, aby štáb vševojskové armády měl stále zprávy o nepříteli z hloubky alespoň 300—350 km. Průzkum svazků musí být schopen bezpečně plnit i úkoly související s ochranou boků vojsk útočících na samostatných směrech a sledovat činnost nepřátelských sil ponechaných v týlu hlavních sil armády.

Mimo průzkum je třeba poukázat na nutnost nepřetržitého zabezpečení vojsk z hlediska OPZH a PVO, které budou nutným předpokladem k tomu, aby si ušetřila síly a prostředky, uchovala co nejvyšší bojeschopnost a tím i možnost vést nepřetržitou bojovou činnost.

Nepřetržitou bojovou činnost vojsk a nepřetržitý postup hlavních sil vpřed umožní i správné použití vzdušných výsadků. Ty mohou nepříteli znemožnit organizaci obrany na důležitých směrech v hloubce, na vodních tocích, mohou ovládnout důležité přechody přes terénní překážky všeho druhu a umožnit tak jejich snadné a rychlé překonání vlastními vojsky.

Vzdušné výsadky mohou znemožnit nebo ztížit nepříteli plánovanou činnost, mohou ztížit nebo znemožnit jeho odvetnou činnost a tím budou bezprostředně přispí-

vat k udržení nepřetržité bojové činnosti vojsk.

Nepřetržitost bojové činnosti vojsk dále do značné míry ovlivní — a to podle podmínek buď kladně nebo záporně — organizace a skutečné možnosti materiálního a technického zabezpečení.

Náš týl musí být schopen zabezpečovat nepřetržitou bojovou činnost plynulým zásobováním vojsk hlavními druhy materiálu (munice, PHM, proviant) v průběhu celé operace. Aby týl tento požadavek mohl splnit, musí být zvýšeny přepravní možnosti jeho dopravních prostředků. Toho je možno dosáhnout zvýšením rychlosti dopravních prostředků — to však nepřichází v úvahu v takové míře, která by mohla ovlivnit zásobování v rámci vševojskové armády v celku.

Druhá možnost je dána zvyšováním ložné váhy vozidel. Tato cesta je možná a také se řeší.

A konečně je třeba počítat se širokým využitím zásobování vzduchem. Proto je též nutno v rámci vševojskové armády počítat s organickým začleněním nebo přidělením vrtulníků, které musí převzít část úkolů zásobování vojsk.

V soudobých podmínkách nutně vyvstane požadavek, aby byla vojska některými druhy materiálu vybavena na dobu nejméně 3—5 dní, tj. na předpokládanou dobu trvání útočné operace vševojskové armády. Na tuto dobu lze například zásobování proviantem vyřešit konzervovými dárkami potravin, které vojska vezmou s sebou. Počítat s pravidelnou dodávkou teplé stravy všem bojujícím vojskům není reálné a vymyká se možnostem týlu.

Právě tak bude možné vybavit dopravní a bojová vozidla zvýšenou dávkou PHM, aby je nebylo třeba v průběhu operace doplňovat denně, ale ne více než jednou v průběhu operace, a dále při dosažení dalšího úkolu armády. To znamená počítat u každého vozidla (zvláště u tanků a obrněných transportérů, dále pak těch vozidel, která nutně musí být u čelních jednotek) se záložními nádržemi. To není novinkou, neboť již v poslední válce tankové jednotky braly zvýšené dávky PHM s sebou, jestliže jim byly určeny úkoly do větší hloubky. Otázky je možno reálně řešit i zvýšením kapacity záloh PHM u praporů a útvarů, neboť zásobování na stupni prapor a pluk bude možno, až na skutečné výjimky, zabezpečit. Potíže se projeví s největší pravděpodobností při

rychlém postupu vojsk hlavně na stupni svazek a armáda. Proto bude výhodné vybavit svazky a hlavně útvary tak, aby měly dostatek pohonných hmot na splnění úkolu a ještě nutnou zásobu, aby nebyly v průběhu operace odkázány na armádu. Počítat s dopravou PHM vrtulníky je sice možné, avšak půjde spíše o výjimky a nelze tuto možnost brát jako pravidelný způsob zásobování.

V zásobování vojsk (hlavně vojsk prvního sledu), zvláště pak v zásobování PHM předsunutých odřadů, výsadků apod. budou hrát v soudobých podmínkách důležitou roli ukořistěné zásoby. Jedním z důležitých úkolů průzkumu jak v přípravném období, tak i v průběhu operace bude proto zjistit sklady PHM na osách postupu vojsk.

Problémy zásobování vojsk PHM v soudobých podmínkách narůstají i tím, že vezené zásoby jsou snadno zranitelné všemi zbraněmi, i akcemi záškodníků. Poněvadž bez PHM nelze pokračovat v útočné činnosti, bude jistě snahou nepřítele znemožnit nebo ztížit zásobování vojsk ničením zjištěných skladů a zásob. Tak se v některých údobích může stát, že nastane přechodný nedostatek některého druhu pohonných hmot. Proto se zdá, že bude účelné zavádět v budoucnu do výzbroje armády vozidla všech druhů s motory zařízeními na spalování jak těžkých tak i lehkých paliv, aby vliv takovéto situace byl téměř vyloučen.

Na možnostech zásobování vzduchem bude do značné míry záviset zásobování municí zvláště předsunutých odřadů, útvarů a svazků rychle pronikajících vpřed nebo bojujících na odlehlejších, samostatném směru, bojujících o udržení předmostí na vodních tocích a podobně.

Při zásobování vojsk, která pronikají hluboko do nepřátelské sestavy, je třeba bezpodmínečně počítat se zvýšenou nutností ochrany a zabezpečení všech týlových útvarů a zařízení nejen proti diverzním a záškodnickým skupinám, ale i proti zbytkům nepřátelských jednotek, které zůstanou v týlu vojsk, pronikajících na jednotlivých směrech do hloubky. Tyto jednotky se mohou popřípadě spojit a vytvořit bojeschopné celky. Ty mohou vážně ohrožovat nejen prostory týlových skladů, ale hlavně zásobovací kolony dopravující materiál za bojujícími vojsky.

Zvláštní pozornost musí být věnována organizaci technického zabezpečení, a to jak v přípravném období, tak i v průběhu vlastní operace. Pro tento úkol se jeví výhodným, aby útočící vojska využívala k provádění oprav v široké míře možnosti, daných existencí různých závodů a velkých

strojních dílen na směrech útoku. Proto musí být známo ještě před útokem jejich rozmístění a s jejich využitím musí počítat i plán technického zabezpečení.

S možností materiálně technického zabezpečení je úzce spjata zdravotnické zabezpečení, jehož význam v soudobých podmínkách boje a operace, kdy je nutno uvažovat o velikých ztrátách, značně stoupá.

Největším problémem zdravotnického zabezpečení nyní je poskytnutí rychlé pomoci a provedení rychlého odsunu velkého počtu raněných při hromadných ztrátách způsobených údery zbraní hromadného ničení. Pokud jde o poskytnutí odborné pomoci, je to otázka možností, které jsou dány počty lékařů, pomocného personálu a zdravotnického materiálu. Odsun raněných však musí být řešen nejen orgány zdravotnické služby a týlu, ale hlavně veliteli, neboť otázka rychlého odsunu raněných je úzce spjata s morálně politickým stavem jednotek a útvarů.

V tomto směru sehrají významnou roli vrtulníky zvláště u předsunutých jednotek a útvarů, které bojují na samostatných směrech nebo plní samostatné úkoly před hlavními silami. Kromě vrtulníků zdravotnické služby je nutno počítat pro tento účel i s vrtulníky, provádějícími zásobování vojsk, podobně jako s vozidly, která se budou vracet z prvního sledu do týlu.

S dosud uvedeným úzce souvisí fyzické možnosti vojsk a štábů.

Můžeme počítat s tím, že vojska mohou bojovat nepřetržitě dva až tři dny (jestliže měla před tím dostatečný odpočinek), aniž by se projevil hromadně vliv fyzické únavy. Takové jsou zkušenosti z války i ze cvičení. V průběhu třetího dne se zpravidla dostavuje únava, která se projevuje záporně na způsobu plnění bojových úkolů. Lidé pomaleji reagují na situace, unavené jednotky neplní úkoly v boji tak přesně, jsou zbytečně velice ztráty. Únava se projevuje zvláště u řidičů tanků a obrněných transportérů, tj. tam, kde nebude možné střídání. Řidiče tanku může v době jízdy vystřídat jiný člen osádky, ale tato možnost nebude dána v průběhu boje u útvarů a svazků prvního sledu.

Nejde však jen o nutnost vystřídání řidičů vzhledem k tělesné únavě. Velmi závažnou otázkou je možnost oslepnutí, byť i dočasného, způsobeného světelným zářením při výbuchu atomové pumy. Zatím se ani z tohoto hlediska nepočítalo se zálož-

ními řidiči. Při požadavku nepřetržité bojové činnosti se však projevuje čím dále tím více nutnost mít u tankové a motostřelecké roty jednoho nebo dva záložní řidiče. Bylo by jistě ideálním stavem mít náhradního řidiče u každého vozidla; to však aspoň v dohledné budoucnosti nemůžeme dosáhnout. Zdá se však, že mimo řidiče by bylo možno uvažovat o tom, aby další příslušníci tankové osádky (mimo velitele) a každého družstva motostřelecké roty (nebo je možné řešení v rámci čet) prošli výcvikem řidičů. Značným pomocníkem v tomto směru může být socialistické soutěžení, závazky k získání druhé odbornosti mužstva a poddůstojníků.

Mohou se však ozvat námitky, že se boj a operace nepovedou bez přestánek. Proti tomu stavíme právě požadavek, aby v boji nebylo větších přestávek, aby tlak na nepřítel byl trvalý; proto mluvíme o nutnosti nepřetržité bojové činnosti vojsk. Je pravda, že vezené jednotky si aspoň trochu odpočinou v době přesunu, při provádění manévru apod.; to však neřeší otázku velitelů a řidičů, kteří odpočívát nemohou.

Situaci nelze řešit jinak, než vhodným rozložením úkolů do hloubky na útvary v rámci svazků a na svazky v rámci vševojskové armády. Řešení v rámci praporů není prakticky možné, řešení v rámci útvarů velmi těžké, neboť druhé sledy útvarů budou zasazovány do boje zpravidla poměrně brzy; nynější široká pásma útvarů a možné plnění úkolů na směrech nedávají v rámci útvarů dostatek možností plnit dané úkoly pouze částí sil.

To znamená správně vyřešit střídání vojsk prvních sledů. Přitom je třeba počítat s tím, že část doby stanovené k odpočinku vojsk, která přejdou do druhých sledů, bude nutně spotřebována na ošetření bojové techniky, zvláště tanků a obrněných transportérů, což budou provádět celé osádky a vezené jednotky. Proto podle našeho názoru je nutně počítat s dobou odpočinku nejméně 6—8 hodin, z čehož zůstane pro vlastní odpočinek k dispozici asi polovina doby. To nelze dobře provádět v rámci útvarů a praporů, neboť by se první sledy příliš vzdálily, nehledě již k možným různým změnám situace, na něž musí útvary bezprostředně svými silami reagovat. Zdá se proto nejvýhodnější, aby toto střídání sil bylo prováděno hlavně na stupni vševojskové armády po svazcích; to ovšem nevylučuje možnost, že toto střídání bude prováděno ve výhodných podmínkách v rámci svazků, popřípadě i útvarů.

V rámci vševojskové armády nebude

v soudobých podmínkách často třeba (zvláště za boje v hloubce) vést útok více než polovinou svazků v prvním sledu. To umožní veliteli armády udržovat stále dostatečně silný druhý sled i vševojskovou zálohu, poskytnout nejvíce vyčerpaným svazkům možnost odpočinku.

Naskytá se otázka, zda nebude vůbec účelné, aby svazky prvního sledu útočící na hlavním směru byly střídány více méně pravidelně, aby síly jednotlivých svazků v rámci armády byly vyčerpávány co nejrovnoměrněji. Svazky vedoucí boje na podružném směru nebudou vystaveny zpravidla takové námaze, jejich postup nebude také tak rychlý a proto budou i méně vyčerpaný.

V tomto směru je třeba teprve hledat nejvýhodnější řešení, neboť určit jednotné směrné normy nelze; působí zde řada podmínek, které budou zcela jiné při každé operaci a v každém boji a které nakonec ukáží, jakým způsobem bude nejvýhodnější tuto otázku řešit.

Kromě vojsk samotných musíme však uvažovat i o fyzických možnostech velitelů a štábů, které budou nejdříve vyčerpaný právě u jednotek na stupni prapor a rota. Tyto velitele a štáby nemá v boji kdo vystřídat, a proto musí řídit boj po celou dobu osobně.

Poněkud lepší situace bude u útvarů a svazků, ale i na těchto stupních neustálá činnost, počínaje přípravným obdobím, vyčerpá síly důstojníků. Je třeba poukázat na skutečnost, že hlavní práce velitelů a štábů nespočívá v plánování a v celé přípravě operace a boje, ale v řízení vojsk v jejich průběhu. To vyžaduje, aby velitelé a štáby měli aspoň nejnútnější možnosti odpočinku v přípravném období, aby při zahájení boje a operace nebyli na konci svých sil. V tomto směru je třeba se zaměřit i v mírové přípravě štábů, kde situace mnohdy vypadá právě opačně. To současně vyžaduje, aby si této skutečnosti byli vědomi všichni nadřízení velitelé a jejich štáby, aby trvali na dodržování odpočinku podřízenými a ne naopak. Jestliže říkáme, že úloha velitelů a štábů v soudobém boji a operaci stoupla, pak je k tomu třeba vytvářet podmínky i po stránce zachování jejich fyzických sil pro rozhodující činnost — řízení boje a operace.

Nebudeme-li dodržovat na všech stupních přísný režim obnovování sil vojsk, přísný režim práce a odpočinku, nebudou vojska schopna plnit úspěšně dané úkoly. Proto operační i bojová sestava, která musí umožnit i obnovování sil vojsk a bojeschopnosti techniky, bude jedním z rozhodujících faktorů, které nepřetržitost bojové činnosti

ovlivňují. Ona musí vytvořit předpoklady pro nutné střídání vojsk, pro možnost nejnútnějšího odpočinku, dát čas k ošetření bojové techniky a podmínky k dolpnění zásob.

Terén může usnadnit nebo ztížit nepřetržitou bojovou činnost vojsk, zpomalit tempo postupu nebo přispět k jeho zvýšení. Využití terénu může být ovšem do značné míry ovlivněno např. pozemními nebo podzemními atomovými výbuchy. V každém případě je třeba vidět terén v plné souvislosti s možností ženiijního zabezpečení rychlého a plynulého postupu vojsk. Značnou roli hraje terén z hlediska OPZH nepřítele. Vhodným využíváním členitosti a pokrytosti terénu lze do značné míry jednak ztížit nepříteli upřesnění cílů pro atomové úder, jednak snížit rozsah účinků po atomovém úderu.

Zvlášť důležité bude dovedné využívání terénu pro umísťování míst velení, druhých sledů, záloh, skladů a materiálu všech druhů. Dokáží-li velitelé náležitě využít všech ochranných vlastností terénu, mohou do značné míry uchránit síly a prostředky před účinky zvláště tlakové vlny a světelného záření.

Rovněž na povětrnostní podmínky je nutno dívat se zcela jinak, než jsme se dívali dosud. Druh počasí, síla a směr větru se stávají v soudobých podmínkách velmi důležitým faktorem jak z hlediska použití vlastních atomových zbraní, tak z hlediska ochrany proti ZHN nepřítele. Např. viditelnost nám podstatně dokáže ovlivnit pronikání světelného záření. Se snížením viditelnosti nám podstatně klesá dosah účinného světelného impulsu.

Podobně musí bezpodmínečně ovlivnit operační sestavu armády směr větru. Nelze připustit, aby např. svazky druhého sledu, zálohy, armádní sklady nebo zálohy nemocnic byly umístěny na jedné přímce ve směru větru. I když to bude mnohdy obtížné, musíme se snažit, abychom nepříteli poskytli co nejméně vhodný cíl pro použití pozemních atomových úderů. Jinak vzniká nebezpečí, že nepřítel může jedním pozemním výbuchem zamořit několik útvarů nebo svazků najednou, což by mohlo ovlivnit jak tempo operace, tak i nepřetržitost bojové činnosti vojsk. Výhodný směr větru může na druhé straně dovolit použití vlastních pozemních úderů na zastavení postupu nepřátelských sil přicházejících z hloubky. Pozemními úderů může pro nás v nejhrošším případě, alespoň zpomalit postup těchto sil, způsobit jim ztráty, svěst je do jiných prostorů a tak

dát vlastním vojskům možnost k provedení manévru a protipatření. Je jasné, že pozemní údery mohou být prováděny jen do takových prostorů, kam vlastní vojska nepřijdou, nebo do kterých přijdou v době, kdy zamoření terénu, který musí být překonán, klesne na přijatelnou úroveň.

Denní doba nesmí ovlivnit rychlost postupu vojsk a jejich nepřetržitou bojovou činnost. Technické prostředky pro vidění v noci umožní stejné tempo operace jako za denního světla.

Při řešení otázek nepřetržité bojové činnosti vojsk bude mnoho záviset na jejich morálně politickém stavu. I když se zdá téměř zbytečné o těchto otázkách v naší armádě v případné válce mluvit, považujeme za nutné se o nich zmínit poněkud širěji.

My vidíme armádu mírovou. Výjimkou jsou velitelé a političti pracovníci, kteří mají bojové zkušenosti z poslední války. A právě poslední válka mimo jiné ukázala, že i při vysokém morálně politickém stavu vojsk dochází v některých podmínkách k výkyvům. Ty mohou být způsobeny různými podněty. Takovými podněty mohou být například neúspěšné boje a operace, dočasné neúspěchy ozbrojených sil v celku, velké ztráty vojsk apod. To jsou zkušenosti. K výkyvům nedochází zpravidla v rámci celých ozbrojených sil, ale u jednotek, svazků, i když i v rámci jednoho útvaru nebo svazku mohou být rozdílné podmínky. Jednotka nebo útvar jeden den úkol nesplnil, druhý den za úplně stejných materiálních podmínek, proti stejnému nepříteli, ve stejných podmínkách situace splnila úkol výtečně. Jestliže se nezměnily jiné podmínky, musel se změnit morálně politický stav jednotek. Tyto zkušenosti jsme nabylí i v našich jednotkách hlavně za bojů na severním Slovensku.

Soudobé podmínky staví před nás v tomto směru daleko tvrdší situace, než tomu bylo v poslední válce. Dnes nám mohou například hromadné ztráty vzniklé po úderech nepřátelských ZHN nebo dočasné neúspěchy morální stav postižených jednotek do značné míry ovlivnit. Je nutno vidět možnost vzniku určitého depresivního stavu bezmocnosti před výbuchem atomového granátu a to zvláště v souvislosti se značnými ztrátami, které takový výbuch může způsobit. Rovněž zálužnost a účinek otravných látek a zvláště bojových biologických prostředků, použije-li jich nepřítel, se může odrazit v morálně politickém stavu vojsk. My v tomto směru nemůžeme vojskům v míru ukázat názorně, co budou pro

ně znamenat například atomové údery nepříteli a nemůžeme tedy ani dobře posoudit jejich psychický a psychologický vliv. Ukázali jsme již na růst důležitosti významu velitelů a štábů v soudobých podmínkách; právě v tomto směru musí především všichni velitelé, političti pracovníci a důstojníci štábů mít jasno, co znamená jejich pevnost pro vojska, co znamená jejich morálně politický stav pro vojska v podobných situacích.

Nelze dnes opominout, že účinek ZHN, zvláště pak atomových zbraní, bude mít vedle svých ničivých faktorů i silný vliv z hlediska morálně politického na bojující vojska a to jednak přímý, jednak nepřímý.

Přímý morální účinek bude vytvořen optickými úkazy při výbuchu atomové náplně, budícími bezděčně depresivní stavy vojáků a instinktivní strach před všemi úkazy doprovázejícími výbuch atomové náplně. Kromě toho si bude každý voják vědom toho, že je více nebo méně vystaven neviditelnému záření, které mu může přinést dlouho a těžko léčitelné zranění (onemocnění). Bude tedy záležet hlavně na stupni morálně politického stavu vojsk, který musí pomoci překonat všechny tyto přirozené, víceméně pudové zábrany, který musí vést vojska k tomu, aby plnila úkoly za všech okolností, musí dát předpoklady k tomu, aby vojska odvážně pronikala do úplně zpusťovaných prostorů na mnoha místech horčících a pod příkrovem atomového oblaku nad hlavami.

Provádět morálně politickou přípravu vojáků až na bojišti bylo by rozhodně pozdě. Zde musí vedle vysokého stupně morálně politického stavu vojsk sehrát důležitou úlohu dobrá znalost účinků atomových zbraní a ochrany proti nim všemi vojáky; zde se nám tedy, hlavně v prvních operacích, ukáží výsledky práce prováděné s vojáky v míru. Lze tedy říci plným právem, že tak, jak vojáky po všech stránkách, tedy i ve směru morálně politickém, připravíme v míru, takové je budeme mít v případné válce.

To je ovšem jedna stránka věci. Nejdůležitějším činitelem z hlediska morálně politického je samo společenské zřízení, za které voják bojuje a třídní uvědomění každého bojovníka. A právě v takovýchto podmínkách, vyžadujících vysoké uvědomělosti vojsk, nelze vůbec pochybovat o morálně politické převaze vojsk armád socialistického tábora nad vojsky armád kapitalistických států.

Nepřímý morální účinek na vojska se projeví ve vědomí zničujících úderů prová-

děných vlastními atomovými zbraněmi na nepřítele.

Není pochyb o tom, že daleko větší ovlivnění morálně politického stavu vojsk po atomových úderech se projeví u nepřítele, na kterého provedeme údery našimi prostředky, a to i u jednotek a útvarů, které nebudou přímo zasaženy. Nebylo by však správné, abychom podceňovali morálně politický stav nepřátelských vojsk v celku, zvláště v prvních operacích, kdy značná část nepřátelských vojáků může být dlouho trvající lživou a revanšistickou propagandou a za pomoci náboženství přesvědčena o správnosti svého boje, nebo dokonce vychována až k morálce chladnokrevných vrahů se zločineckou morálkou, vrahů bez jakýchkoli ideálů.

Zde stojí velký úkol před stranickopolitickou prací v přípravě na boj a operaci; upevnit morálně politický stav vojsk všemi dostupnými formami činnosti a působení, věnovat neochabující pozornost politickému zabezpečení boje a operace nejen v přípravném období, ale v celém jejím průběhu a zvláště tehdy, když by morálně politický stav začal kolísat (například při hromadných úderech ZHN nepřítele).

Morálně politický stav vojsk bezprostředně ovlivní způsoby plnění bojových úkolů. Jednotky s vysokým stupněm morálně politického stavu budou plnit úkoly lépe, odpovědněji, nepodlehnou tak snadno únavě, nepodlehnou tak snadno vlivu bezprostřední situace apod., splní úkoly i za těch nejtěžších podmínek ve stanovených lhůtách. Proto význam morálně politického stavu stále vzrůstá, proto naň musí být brán zřetel i při řešení otázek spojených s nepřetržitou bojovou činností vojsk.

Právě tak musíme znát před zahájením operací morálně politický stav vojsk nepřítele. Musíme využívat jeho slabín, musíme ho ovlivňovat všemi dostupnými prostředky s cílem snížit ho na nejnižší možný stupeň. My musíme vycházet ze zásady, že v soudobých podmínkách při mnohdy stejných silách a prostředcích, při vcelku stejných podmínkách všeobecné situace bude rozhodovat o vítězství, o porážce nepřítele právě vyšší morálně politický stav našich vojsk.

Naše armáda, jako armáda socialistického státu, armáda nového typu, která nikdy nepovede nespravedlivou válku, má všechny předpoklady k tomu, aby dosáhla vysoké převahy nad nepřítelem i v tomto směru. A bude právě úkolem stranickopolitické práce, úkolem všech velitelů a politických pracovníků, aby v těsné spolu-

práci se stranickými a mládežnickými organizacemi plně využili daných možností ke stálému upevňování a zvyšování morálně politického stavu vojsk jako jednoho z hlavních předpokladů vítězství.

Prostor bojiště v soudobých operacích nebude často evakuován civilním obyvatelstvem, neboť to spád bojové činnosti prostě nedovolí. Musíme tedy nutně uvažovat i o vlivu morálně politického stavu civilního obyvatelstva bojiště na vlastní vojska.

Půjde-li o obyvatelstvo vlastního státu, bude otázka vcelku jednoduchá. Můžeme počítat s tím, že všechno obyvatelstvo bude mít k našim (popřípadě spojeneckým) vojskům nejlepší vztah, bude jim v plnění úkolů v rámci svých možností pomáhat. To jsou rysy obyvatelstva socialistické země, to jsou rysy lidu státu vedoucího spravedlivou válku, jak to dokázala poslední válka na území Sovětského svazu; je to praktický důsledek a důkaz jednoty myšlení a názorů na válku samu celým národem, národy socialistických zemí. Civilní obyvatelstvo pomáhalo při obraně Leningradu, Moskvu, Stalingradu, bilo nepřítele v partyzánských odřadech. I u nás najdeme podobné příklady z poslední války. V těžkých bojích jednotek našeho sboru v pohorí Malá Fatra vytvořili železničníři z Vrútek dobrovolně, na podnět komunistické strany, dobrovolné brigády nosičů, které zásobovaly jednotky bojující v horách střelivem a stravou, pomáhaly při odsunu raněných. Všeobecně je známa pomoc obyvatelstva našich zemí sovětským partyzánům. Podobné činy civilního obyvatelstva zpevňují morálně politický stav vojsk, přispívají k jeho zvýšení. Zmíněná akce železničářů se projevila ve zpevnění morálně politického stavu našich jednotek, které již dlouhou dobu bojovaly ve velmi těžkých podmínkách horského a zalesněného terénu a měly velké ztráty.

V případné válce se více než kdykoli v míru projeví morálně politická jednota armády a lidu. Základy jsou dány v míru úzkým spojením života vojsk se životem pracujících, jsou dány socialistickým zřízením, jsou dány jednotou politických cílů armády a lidu při budování socialismu a jeho zabezpečení, jsou dány vedoucí úlohou komunistické strany, která usměrňuje a řídí výchovu obyvatelstva a armády v duchu zásad marxismu-leninismu.

Nedílná jednota armády a lidu bude mít v případné válce výraz i v přímém vlivu morálně politického stavu obyvatelstva našeho státu na morálně politický stav vojsk, a naopak morálně politický stav vojsk se

odrazí na morálně politickém stavu obyvatelstva. Právě tento bezprostřední vztah a přímé vzájemné ovlivňování ukazuje, jaká péče musí být věnována armádě, aby nezklamala důvěru ani v těch nejtěžších podmínkách, které by soudobá válka mohla přinést. Plná vzájemná důvěra, důvěra lidu v armádu a všechny ozbrojené síly země, důvěra armády v pracující lid, jednota názorů na charakter války a na její cíle, vedoucí úloha komunistické strany — to jsou záruky nepřemožitelnosti naší armády ve svazu s armádami ostatních socialistických států, to jsou zdroje možností, které nám dávají předpoklady k dosažení nejvyššího stupně morálně politického stavu, které nám dávají předpoklady k tomu, abychom mohli bez obtíží likvidovat případné výkyvy, ke kterým, jak jsme již ukázali, může dojít.

Na druhé straně obyvatelstvo zaměřené nepřátelsky proti našim vojskům, nepřátelské nám politicky i národně, může našim vojskům způsobit řadu nepříjemností, například diverzemi na komunikačních spojkách, ničením spojení, přepady jednotlivců i menších našich jednotek apod. Taková činnost může v některých případech, zvláště tehdy, když by byla organizována a prováděna ve větším rozsahu hlavně v týlu našich vojsk, ovlivnit v některých případech tempo postupu i nepřetržitou bojovou činnost našich vojsk.

V soudobém útočném boji a operaci zvítězíme nad nepřítelem tehdy, jestliže dosáhneme nejspolehlivějšího souladu palby a pohybu, jestliže zvládneme přípravu, organizaci a zabezpečení nepřetržité bojové činnosti vojsk. Přitom palbu a pohyb je třeba vidět v širším rámci, daném použitím raket a atomových zbraní a odpovídajícím stupněm výcviku vojsk.

Nepřetržitou bojovou činností nedáme nepříteli možnost organizovat včas potřebná protipatření, což nám umožní udržet v průběhu celého boje a operace iniciativu. To nám zároveň umožní dosahovat rozhodnějiššího tempa útoku, to vytvoří předpoklady ke splnění hlavních úkolů a cílů boje a operace. Nepřetržitou bojovou činností udržíme současně trvalý dotyk s nepřítelem, což ztíží, popřípadě i znemožní použití ZHN proti značné části našich vojsk. Nepřetržitá bojová činnost bude jedním z předpokladů zničení nepřitele. K tomu, aby jí bylo dosaženo, bude třeba správně hodnotit vliv rozhodujících faktorů, učinit správné závěry a vytvořit takové podmínky, aby jí bylo vojsky dosaženo.

Proto v soudobých podmínkách nutnou součástí přípravy rozhodnutí velitelů je studium bojiště i po stránce morálně politického stavu obyvatelstva, s nímž se naše vojska v průběhu útočných operací setkají. Jsou-li předpoklady, že činnosti obyvatelstva by mohlo být ohroženo plněním úkolů vlastních vojsk, je třeba učinit taková opatření, která by tuto činnost znemožnila nebo omezila na minimum. Tato opatření budou zahrnovat nejen opatření rázu výhradně vojenského, ale i opatření rázu politického mezi nepřátelským obyvatelstvem. Ta bude spočívat hlavně v uvědomování o podstatě daného válečného konfliktu, o politice imperialistických států před zahájením války, o rozdílných cílech války ze strany naší a ze strany našich nepřátel.

To ovšem nebude jen úkolem politických orgánů, ale všech vojáků, kteří přijdou s obyvatelstvem nepřátelského státu do styku. Vše bude záležet na konkrétní situaci vojensko-politické v rámci celého válčiště, v rámci celé války.

Ukázali jsme pouze některé otázky důležitosti morálně politického stavu vojsk pro plnění úkolů v soudobých podmínkách — jejich důležitost z hlediska požadavků zabezpečení nepřetržité bojové činnosti. I z těchto otázek však vyplývá, co morálně politický stav vojsk i civilního obyvatelstva v prostoru bojiště znamená, jakou pozornost je mu nutno věnovat.

Авторы исходят из характеристических черт современного боя и разбирают некоторые факторы, оказывающие влияние на непрерывные действия войск, как напр. вопрос о вторых эшелонах и резервах, боевом и материальном обеспечении войск, вопрос о физических возможностях штабов и войск и др.

Они обращают особое внимание на вопрос морально-политического состояния войск.

Pořádková služba — důležitý prostředek velení v manévrových podmínkách

*Plukovník Ludvík Varvařovský,
podplukovník Květoslav Branda*

*Článek zdůrazňuje důležitost pořádkové služby v sou-
dobých podmínkách.
Obsahuje zcela nové pojetí organizace pořádkové
služby (prostorově jako u železniční dopravy) s kal-
kulací potřeby sil a prostředků.*

■ Z projevů soudruha Chruščova a Malinovského ze 14. ledna 1960 je zřejmé, že raketová vojska (hlavní druh ozbrojených sil) a palba (rozho-
dující činitel v bojové činnosti vojsk) naznačují, že příští možná válka,
operace a boje této války budou se zřejmě vyznačovat prudkými a náhlými
změnami situace. Každá změna situace si současně vyžádá odpovídající
změny v uskupení sil a prostředků. To tedy znamená, že budoucí válka
(nebude-li jí přes veškeré úsilí zabráněno) může mít od prvních hodin
vysoce pohyblivý, manévrový charakter. Překvapivé palebné úderý na pro-
tivníka, průlomy obrany z chodu, střetné boje a střetná sražení, rychlé
přechody z obrany do útoku a naopak, budou zřejmě běžným projevem
bojové činnosti vojsk — projevem nemyslitelným bez manévru palbou a
manévru silami a prostředky a to podél fronty, z hloubky k frontě i od
fronty do týlu.

■ Toto stručné vyličení charakteristiky soudobé bojové činnosti jistě postačí k tomu, aby bylo zřejmé, že manévr a přesuny budou vyplňovat značnou část činnosti vojsk a budou prováděny nejen za účelem vytvořit co nejvýhodnější uskupení vlastních sil a prostředků, ale i za účelem využít co nejlépe a nejrychleji vlastních palebných úderů, nebo se chránit před palebnými úderý nepřitele. Manévr ovšem může mít ná-
ději na úspěch jedině tehdy, bude-li pro-
váděn rychle a utajeně, s překvapením pro nepřitele. Ovšem uskutečnit takový manévr v průběhu této dynamické bojové činnosti bude možné jedině tehdy, když bude o cel-
kové činnosti přehled. Povinnost vést přehled o tom, co se děje na bojišti, a to jak na frontě, tak i v týlu, je uložena štábům. Znat situaci znamená ovšem znát i stav kom-
unikační sítě a její zatíženost nebo obsa-
zenost. Organem, který štábu pomáhá řídit pohyby vojsk, je pořádková služba. Jedině dobrá informovanost štábu a spo-
lehlivě fungující pořádková služba jsou zá-
rukou, že manévr bude probíhat plánovitě, skrytě, podle všech pravidel a zásad. Po-

řádková služba je tedy orgánem pro manévr nezbytným.

Na stránkách odborného vojenského tis-
ku byla již uveřejněna řada pojednání, řeši-
cích různé problémy pořádkové služby. Tato skutečnost nejlépe dokazuje, že pořádková služba je problémem stále živým a jak se zdá i problémem ne zcela uspokojivě řeše-
ným. Důkaz pro toto tvrzení možno vidět v tom, že převážná část všech pojednání o pořádkové službě řeší zpravidla pouze ty problémy, které se týkají organizace a pro-
vádění pořádkové služby za přesunů v týlu vlastních vojsk, za přeskupování před za-
hájáním útočné operace, za obrany apod. Ve všech zmíněných pojednáních je však velmi málo pozornosti věnováno otázkám organizace a řízení pořádkové služby v prů-
běhu operace, tj. v době, kdy situace jsou podstatně složitější a dynamičtější a kdy tedy i řízení pohybů vojsk a tím i organi-
zace pořádkové služby jsou značně obtíž-
nějšími a často velmi ožehavými. Tento stav potvrzuje i řada cvičení; v přípravném období je pořádková služba zpravidla roz-
vinuta na široké základně, má svoje orgány,

svá stanoviště, svoji samostatnou spojovací síť; jakmile je však operace zahájena, celý tento systém zpravidla svoji existenci končí, ačkoli právě nyní by našel nejširší uplatnění a opodstatnění. Vždyť v této době bude nutné provádět nejen plánované a předvídané manévry a přesuny, ale i manévry a přesuny vynucené činností nepřítele, nehledě na to, že veškerá tato činnost bude ještě ovlivňována různými ztrátami, škodami, překážkami, ničením atd. Zvládnout tyto manévry a přesuny bez pevného a jednotného systému pořádkové služby, systému, který by se organizovaně přemísťoval za postupujícími, nebo před odcházejícími vojsky, není dobře myslitelné. Bude proto jisté k prospěchu věci, objasníme-li si vzájemnou spojitost mezi manévrovým charakterem soudobé bojové činnosti a posláním, důležitostí a významem pořádkové služby pro řízení takové složité činnosti.

Manévr musí být proveden utajeně; aby byl utajen, nestačí utajit přítomnost jednotky v průběhu manévru, ale i před jeho začátkem. Pořádková služba musí proto zabezpečovat a kontrolovat dodržování pořádku nejen na osách a v jejich okolí, ale i v prostorech soustředění, ve vyčkávacích prostorech apod.

Manévr má být pro nepřítele překvapením. Aby toho bylo dosaženo, musí pořádková služba kontrolovat a zabezpečit organizovaný a překvapivý vstup manévrující jednotky do boje. To znamená, že těžiště (úsilí) pořádkové služby musí být soustředěno tam, kde bude manévrující jednotka přecházet do předbojové a bojové sestavy, kde se bude přibližovat čáře dotyku s nepřítelem (viz schéma 1). V těchto prostorech bude již zpravidla více jednotek, bude tam tedy i více pohybu, bude tam ve větší nebo menší míře pociťována činnost nepřítele. Tam by mohlo dojít ke zmatku, tam by třebas velmi příznivý dosavadní průběh boje mohl být přiveden vniveč. V těchto prostorech je třeba informovat velitele manévrujících jednotek o opatřeních týkajících se pořádku, upozorňovat je na objížďky, překážky, úseky pozorované nepřítelem atd.

Bylo hovořeno o tom, že nepřítel může rušit a znemožnit manévr také tím, že zničí nebo vyřadí z provozu důležité komunikační objekty. Pořádková služba musí proto chránit takové důležité objekty jak proti úderům ze vzduchu, tak i proti nepřátelským záškodníkům, musí kolem nich vytyčit ob-

jížďky, zabezpečit na nich plynulý pohyb, aby nedocházelo k nebezpečnému hromadění jednotek u nich, provádět jejich opravu a údržbu.

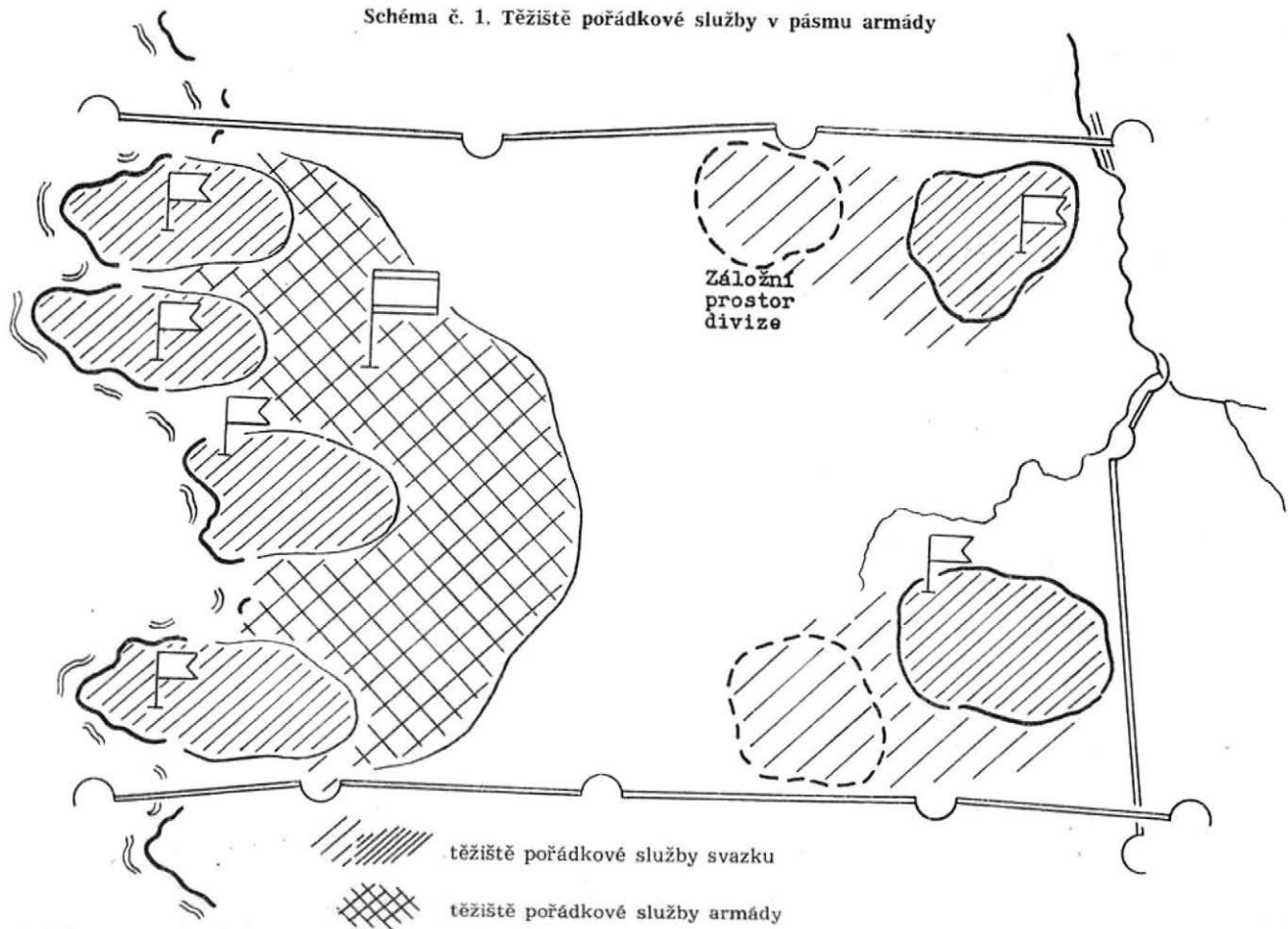
Znalost prostoru dovoluje pořádkové službě, aby poskytla pomoc manévrujícím jednotkám při průchodu obtížnými nebo poškozenými úseky, při odesílání opozdívších se vozidel, při obnovování pořádku po nepřátelských úderech. V lesních prostorech bude se pořádková služba podílet na protipožární službě, v zimě bude uvolňovat komunikace od sněhu a sypat zledovatělé úseky.

Mimořádně důležitým úkolem pořádkové služby je povinnost uvolnit cestu jednotkám majícím důležité úkoly; v manévrových podmínkách bojové činnosti budou tyto úkoly velmi časté, protože bude třeba zasazovat různé zálohy a druhé sledy k rozvíjení úspěchu nebo k odrazení nepřátelských protiúderů, přenášet úsilí z jednoho směru na druhý, propustit urychleně jednotky určené k likvidaci následků po nepřátelských atomových úderech apod.

Má-li pořádková služba splnit tyto náročné úkoly a má-li být pro velitele a štáby a pro manévrující vojska pomocníkem spolehlivě pomáhajícím utajenému, rychlému a složitému manévru, pak musí být náležitým způsobem organizována, čili jinými slovy musí, kromě pořádkových orgánů, mít i příslušné síly a prostředky těch druhů vojsk, které by pořádkové službě mohly zabezpečit i speciální úkony, o nichž v předchozích řádcích byla řeč. Např. v místech, kde budou závěje, musí být k dispozici sněhové pluhy, v místech přeprav musí být záloha přepravních prostředků a ženisté, mezi všemi stanovišti pořádkové služby musí být organizováno spolehlivé spojení apod. Pořádková služba musí mít i dostatek vytyčovacích značek, orgány k provádění vzdušného, radiálního a chemického průzkumu atd. Je tudíž vidět, že pořádková služba je komplexním systémem, zabezpečujícím plynulost manévru.

Organizovat takový spolehlivě pracující systém není ovšem záležitostí jednoduchou. Každý systém potřebuje určité předpoklady k úspěšnému „nalažení“, k spolehlivému „zaběhnutí“ a ani pořádková služba nebude činit z této zásady výjimku. Nikdo jistě nebude popírat skutečnost, že lépe se pracuje v takovém kolektivu, kde se lidé vzájemně znají, kde znají i prostředí, v němž mají pracovat apod. Takový kolektiv je schopen podstatně lépe zvládnout náročné a hlavně mimořádné úkoly, nežli by tomu bylo u kolektivů, jehož příslušníci se neu-

Schéma č. 1. Těžiště pořádkové služby v pásmu armády

stále střídají. Je-li tomu tak v práci, v denním životě, proč by to nemohlo být stejné v boji a operaci. V minulé válce bylo např. běžným zjevem, že k budování velitelských stanovišť, k zabezpečení strážní služby a spojení na velitelských stanovištích se určily příslušné síly a prostředky, které se zpravidla nestřídaly dřív, dokud nebyly z boje vyřazeny, nebo dokud k tomu nebyly jiné vážné příčiny. To mělo své důvody a osvědčovalo se to. Proč by to nemohlo být i v jiných případech?

Všimněme si proto některých okolností, dotýkajících se organizace pořádkové služby a posuďme, jak by mohla být účelně organizována.

Podle dosavadních zkušeností může být organizována tím způsobem, že nejdůležitější místa obsadí nadřízené velitelství svými pořádkovými orgány a podřízeným jednotkám určí pouze prostory nebo osy, na nichž budou podřízené jednotky organizovat pořádkovou službu samy svými orgány. To je způsob možný, vcelku osvědčený a pokud se nic zvláštního neděje, může plně vyhovovat. Jakmile však podřízené jednotky uvedený prostor opustí, opustí jej i jejich pořádkové orgány. Přijdou jednotky nové, neznalé prostoru, a budou organizovat pořádkovou službu znovu. To je poměrně značný nedostatek, protože sotva se jedny pořádkové jednotky s prostorem seznámily, již jej pouštějí. Že tomu tak bude, je samozřejmé. Nelze totiž hovořit o protiatomovém manévru, o nutnosti střídání prostorů a přitom zůstávat dlouho na jednom místě. Tímto nedostatkem ovšem problém nekončí. Jsme-li přesvědčeni, že soudobá bojová činnost bude vysoce manévrová, pak musíme zákonitě počítat s tím, že manévry budou probíhat nejen z týlu k frontě, ale i od fronty do týlu, podél fronty, šikmo k frontě atd. Zatím co jeden manévr nebo několik manévrů nebude ještě dokončeno, může situace vyžadovat již další nové manévry a třeba docela opačným směrem. Tak může dojít k situacím, že v určitém prostoru budou pořádkové orgány několika jednotek, přičemž některé orgány budou jednotky usměrňovat tam, jiné orgány jinam. Je zde záruka, že takový systém pořádkové služby zabezpečí spolehlivý, včasný a utajený manévr? Sotva. K dokončení správného obrazu o takovém systému je třeba si ještě představit, jak by asi bylo možno zvládnout podobnou situaci, kdyby byla narušena nepřátelským úderem. Jaká

by asi byla záruka, že se dostanou včas na místo jednotky nutné k odstranění následků podobného úderu? Velmi malá.

Nebylo by proto účelné přemýšlet o jiném, dokonalejším a kvalitativně vyšším systému pořádkové služby? Nebylo by účelné nevázat pořádkovou službu na určité jednotky a organizovat ji raději prostorově? Zdá se, že ano. Bude-li pořádková služba organizována prostorově, nemohla by si vzít příklad z organizace železniční dopravy? Zdá se, že by mohla. Proč právě ze železniční dopravy? Protože železniční doprava je svým způsobem organizována prostorově, má svoje pořádkové orgány (stanice, strážce přejezdů apod.), má svoje dopravní osy (železniční tratě), má svůj systém spojení k řízení dopravy, svoje signální značky atd. Po železničních tratích je řízena doprava vlaků jezdících různými směry podle jízdních řádů. Je možno namítnout, že právě tyto jízdní řády jsou něčím, co nelze aplikovat na bojovou činnost vyznačující se značnými změnami situace. Taková námitka je sice možná, nikoli však správná. Také v železniční dopravě dochází ke značným změnám — je třeba zabezpečit objížďky, přerušenu trat' je třeba opravit, tratě je nutno chránit, různými značkami regulovat rychlost atd. Pomocí pevného systému spojení je možno ovlivnit, kterým vlakům dát přednost, kam změnit směr vlaků atd. Orgány železniční dopravy řídí přepravu vlaků tam, kam je jim to přikázáno, aniž by přitom musely být příslušníky personálu obsluhujícího vlak. Jsou na místě, znají prostředí, dovedou si rychle poradit, mohou se s jinými stanicemi rychle dorozumět o nutných změnách.

Není zde značná podobnost s vojenskou pořádkovou službou? Zdá se, že ano. Manévr, přesuny, to není nic jiného, nežli určitý speciální způsob přepravy. Vlak jezdí z jedné stanice do druhé, různými směry; jednotky se přesunují a manévrují z jednoho prostoru do druhého, z jednoho směru na druhý směr a také různými směry. Správa dráhy nebo velký železniční uzel je pro železniční dopravu něco podobného, jako štáb armády pro určitý operační prostor; jednotlivé stanice nejsou nic jiného, nežli správcové pořádkového prostoru nebo pořádkového úseku; strážní domky u přejezdů a na důležitých místech trati, zastávky apod. nejsou nic jiného, nežli pořádková stanoviště.

Takový systém ovšem vyžaduje, aby štáb, který organizuje a řídí manévry a přesuny vojsk, měl k této práci příslušné orgány. V soudobých podmínkách by ovšem bylo

velmi problematické spoléhat na to, že tyto orgány je možné zřizovat na úkor bojových jednotek vyčleňováním rot a praporů, používáním hudeb, lehce raněných apod. Charakter soudobé bojové činnosti vyžaduje, aby pro tato složitá a náročná opatření byly organizovány a cvičeny speciální pořádkové jednotky.

Organizace stálých orgánů pořádkové služby musí pochopitelně odpovídat charakteru soudobé bojové činnosti. Předchozí řádky upozorňovaly, že tato činnost bude úplně odlišná od činnosti obvyklé v minulé válce, že bude vysoce manévrová, vedená na směrech, doprovázená údery raketových a jaderných zbraní, zvýšenou činností vzdušných výsadek, průzkumných a diverzních skupin, zvýšenou činností průzkumného letectva apod. Atomové a raketové údry mohou nejen značně rozrušit bojiště a válčiště, ony mohou zapálit i rozsáhlé prostory a zamořit je vysokou radioaktivitou i jinými prostředky.

Sledování stavu komunikační sítě, radiační, chemické a vzdušné situace provádějí zpravidla orgány různých složek. Stav komunikační sítě, průchodnost terénu, stupeň rozrušení, požáry apod. zjišťují obvykle orgány ženižního průzkumu; radiační a chemickou situaci zjišťuje chemické vojsko; biologickou situaci zdravotnická služba; vzdušnou situaci hlášená služba protivzdušné obrany apod. Jinými slovy — důsledky nepřátelských atomových, raketových, leteckých i jiných úderů ve vlastním týlu zjišťuje značný počet různorodých orgánů, jejichž činnost musí být důkladně koordinována, jinak nedosáhne žádaných výsledků. Protože tyto zásahy nepřítele zpravidla značně ovlivňují manévr i jinou naši činnost a často jsou vedeny především k tomu, aby náš manévr znemožnily, musí zde být ještě odpovídající množství orgánů pořádkové služby, které by podle pokynů velení usměrňovaly manévr i jinou činnost vojsk ve změněné situaci.

Nebylo by proto účelné všechny tyto orgány spojit? Nebylo by účelné mít pořádkovou službu organizovanou systémem sítě tak, aby mohla štábu armády hlásit současně nejen situaci jednotek nebo průběh manévru a přesunu, ale i všechny okolnosti, které manévr narušují a vyžadují změnu dosavadních opatření a záměrů? Takové hlášení by podstatně usnadnilo a zrychlilo práci štábu armády, neboť místo toho, aby sbíral a vyhodnocoval řadu dílčích hlášení

od jednotlivých orgánů a sestavoval z nich přehled, nutný k odpovídajícím opatřením, měl by zprávu přehlednou, komplexní a mohl by reagovat daleko dříve, účelněji, komplexněji a pružněji. Na podkladě takové zprávy mohly by naopak orgány pořádkové služby dostat nazpět a daleko rychleji rozkazy k zabezpečení změn v manévru, k informování velitelů a k usměrňování různých jednotek na zasažené prostory atd., atd.

Jaká by tedy měla být organizace pořádkové služby, aby splnila všechny uvedené úkoly? Stručně řečeno — taková, aby nejen zabezpečila pořádek na osách a v jejích okolí, ale aby byla pro štáb současně informátorem o všem, co charakterizuje soudobou bojovou činnost (tj. především údry AZ, činnost letectva a vzdušných výsadek) a pro jednotky tlumočnickem jak na tyto zásahy nepřítele reagovat, aby reakce byla v duchu celkového zámýslu vedení bojové činnosti. Jinými slovy: pořádková služba v soudobých podmínkách by měla za všech situací mít

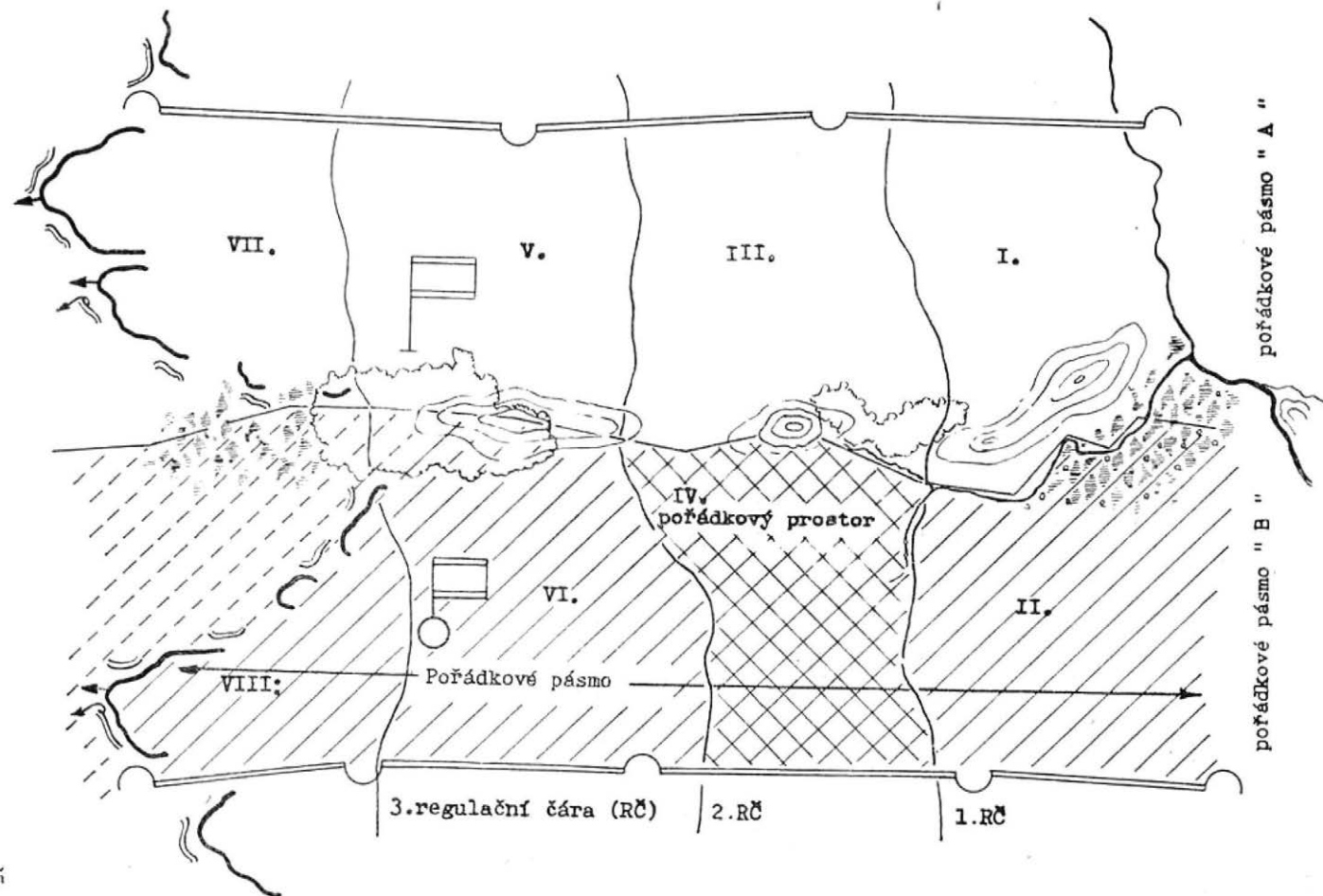
- pořádkové a regulační orgány,
- orgány pro radiační a chemický průzkum,
- orgány pro střežení vzdušného prostoru,
- orgány pro zabezpečení spojení,
- odpovídající množství spojovacích a dopravních prostředků a příslušnou výzbroj a výstroj.

Abyste bylo možno celý systém pochopit a pokud možno co nejkonkrétněji kalkulovat tyto síly a prostředky, uvedeme praktický příklad, zpracovaný na těchto předpokladech:

- šířka pásma armády 100 km,
- hloubka operačního uclnění (včetně týlů) 150 km,
- divize v dotyku organizují vlastní pořádkovou službu na hloubku svých bojových sestav, tj. na 20—30 km,
- divize druhého sledu a armádní prostředky organizují vlastní pořádkovou službu uvnitř svých prostorů,
- ze studia terénu a hustoty komunikační sítě ve střední a západní Evropě lze zjistit, že jedna výkonná komunikace (tj. silnice I. tř.) připadá průměrně na každých 50 km úseku terénu a to jak ve směru východ—západ, tak i ve směru sever—jih, zatím co se silnicemi II. a III. třídy lze počítat na každých 10 až 15 km úseku terénu ve směru východ—západ a na každých 15—20 km ve směru sever—jih,

Schéma č. 2. Rozdělení pásma činnosti armády na pořádková pásma a pořádkové prostory

Porádková služba — důležitý prostředek vedení v manévrových podmínkách

- rychlost přesunu v soudobých podmínkách je 20–25 km/hod., což znamená, že regulační čáry bude armáda určovat na vzdálenost 40–50 km.

Vycházíme-li z těchto reálních předpokladů, zjistíme, že pásmem armády, orientovaným přibližně ve směru východ–západ a širokým asi 100 km, budou procházet přibližně 2 silnice I. tř. a 7–10 silnic II. a III. tř., zatím co pásmem orientovaným přibližně ve směru sever–jih bude 1–2 silnice I. tř. a 6–8 silnic II. a III. tř. Rozdělíme-li nyní pásmo armády touto komunikační sítí na jednotlivé prostory, zjistíme, že 1–2 silnice I. tř. nám dělí pásmo armády na dvě poloviny, které můžeme nazvat „pořádkové pásmo“. Současně zjistíme, že v pásmu hlubokém přibližně 150 km budou procházet 3–4 rokády I. tř., nebo 3–4 regulační čáry. Podélné a příčné silnice (rokády) nám tudíž rozdělí pásmo armády na 6–10 (tj. průměrně na 8) prostorů, které můžeme nazvat „pořádkový prostor“, jehož přibližné rozměry budou 45–55 × 35–45 km (viz schéma 2 – ze schématu je současně zřejmé, že takové rozdělení přichází v úvahu i tehdy, když armáda útočí na dvou operačních směrech). Pořádkovými prostory budou (kromě silnic I. tř.) procházet ještě 3–4 silnice II. a III. tř. (průměrná hustota 1 silnice na 15 km), které spolu se silnicí I. tř. rozdělí pořádkový prostor na 4–6, tj. průměrně 5 částí, jež můžeme nazvat „pořádkový úsek“, jehož přibližné rozměry budou 8–12 × 35–45 km. Uvnitř pořádkového úseku bude ještě větší nebo menší množství místních cest, které pořádkový úsek rozdělí na menší celky. Předpokládáme-li, že pořádkový prostor bude mít rozměry 8–12 × 35–45 km, pak bude důležitějšími místními cestami rozdělen asi na 4–8 prostorů, v nichž bude účelné zřídit jednak stojící a jednak pohyblivá pořádková stanoviště. Celkové rozdělení pásma armády na jednotlivé prostory je uvedeno na schématu 3.

Provedeme-li celkovou rekapitulaci těchto propočtů, zjistíme, že v pásmu armády širokém 100 km a hlubokém 150 km by průměrně bylo:

- 2 pořádková pásma,
- 8 pořádkových prostorů,
- 40 pořádkových úseků ($4-6 = 5$ úseků $\times 8$ prostorů),
- 240 pořádkových stanovišť ($4-8 = 6$ stanovišť $\times 40$ poř. úseků).

V každém tomto pásmu, prostoru, úseku a na každém stanovišti bude nutné mít

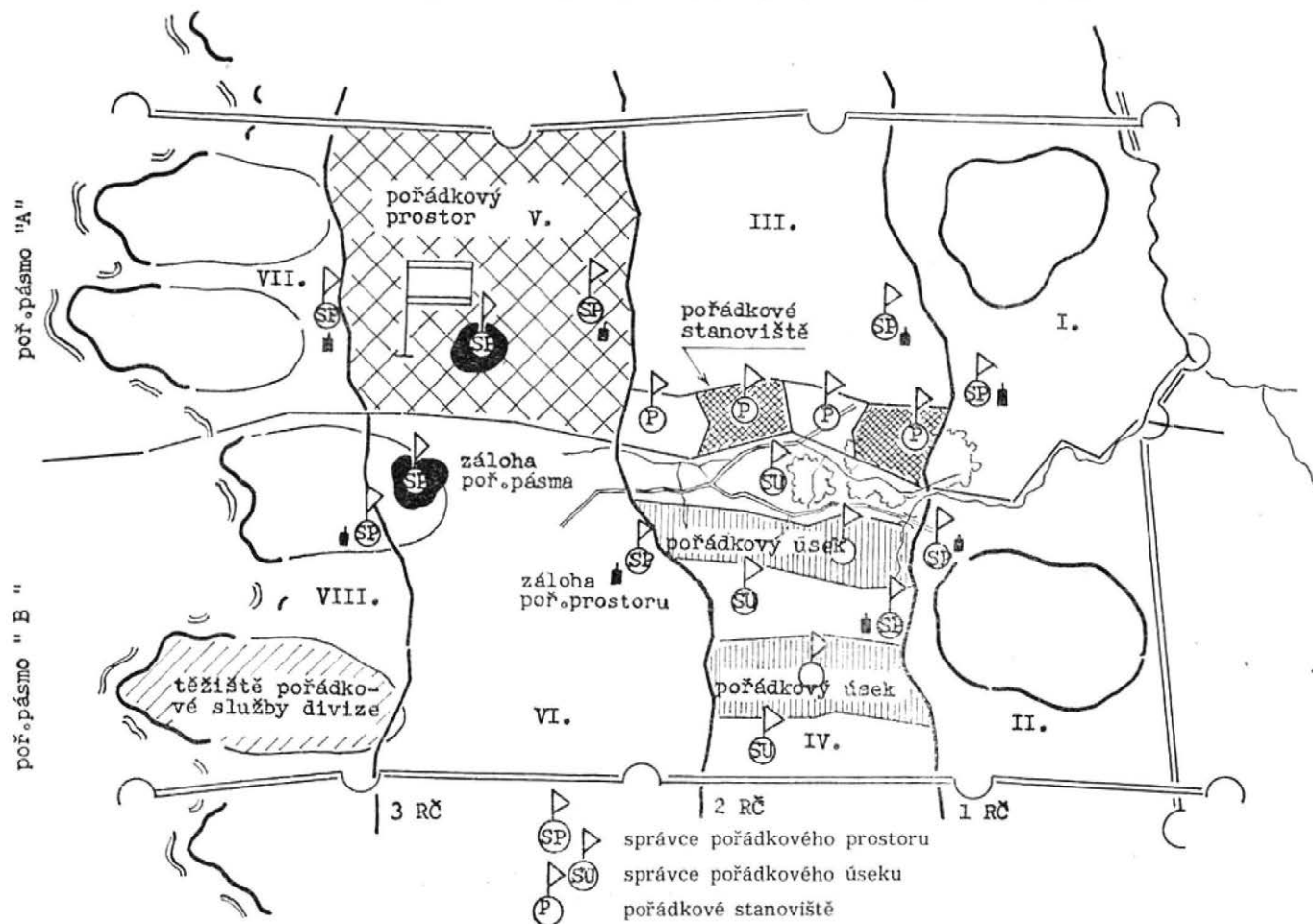
určité orgány pořádkové služby. Přitom na důležitých stanovištích musí být nejen orgány pořádkové a regulační, ale i zmíněné orgány pro vedení vzdušného, radiálního a chemického průzkumu a pro spojení, popřípadě i pro jiné účely (zajištění, technická pomoc apod.). Soudobá bojová činnost, významující se prudkými změnami situace, si zákonitě vyžádá i případné zvětšení pásma armády, nutnost nahrazovat ztráty vzniklé v řadách orgánů pořádkové služby, vytvářet nové objíždky apod. Terén a případná větší hustota komunikační sítě mohou si opět vyžádat větší počet pořádkových úseků a stanovišť. Bude proto účelné, aby kromě shora uvedených orgánů pořádkové služby byly k dispozici ještě další orgány záložní.

Možné počty těchto záloh mohou být tyto:

- pro každé pořádkové pásmo 1 kompletní obsluha pořádkového prostoru,
- pro každý pořádkový prostor 1 kompletní obsluha pořádkového úseku,
- pro každý pořádkový úsek alespoň 1 obsluha pro pořádkové stanoviště.

Tabulka na str. 38 uvádí možnou organizaci jednotlivých orgánů pořádkové služby, jakož i propočty potřeby sil a prostředků pro jeden pořádkový prostor a pro celé pásmo armády. Na první pohled se může zdát, že uvedené počty jsou vysoké a že bude obtížné hledat pro ně úhradu. Při řešení tohoto problému je ovšem nutné si uvědomit, že armáda působící v pásmu 100×150 km bude mít zpravidla k dispozici dva silniční provozní prapory, jejichž úhrnné počty jsou asi 1000 lidí. Uvážíme-li, že polovinu těchto počtů, tj. asi 500 lidí, bude nutno použít k ostatním úkolům silničních provozních praporů (tj. ke zřizování různých etapních stanic, k nutné údržbě hlavních dopravních tepen apod.), pak máme pro úhradu zmíněných pořádkových orgánů k dispozici asi 500 lidí. Úhradu personálu vidových hlásek PVO (30 osob), chemických hládek (30 osob) a radistů (90 osob) možno najít v příslušné reorganizaci armádních jednotek PVO, armádních praporů chemické ochrany a armádních spojovacích jednotek. Úhrada na účet těchto jednotek je pochopitelná, protože pořádková služba by automaticky přejímala na sebe část jejich činnosti, jak je zřejmé z předcházejícího zdůvodnění obsahu úkolů pořádkové služby. Celkem by bylo možné uhradit asi 650 osob, takže celé zřízení podobného systému pořádkové služby by si pro jednu armádu vyžádalo přibližně 720 osob. Nelze

Schéma č. 3. Rozdělení pásma armády na prostory jednotlivých složek pořádkové služby

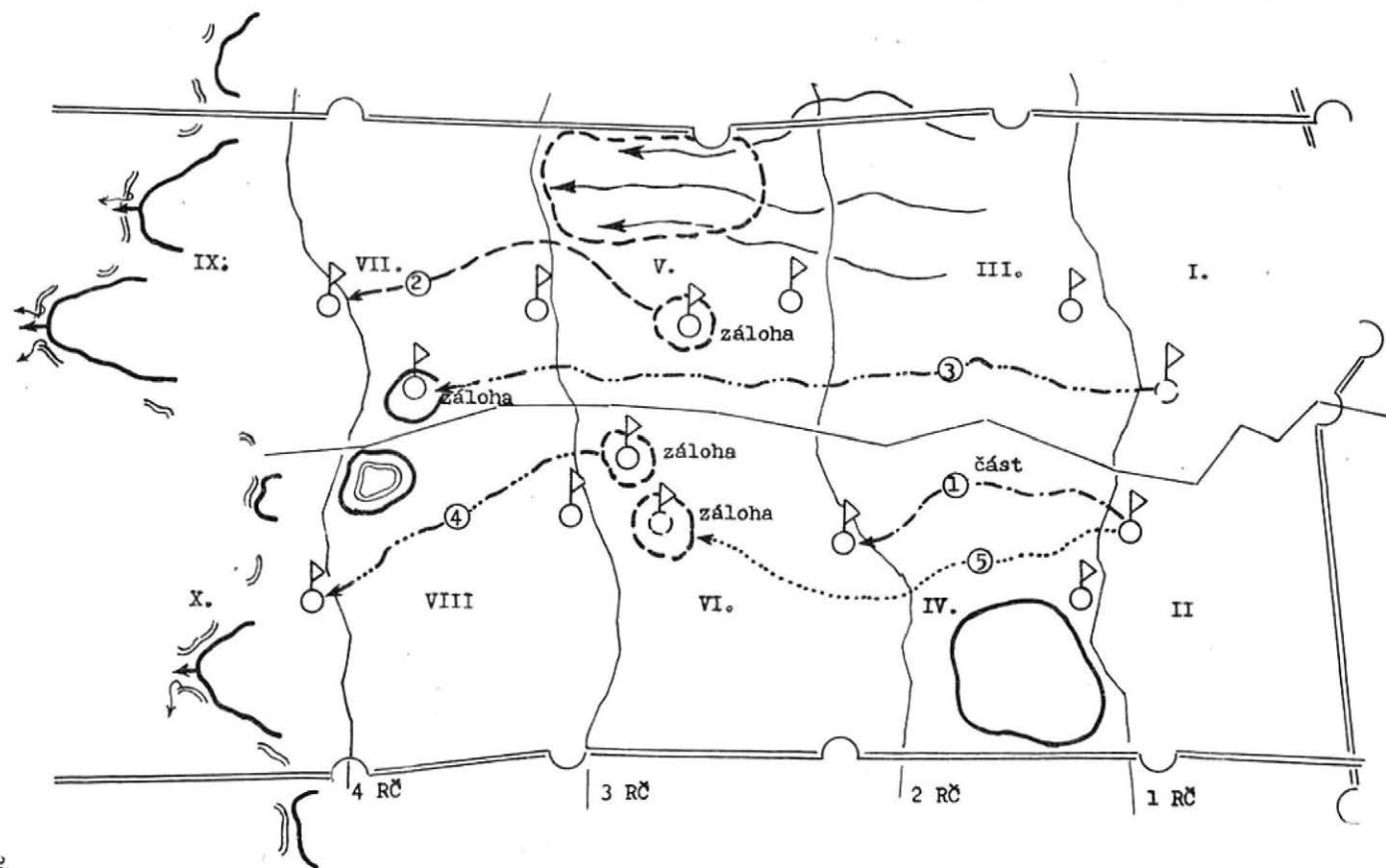

Pořádková služba — důležitý prostředek vedení v manévrových podmínkách

ROZPOČET ZÁKLADNÍCH ORGÁNŮ POŘÁDKOVÉ SLUŽBY ARMÁDY

Poř. číslo	Složka pořádkové služby	Počty					Poznámka
		osoby	motocykl	auta		rádiová stanice	
				GAZ	V3S		
1.	Velitelství pořádkového prostoru: - štáb (správce prostoru, zástupce, řidič) - směrník - motocyklista - vidová hláška PVO 1+2 - chemická hlídka 1+2 - ochranné družstvo 1+6+1 řidič - dopravní družstvo - spojovací personál 1+2+2 řidiči	3 4 3 3 8 3 5	4	1			pro kontrolu a doplňkový průzkum dopravují se na autě ochranného družstva dopravují se na autě ochranného družstva pro ochranu VS pořádkového prostoru, doplňkový průzkum, střežení důležitých objektů pro dopravu mužstva na stojící pořádková stanoviště řidiči mají spojovací výcvik
	Celkem	29	4	1	4	2	motocykl má tandem (možno využít k urychlení rozvozu mužstva na pořádkové stanoviště a k zajištění motocyklisty strážným)
2.	Pořádkový úsek - správce + pomocník + řidič + spojař - směrník - motocyklista - směrník pro pořádková stanoviště	4 4 10	4	1		1	obsluha pro 2 pohyblivá pořádková stanoviště, nebo kontrola a průzkum 4 stojící pořádková stanoviště o 2 mužích + 2 muži záloha úseku
	Celkem	18	4	1		1	
3.	Celková potřeba pro pořádkový prostor: 1 velitelství 5 pořádkových úseků 1 záloha	29 90 18	4 20 4	1 5 1	4 — —	2 5 1	Veškerý personál a techniku pořádkového prostoru sloučit do organické jednotky = pořádková rota
	Celkem	137	28	7	4	8	
4.	Celková potřeba pro armádu: 8 pořádkových prostorů 2 zálohy	1096 274	224 56	56 14	32 8	64 16	Uvedené počty včlenit do dvou silničních provozních praporů, které reorganizovat pro plnění nových i dosavadních úkolů
	Celkem	1370	280	70	40	80	

Schéma č. 4. Příklad možného postupného zasazování a využívání pořádkové služby za útočné operace armády

pochybovat o tom, že vzhledem k významu této služby a nové náplni její práce to nejsou počty přehnané.

Jsme-li nyní přesvědčeni o logičnosti tohoto názoru, pak zbývá vyřešit ještě jednu otázku a tou je — do jakých organických celků celý tento systém uspořádat? Neučiníme jistě chybu, zůstaneme-li u zmíněných silničních provozních praporů. Předpoklady uvedené v předcházejících odstavcích ukázaly, že pásmo činnosti armády bude zpravidla rozděleno na dvě pořádková pásma. Armáda má k dispozici obvykle dva silniční provozní prapory — bylo by proto jenom logické, aby o každé pořádkové pásmo pečoval jeden z nich. Tento prapor má své velitelství i příslušné pomocné jednotky a právě z těchto důvodů nejsou tyto orgány uvedeny v připojené tabulce. Bylo by proto pouze nutné pozměnit organizační strukturu dosavadních silničních provozních praporů tak, aby kromě dosavadních úkolů převzaly i nové jmenované úkoly a aby tyto nové úkoly plnily nejen v týlovém prostoru armády, ale i v celém pásmu armády. Tento nový silniční provozní útvar by tudíž měl asi 955 osob (asi 250 osob pro plnění dosavadních speciálních úkolů a asi 685 osob pro plnění nových i dřívějších úkolů pořádkových a regulačních). Pořádkovou službu by pochopitelně organizovalo operační oddělení štábu armády v těsné součinnosti se štábem týlu; příslušné rozkazy by dostali dva velitelé silničních provozních praporů.

K zajištění dostatečného počtu vycvičených kádrů by postačovalo, aby v mírové době byl u každé armády jeden provozní silniční prapor složený z velitelství, dvou pořádkových rot a jedné roty technické. Výcvik v pořádkové službě a řídicí výcvik by se konal u praporu, výcvik ostatních specialistů v prvním roce základní služby u příslušných speciálních útvarů, ve druhém roce u praporu.

Opravdu se zdá, že by pořádková služba byla spolehlivějším orgánem velení, kdyby byla organizována prostorově, podobným systémem jako železniční doprava, kdyby měla svoje stále orgány na vyšších velitelských stupních a svoji samostatnou spojovací síť. Takový systém, nevázaný na útvary a svazky, ale vázaný na určitý prostor, by měl reálnější naději na to, že prostor zvládne, že se mezi sebou dorozumí a že

ve svém prostoru podle pokynů svého štábu zabezpečí manévry a přesuny jakýchkoli jednotek a kterýmkoli směrem. Orgány tohoto systému by zůstávaly na místě poměrně dlouho a měly by tudíž možnost dokonale jej poznat. Např. ze schématu 3 a 4 je zřejmé, že orgány v prostorech VII a VIII by zůstávaly na místě téměř do konce účelné operace. Takový systém by se mohl plánovitě přemísťovat po sledech jak dopředu, tak i dozadu, podle vývoje situace, rozšiřovat nebo zužovat pásmo své činnosti (viz schéma 4).

Tím není řečeno, že by útvary a svazky nemohly usměrňovat manévry uvnitř své sestavy. Železniční doprava je řízena vcelku a přitom na každé stanici, na každém seřaďovacím nádraží se vlaky posunují (manévrují) podle místních potřeb a podle pokynů náčelníků stanic. Ze schématu 3 je možno si učit o tom jasnou představu. Například v prostorech označených I a II a v prostorech VII a VIII jsou rozmístěny jednotlivé divize. Uvnitř prostoru těchto divizí řídí pořádkovou službu orgány těchto divizí a na ostatním území prostorů I, II, VII a VIII orgány armády.

Armádní orgány mají povinnost spolupracovat s divizními orgány jednak proto, aby prostor dokonale poznaly a jednak proto, aby v něm mohly převzít službu, jakmile její uvedené svazky z jakéhokoli důvodu opustí, nebo jakmile si situace vyžádá, aby do jmenovaných divizních prostorů zasáhly podle rozhodnutí velitelé armády jiné jednotky (např. armádní zálohy, druhé sledy, odřady pro odstraňování následků atomových úderů apod.). Naopak pořádkových orgánů svazků by bylo možné v různých situacích využít k zesílení pořádkových stanovišť armády v důležitých místech a to nejen v blízkosti prostorů činnosti svazků, ale i na osách jejich přesunů.

Je pochopitelné, že soudobý charakter bojové činnosti i uvedený systém pořádkové služby by vyžadoval i jiný systém spojení. Spojení zabezpečuje velení a velet je třeba i během manévru. Nebylo by proto účelné, aby i spojení bylo organizováno systémem prostorovým? Budé možné v soudobých výsoce manévrových podmínkách zabezpečit spojení dosavadní organizací spojovacích sítí?

Asi ne! Zřejmě bude nutné hledat systém jiný. Je třeba přemýšlet o tom, zda by to nemohl být systém prostorový, spojený s uvedeným prostorovým systémem

komplexní pořádkové služby. Takový komplexní nový systém by mohl pracovat podle zásady „pořádek na komunikacích, na přípravách, v prostorech soustředění, pořádek při likvidaci následků nepřátelských úderů, pořádek ve zjišťování a dodávání zpráv a hlášení, pořádek na spojovacích sítích; krátce — pořádek v přípravě, v provedení, v řízení, zajištění i ovlivňování manévru“. Bez úspěšného manévru nebude v soudobých podmínkách úspěšné bojové činnosti.

Takový systém by současně byl pro vyšší štáb zárukou, že bude soustavně znát situaci na osách i kolem nich, že bude mít možnost ji ovlivňovat, že může dát rozkaz určité jednotky zastavit a jiné propustit, změnit jednotkám směr podle vývoje situace apod.

Z tabulky jsou zřejmé počty rádiových stanic pro pořádkové prostory a pořádkové úseky, ze schématu 5 je zřejmé rozmístění těchto stanic v pásmu armády. V zásadě by všechny rádiové stanice byly organizovány do dvou druhů rádiových sítí — 2 sítě VS pořádkových prostorů — VS armády, do nichž by byly zapojeny štáb týlu a velitelství silničního provozního praporu pracujícího v příslušném pořádkovém pásmu;

— 8—10 sítí mezi VS pořádkového prostoru a jemu podřízených pořádkových úseků.

Takto organizovaná síť rádiových stanic by jednak spolehlivě zvládla celý prostor pásma armády, jednak by zabezpečila rychlé doručení zpráv z celého pásma nebo alespoň ze všech důležitých bodů a zpětné předání příslušných rozkazů a konečně by umožnila jednotkám, rozmístěným nebo přesunujícím se v blízkosti těchto stanic, aby předaly na VS armády nutná hlášení. Není vyloučena ani taková možnost, že by tato síť mohla být základem pro zřízení pomocných spojovacích uzlů v důležitých místech, nebo prostředkem, jehož by se výhodně využilo při ztrátě spojení velitelského, součinnostního apod.

Závěrem je možno říci, že nelze hovořit o manévrovém charakteru soudobé bojové činnosti a neučinít současně všechno, co je pro zabezpečení manévru nutné. Jestliže nové bojové prostředky mění zásady taktiky, operačního umění i strategie, pak musí měnit i způsoby a druhy zabezpečení. Když se ve druhé světové válce bojová činnost rozvíjela v nebyvalých rozměrech nejen na zemi, ale i ve vzduchu, bylo nutné organizovat zvláštní systém leteckých pozorovatelů a velitelských stanovišť, aby bylo možné řídit vzdušné manévry a vzdušné boje nad rozsáhlými prostorami. Vysoká manévrovost tehdejšího letectva to žádala. Zvyšuje-li se podstatně manévrovost v soudobých podmínkách, nebude tedy nutné učinit něco podobného, ovšem kvalitativně lepšího i na zemi?

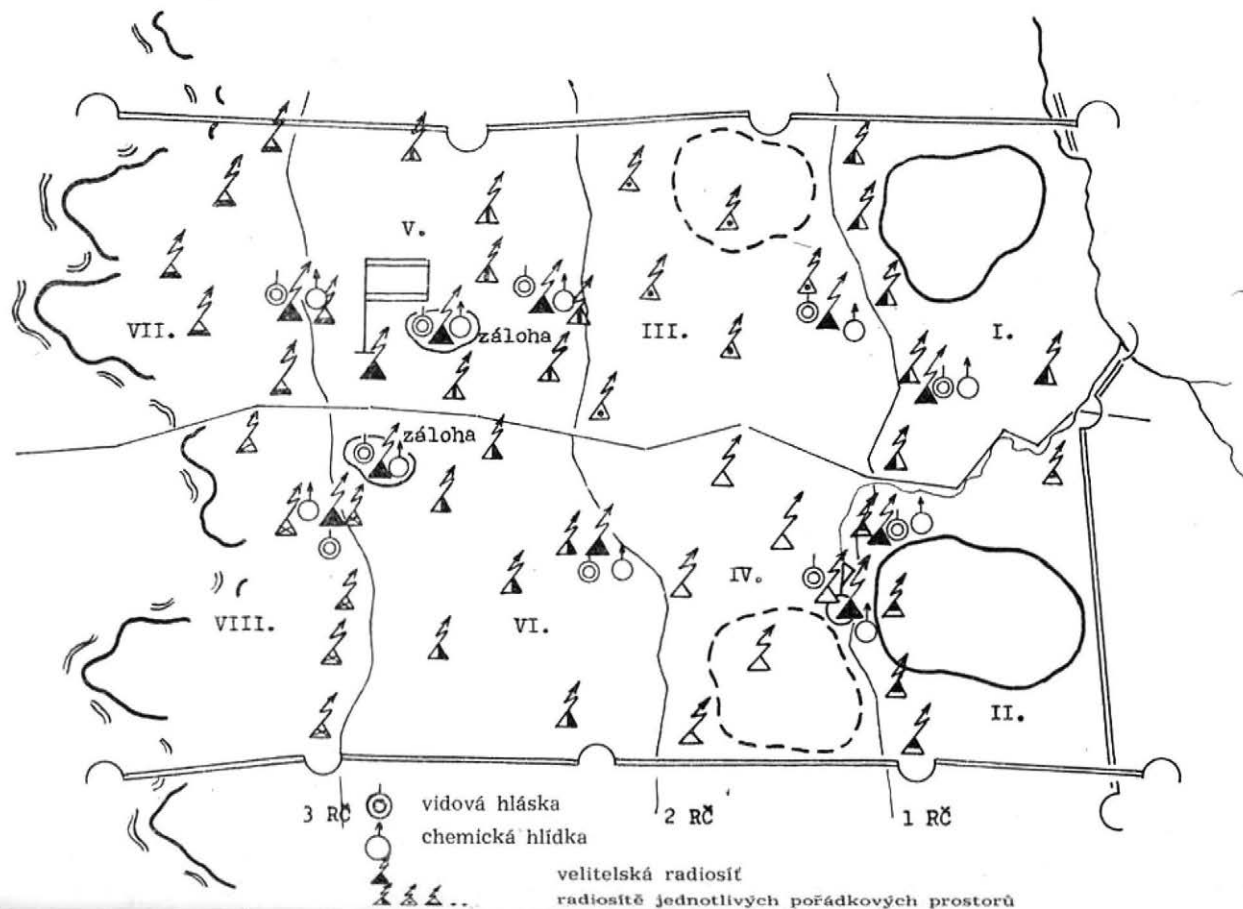
Konečně je třeba zdůraznit, že úvahy o této nebo podobné organizaci pořádkové služby nemají v úmyslu hovořit o tom, že by pořádková služba, nutná pro zabezpečení manévru a přesunu, měla mít organicky včleněny všechny speciální jednotky, které se při jejím výkonu mohou uplatnit. Nikoli. Speciální jednotky druhů vojsk mohou být orgánům pořádkové služby přidělovány případ od případu podle toho, o jaký prostor a jaký úkol půjde. Nebude-li v daném prostoru řeka, není třeba přidělovat pořádkové službě ženisty a přepravní prostředky, nebude-li sníh, nebudou nutné sněhové pluhy apod. Bude však účelné mít pevně a organicky stmelené stále orgány pořádkové a regulační a zesilovat je specialisty podle konkrétních potřeb.

Nelze být přesvědčen o kvalitativně vyšších formách bojové činnosti a přitom se domnívat, že na nové, náročnější a složitější úkoly budou postačovat staré prostředky a způsoby. Tak je tomu v každém oboru lidské činnosti, tak je tomu i v vojenství a tak je tomu i v manévru a v pořádkové službě.

Je proto nutné odpovědně se postavit k otázce, zda reálné perspektivy o vysoce manévrovém charakteru soudobé bojové činnosti je možné zabezpečit dosavadním systémem pořádkové služby a dosavadní organizací jejích orgánů. Jsme přesvědčeni, že nikoli a právě vzhledem k tomuto přesvědčení předkládáme čtenářům časopisu „Vojenská mysl“ uvedené úvahy k posouzení. Jsme přesvědčeni, že pořádková služba se v soudobých podmínkách stává určitým druhem zabezpečení a že je proto nutné dát jí v systému zabezpečení to místo, které jí náleží a vybavit ji tak, aby svůj vysoce náročný úkol mohla splnit. Současně jsme přesvědčeni, že pro tyto náročné úkoly je nutné orgány pořádkové

Schéma č. 5. Schéma možného rozmístění vidových hlásek, chemických hlídek a organizace spojení pořádkové služby

služby nejen organizovat v příslušných jednotkách, ale také je systematicky cvičit. Již Engels v řadě svých prací zdůrazňoval, že veškerá organizace i způsob boje armády jsou závislé na materiálních, tzn. ekonomických podmínkách, na lidech a zbraních. Jestliže vývoj vědy a techniky, použitelné pro vojenství, je příčinou zcela změněného charakteru soudobé bojové činnosti, pak je samozřejmé, že tento změněný charakter si vyžádá i změny v systému zabezpečení této činnosti, změny v organizační struktuře i v oblasti výchovy a výcviku vojsk.

Prameny:

- Projevy s. Chruščova a Malinovského na IV. zasedání Nejvyššího sovětu SSSR (Moskva, 14. 1. 1960).
- Vlastní úvahy.

В статье подчеркивается важность комендантской службы в современных условиях и замечается совсем новое понимание организации комендантской службы (пространственное, как в железнодорожном движении) с расчетом расхода сил и средств.

K otázkám automatizace velení

Generálmajor Jan K n o t e k

Článek dává celkový pohled na složitost problému mechanizace a automatizace ve vojenství; zabývá se potřebou a možnostmi jejich realizace v armádě na určitých velitelstevských stupních.

Politické byro ÚV KSČ stanovilo na svém únorovém zasedání všem úsekům našeho veřejného života úkol — věnovat soustavnou a plánovitou péči prohlubování organizace a zkvalitňování metod i forem řízení. Úkol je postaven jako jedna ze základních podmínek úspěšného řízení celého našeho života v současné etapě vývoje naší společnosti.

Je samozřejmé, že tento závažný úkol se týká v plné míře i armády, jejíž výstavba je v dnešní historické epoše organickou součástí dobudování socialismu.

Jednou z významných činností, které vytvářejí předpoklady k dalšímu růstu společenské produktivity práce, je mechanizace a automatizace ve všech oborech lidské činnosti. Proto se tyto otázky stávají nejméně stejně naléhavými ve vojenství, jako ve výrobě nebo v administrativě.

Kvalitativně nové a vyšší formy a podmínky ozbrojeného zápasu vedou totiž k velmi rychlému růstu složitosti všech jeho jevů a procesů, což značně zvyšuje požadavky na úroveň řízení.

Ukazuje se, že soudobý boj už není možné řídit dosavadním systémem, který už neodpovídá novým podmínkám. Kapacita a možnosti lidského organismu, zejména jeho schopnost rychle a správně reagovat na obrovský komplex vnějších podnětů a požadavků boje, jsou velmi omezené. Proto v řízení boje musí velitel a štábu pomoci pokroková technika, musí ho osvobodit od únavné mechanické práce, pomoci mu vyhrát boj o čas a umožnit mu, aby se mohl věnovat hlavně tvůrčímu předvídání průběhu boje a jeho řízení.

Dosavadní zkušenosti i v armádě potvrzují, že kdyby se nám problém řízení nepodařilo včas operativně přizpůsobit novým podmínkám, že by se celá oblast řízení mohla stát brzdou úspěšné organizace a řízení ozbrojeného zápasu (boje).

Proto v poslední době, zejména na stránkách zahraničního odborného tisku, je v souvislosti s rychlým rozvojem kybernetiky, věnována otázkám mechanizace a automatizace velická pozornost.

Je třeba přiznat, že přes některé dílčí úspěchy je zatím celkový stav mechanizace a automatizace, zejména v otázkách velení, v armádě na nízkém stupni a že namnoze dosud nedosáhl ještě ani využití malé mechanizace, která je jinde už běžná.

Tento stav má řadu subjektivních i objektivních příčin. Často je to i nedostatek odvahy nebo chuti měnit zaběhnuté způsoby za nové, progresivní. Je to důsledek i celkového stavu mechanizace a automatizace v celostátním měřítku.

Jednou z příčin je i to, že problém automatizace a mechanizace v armádě není celkový a v základních rysech ujasněn a vědecky prozkoumán.

Důsledkem toho je pak i celá řada nesprávných, nebo nereálných názorů, tendencí a požadavků. V poslední době zde působí i vliv zejména americké odborné literatury v těchto otázkách, která zákonitě trpí nánošem nevědecké ideologie. Není jisté sporu o tom, že nejen v Sovětském svazu, ale i v USA bylo dosaženo některých úspěchů ve vývoji, výrobě a technické obsluze prostředků mechanizace a automatizace. Je na příklad známo, že jen na těchto otázkách pracuje v USA asi 100 000 zaměstnanců a že samočinné počítačové stroje jsou již běžně používány v nejrůznějších oblastech amerického hospodářství, ve vědě i v technice. Podle sovětských pramenů stoupla od roku 1939 relativní hodnota čisté výroby elektronických součástek a přístrojů v USA ze 149 milionů na 2,7 miliardy dolarů. Proto nelze podceňovat dobré a cenné zkušenosti.

keré kapitalistický svět dosud s mechanizací a automatizací získal. Musíme jich podle sovětských zkušeností plně využít. Přitom však nesmíme zapomínat na to, že základní ideologické rozpory v pojetí poměru člověka a techniky, jakož i v pojetí cílů použití techniky, mezi socialistickým a kapitalistickým světem se zákonitě projevují i v otázkách mechanizace a automatizace. Nelze proto zkušenosti přebírat jen z technického hlediska, ale je třeba současně zkoumat a studovat jejich ideologickou podstatu.

Avšak i u nás jsou vlivem některých chybných představ někdy vyslovovány požadavky, které jsou nerealizovatelné, protože nejsou podepřeny důkladným rozboru problému a nejsou skloubeny se stavem technického rozvoje, jeho perspektivou a ekonomickými možnostmi státu. Zpravidla jde o požadavky natolik perspektivní, že vzhledem ke konkrétním možnostem zůstávají v oblasti představ a konkrétnímu řešení problému v dané etapě nepřínášejí žádnou velkou pomoc. V důsledku celkově neujasněného problému se otázka mechanizace a automatizace namnoze vyvíjí živelně, postrádá jednotné linie a koordinovanosti.

Dosud se často díváme na mechanizaci a automatizaci jako na dílčí problémy jednotlivých druhů vojsk a služeb a hlavně jako na problém vysloveně technický. Zatím je třeba vidět, že jde o základní a komplexní společenské problém celostátního významu. Z tohoto procesu, který je součástí společenské přestavby, nelze armádní problémy vytrhovat, i když je třeba při jejich řešení specifiků armády respektovat. Vcelku však je třeba celý problém řešit na bázi automatizace a mechanizace celého našeho národního hospodářství. Právě v soudobých podmínkách, kdy tak výrazně narůstá závislost fronty na zápolí, nabývá tento požadavek rozhodujícího významu.

Problém mechanizace a automatizace je značně rozsáhlý a zasahuje hluboce do všech oblastí života armády. Zde zdaleka nejde jen o proces „usnadnit a zhopodárnit“ mírový život vojsk. Tady jde především o proces mechanizace a automatizace příprav a vedení ozbrojeného zápasu (boje). Při tom nejde jen o mechanizaci a automatizaci dílčích procesů činnosti té oné bojové techniky, ale o celý systém řízení boje.

Chci se v článku zabývat jedním úsekem tohoto složitého problému a to otázkou

„automatizace velení“, po němž tak naléhavě volá potřeba praxe.

Především je třeba si teoreticky ujasnit, co to vlastně automatizace velení je, abychom se vystříhali mylných domněnek a požadavků, které nám žádná kybernetika nemůže splnit.

Velení je a vždy zůstane tvůrčí činnost člověka, kterou nelze automatizovat.

Žádný sebedokonalejší stroj nikdy nemůže a nebude „velet“ ani lidem, ani technice. Ať má, nebo bude mít v budoucnu jakkoli dokonalou „paměť“ a sebeobsáhlejší „programové zařízení“, může a bude člověku jen pomáhat. Bude za něj počítat, psát, kreslit, přijímat a doručovat rozkazy, kontrolovat, kalkulovat a provádět některé logické operace — ale nikdy nebude za člověka tvůrčím způsobem myslet. Vždy bude pracovat podle programu nařízeného mu člověkem.

Nekritické řeči o možnostech „elektronických mozků“, které často čteme v západním tisku, správně charakterizoval ten odborník, který tyto stroje nazval „idioty s úžasné vyvinutou početní schopností“.

Prohlásil-li maršál Montgomery na kalifornské universitě, že „... druhou etapu se stroji bez lidí nepochybně vyhrájeme (rozuměj kapitalisté — pozn. autora)...“, tak mu tu víru ponechme. Kapitalista si musí vždy najít nějakého pána boha, na jehož prozřetelnost by se mohl spoléhat a vymlouvat.

Myslím však, že při řešení problému mechanizace a automatizace musíme tento nános z něho setřít především.

Jako druhou, je podle mého názoru třeba uvést na správnou míru domněnku, že je možné z „manufaktury“, kterou namnoze ještě představuje v některých procesech náš systém velení, rovnou přejít k nějaké plně automatizaci.

Proces automatizace je procesem velmi náročným a složitým. I když přirozeně nemůžeme jednotlivé etapy jeho vývoje vyhraněně od sebe oddělovat, nemůžeme na druhé straně ani ignorovat cestu od malé, přes střední až k velké mechanizaci a odtud k automatizaci.

Mluvit například o „automatizaci velení“ jako o možnosti dneška, považují za nereálné; to je perspektiva — i když nedaleká. Možnost a nutnost dneška je mechanizace a automatizace některých dílčích procesů.

Vždyť jen příprava kádrů, schopných prostředků automatizace správně využívat, je dlouhodobým procesem.

I ten nejdokonalejší stroj bude tak „chytrý“, jak chytrý a schopný bude člověk, který ho bude „programovat“.

To jasně dokazují dosud provedené zkoušky například s elektronickým počítačem NIMROD, který hrál šachy s lidskými soupeři. I když tento stroj vyhrával všechny partie, prokázalo se, že nedostizitelnou předností člověka je vidět, chápat situaci na šachovnici jako celek, vybrat ta řešení, která nejpravděpodobněji vedou k cíli a na první pohled odvrhnout řešení zřejmě slabá. V tomto směru nejsou sebe-dokonalejší stroje schopny se vyrovnat člověku.

Stejně zkušenosti byly získány i s počítačem, kterému bylo uloženo provést překlad z angličtiny do ruštiny. Znovu se prokázala neschopnost stroje provznést se nad hranice mechanického překladu, neschopnost kritiky, posouzení a zlepšení textu jako celku.

Vcelku zkušenosti ukazují, že nevíme-li jak bychom úlohu řešili bez počítače, nemůžeme ani od něho očekávat její vyřešení.

Dosavadní zkušenosti ze cvičení potvrzují, že tento požadavek mechanizace je mimo jiné zákonitým důsledkem disproporce, která při soudobém charakteru boje vzniká mezi časem, který máme k dispozici, a složitostí boje. Rychlý průběh boje, jeho mnohotvárnost, různorodost, složitost vzájemné součinnosti jednotlivých druhů vojsk a jejich techniky, klade už dnes a tím více bude klást v perspektivě, nezvládnutelné nároky na člověka. Jde zejména o nutnost a složitost soustavné analýzy a rychlé hodnocení mnohotvárných situací a podmínek boje, z toho vyplývající nutnost rychlých a promyšlených rozhodnutí, jejich včasné doručení vykonavatelům, zpracování nutných dokumentů, kontrolu plnění zámyslu, operativní předvídání a řízení složitěho boje atd.

Máme-li tento rozsáhlý a složitý úkol úspěšně vyřešit a situace nám naznačuje, že je čas, pak musíme postupovat metodicky, od jednoduchého k složitějšímu, cílevědomě a postupně v reálných etapách a v souladu s konkrétními možnostmi.

Musíme vzít v úvahu, že zatím co mluvíme o elektronických mozcích a jiných výkonných strojích budoucnosti pro řízení boje, nedostali jsme se namnoze v praxi ještě ani k využití stávající techniky. Jen namátkou jde např. o elektrické psací stroje,

diktafony synchronizované s ostatní technikou, různé počítače a rozmnožovací stroje, mikrofilmovou techniku atd. V procesu řízení se ještě mnoho osob zabývá opakující se a mechanickou prací, kterou by mohly dělat stroje, patřící do oblasti malé mechanizace.

Tak složitý problém nelze přirozeně řešit také jen v úzkém rámci naší armády. Při jeho řešení je třeba se plně opřít o zkušenosti a úzkou spolupráci se Sovětským svazem a ostatními socialistickými státy a současně plně využít i zkušenosti a kladných výsledků kapitalistických zemí.

Přede vším musíme využít dosavadních zkušeností našeho národního hospodářství, třebaže dosud skromných, ke kterým se došlo zejména v oboru mechanizace a automatizace administrativních prací.

Tyto zkušenosti nám ukazují i na některé stíny celého procesu. Tak například se došlo k závěru, že mechanizace sice osvobozuje člověka od namáhavé práce, ale často odsunuje člověka do postavení obsluhovatele stroje. Dosavadní zkušenosti strojních početních stanic ukazují, že na jedné straně mechanizace administrativy osvobozuje pracovníky v kancelářích od některých otupujících prací, ale že současně na jiných pracovištích vyžaduje velmi jednotvárnou a duševně nadměrnou namáhavou práci. V. Stibic v knize „Od mechanizace k automatizaci administrativních prací“ uvádí, že většina prací ve strojně početních stanicích vyžaduje vysokou intenzitu, naprosto soustředěnou pozornost a že je nervově velmi vyčerpávající. Tak například děrování štítků, unavující svou jednotvárností, vyžaduje kolem 6000 úderů za hodinu a předpokládá z nich nejvýše 3 údery chybné. Použití strojů vyvolává potřebu vysoce kvalifikovaných pracovníků.

Mechanizace a automatizace velení musí jít zhruba stejnou cestou, jako tento proces u administrativních prací, i když přirozeně bude celá řada odlišností.

V zásadě musí jít od zvyšování výkonnosti strojů, k rozšiřování jejich funkce a nakonec k zavádění samočinných funkcí. Přitom do kategorie mechanizace nemohou být zařazovány pomůcky (různé strojky, mechanická pravítka, razítka, formuláře atd.), které odpovídají nástrojům.

Mechanizace musí začít od jednotlivých úkonů, nebo operací a přecházet k mechanizaci skupin úkonů, nebo ke komplexní mechanizaci celých agend, nebo činností. Dosavadní zkušenosti potvrzují, že mechanizace je základem automatizace a že te-

prve vyšší stupně mechanizace jsou přípravou na automatizaci.

Hranice mezi mechanizací a automatizací nebude vždy zcela zřetelná. V dříve citované knize se uvádí, že pokud stroj vyžaduje přímého řízení a obsluhy, patří do kategorie mechanizačních prostředků.

V otázkách velení a řízení vojsk nejsou bez zajímavosti dosavadní zkušenosti civilního sektoru se zkoumáním otázky stoupajícího počtu pracovníků v administrativě. Víme, že i v armádě je tento problém velmi aktuální a musí být současně řešen.

Uvádí se například, že zatím co v roce 1900 měly Škodovy závody v Plzni na 4000 dělníků jen 200 úředníků, připadá dnes v celostátním průměru na 100 dělníků přes 30 úředníků (technických i administrativních). Na poměry v armádě to přirozeně můžeme aplikovat jen s určitými omezeními. Přesto však i v podmínkách armády platí, že tento celosvětový problém je mimo jiné důsledkem stoupajících nároků na technickou přípravu činnosti, na řízení i administrativu. Není bez zajímavosti, že v automatizované výrobě připadá na jednoho pracovníka ve výrobě až 10 pracovníků v technické přípravě výroby a v administrativě.

To potvrzuje, že i v armádě proces mechanizace musí být zahájen organizačními a racionalizačními opatřeními, s cílem zjednodušení všech postupů, vyloučení zbytečných prací, duplicit atd. Teprve pak je možno přistoupit k mechanizaci. Sama mechanizace musí pak jít především cestou využití těch technických prostředků, které už existují, jsou běžné v národním hospodářství používány anebo jsou dostupné.

V závislosti od charakteru pracoviště půjde nejprve o využití moderních prostředků dokladové techniky, jakou jsou automatické a speciální psací stroje, moderní rozmnožovací technika s fotoelektrickým přenosem, nejruznější počítači a kalkulační stroje, vzájemně spájené, využití děrných štítků, diktovacích přístrojů, mikrofilmu atd.

Probleém mechanizace a automatizace řízení vojsk nelze vyřešit jako jednorázovou, nebo krátkodobou akci. To je problém základní a dlouhodobý, který vyžaduje důkladnou teoretickou přípravu, širokou základnu řešení, centrálně koordinované úsilí všech podle jednotlivých zásad a linií.

Řešení tohoto problému vyžaduje, podle mého názoru, zhruba tento postup:

1. Teoreticky ujasnit problém v celé šíři

Přitom především ujasnit s příslušnou perspektivou dané podmínky a požadavky. Obsahově i časově vycházet při tom z dlouhodobého plánu rozvoje národního hospodářství.

Ujasnění provádět v jednotlivých etapách a v nich vycházet zejména:

- z předpokládaného charakteru ozbrojeného zápasu, organizace a výzbroje vojsk,
- z toho vyplývajících požadavků na organizaci a způsoby řízení,
- z předpokládaných technických možností dané etapy.

2. Pro jednotlivé etapy stanovit na základě provedeného rozboru konkrétní cíle a úkoly podle jednotlivých oborů vojenské činnosti (zejména podle druhů vojsk a služeb).

3. Cíle a úkoly rozdělit do reálných a technickým rozvojem podložených etap a určit posloupnost jejich řešení podle naléhavosti z hlediska obranyschopnosti.

4. Požadavky vzniklémi z rozborů zpětně ovlivnit perspektivu výzkumu, vývoje a výroby příslušných zařízení.

Prostě dokud si teoreticky, na základě důkladně provedených rozborů neujasníme co, jak, čím, kdy a v jakém pořadí mechanizovat a automatizovat, tak se k realizaci nedostaneme.

Přitom je nutné realizaci provádět postupně, s plným využitím malé, střední i velké mechanizace. Postupný přechod od nižšího k vyššímu stupni až k automatizaci a zejména k využití kybernetických strojů vyžaduje ovšem velmi důkladnou organizační přípravu. Dosavadní nesystematický a nekoordinovaný přístup k řešení dílčích problémů je třeba nahradit základní a jednotnou linií. Plán mechanizace a automatizace řízení vojsk se musí stát nedílnou součástí komplexních plánů rozvoje armády.

V dalším se chci zmínit o některých aspektech tohoto problému, které považuji za důležité a na které při jeho řešení nesmíme zapomenout.

Mluvíme-li o automatizaci velení, chápeme zpravidla tento proces, jako proces vysloveně technický.

Podle mého názoru proces automatizace řízení vojsk zdaleka není jen procesem technickým, ale má hluboký společenský a psychologický význam. Podle toho, jak

k němu budeme přistupovat, podle toho bude i vypadat a sloužit.

Mám na mysli ty základní morální principy a cíle, kterými musí být mechanizace a automatizace ovlivněna. Mechanizace a automatizace řízení vojsk nemůže být nikdy v socialistické armádě stejná jako v armádě kapitalistické, i kdyby používala stejných strojů a zařízení. Při zhruba stejném technickém pochodu a činnosti strojů, my budeme vždy žádat kvalitativně jinou obsahovou náplň automatizace. Jinak budeme stroje „programovat“ i jinak budeme využívat jejich výsledků.

Tak například velitele na obou stranách bude zajímat složení, morálně politický stav, bojové zkušenosti atd. u příslušníků nově přiděleného svazku — ale každého z docela jiných a protichůdných důvodů, z hlediska využití těchto znalostí. To, co jeden bude plně využívat a bude podporovat, to druhému bude na překážku a bude proti tomu bojovat. Tento aspekt automatizace řízení vojsk je velmi důležitý a musí být důkladně zvážen.

Automatizace velení musí být přizpůsobena, či lépe řečeno budována v soulase s politickomorálními kvalitami toho řídicího aparátu, kterému má sloužit.

Zcela jinak bude vypadat automatizace velení vojsk postavená na principu nedůvěry k lidem, a zcela jinak ta, která bude vybudována na principu jednoty cílů a vzájemné důvěry.

Zdálo by se na první pohled, že tento požadavek je přehnaný a že tato starost v naší armádě je zcela zbytečná, protože už celý charakter našeho společenského zřízení tento problém vyřešil. To je sice teoreticky správné — nesmíme však zapomínat, že celý proces automatizace řízení, tak jako celou představbu naší společnosti, provádíme v podmínkách opožďování vědomí za bytím. Provedeme-li důkladnou analýzu některých, zejména administrativních, finančních a evidenčních zásad dnešní praxe, možná, že mezi nimi najdeme některé, které se setrvačností udržely z minulosti a které jen s malými změnami přežily kapitalistické zřízení u nás a jejichž zásady už dnes neodpovídají současnému stavu naší společnosti. Automatizovat takovéto procesy by jistě nebylo správné — ty je třeba především postavit na nový základ.

Řízení pomocí mechanizace a automatizace se musí stát dokonalejším pomocníkem a oporou, musí podporovat samostatnost a iniciativu v boji a musí umožňovat tvůrčí činnost.

Musíme počítat s tím, že obrovské možnosti automatizace v perspektivě budou zákonitě svádět k přehnané centralizaci. Tato tendence by se ovšem dostala do rozporu se soudobými požadavky na decentralizaci pravomocí i odpovědnosti v boji. Kdyby nebyla tato tendence dobře uvážena, mohla by se stát brzdou iniciativy a samostatnosti.

Například technické možnosti automatizace v perspektivě teoreticky jistě umožní, aby třeba velitel armády znal v každé chvíli a podrobně stav každého praporu tak, že by mu mohl velet. Kdybychom však automatizaci prováděli s takovým cílem, neautomatizovali bychom řízení soudobého boje, ale středověké.

Z toho je zřejmé, že k problému perspektivní automatizace řízení vojsk nesmíme přistupovat jen jako k problému technickému a operačně taktickému — ale i jako k problému politickomorálnímu a psychologickému. Zanedbání tohoto aspektu, by mohlo i při úspěšném technickém vyřešení výsledek automatizace zabít. Perspektivu automatizace řízení vojsk musíme připravovat již dnes a proto bude důležité, abychom se dokázali odpoutat od některých dnešních pohledů a viděli perspektivu správně v celé šíři.

Složitost a rozsáhlost této práce vyžaduje, aby už dnes zaujala jedno z hlavních míst ve vojenskovědecké práci na všech jejích úsecích. Přitom je třeba plně využívat dosavadních zkušeností našich výrobních ministerstev a jejich zkušeností vhodně aplikovat na podmínky armády. Každý i dílčí úkol mechanizace a automatizace řízení vyžaduje důkladnou vědeckou analýzu celého procesu, určeného k zmechanizování nebo k automatizaci a prověrku celého dosavadního systému a jeho vazeb ze všech stran.

Jedním ze základních problémů mechanizace a automatizace řízení vojsk je stanovení toho systému řízení, který chceme v jednotlivých etapách mechanizovat, nebo automatizovat.

Zkušenosti z dosavadní praxe potvrzují nutnost vytvořit pro zamýšlenou mechanizaci nebo automatizaci především podmínky v organizační struktuře řídicího aparátu a v celém systému řízení.

Máme-li tedy na mysli předpokládaný perspektivní vývoj armády, pak to znamená, že by nebylo správné, abychom pro per-

spektivu automatizace uvažovali stávající systém velení.

Každý systém řízení, tedy i systém řízení vojsk, musí svou organizační strukturou odpovídat daným prostředkům a podmínkám řízení.

Tvrdíme-li tedy a právem, že podmínky boje vedeného novými prostředky budou kvalitativně nové, že budou mít vyšší formu, než podmínky dosavadní, pak zákonitě tyto nové podmínky vyžadují i kvalitativně nový, vyšší systém, způsob velení vojskům a v důsledku toho i novou organizační strukturu řídicího aparátu.

Vyřešení tohoto problému musí časově předcházet zavedení prostředků velké mechanizace do štábů a zejména pak v budoucnu kybernetických strojů.

Kdybychom dnes dali do jakéhokoli stávajícího štábu i zcela jednoduchý univerzální počítač dnešních typů, nebyl by asi tomuto štábu mnoho platný, protože organizační struktura štábu a celý systém práce je nižší kvality, než je kvalita nové techniky. Tato skutečnost ovšem nevylučuje mechanizaci, popřípadě i automatizaci jednotlivých dílčích procesů už dnes, ale vylučuje nějakou komplexní mechanizaci celého systému.

Podle mého názoru stávající organizační struktura našich štábů snese maximálně střední mechanizaci a drobnou synchronizaci a automatizaci některých dílčích procesů.

Než však začneme přecházet na velkou mechanizaci a zejména jakmile začneme připravovat podmínky pro použití kybernetických strojů, musíme v závislosti od jejich kvality a možností, především podstatně změnit organizační strukturu tak, aby odpovídala kvalitám podmínek té etapy, pro kterou ji připravujeme.

Z toho vyplývá, že teoretická příprava a studium vytvoření podmínek mechanizace i automatizace velení vojsk v boji je nesmírně důležitá a je základním předpokladem k úspěchu.

Chceme-li tedy metodicky správně postupovat v souladu s ekonomickými a technickými možnostmi jednotlivých etap, musíme především vycházet z konkrétních možností a reálných perspektiv zejména technického rozvoje v jednotlivých etapách. Přitom přirozeně na jednotlivých úsecích činnosti armády se budou procesy jednotlivých stupňů mechanizace a automatizace často vzájemně prolínat.

Bylo by např. neekonomické řešit a připravovat automatizaci velení takového dru-

hu vojska, nebo takové činnosti, o které předpokládáme, že v té etapě, kdy bychom ji mohli realizovat, zastará nebo zanikne. Na druhé straně však musíme již dnes připravovat usilovně podmínky pro mechanizaci nebo automatizaci těch procesů, které třeba nejsou dnes ještě naléhavé, ale které v dané etapě na základě rozboru předpokládáme. Právě proto, že vytvoření podmínek pro účinné využití, zejména automatizace, se nedá vyřešit za rok, je třeba ji připravovat včas a s předstihem a se zdůvodněným předvídáním.

Stupeň mechanizace a automatizace velení vojsk není a nebude ve všech druzích vojsk, na všech velitelských stupních a u všech procesů stejně naléhavý, obtížný a možný.

Například dnes je jistě velmi naléhavá mechanizace ženijních prací — ale nebylo by reálné a není ani nutné dnes vyžadovat jejich komplexní automatizaci.

Na druhé straně v systému protivzdušné obrany je nejen nutná a velmi naléhavá mechanizace, ale dané podmínky vyžadují už dnes její maximální automatizaci.

Přitom ani podmínky pro mechanizaci a automatizaci nejsou stejné ve všech druzích vojsk a služeb. Například v týlu při evidenci zásob ve skladech a jejich pohybu není už dnes tak obtížné zavést strojně početní systém s určitým stupněm automatizace. Ale zautomatizovat velení svazkům vševojskové armády v boji je problémem daleko složitějším a rozhodně se nám jej nepodaří zautomatizovat ve stejné době jako je možné zautomatizovat evidenci zásob v týlu.

Stejně tak je to s rozsahem mechanizace a automatizace na jednotlivých stupních velení. Ten bude v jednotlivých etapách různý v závislosti od potřeby a možností techniky. Mechanizace a automatizace půjde shora dolů. Rozhodně nebude nutné v systému velení vojsk mechanizovat a automatizovat stejné procesy a ve stejném měřítku v pluku, jako v armádě.

Prostudujeme-li současný stav prostředků mechanizace a automatizace a plán jejich rozvoje ve třetím pětiletém plánu, poznáme, že zejména v období třetího pětiletého plánu nesmíme mít přehnané naděje a nároky a že reálné možnosti musíme pečlivě vážit.

Jak uvádí „Zpráva sekce pro mechanizaci a automatizaci administrativních pra-

ci", z které můžeme pro proces řízení mnohé čerpat, byly pro mechanizaci a automatizaci v oblasti řízení, v administrativě a ve vědecko-technických výpočtech výrobního sektoru národního hospodářství, vytyčeny pro třetí pětiletý plán tyto hlavní cíle:

1. Za pomoci prostředků mechanizace (například kalkulačních, fakturovacích a děroštitkových strojů) zabezpečit všechny výpočetní a organizační práce, které mohou významnou měrou přispět k zvýšení účinnosti řízení národního hospodářství a administrativy a k rozvoji mechanizace a automatizace ve výrobě.

2. Připravit všechny předpoklady k nasazení automatizace (zejména samočinných počítačů) především tam, kde mechanizace nestačí plnit vzrůstající požadavky pro potřeby řízení a administrativy a rovněž i v oblasti vědecko-technických výpočtů; zříditi vzorová střediska a ověřovat prakticky jejich účinnost a efektivnost.

Domnívám se, že s menší aplikací těchto cílů na potřeby a podmínky armády, je možné této zásadní linii plně využít a že to podstatně přispěje k tomu, aby plánovaná opatření a perspektiva řešení problému řízení vojsk byla reálně postavena na konkrétní materiální základnu.

Je ovšem třeba vidět, že i když principy prostředků mechanizace a automatizace vyvíjených pro civilní sektor budou i pro potřeby armády zhruba stejné, nebude možné jich vždy využít v téže stavu. V armádě bude třeba u většiny z nich včas uplatnit požadavky zejména malorozměrnosti a mobility. Je proto velmi naléhavé včas ujasnit a uplatnit požadavky armády na alternativní řešení vyvíjených strojů a zařízení, kterých může být v armádě využito.

Jak uvádí zmíněná zpráva, jsou v plánu VÚMS tyto stroje, které by mohly být v perspektivě využity v armádě:

- stavebnicový systém universálního počítače EPOS, který je plánován nejdříve jako elektronkový, pak jako transistorový;
- reléové počítače pro automatizaci administrativních prací i pro technické výpočty;
- malý číslicový počítač na magnetických prvcích;
- analogové počítače ANALOGON a EMDA;
- převodníky analogo-číslicové a číslicové analogové v různém provedení;
- výpočtové středisko s výzkumem početních metod.

Podle udání zmíněné zprávy, má být většina těchto strojů k dispozici ve větším počtu ve druhé polovině třetího pětiletého plánu.

Pro mechanizaci v armádě jsou tyto stroje již vyšším stupněm. Zpráva uvádí jen stroje další vyšších typů. Neuvádí prostředky malé a střední mechanizace, které se už běžně vyrábějí a u kterých musíme začít.

Pro nejbližší perspektivu musíme počítat s nedostatkem odborných pracovníků i zkušeností v tomto oboru, který je pro náš průmysl zcela novým oborem.

Zmíněná sekce v doporučených zásadách pro vybudování sítě samočinných počítačů strojů mimo jiné doopravuje "... v další etapě budovat střediska jednak nadresortní povahy, jednak v neprůmyslových resortech s rozsáhlým zpracováním informací (např. v MNO, v systému ministerstva spojů) ..."

Dále zpráva uvádí:

"Zásady pro výstavbu středisek v této oblasti (rozuměj řízení a administrativu — pozn. autora) se musí stát tedy vůdčími i při výstavbě celostátní sítě výpočetních středisek. Je k nim proto třeba při návrhu koncepce plně přihlížet.

Základní koncepci výstavby výpočetních středisek je třeba projednat a schválit po provedení důkladných průzkumů perspektivních potřeb nejpozději do konce roku 1961.

Pro zajištění centrálního zpracování decentralizované vznikajícího údajů, je třeba včas vybudovat síť přenosných cest, dostatečně dimenzovaných, jak z hlediska kvality přenosu, tak z hlediska množství přenášených informací."

Zejména poslední ze zásad uvedené zprávy je plně platná i pro podmínky armády. Vidíme z toho, že základní podmínkou mechanizace a zejména automatizace řízení vojsk v boji je úspěšné vyřešení stávajících problémů spojení.

Dalším z problémů, na které bych chtěl v této úvaze o mechanizaci a automatizaci řízení vojsk v boji zvlášť poukázat, je problém kádrového zabezpečení.

Bez včasného a kvalitního kádrového zabezpečení je úspěch mechanizace a zejména automatizace řízení vojsk nemožný.

Především je třeba zabezpečit kvalifikované pracovníky pro výzkum, vývoj a konstrukci příslušných zařízení.

Jedním z velmi vážných a složitých úkolů, k jehož řešení musí být přistoupeno současně se zahájením příprav podmínek k mechanizaci a automatizaci, je **praktická i teoretická příprava velitelů a štábů**.

Tomuto úkolu musí být věnován z hlediska perspektivních potřeb upravený i učební osnovy vojenských škol všech stupňů a vhodně doplněny postupným praktickým výcvikem.

Po provedení rozborů celého postupu mechanizace a automatizace řízení vojsk bude třeba stanovit pro příští velitele a příslušníky štábů nezbytná minima znalostí teorie i praxe.

To nemůže být jenom otázkou výchovy a výcviku příslušných techniků. I když technici budou, zejména v perspektivě, kybernetické stroje obsluhovat a udržovat, jejich hlavními programátory musí být velitelé a štáby.

Velitel a štáb řídící boj za pomoci prostředků automatizace, zejména samočinných počítačích strojů, musí znát aspoň základy matematického formulování příslušných vojenských, přírodních, technických, hospodářských a společenských jevů a metody jejich zpracování pomocí strojů.

Z perspektivního plánu technického rozvoje příslušných mechanizačních a automatizačních zařízení vyplývá, že s technickou výukou velitelského sboru v tomto sboru by mělo být započato ihned, nejspíše od příštího roku. Přitom by mělo být minimálním požadavkem to, aby například

absolventi vojenských učilišť a akademií, jejichž vyřazení je plánováno v určitém roce, měli už v této době potřebné znalosti o té mechanizační a automatizační technice, která v té době bude zaváděna. Zvláštní opatření bude vyžadovat i příprava velitelských, štábních a technických kádru, které jsou v jednotkách.

Proces příslušné technické výchovy kádru bude jedním z nejobtížnějších. Požadavky této technické přípravy se zákonitě dostanou do rozporu s časovými možnostmi, zejména v učilištích a akademiích. Jsme svědky toho, že už dnes rozsah učební látky a požadavky namnoze přesahují dané časové možnosti. Tento rozpor v budoucnu rychle poroste. Musíme počítat s tím, že v příštích obdobích budou změny v teorii i praxi daleko častější a významnější než dosud. Nebude prakticky možné v čase vymezeném pro technickou výuku a výcvik stále navršovat nové a nové otázky na stavající, aniž by ze starého obsahu nebylo nic současně odbouráváno.

Při stanovení perspektivních požadavků na rozsah technické výchovy, bude třeba v jednotlivých etapách vzít v úvahu postupně narůstající stupeň vzdělání a znalostí všech druhů, který bude důsledkem kulturní revoluce a změn ve školství.

Čím bude praxe řízení vojsk více technizována, tím náročnější bude na vyspělost velitelského sboru a tím bude vyžadovat perspektivnější přípravu kádru.

Závěr

Cílem článku nebylo a ani nemohlo být konkrétní řešení problému „mechanizace a automatizace velení“, který je značně rozsáhlý a složitý. Vyřešení tohoto problému si vyžádá dlouhé usilovné práce, protože je to problematika zcela nová a bude vyžadovat i některé zcela nové pohledy na otázky řízení vojsk v boji.

Zámyslem článku bylo pokusit se o celkový pohled na problém, jeho složitost a vazby a podnítit k němu širokou diskusi v našem odborném tisku. Jestliže se problém mechanizace a automatizace velení tak naléhavě protlačuje na pořad dne, pak náš odborný vojenský tisk musí při jeho řešení sehrát významnou roli. Musí pomoci jeho řešení tím, že se stane prostředníkem široké a kritické výměny názorů.

V této oblasti zatím nemáme ani potřebné zkušenosti ani znalosti. Bude proto třeba čerpat všude, kde je možné nějaké získat.

Praxe ukazuje, že řešení tohoto problému je velmi naléhavé a že vyžaduje soustředěného úsilí. Na druhé straně je třeba vidět, že jde o problém takového rozsahu a druhu,

který nelze řešit úspěchaně a netrpělivě. Je třeba si uložit maximální úkoly — ale reálné a pro jejich řešení vytvořit ty nejlepší podmínky.

Mechanizace a automatizace velení vojskům v boji není problém jen technický a podružný, ale je to problém širokého a základního významu.

Použité prameny:

- Sborníky Válka a vojenská věda II. a III., NV.
- Brig. gen. DRZEWIECKI: Zařazení automatiky a kybernetiky do systému velení. Mysl Wojskowa 1960.
- Zpráva „Sekce pro mechanizaci a automatizaci administrativních prací“.
- Inž. Dr. Vlad. Stibic: „Od mechanizace k automatizaci administrativních prací“, SNTL 1960.

Статья предоставляет общую картину сложности проблемы механизации и автоматизации по отношению к военному делу. Отмечаются потребности и возможности претворения их в жизнь в армии на определенных командирских инстанциях.

Možnosti zjišťování a ničení hlavních velitelských stanovišť pozemních vojsk nepřítel

Kapitán Ladislav Lubeník

Článek pojednává o otázkách, které přes svoji důležitost nejsou dosud ani teoreticky ani prakticky dořešeny. Ukazuje na možnosti, jak zvládnout problematiku zjišťování a ničení HVS nepřítel a překonat těžkosti, s nimiž se bude průzkum setkávat jak před zahájením, tak těsně po zahájení nepřátelství.

S růstem techniky se stávají účinnějšími i prostředky velení: zlepšují možnosti manévru a maskování a zhoršují možnosti zjišťování a ničení těchto prostředků.

Zjišťování středisek velení a jejich prostředků může být prováděno už v míru agenturním a radiotechnickým průzkumem. Získané údaje dávají přehled o mírovém rozmístění středisek velení a jejich prostředků. Mírová VS budou však jednotlivými druhy vojsk využívána jen do zahájení ozbrojeného střetnutí.

Se zahájením nepřátelství začínou pracovat nová HVS budovaná utajeně a která by se snažila do zahájení nepřátelství neprovádět ani zkušební provoz. To znamená, že zjišťování HVS pozemních vojsk bude možno provádět až po zahájení nepřátelství.

Mírové rozmístění středisek velení a prostředků bude sloužit ke studiu taktiky a techniky používaných prostředků velení a bude určitým předpokladem pro systém zjišťování VS, která zahájí činnost po rozpoutání nepřátelství.

Zjišťování HVS pozemních vojsk nepřítel bude mít své zvláštnosti vzhledem ke způsobu rozmístování HVS a jejich činnosti.

1. Nepřítel bude zahajovat a ukončovat činnost svých HVS na základě taktiky vedení bojové činnosti pozemních vojsk a z toho vyplývajících zásad pro přesun a provoz vysílačů rádiových stanic HVS. Provoz vysílačů rádiových stanic bude omezován až pokud to dovolí požadavky spolehlivého velení vojskům a vysílané zprávy budou převážně zakódovány.

2. Jednotlivé části a prostředky VS bude nepřítel rozmísťovat v závislosti na charakteru činnosti a možnostech maskování. Např. vysílací stanice umístí 2–3 km od vlastního VS, dopravní prostředky a pomocné objekty bude umísťovat mimo vlast-

ní VS, aby dávaly co nejmenší možnost zjištění (viz obr. 1).

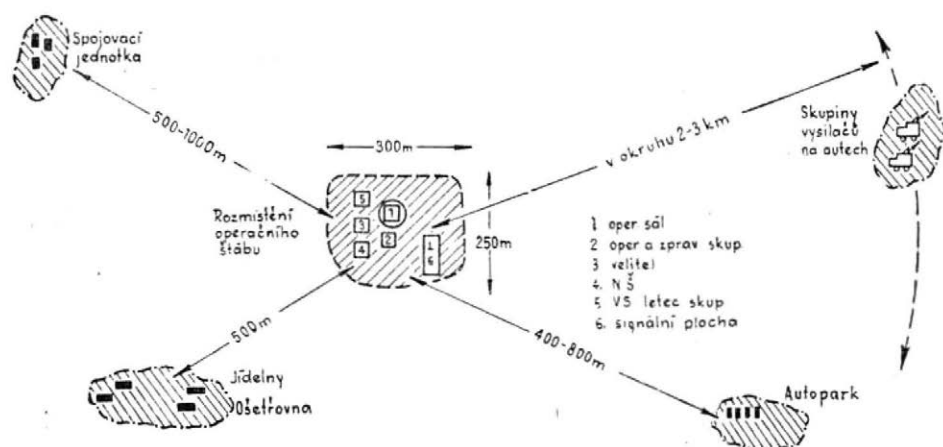
3. Účinným maskováním všech prostředků a objektů VS.

Vzhledem ke zvláštnostem rozmístění nepřátelských VS bude je možno demaskovat dvojím způsobem:

1. Součinností druhů průzkumu, které mají zjišťování VS za úkol.

2. Náhodným zjištěním VS při plnění ostatních úkolů průzkumu.

Nejúčinnějším způsobem zjišťování VS je součinnost radiotechnického průzkumu s ostatními druhy průzkumu. Po zahájení činnosti vysílacích stanic nepřátelských VS zjistí provoz a zaměří prostor vysílacích stanic nejdříve radiotechnický průzkum. Zároveň prověří, kde nejde o klamný rádiový provoz a zjištěné údaje předá nadřízenému štábu. Přesnost radiotechnického průzkumu při zjišťování rádiových vysílačů jsou ± 20 vzdálenosti. Při průměrné vzdálenosti vlastních zaměřovačů 10 až 20 km od čáry dotyku a vzdálenosti HVS pěších divizí 8 až 10 km a HVS armádních sborů 20 až 25 km je přesnost zaměření rádiových vysílačů VS 800 až 1600 m. K této chybě zaměření nutno připočítat vzdálenost rádiových vysílačů od HVS 2–3 km; potom možné rozmístění HVS od zaměřovacího prostoru může být maximálně vzdáleno u nepřátelské prvosledové pd 3800 m a 4600 m u prvosledového as. Za předpokladu ničení zjištěného HVS zejména klasickými prostředky, bude nutné místo HVS upřesnit a prověřit. Upřesnění rozmístění HVS jiným druhem průzkumu bude nutné proto, že cílem úderu nebudou vysílací stanice, které po zničení by byly nahraditelné záložními rádiovými stanicemi, ale rozmístění operačního štábu VS jako řídicího orgánu, jehož zničení by mělo podstatný vliv na velení vojskům.

Obr. 1. Příklad možného rozmístění HVS pěší divize nepřítele

Upřesňující údaje mohou být získány agenturním nebo vzdušným průzkumem a po zasazení vlastních pozemních vojsk vševojskovým průzkumem.

Nejúčinnějším způsobem pro upřesnění údajů o nepřátelských VS je za vhodných povětrnostních podmínek vzdušný fotografický průzkum. Tento druh průzkumu má proti ostatním druhům průzkumu některé výhody zejména vzhledem k rychlé změně prostoru průzkumu, rychlosti, úplnosti získaných zpráv a možnosti prověřit, zda jde o skutečné nebo klamné HVS.

Nepřítel pro zachování plynulé činnosti štábu, zejména z HVS, bude provádět přesuny svých VS podle potřeby spolehlivého velení a předpokladu jejich demaskování protivníkem. Americká armáda plánuje přemístování svých VS v pohybových fázích bojové činnosti za 35–48 hodin. Po této době i přes dodržení maskovací kázně předpokládají zjištění svých HVS.

K získání maximálních účinků bude nutno provést úder na HVS v nejkratší době. K tomu bude nutno provést opatření, která si vyžadají průměrně těchto časů:

1. Zjištění činnosti VS radiotechnickým průzkumem. Od doby zahájení provozu rádiových stanic může je RT průzkum zjistit a provést předběžné prověření za 1–2 hodiny.

2. Provést upřesňující průzkum. Tato činnost bude vyžadovat 4–5 hodin. Do ní nutno zahrnout:

- zadání úkolu průzkumnému útvaru nebo jednotce 10–20 min.

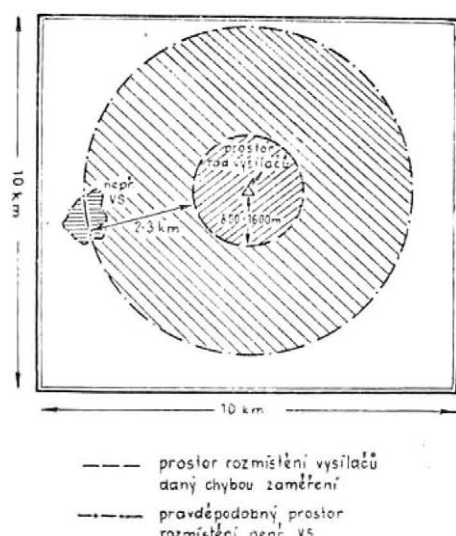
- zkrácenou předběžnou přípravu osádek 45 min.
 - průzkumný let 60 min.
 - zpracování výsledků průzkumu 120–180 min.
 - zásah úderných prostředků podle získaných topografických souřadnic a upřesňujících údajů do 60–120 min.
- Celkem od zahájení provozu nepřátelských rádiových stanic HVS může být provedeno jeho zničení do 6–8 hodin.

Průzkumné osádky již za přípravy k letu vyhodnocují možnosti rozmístění VS podle mapy velkého měřítka. Při plnění průzkumného letu v prostoru pravděpodobného rozmístění musí průzkumné osádky vyhledávat VS s ohledem na terén, možnosti maskování a podle demaskujících znaků, které mohou upoutat průzkumnou osádku jako: uskupení vozidel, signální plocha při přistání spojovacích letounů a vrtulníků, letouny a zejména vrtulníky, které vzhledem k velkým rozměrům listů rotoru je možno velmi obtížně maskovat, kouř z kuchyní, který může v pravděpodobných prostorech upozornit průzkumnou osádku a v některých případech i PVO HVS, zejména sborových. Vzhledem k tomu, že pěší divize nemá organické prostředky PLD, bude snahou nepřítele rozmístit HVS do prostorů bráněných prostředky PLD, nebo řízených střel typu „země-vzduch“. Vysílací rádiové stanice, které budou převážně rozmísťovány na vyvýšeninách, budou těžko zjistitelné vzhle-

dem k možnostem účinného maskování rozptýlených jednotlivých vozidel, nebo malých skupin. Ani vysílací antény, které nebude možno účinně maskovat z důvodu jejich použití, nebudou vzhledem k malým rozměrům antén (zejména jejich tloušťky) vhodným demaskujícím znakem HVS.

Velikost pravděpodobného prostoru rozmístění HVS, který je nutno prozkoumat, bude asi 10×10 km. Bude v sobě zahrnovat:

1. Pravděpodobný prostor rozmístění rádiových vysílačů nepřátelského VS daný chybou vlastních rádiových zaměřovačů.

Obr. 2. Možný příklad určení pravděpodobného prostoru průzkumu

2. Pravděpodobný prostor rozmístění nepřátelského VS vzhledem na normy rozmístování VS od rádiových vysílačů (viz obr. 2).

Vzhledem k velikosti pravděpodobného prostoru, bude nejvhodnější vyhledávat

HVS dvojicí průzkumných letounů; vedoucí se bude plně věnovat vyhledávání demaskujících znaků HVS a vedený bude sledovat vzdušný prostor a částečně vyhledávat HVS. V případě značně členitého terénu v prostoru vyhledávání určit k průzkumu HVS dvě průzkumné dvojice a každé dvojici určit část pravděpodobného prostoru. Z důvodu bezpečnosti průzkumných letounů a snahy neprozradit cíl průzkumu bude výhodné plnit úkol průzkumu HVS jen jedním průletem nad stejným prostorem. K tomu volit vhodnou trať tak, aby prostor prohledávala osádka zrakem po slunci a náznaky rozmístění HVS fotografovat buď svíse ve dvojici, nebo šikmým fotografováním vedoucím nebo vedeným bez průletu místa HVS.

Úsilí průzkumu nebude vhodné zaměřovat na VS na přesunu. VS na přesunu bude obtížné vyhodnotit jako VS proto, že proud vozidel na komunikaci, i když poměrně snadno zjištělný, nebude se podstatně lišit od ostatních automobilových přesunů.

*

Závěr:

● průzkum VS provádět v součinnosti všech druhů průzkumu,

● přesto, že vševojskový a vzdušný průzkum může zjistit místo VS i při plnění ostatních průzkumných úkolů, musí být RT průzkum rozhodujícím druhem průzkumu pro zjišťování pravděpodobných prostorů VS,

● vzhledem k nutnosti úplných údajů, rychlosti získaných zpráv a možnosti prověření rozmístění HVS, zadávat úkoly upřesňujícího průzkumu o HVS převážně vzdušnému průzkumu,

● pro vzdušný průzkum VS volit vizuální a fotografický způsob průzkumu.

● upřesňující průzkum usměrňovat do prostoru rozmístění operačního štábu,

● VS na přesunu budou pro své málo charakteristické znaky méně vhodným objektem při průzkumu VS.

Ničení hlavních velitelských stanovišť pozemních vojsk nepřítele

Jako objekt ničení budou HVS pěších divísi a armádních sborů převážně stanového typu nebo jako lehké úkryty. Nejdolnějším úkrytem bude pravděpodobně operační sál. Z toho hlediska bude nutno volit způsob ničení a množství prostředků. Prostředky ničení musí být zaměřeny na hlavní prostor

HVS, tj. na prostor operačního sálu, stanů nebo úkrytů velitelů druhů vojsk a operačního štábu. Ničení ostatních prostředků HVS a pomocných zařízení nebude účelné.

Nejúčinnějším prostředkem zničení hlavní části VS je úder atomovou pumou nebo granátem. Atomových výbušných prostřed-

ku nebude však možné vždy použít jednak pro jejich využití na jiné cíle nebo někdy pro jejich nedostatek. Dalšími účinnými způsoby ničení mohou být:

- úder bombardovacím a stíhacím bombardovacím letectvem,
- prostředky dělostřelectva,
- raketovými zbraněmi.

Při úderu bombardovacím letectvem na HVS převážně stanového vybudování bylo by možno provést zničení VS 9 letouny IL-28 při použití skříňových pum RBK s pumami AO-10. Předpokládaný výsledek je vyřazení do 60–70 % živé síly, narušení spojení a desorganizace práce štábu. Při úderu na HVS s převážně zakopanými objekty bude výhodné použít tříštivo-trhavých pum OFAB a FAB-100 k zvýšení účinků do hloubky. Zničení hlavního prostoru HVS si vyžádá 9 letounů IL-28 s předpokládaným 60–70% účinkem na stavbách, spojení a desorganizuje práci štábu.

Výhodou použití úderu bombardovacím letectvem je poměrně přesný zásah pumami. Nevýhodou je nutnost pokrytí celé plochy 300 × 300 m pumami.

Nejúčinnějším způsobem se jeví ničit HVS stíhacím bombardovacím letectvem. Jedním z možných způsobů ničení HVS stíhacím bombardovacím letectvem může být:

Počet letounů úderné skupiny — 16 letounů Mig-15 SB.

Výzbroj jednotlivých letounů podle rojů:

1. roj — 2 pumy OFAB-100,
2. roj — 40 raket 5,5 cm,
3. a 4. roj — 2 pumy OFAB-100, 40 raket 5,5 cm.

Úkoly jednotlivých rojů:

1. roj ničí pumami hlavní objekty HVS. Po odhození pum provede stoupání do výšky 1000–3000 m k překrytí rojů provádějící ničení HVS a umlčování PVO proti nepřátelským stíhacím letounům.

2. roj umlčí PVO objektu, která by se pravděpodobně demaskovala až po úderu prvního roje. Po umlčení PVO může ničit objekty HVS.

Zbývající dva roje by ničili hlavní objekty HVS úderem v pořadí:

1. úder pumami,
2. úder raketami,
3. úder palubními zbraněmi.

Výhodou úderu stíhacím bombardovacím letectvem je přesnost zásahu raketami na zvláště důležité cíle. Další výhodou je, že po odhození pum a raket mohou stíhací bombardovací letouny vést účinný vzdušný boj proti vyskytnuvším se nepřátelským stíhacím letounům.

Důležitou otázkou při ničení velitelských stanovišť je zjištění přesného rozmístění HVS údernými skupinami letectva. Vzhledem k účinnému maskování těchto objektů bude mnohdy nutné navádět skupiny úderného letectva průzkumnými osádkami. Rozhodnutí o navedení úderného letectva průzkumnými osádkami bude ovlivňováno hlášením osádek, provádějících průzkum VS, která v hlášení určí obtížnost zjištění místa HVS.

*

Závěr:

● jako hlavní objekt ničení HVS volit rozmístění operačního štábu;

● způsob a množství prostředků ničení volit podle výsledků upřesňujícího průzkumu;

● na HVS, která jsou převážně stanového vybudování, použít atomové pumy nebo granátu malé ráže se vzdušným výbuchem, bombardovacího letectva při použití pum AO-10 nebo stíhacího bombardovacího letectva;

● na HVS rozmístěných v úkrytech a okopech použít pozemního výbuchu atomové pumy nebo granátu malé ráže a bombardovacího letectva s pumami OFAB-100 a FAB-100;

● podle obtížnosti zjištění umístění HVS, provádět buď přímý průzkum z počtu úderného letectva nebo navedení úderného letectva provést průzkumnými osádkami.

Статья трактует о вопросах, которые, несмотря на их важность, до сих пор ни в теоретическом, ни в практическом плане разрешены. Показываются возможности, каким образом овладеть проблематикой установления и уничтожения главных КП противника и преодолеть затруднения, на которые будет наталкивать разведка как до начала, так и вслед за вражескими действиями.

Zabezpečenie útoku na širokom nesúvislom fronte s násilným prechodom vodného toku v hĺbke z hľadiska PVO

Major Valent Krehlík

Článok rozoberá otázky průzkumu a uvedomování, použití stíhacího letectva, PLD a ŘS v systému PVO při útoku s přechodem vodního toku.

Bojová činnosť prostriedkov PVO za útoku na širokom fronte s násilným prechodom vodného toku je ovplyvnená určitými zvláštnosťami. Tieto zvláštnosti vyplývajú z podmienok útoku (ktorý na širokom fronte sa bude uskutočňovať spravidla v horskom zalesnenom teréne), ako je členitosť a pokrytosť terénu, zloženie pôdy (hornín), hustota a kvalita komunikačnej siete, stupeň osídlenia, časté zmeny počasia a pod.

Armáda za útoku na širokom fronte bude spravidla väčšinou svojich síl pôsobiť na podružnom smere frontu a len časťou síl bude pôsobiť do pásma prielomu frontu na smere hlavného úderu. Z toho vzniká i otázka, do akej miery bude armáda posilovaná prostriedkami PVO frontu (hlavného veliteľstva).

Rovnako pri násilnom prechode vodného toku vzniknú určité zvláštnosti z hľadiska organizovania a uskutočňovania PVO vojsk pri prekonávaní vodného toku. Vzhľadom na to, že sa v pojednaní jedná o násilný prechod vodného toku v hĺbke, musí veliteľ vojska PVO armády, tak ako i vševojskový veliteľ pri plánovaní operácie plánovať súčasne i obranu prechodu vodného toku.

Na základe tejto skutočnosti musí veliteľ vojska PVO armády pri organizovaní PVO uskupiť sily a prostriedky tak, aby v priebehu útoku boli vytvorené podmienky pre prechod na plnenie úloh protivzdušnej obrany vojsk pri násilnom prekonaní vodného toku.

Treba si hneď na začiatku uvedomiť, že to bude jedna z najvážnejších úloh PVO pri boji o vodnú prekážku, kedy činnosť nepriateľských prostriedkov vzdušného napadnutia bude najintenzívnejšia vzhľadom na ľahšiu zraniteľnosť vojsk na rieke. Z toho vyplýva, že k zabezpečeniu vojsk z hľadiska PVO pre násilný prechod vodného toku z chodu sa musí veliteľ vojska PVO rozhodovať už dávno pred príchodom k rieke podľa úlohy a zámyslu veliteľa armády a podľa celkovej situácie na fronte i na rieke. Uskupenie bojovej zostavy prostriedkov PVO musí byť postupne usporiadané tak, aby zodpovedalo zámyslu uskutočnenia násilného prechodu vodného toku z chodu i v boji na predmostí.

V tomto článku chcem sa pokúsiť riešiť komplexné uskutočňovanie PVO na danú tému s prihliadnutím na použitie a odlišnosti jednotlivých prvkov PVO, ktoré zabezpečujú vojská z hľadiska komplexného riešenia protivzdušnej obrany. Pretože sa na túto tému doposiaľ málo písalo a skúsenosti v cvičení s vojskami na širokom fronte s prekonávaním vodného toku v hĺbke nie sú, hlavne nie z rámca armády, pokúsím sa rozobrať niektoré zásady teoreticky. Článok nerozoberá celú problematiku PVO podrobne, aby nebol zbytočne obširný a rozvláchny. Pre určité odlišnosti, ktoré dané téma rieši, článok je rozdelený do dvoch základných častí, jednak rieši činnosť prostriedkov PVO za útoku na širokom fronte a potom prechádza na PVO pre zabezpečenie cez vodnú prekážku bez toho, aby narušil súvislosť problematiky vyplývajúcej z danej tematiky a vzájomný vzťah medzi obidvoma časťami.

Zvláštnosti organizácie a hlavné zásady PVO pri útoku vojsk na širokom fronte

Útok na širokom fronte bude charakterizovaný spravidla bojom v ťažko dostupnom teréne.

Pri organizovaní útoku na širokom fronte je zostava útočiacich vojsk ako i pred-

pokladaná činnosť v priebehu útoku ovplyvnená predovšetkým:

- tvárnosťou terénu a predpokladanými možnosťami obrannej činnosti nepriateľa,
- úlohou, danou nadriadeným veliteľom.

Pokrytosť terénu poskytuje značnú možnosť ochrany pred vzdušným pozoro-

vaním, čo je z hľadiska ukrytia vojsk a ich manévru veľmi dôležité.

Celková tvárnosť terénu, hlavne zoskupenie horských chrbátov a údolí, ich pokrytosť a tým i prechodnosť má podstatný vplyv na možnú činnosť útočníka i obráncu. Z hľadiska útočníka sú výhodné predovšetkým pozdĺžne chrbáty a tým i údolia, v ktorých sa spravidla sústreďujú i horské komunikácie na prenikanie do hĺbky brániacich sa vojsk. I keď masové používanie prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľom bude na širokom fronte menej časté, nie je možné v žiadnom prípade vylúčiť ho. Naopak, ich použitie na zistenie hlavné uskupenie útočiacich vojsk môže v značnej miere narušiť úspech útočného boja, predovšetkým v tých prípadoch, kedy zasiahnutím vojsk budú taktiež spôsobené lesné požiare a zatarasené komunikácie, čím bude znemožnený manéver tiež i vojskám PVO určeným k obrane útočiacich vojsk.

Vzhľadom na niektoré zvláštnosti, ktoré som uviedol, sú útočiacim vojskám pridelené i širšie útočné pásma, čím sú vytvorené podmienky k útoku na širokom fronte. Z toho vyplýva, že útok vševojskovej armády na širokom fronte bude charakterizovaný tým, že sa bude útočiť na smeroch často bez spojitosti so susedmi. Ťažisko útoku je položené vždy na najdôležitejšiu smer, na ktorý je potom sústredená väčšina síl a prostriedkov. Tieto faktory budú mať preto i vplyv a odlišnosti pri organizácii a riadení protivzdušnej obrany.

Prieskum vzdušného priestoru a upovedomovanie

Prieskum vzdušného priestoru a upovedomovanie vojsk a štábov o vzdušnom nebezpečí bude organizovaný na tých zásadach, ako za normálneho útoku s prihliadnutím na niektoré zvláštnosti vyplývajúce z horského terénu.

Napríklad použitie radiolokátorov, ako armádnej radiotechnickej rot, tak i protiletadlového delostrelectva nebude snádne. Bude nutné radiotechnické hlásky umiestňovať na takých miestach, ktoré by čiastočne znížili možnosť zachytávania pozemných cieľov na obrazovkách radiolokátorov. Treba ovšem počítať s tým, že obrazovky budú značne preplnené pozemnými cieľami, čo bude sťažovať prácu operátorov pri zisťovaní skutočných cieľov. Z toho vyplýva skutočnosť rozvíjať radiotechnické hlásky na takých miestach v teréne, kde to bude

z hľadiska technických vlastností radiolokátorov najvýhodnejšie, to znamená rozvíjať ich hlavne na smere hlavného úderu, kde je predpoklad, že terén na tomto smere bude z hľadiska celého útočného pásma najvýhodnejší.

Treba počítať s tým, že značná členitosť terénu môže v niektorých prípadoch spôsobovať, že obrazovky radiolokátorov budú až z 1/3 zaplnené pozemnými cieľami.

Z toho vyplýva nutnosť venovať výcviku obsluh radiotechnických hlások u armádnych radiotechnických rôt pozornosť i z tohto hľadiska a cvičiť obsluhu i v takýchto sťažených podmienkach.

V boji potom treba ďalej dôslednejšie dbať na organizovanie prieskumu vzdušného priestoru ako v normálnych podmienkach, aby sa vylúčili hluché priestory, hlavne na tých smeroch, kde budú útočiť vojská.

Osobitná pozornosť musí byť venovaná otázkam spojenia a velenia. Možnosť používania rádiových staníc ako pre veliteľské spojenie, tak i u hlások PVO sa v dôsledku členitosti a značného prevýšenia terénu znižuje. To vyžaduje v niektorých situáciách umiestňovať rádiové stanice, hlavne však rádiové prijímače hlások PVO pre odpočúvanie výstrahy na vyvýšených miestach s použitím diaľkového ovládania (telefonného spojenia medzi rádiovým prijímačom a pracoviskom hlásky, ktoré je spravidla umiestňované na VS zväzkov a útvarov) pre predávanie správ o vzdušnej situácii.

Dôležitá úloha spočíva na pozorovateľoch vzdušného priestoru, ktorí môžu byť široko použiti pri zisťovaní nízkoletajúcich cieľov.

Taktiež vyhlasovanie vzdušných poplachov bude do značnej miery obmedzené preto, že vojská v pokrytom teréne majú väčšiu možnosť skrytého pohybu bez toho, aby boli spozorované vzdušným prieskumom.

Stíhacie letectvo

Členitosť a pokrytosť horského a zalesneného terénu do značnej miery ovplyvní činnosť i stíhacieho letectva. Dobre maskované a ukryté vojská a bojová technika môžu byť pomerne dlho neobjavené. To však neznamená, že vševojsková armáda v útočnej operácii na širokom fronte v horskom a zalesnenom teréne, nepotrebuje tak dôslednú ochranu stíhacím letectvom ako za normálneho útoku. Použitie atómových zbraní a ostatných prostriedkov hromadné-

ho ničenia, hlavne chemických zbraní, môže spôsobiť ešte väčšie straty na živé sile ako v rovinatom teréne.

Pri použití stíhacieho letectva treba brať v úvahu obmedzené možnosti súčasných stíhačov o veľkých rýchlostiach pre boj v členitom teréne s lietaním v prízemných a malých výškach.

Taktiež treba venovať dostatočnú pozornosť i súčinnosti stíhacieho letectva s protiletadlovým delostrelectvom a PLRS. Protiletadlové delostrelectvo bude odkázané plniť úlohy väčšinou blízko komunikácií. V týchto miestach bude jeho paľba najhustejšia. Vo väčšine prípadov, hlavne pri nepriateľských náletoch s preväpčením, povedie sa paľba veliteľmi jednotlivých batérií, prípadne za presunu veliteľmi čiat i kanónov. Preto treba v pláne súčinnosti so stíhacím letectvom uskutočniť dohovor tak, aby stíhacie letectvo v týchto priestoroch k vôli bezpečnosti nepôsobilo. V prípade nutného preletu stíhačov týmito priestormi, treba tieto prelety včas hlásiť protiletadlovému delostrelectvu a jednotkám PLRS.

Protiletadlové delostrelectvo a riadené strely

Protiletadlové riadené strely sú hlavným prostriedkom protivzdušnej obrany. Ich význam stúpa práve pre obmedzenú činnosť stíhacieho letectva pri útoku v horskom a zalesnenom teréne. Hlavnou úlohou protiletadlového pluku riadených striel armády bude, predovšetkým brániť hlavné uskupenie vojsk. Zvláštnosťou útoku na širokom fronte ovplyvnia do značnej miery i jeho použitie. Za predpokladu, že armáda bude útočiť na širokom fronte na niekoľkých smeroch, z ktorých môže byť jeden i dva dôležité, bude to vyžadovať aspoň na určitý čas rozdeliť pluk RS na dve samostatné skupiny plniace úlohu nezávisle na sebe. Toto je možné uskutočniť, pretože pluk riadených striel má vo svojej organizácii dva riadiace rádiolokátory. Nesmie to však trvať dlhší čas, pretože činnosť riadiacich rádiolokátorov nemôže byť nepretržitá. Už len z tohto jedného hľadiska vyplýva nutnosť, aby veliteľ vojska PVO armády so svojím štábom splánoval dokonale a účelne využitie všetkých prostriedkov PVO, ktoré má k dispozícii. V pláne PVO bude musieť byť vyjadrený široký manéver týchto prostriedkov tak, aby ich využitie bolo maximálne v záujme nepretržitej obra-

ny vojsk. Pritom treba brať v úvahu, že častý manéver PLRS nie je účelný už z tohto hľadiska, že doba rozvinutia celého pluku (i technického oddielu) trvá 200 až 240 minút a doba zvinutia 180—220 minút, nepočítajúc do toho dobu potrebnú pre presun.

V súvislosti s týmto tesne súvisí otázka dokonalej organizácie súčinnosti medzi PLRS, SL a klasickým protiletadlovým delostrelectvom. Treba vychádzať z predpokladu, že PLRS budú mať pred SL a PLD prednosť zásahu, čo je vynútené takticko-technickými vlastnosťami PLRS, predovšetkým ich účinnosťou a dosahom.

Sú aj ďalšie zvláštnosti pri použití pluku PLRS na širokom fronte proti normálnemu útoku, ako napríklad sťažená činnosť pri premiestňovaní v dôsledku obmedzeného počtu komunikácií a ich kvalita, ďalej obmedzená možnosť voľby palebných postavení ako pre samotné batérie, rádiolokátory i celý riadiaci a navádzací systém a ďalšie iné faktory, ktoré musia byť brané v úvahu pri použití PLRS na širokom fronte v horskom a zalesnenom teréne.

Táto stať by vyžadovala samostatné pojednanie.

Použitie protiletadlového delostrelectva v celom systéme PVO nadobúda taktiež určitých zvláštností pri útoku na širokom fronte.

Hlavnou úlohou protiletadlového delostrelectva zostáva obrana

- hlavného uskupenia armády,
- druhých sledov a záloh armády v priestoroch rozmiestnenia, za presunu a pri zasadení do boja,
- veliteľské stanovište armády a
- tylové útvary a zariadenia armády.

Tieto objekty nemusia byť bránené po celý čas útočnej operácie, pretože majú väčšiu možnosť ukrytia pred vzdušným pozorovaním. Hodnotu posilenia vševojskovej armády protiletadlovým delostrelectvom ovplyvňuje skutočnosť, že podľa charakteru terénu sústreďuje armáda svoje úsilie na jednotlivé smery. Taktiež útvary a zväzky útočia spravidla na samostatných smeroch. S tým je spojené obmedzovanie tvorenia armádnych protiletadlových delostreleckých skupín. Na základe tejto skutočnosti javí sa nutné pridelať zväzkom prvého sledu armády protiletadlové delostrelectvo malej ráže. Vychádzajúc z uvedených úloh, javí sa nutné posilniť armádu aspoň dvoma protiletadlovými malorážnymi plukmi a prideliť ich prvosledovým zväzkom.

Armádu protiletadlovú brigádu použiť takto:

- jeden až dva pluky pridelíť prvosledovým zväzkom,
- jedným plukom brániť VS armády, prípadne TÚZ armády,
- armádu protiletadlovú skupinu pre obranu hlavného uskupenia vojsk nevytvárať vzhľadom na rozptýlenie zostavy armády.

Pokiaľ sa týka obrany druhých sledov armády na čiarach zasadenia a ich možné posilnenie, platí zásada ako pri normálnom útoku.

Za útoku na širokom fronte bude zvlášť dôležité využiť dokonale možnosti manévru protiletadlového delostrelectva pre obranu jednotlivých prvkov bojovej zostavy vojsk. Treba prihliadať na to, že na širokom fronte bude dochádzať častejšie k zmenám bojovej zostavy. To predpokladá viac využívať možnosti manévru PLD k maximálnemu zabezpečeniu vojsk z hľadiska PVO. Avšak manéver prostriedkov PLD nesmie byť na ujmu maximálneho času k aktívnej obrane vojsk jednotkami PLD.

Dôležité bude, aby bol zvlášť pečlivo rozpracovaný manéver protiletadlového delostrelectva s prihliadnutím na prechodnú obranu vojsk pri prekonávaní vodnej prekážky.

Niekedy môže dôjsť vo výnimočných prípadoch aj k takej situácii, že i útvary vševojskových zväzkov budú útočiť samostatne na celkom oddelených smeroch. V tom prípade nebude u divízie vytvorená delostrelecká protiletadlová skupina a protiletadlové jednotky budú prideľované priamo motostreleckým plukom.

Z uvedených zásad vyplýva, že uskupenie protiletadlového delostrelectva bude do značnej miery decentralizované a iniciatíva pri uskutočňovaní protivzdušnej obrany bude spočívať hlavne na nižších veliteľoch.

Voľba palebných postavení bude v závislosti od terénu prevážne volená blízko ciest a priamo v zostave útočiacich vojsk. Snahou musí byť, aby protiletadlové jednotky nezaostávali za vojskami, ktoré bránia, pretože z nedostatku ciest by sa pri oneskorení nedostali dopredu.

Činnosť riadiacich a streleckých rádiolokátorov bude taktiež do značnej miery obmedzená. Bude nutné rádiolokačný prieskum dopĺňať vzdušným pozorovaním optickými prístrojmi.

Opatrenie na ochranu vojsk a tylu

Vychádzajúc z toho, že útok na širokom fronte sa bude prevážne uskutočňovať v horskom a zalesnenom teréne, budú priaznivejšie podmienky pre účinnosť opatrení na ochranu vojsk a tylu. Značné porasty, skryté cesty, počasie a povetnostné podmienky neprestajne sa meniace, silne sťažujú činnosť nepriateľského vzdušného prieskumu i výkon samotných náletov.

Význam nadobúda zvlášť maskovanie vojsk a bojovej techniky pre obmedzený počet priestorov, vhodných na rozmiestnenie bojovej zostavy.

Taktiež protipožiarna ochrana nadobúda na význame. Horský terén umožňuje nepriateľovi použiť v širokej miere napalmu, preto je nutné starostlivo organizovať protipožiarnú ochranu.

K účinnosti opatrení na ochranu vojsk, zvlášť maskovanie živej sily a bojovej techniky prispieva sám horský terén svojou pokrytosťou, čo značne znižuje pozorovacie a rozpoznávací schopnosti pri pozorovaní zamaskovanej živej sily a bojovej techniky zo vzduchu.

Použitie pechotných zbraní proti nízko letiacim cieľom bude do značnej miery obmedzené z toho hľadiska, že letectvo nepriateľa vzhľadom na členitosť terénu nebude môcť plniť úlohy v malých a prízemných výškach. Avšak i táto možnosť použitia pechotných zbraní nie je vylúčená. Hlavne v údoliach bude letectvo využívať náletov s prevrpaním. V takýchto prípadoch treba v širokej miere používať pechotné zbrane na ničenie nízkolietajúcich nepriateľských lietadiel a organizovať hromadnú paľbu pechotných zbraní.

Zvláštnosti organizácie a hlavné zásady PVO pri prekonávaní vodného toku v hĺbke

Pri plánovaní útočnej operácie je vždy nutné predpokladať, že násilný prechod vodných tokov a uskutočňovanie protivzdušnej obrany za týchto podmienok bude celkom bežným javom pri vedení útočných operácií a bude sa spravidla podľa predpokladaných európskych bojísk uskutočňovať každý druhý až tretí deň operácie armády.

Pretože všetky vodné prekážky sa významujú určitou obrannou hodnotou, budú dôsledne bránené aktívnou činnosťou vzdušných síl.

Úspešný prechod vodného toku bude preto do značnej miery spočívať v tom, do akej miery bude organizovaná a uskutočňovaná protivzdušná obrana.

Práve možnosť, že nepriateľ pomocou svojich vzdušných síl použije proti našim vojskám na prepravištiach zbrane hromadného ničenia, zvyšuje ďalej dôležitosť starostlivej a účinnej organizácie protivzdušnej obrany vojsk ako komplexného riešenia všetkých aktívnych i pasívnych opatrení PVO. Protivzdušná obrana musí byť plánovaná do celej hĺbky útočnej operácie. V našich podmienkach pôjde o to, zabezpečiť v priebehu útoku na širokom fronte hladký prechod na obranu vojsk pri prekonávaní vodnej prekážky v hĺbke.

Táto skutočnosť bude vyžadovať už v priebehu boja na širokom fronte použitie prostriedkov PVO tak, aby to nestážovalo prechod obrany vojsk pri prekonávaní vodnej prekážky v hĺbke. Veliteľ vojska PVO musí využiť možnosti manévru prostriedkov PVO tak, aby maximálne zabezpečil obranu vojsk na prechodoch cez vodnú prekážku. Tento fakt sa musí prejavovať v čase, kedy štáb armády plánuje celú útočnú operáciu.

Prieskum vzdušného priestoru a upovedomovanie vojsk

Organizácia prieskumu vzdušného priestoru bude v zásade rovnaká, ako pri začiatku útoku na širokom fronte s tým rozdielom, že sa budeme snažiť čast rádiových hlások armádnej rádiotechnickej rotý prisunúť už v priebehu útoku čo najbližšie k rieke a tým sa vyhnúť do značnej miery prekážkam pozemných cieľov, ktoré by vznikali, keby sme ponechali RTH v hĺbke. Priblížením RTH bližšie k rieke zlepši sa zisťovateľnosť vzdušných cieľov hlavne tých, ktoré budú prilietavať k vodnej prekážke v menších výškach. Vychádzajúc z toho, že reliéf terénu by do značnej miery menil vyžarovaciu charakteristiku tých rádiolokátorov, ktoré sú umiestnené vo väčšej hĺbke od vodnej prekážky, obtiažnejšie ako u rádiotechnických hlások, ktoré sú umiestnené bližšie k rieke.

Vážnym problémom je však spôsob upovedomovania vojsk v čase prekonávania vodného toku. Je zásadou, že vojská tak ako prichádzajú k rieke, zahajujú postupne násilný prechod. Skúsenosti z taktických cvičení s vojskami ukázali, že jednotky, ktoré prichádzajú k prepravištiam a zahajujú prepravu, nepoznajú vzdušnú situáciu,

čo je v tomto období veľmi nebezpečné. Tu sa javí určitá nutnosť riešiť odlišnosť používania plukových hlások. To znamená, nenechávať hlásky plukov v čase násilného prechodu na VS plukov a tam prijímať vzdušnú situáciu, ale vyčleniť jednu až dve hlásky PVO priamo do priestoru prepravišťa s úlohou prijímať vzdušnú situáciu s dôrazom na vzdušné ciele, ktoré smerujú k prepravištiam a o týchto cieľoch včas upovedomovať vojská na prepravištiach. Hlásky PVO pridelí správcom prepravišťa, aby títo poznali vzdušnú situáciu a podľa toho riadili prepravu na rieke. To znamená, že ak je hlásený hláskou PVO nepriateľský nálet smerom k prepravištiu, správca prepravišťa vyhlási vzdušný poplach. Na tento signál jednotky, ktoré sú na rieke, snažia sa čo najskôr prepraviť na nepriateľský breh, pričom sú pripravené začať paľbu z pechotných zbraní na nízkoletajúce lietadlá. Jednotky, ktoré boli pripravené začať prepravu, správca prepravišťa riadi tak, aby boli čo najmenej vystavené vzdušnému nebezpečenstvu. Tieto jednotky sú taktiež pripravené väčšinou pechotnými zbraňami začať boj s nízkoletiacimi lietadlami.

Po prechode hlavných síl na nepriateľský breh presunú sa i hlásky PVO k svojim štábom a pokračujú v normálnej činnosti.

Tento spôsob odstráni možnosť vzdušného prekvapenia pri násilnom prechode vodného toku a do značnej miery môže zabrániť zbytočným stratám.

Stíhacie letectvo

Treba si uvedomiť, že i pri prechode rieky na širokom fronte nakoniec celá akcia sa sústreďuje na niekoľkých prechodoch, ku ktorým sa sťahujú vojská a u ktorých sa hromadí bojová technika. Tento moment je zvlášť nebezpečný a poskytuje nepriateľským prostriedkom vzdušného napadnutia reálnu možnosť s úspechom ničiť nahromadené vojská na vodnej prekážke.

Z tejto skutočnosti musí vychádzať útočník a zodpovední funkcionári za PVO musia dokonale zladíť činnosť všetkých prostriedkov PVO, aby účinok prostriedkov vzdušného napadnutia bol čo najmenší.

V čase približovania sa predsunutých odrodov k vodnému toku, musí letectvo všemožne napomáhať ich rýchlemu postupu. To znamená, vykonávať vzdušný prieskum a leteckú podporu pri boji s nepriateľom.

Čím úplnejšie budú zprávy o nepriateľovi, o jeho silách a zložení, tým istejšie a cieľavedomejšie budú jednotky postupovať.

Při boji o vodní překážku v hloubce nemůžeme očekávat, že nepříteľ sa bude chovať pasívne. Vodnú prekážku bude intenzívne zosilňovať činnosťou letectva. Bude teda závažnou úlohou vlastného stíhacieho letectva chrániť pozemné vojská pred nepriateľskými údermi zo vzduchu.

Cím úspešnejší bude postup vlastných vojsk do hĺbky nepriateľskej zostavy, tým intenzívnejšie budú napadené nepriateľským letectvom. Preto približovanie vojsk k vodnému toku musí byť dostatočne chránené stíhacím letectvom. Jeho činnosť pri prechode rieky hlavnými silami bude spočívať hlavne v prehradzovaní, pretože plnenie úloh zo strehu na letišti by sa v niektorých situáciách nemuselo včas uskutočniť. Samozrejme, prehradzovanie stíhacím letectvom je nutné len v tom najnutnejšom čase a za podmienok násilného prechodu vodného toku vo dne.

Stíhacie letectvo bude plniť úlohy hlavne na ďalekých prístupoch k rieke, bezprostrednú obranu vojsk na rieke budú uskutočňovať hlavne protiletadlové riadené strely a jednotky PLD.

Boj o predmostie má trvať čo najkratší čas, lebo jeho nepretržitá ochrana stíhacím letectvom spotrebuje nadmerný počet vzletov stíhacieho letectva. Jeho činnosť však bude v tomto období potrebná i ďalej za riekou. V tom čase, kedy armáda bojuje už na predmostí, hlavná úloha PVO musí spočívať na protiletadlových riadených streľách.

Protiletadlové delostrelectvo a riadené strely

Už v priebehu útoku na širokom fronte musia byť pre protiletadlové riadené strely a jednotky PLD vytvorené podmienky pre okamžitý prechod k obrane vojsk pri prekonávaní vodnej prekážky. Z toho vyplýva nutnosť, aby protiletadlový pluk riadených striel armády a väčšina síl PLD boli včas k rieke prisunuté. Hlavne pluk riadených striel, aby v čase násilného prechodu hlavných síl armády bránil vojská celou svojou hodnotou.

Bude povinnosťou veliteľa vojska PVO armády, aby zabezpečil včas manéver pluku riadených striel k rieke a nepripustil pokiaľ to situácia dovolí plnenie podradnejších úloh v hĺbke útočnej zostavy armády. V tomto období je nutné, aby jednotky PLRS zaujali bojovú zostavu čo najbližšie

k vodnému toku s úlohou spoľahlivo brániť vojská pri príchode k vodnému toku, pri násilnom prechode a za boja na predmostí bez toho, aby museli meniť palebné postavenia.

Činnosť PLD bude závislá na spôsobe uskutočňovania násilného prechodu vodnej prekážky, lebo od tohto spôsobu bude závisieť i charakter bránených objektov.

Pri úspešnom rozvíjaní sa útoku v hĺbke bude spravidla prekonávaná vodná prekážka z chodu.

Zvláštnosťou protiletadlového delostrelectva bude iste to, že väčšia časť jednotiek, hlavne MPLD, ktoré sú určené k uskutočňovaniu PVO prepravišť, musí byť predsunutá k vodnej prekážke pred príchodom hlavných síl s takým predstihom, ktorý odpovedá potrebnej dobe k ich rozvinutiu do bojovej zostavy. Je žiaduce, aby jednotky PLD dosiahli bojovej pohotovosti na rieke so začatím násilného prechodu.

Bojová zostava PLD určeného na obranu jednotiek pri násilnom prechode vodného toku sa uskutočňuje podľa platných zásad pre bojovú zostavu PLD vo východnom položení pre útočný boj s týmito zvláštnosťami:

Prvá línia batérií sa volí bližšie k rieke a to podľa charakteru vodnej prekážky a terénu na príľahlom brehu. Potrebnú hĺbku vytvárajú protiletadlové riadené strely armády a jednotky APLDS, ktorú bude účelné na rieke organizovať na úkor posilovania divízií vzhľadom na odlišnosti charakteru boja pri prekonávaní vodného toku s porovnaním útoku na širokom fronte.

Obrana plavidlových prepravišť bude spravidla uskutočňovaná organickými prostriedkami mspr, msp, poprípade i batériami z DPLDS, pričom tieto batérie budú súčasne paľbou brániť i vojská na predmostí.

Prívozové a mostové prepravišťa treba účinne brániť podľa dôležitosti 1—2 batériami malorázového protiletadlového delostrelectva z DPLDS alebo APLDS. V rámci armády APLDS bude brániť hlavné uskupenie vojsk ako pri boji o prekonanie vodnej prekážky, tak i pri boji o predmostie. DPLDS pôsobí priamo v prepravných úsekoch divízie. Protiletadlové prostriedky motostreleckých práporov a plukov plnia úlohu v zostave svojich jednotiek. Je správne, aby sa časť prostriedkov PLD mspr, msp presunula na protíľahlý breh ihneď s prvými sledmi, aby pri začatí boja o predmostie mohla byť účinne vedená paľba protiletadlových jednotiek 30mm PLdvK na letectvo nepriateľa, ktoré sa bude snažiť bitevnými náletmi zraziť útočiacu vojská, ktoré sa za-

chytily na nepriateľskom brehu a začínajú boj o predmostie.

Pri vytvorení predmostia musí byť snahou väčšinu jednotiek PLD presunúť čo najskôr na druhý breh a tým zabezpečiť ničenie vzdušného nepriateľa ešte pred hranicou bombardovania jednotiek prvého sledu.

Plánovanie a riadenie PVO

Spôsob plánovania, organizovania a riadenia PVO sa v podstate nemení, čo do druhov a počtu dokumentov. Väčšiu pozornosť však bude treba venovať čo do obsahu hlavne pri spracúvaní súčinnosti prostriedkov PVO armády so SL a činnosti rádio-

technických hlások, a hlavne dokonale rozpracovať manéver protiletadlového delostrelectva a pluku riadených striel. V tomto sa najviac odrazí vplyv horského a zalesneného terénu.

Zvlášť starostlivo musí byť splánovaná protivzdušná obrana vojsk za násilného prechodu vodného toku.

Štáb PVO armády musí zabezpečiť, aby doplnkové nariadenia pre PVO pojednávajúce o upresnení úloh na rieke boli včas spracované a dodané podriadeným štábom a vojskám v priebehu útoku. Tieto na základe upresnených úloh musia riadiť činnosť prostriedkov PVO tak, aby v čase začatia násilného prechodu bola účinnosť PVO maximálna.

Záver

Útok armády na širokom nesúvislom fronte s násilným prechodom vodného toku v hĺbke ovplyvní použitie všetkých prostriedkov protivzdušnej obrany armády.

Pri plánovaní protivzdušnej obrany treba venovať zvláštnu starostlivosť dokumentácii týkajúcej sa činnosti všetkých prostriedkov PVO s dôrazom na otázky súčinnosti, manévru a odlišnosti, ktoré plynú zo zvláštnosti úlohy armády na širokom fronte s prekonaním vodného toku.

Treba si uvedomiť, že na vodnej prekážke v hĺbke bude mať nepriateľ poslednú možnosť zastaviť útočnú operáciu armády. Celá jeho činnosť bude smerovať práve na to, aby využil výhod vodnej prekážky a zastavil útok. Na tento účel použije zbraní hromadného ničenia jak letectvom, tak i RS.

Len dobre organizovaná PVO môže do značnej miery mu v tomto zabrániť.

V súčasnej dobe sa razí zásada, že armáda útočí na smeroch, v širokom pásme bez ohľadu na tvárnosť terénu. Podľa môjho názoru v tomto prípade nemôžeme hovoriť o útoku na širokom fronte. Útok na širokom fronte je charakterizovaný spravidla v ťažkodostupnom teréne a preto i v článku vychádzam z tohto hľadiska.

В статье затрагиваются вопросы разведки и оповещения, применения истребительной авиации, зенитной артиллерии и управляющих снарядов в системе ПВО при наступлении с форсированием водного рубежа.

Bojová činnost dělostřelectva při násilném přechodu vodního toku v hloubce nepřátelské bojové sestavy

Plukovník Emil Šrank

Vodní tok v hloubce nepřátelské bojové sestavy je téměř v každém případě překážkou v rychlosti pohybu dělostřelectva, v zásobování municí, ovlivňuje plánování a vedení palby z hlediska bezpečnostní vzdálenosti vlastních vojsk. Často se vyskytují také nepříznivé podmínky pro ukrytí bojové sestavy dělostřelectva před průzkumem nepřítele a pro řízení dělostřelecké palby z hlediska možnosti pozorování a opravování, zejména v těch případech, když je bráněný terén nepřítelem na protilehlém břehu převýšený a zalesněný.

Mělké vodní toky (s hloubkou vody do 1 m) může obyčejně přebrodit dělostřelecká jednotka svými tažnými prostředky, pokud nepřekážejí jiní činitelé (hrubá vrstva bahna nebo jemného písku na dně řečiště, příkré břehy atd.).

Není-li dostatek mostů nebo plovoucích prostředků odpovídajících svou únosností váze příslušného druhu děla a naloženého tahače, je možné při překonávání hlubokých (asi 2 m) a úzkých vodních toků (do 60 m) také u těžkých děl použít hlubokého brodění za pomoci navijáků; tahače se přepraví předem po mostě nebo na plovoucích prostředcích.

Široké (do 300 m) a hluboké vodní toky překonává dělostřelectvo po mostech vybudovaných z lehkých mostových souprav nebo na plavidlech připravených z pontonových soulodí. Je třeba hledat také možnosti a způsoby překonávání těchto toků dělostřelectvem hlubokým broděním.

Velmi široké vodní toky (nad 300 m) překonává dělostřelectvo za pomoci těžkých frontových přepravních prostředků (těžké mostové soupravy, vlečné lodě a těžké motorové čluny).

Bojová činnost dělostřelectva do přiblížení se vojsk k vodnímu toku

Dělostřelectvo v průběhu útočné operace svazu musí být připraveno nejméně jednou zabezpečovat násilný přechod širokého vodního toku, a vícekrát několik úzkých vodních toků.

Autor v článku řeší bojovou činnost dělostřelectva k zabezpečení násilného přechodu vodního toku za použití útvarů raketového dělostřelectva. Zabývá se činností dělostřelectva při přiblížení k řece, při násilném přechodu a při upnutí a rozšíření předměstí.

Velitel dělostřelectva svazu (svazku) se zabývá kromě palebného zabezpečení útoku vojsk také otázkami překonání toku v hloubce nepřátelské bojové sestavy přímo podřízeného a posilového dělostřelectva, usměrní svůj štáb na získání potřebných podkladů a položení požadavků na ženijního náčelníka již v přípravném období operace (boje). Možnosti a požadavky sladí vševojskový velitel při součinnosti. Před přiblížením útočících vojsk k vodnímu toku je nutné obyčejně provést součinnost znovu na základě skutečné situace, v plánech provést potřebné změny a včas vydat nutná (doplňková) nařízení.

Přepravy na vodních tocích zůstávají nadále citlivými místy pro pohyb (přemísťování) dělostřelectva a možnost použití atomových (chemických) zbraní nepřítelem na velké vzdálenosti tuto citlivost ještě zvětšuje. Použití vlastních atomových zbraní v dělostřelecké přípravě nebo před vysazením výsadků bude vyžadovat pečlivého a všestranného rozboru dané situace. Účinek každého atomového úderu bude třeba důkladně prokalkulovat, předně v těch případech, když budou cíle na protilehlém břehu blízko vodního toku a stanoví hranici bezpečnostní vzdálenosti vzhledem ke konkrétním podmínkám terénu a úkolu útočících vojsk. Tito činitelé často ovlivní do značné míry výšku epicenter vlastní atomové munice.

Používání zbraní hromadného ničení nepřítelem zabraňuje do značné míry využívat okolí vodního toku pro volbu bojové sestavy polního dělostřelectva. Palebná postavení bude třeba rozmístit tak, aby nebylo úderem nepřátelské atomové střelby vyraženo několik baterií (jednotek) současně z boje.

Na úspěchu bojové činnosti dělostřelectva se značnou mírou podílí průzkum, jenž dává dělostřelectvu podklady pro palebné plánování, pro zabezpečení pohybu a zaujímání bojové sestavy. Již v přípravném ob-

dobí útočné operace (boje) prostudují hlavní dělostřelečtí funkcionáři svazu (svazků) mapy, snímky a geografické popisy vodních toků v pásmu operace a prostorů, na nichž se předvídá vedení boje o získání potřebného předmostí plánem operace. Na tyto prostory zaměří činnost průzkumu.

Před začátkem útočné operace vyhodnotí štáb dělostřelectva svazu zprávy agenturního průzkumu (hloubkového průzkumu, průzkumných jednotek zvláštního určení) a položí požadavky na fotografování průzkumnému letectvu (dělostřeleckým průzkumným jednotkám) potřebných prostorů u vodního toku. Zprávy získané hloubkovým průzkumem a z leteckých snímků se v dalším doplňují údaji (výsledky) vizuálního leteckého průzkumu, zprávami všeobecného a ženíjního průzkumu. Souhrn těchto výsledků může dát postačující podklady pro počáteční plánování bojové činnosti dělostřelectva před přiblížením se vojsk k vodnímu toku.

V závislosti na vzdálenosti vodního toku od výchozího položení útočících vojsk a tempa útoku je třeba opakovaného leteckého fotografování (doplňovaného vizuálním průzkumem) 12 až 14 hodin před přiblížením se útočících vojsk k vodnímu toku. Úseky fotografování se upřesňují podle průběhu operace — v pásmech svazků s největším úspěchem a na základě zpráv hloubkového průzkumu, jehož činnost nutno mimořádně zesílit a získat v první řadě údaje o pohybu a zasazování nepřátelských atomových zbraní, zejména raketových a kanónových. Velmi důležitými údaji pro dělostřelectvo je budování a obsazování obrany nepřítelem na protilehlém břehu vodního toku, budování a obsazení obranných zařízení na vodním toku, sloužícím pro přechody toku ustupujícím nepřítelem. Důležitými cíli pro dělostřelectvo jsou nepřátelské zálohy, místa nahromadění ustupujících vojsk nepřítele, místa skladů munice, pohonných hmot, štábů, spojovacích uzlů a radiolokačních stanic.

Do přiblížení se útočících vojsk k širokému vodnímu toku na několik desítek kilometrů podporuje dělostřelectvo boj pěchoty a tanků podle všeobecně platných zásad pro boj v hloubce nepřátelské obrany. Nepřítel vede obvykle boj na zdrženou, aby oddálil dobu příchodu útočících vojsk k toku.

V noci vede palbu obvykle jen část dělostřelectva svazu (svazků), takže odpočinek je možné zabezpečit řidičům vozidel a částí obsluh. Velitelé palebných jednotek

na pozorovatelnách se mohou postupně vystřídat s příslušnými specialisty (důstojníky průzkumu, schopnými veliteli čet, příslušníky štábů apod.), odpočívají poblíže pozorovatelů a vyžadují-li toho situace, ujmají se velení. Je-li dobře organizovaná práce a ocení-li správně dělostřelečtí velitelé situaci, lze zabezpečit nepřetržitost boje ve dne i v noci jak u palebných jednotek, tak i ve štábech při vytváření podmínek na nutně potřebnou dobu k odpočinku. V závislosti na sladění dělostřeleckého štábu, na míře zaměnitelnosti funkcionářů na velitelském stupni, stačí obvykle k zabezpečení velení 2—4 štábní důstojníci. Velitel dělostřelectva se střídá se svým náčelníkem nebo zástupcem.

Na základě upřesněného zámyslu boje velitelem svazu bude třeba upřesnit úkoly a bojové rozdělení dělostřelectva tak, aby bylo zabezpečeno tempo boje o přístupy k řece, vysazení výsadek a získání předmostí.

Předsunutý odřad svazku prvního sledu armády je třeba zesílit nejméně baterií protitankového dělostřelectva, 1 až 2 houfníkovými bateriemi 122mm ráže, četou až baterií raketometů a 1 až 2 bateriemi protiletadlového dělostřelectva. Má-li předsunutý odřad za úkol překonat vodní tok z chodu a v součinnosti se vzdušnými výsadek ovládnout předmostí, je výhodné přidělit mu také baterii armádního kanónového dělostřelectva s průzkumnými prostředky, aby velitel odřadu (velitel dělostřelectva) nemusel zdlouhavě vyžadovat palbu od nadřízeného velitele a aby byl schopen vést boj s nejvíce škodivými nepřátelskými bateriemi.

Svazkům v prvním sledu armády, které jsou určeny k tomu, aby první dosáhly vodního toku, obsadily nebo rozšířily předmostí, je třeba kromě ostatního přiděleného dělostřelectva zesílit armádním dělostřelectvem v hodnotě oddílů až brigády na svazek s potřebnými prostředky dělostřeleckého technického průzkumu. Tím bude umožněno veliteli dělostřelectva svazku podporovat útok na větší vzdálenost, vést boj s nepřátelským dělostřelectvem v pásmu útoku svazku a také s nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení (taktické, atomové a chemické zbraně), aniž by zdlouhavě vyžadoval pomoc v palbě od velitele dělostřelectva armády.

Nebudou-li mít všechny svazky organické jednotky atomových zbraní, bude třeba prvosledovým svazkům přidělit po oddílu neřízených raket na svazek. Na oddíl nutno kalkulovat se 2—4 atomovými náboji pro

zabezpečení útoku k dobytí (rozšíření) předmostí na odrazení protiztečí, ke zničení atomových zbraní nepřítele nebo skupiny důležitých cílů.

Svazkům prvního sledu armády bude nutno přidělit po pluku protitankového a protiletadlového dělostřelectva nebo po oddílu řízených protiletadlových strel na svazek. Oddíly řízených protitankových strel bude možné přidělovat jen těm svazkům, v jejichž pásmu útoku je vhodný terén (výhodně položené ohbí vodního toku, poměrně rovný terén bez překážek nebo vyššího porostu) vzhledem k možnostem nezávadného navádění strel na cíle.

Armádní dělostřeleckou skupinu podle dosavadních zásad nebude vhodné vytvářet, jelikož její úkoly při dnešních útočných pásmech svazků a požadovaných tempích útoku mohou být včas plněny v rámci svazku. Rovněž velení této skupině z velitelských stanovišť armády by bylo velmi ztíženo, ne-li znemožněno.

Armádní speciální dělostřeleckou skupinu (zvláštní určení) bude vhodné vytvořit ze dvou až čtyř speciálních útvarů raketového dělostřelectva (s řízenými střelami), při čemž je nutno vycházet z kalkulace, aby tato skupina byla s to odpálit v kterékoli době nejméně 2–4 atomové střely současně na určené cíle v celé šířce pásma útoku armády. Kromě toho je žádoucí, aby tato skupina zabezpečila palbou styk se sousedními armádami. Zdokonalené rotační raketové střely dosahují poměrně velké přesnosti (chyby nepřesahují okruh účinků atomového výbuchu strel středních kilotonáží).

Po upřesnění zámyslu boje velitelem armády plánuje štáb dělostřelectva prostory pro bojovou sestavu armádní speciální dělostřelecké skupiny na celou hloubku operace. Na plánování přemísťování bojové sestavy armádní speciální dělostřelecké skupiny bude mít vliv kromě předvídaného tempa operace, rychlosti přesunu raketových útvarů a dostřelu také vzdálenost vodního toku od výchozího prostoru a možnosti montážních dílen.

Plánování prostorů pro rozmístění bojové sestavy armádní speciální dělostřelecké skupiny k zabezpečení násilného přechodu vodního toku bude vyžadovat nejméně dvě varianty, jelikož průměrné (plánované) tempo operace nemusí vždy odpovídat skutečné rychlosti postupu vojsk na přístupech k toku. Nepřítel zpravidla klade větší odpor a tempo útoku se snižuje; nemůže-li klást odpor z jakýchkoli důvodů (nedosta-

tek sil, prostředků atd.), pak se ovšem tempo nesníží, útočící vojska mají možnost snadněji překonat vodní tok a je nutné zabezpečit rychlé ovládnutí (rozšíření) předmostí.

Nejbližší prostory pro bojovou sestavu armádní speciální dělostřelecké skupiny k vodnímu toku je možné vybírat následovně: vyhledat na mapě bod na protilehlém břehu vodního toku přibližně ve středu útočného pásma obrany, vzít do kružítka (na dlouhém pravítku) nejmenší dálku dostřelu zvětšenou o 20–30 km a opsat oblouk od jedné hranice útočného pásma armády ke druhé hranici, čímž obdržíme nejbližší ohraničenou část prostoru pro (palebná) postavení k vodnímu toku; pak proděláme poloměr (části kružnice) o 5 až 10 km a opišeme z téhož bodu rovnoběžný oblouk. V části vytvořeného mezikruží, v souladu se zámyslem operace, po důkladném rozboru terénu a komunikací je možné uspokojivě určit prvky bojové sestavy útvarů armádní speciální dělostřelecké skupiny.

Takto provedená volba prostorů pro bojovou sestavu armádní speciální dělostřelecké skupiny umožňuje zabezpečit násilný přechod vodního toku (při tempu útoku do 40 km za 24 hodin) při přesunu raketového útvaru na vzdálenost asi 100 km, rozvinutí montážních dílen a přípravu nejméně dvou atomových strel (v jedné dílně). Sniží-li se tempo útoku před vodním tokem (do 20 km za 24 hodin), mohou být raketové útvary armádní speciální skupiny použity na ničení důležitých cílů (zbraní hromadného ničení nepřítele, vážných odporů atd.) nebo na odrazení silných protiztečí nepřítele, pokud na to nestačí prostředky svazků.

Výběr vzdálenějších prostorů pro bojovou sestavu armádní speciální dělostřelecké skupiny bude záviset především od největšího dostřelu atomových raket. Při výběru prostorů palebných postavení u atomových raket s dostřelem asi 150 km je možné postupovat takto: vzít v úvahu místa předvídaná pro vytvoření předmostí na vodním toku, vyhledat na mapě body vzdálené od protilehlého břehu 15–25 km, vzít do kružítka (na pravítku) největší dostřel rakety s atomovou hlavicí a opsat z vyhledaných bodů oblouky; tím dostaneme zadní hranici prostorů palebných postavení. Podle plánu operace, rozboru terénu a komunikací se určí v okolí hranice jednotlivé prvky bojové sestavy skupiny.

Provedený výběr prostorů palebných

postavení armádní speciální dělostřelecké skupiny uvedeným způsobem umožňuje zabezpečit násilný přechod vodního toku (při tempu útoku do 60–70 km za 24 hodin), při čemž každé dílny mohou připravit nejméně dvě atomové střely v těchto prostorech do doby dosažení vojsky vodního toku a zúčastnit se na zabezpečení ovládnutí předmostí.

Přemísťování bojové sestavy armádní speciální dělostřelecké skupiny je výhodné plánovat po útvarech. V prostorech, kde se předvídají vážné odpory, je možné plánovat vzdálenost přemístění odpovídající asi 70 % dostřelu atomovými raketami. Nepřetržitost palby lze zabezpečit útvarem, jenž zůstává v palebném postavení atomovou municí a na větší vzdálenosti (150 a více km) municí tříštivotrhavou nebo chemickou. Vyžaduje-li situace připravit v nových prostorech více atomové munice, pak je třeba ponechat tříštivotrhavou municí u útvarů zůstávajících v palebných postaveních a jejich montážní dílny přesunovat na zesílení k útvarům v nových prostorech (nemůže-li zesílení provést front).

Rychlé a velmi rychlé tempo operace (100–200 km za 24 hodin) mohou úspěšně zabezpečovat raketové útvary s dostřelem atomových střel na několik stovek (300 až 400) km. Tyto útvary patří mezi frontové raketové prostředky.

Podle tempa útoku bude vhodné rekonoskační skupiny k vyhledávání potřebných míst pro prvky bojové sestavy raketového dělostřelectva zařadit do hlavních sil předvojů nebo předsunutých odřadů svazků prvního sledu, aby měly dostatek času provést odpovědně nejněžnější práce do příjezdu prvních palebných jednotek. Vzhledem ke značným vzdálenostem mezi palebnými jednotkami bude třeba stanovit jednu rekonoskační skupinu na oddíl a do skupiny zařadit také potřebné topografické orgány.

Útvary raketového dělostřelectva musí dosáhnout úplné pohotovosti k odpálení nejpozději do doby, kdy předsunuté odřady (předvoje) prvosledových svazků dosahují čáry vzdálené 10–15 km od vodního toku. K získání každého předmostí bude nutno kalkulovat s přípravou následujícího množství střel: na sražení nepříteli vedoucího boj na zdrženou (předmostí na straně toku k útočícímu) 2–4 tříštivotrhavé a chemické střely (nebude-li s to tento úkol rychle zvládnout dělostřelectvo příslušného svazku), na zabezpečení vysazení výsadek 1–2 atomové střely, na jiné důležité cíle

(zbraně hromadného ničení, blízké zálohy) 1–2 atomové střely a zálohu munice — nejméně 1 kus; celkem 3–5 atomových střel a 2–4 tříštivotrhavé nebo chemické střely. Podle konkrétních podmínek je nutno dát včas pokyny pro práci montážních dílen a za nedostávající se střely včas vyžádat úder frontových prostředků.

Počet armádních dělostřeleckých protitankových záloh je vhodné vytvořit podle svazků v prvním sledu armády — na svazek kalkulovat hodnotu protitankového pluku. Oddíly protitankových řízených střel mohou ničit tanky s hrubým, až 450mm (stejnorodým) ocelovým pancířem; pro zasazení do boje však vyžadují vhodný terén a není-li možné vytvořit z baterií dva sledy, je nutno zabezpečit prostřelování sektorů naváděcích zařízení do 800 m od nich jinými protitankovými prostředky. Jak se osvědčí v boji proti tankům opatřeným ochrannými (perforovanými) plechy, popřípadě také různorodým pancířům (např. kombinace ocele a těžko tavitelných hmot jako je cement asbest aj.) na nejdůležitějších částech tanku proti kumulativnímu efektu střel, zůstává zatím otevřenou otázkou.

Armádní dělostřelecké protiletadlové skupiny se mohou vytvořit z útvarů protiletadlového dělostřelectva a řízených protiletadlových střel. Počet skupin se řídí počtem a důležitostí objektů, které vyžadují prvořadého zabezpečení. V úvahu se bere také charakter činnosti nepřátelského letectva. Především je třeba plánovat protivzdušnou obranu nerušeného příchodu vojsk k řece, přepravu vojsk a bojovou činnost vojsk na předmostí, pokud na to nestačí prostředky svazků prvního sledu. Dále je třeba chránit bojovou sestavu i pochodové proudy reaktivního a polního dělostřelectva, armádní sklady a jiné důležité objekty (velitelské stanoviště, citlivá místa na komunikacích aj.).

V době přibližování se útočících vojsk na několik desítek kilometrů k vodnímu toku, v závislosti od tempa útoku a pokynů nadřízených, velitel dělostřelectva prvosledového svazku se svým štábem ocení situaci, provede potřebné kalkulace a může postupovat zhruba podobně jako velitel a štáb dělostřelectva armády. Tyto orgány však berou v úvahu konkrétní situaci vlastního svazku, jeho úkoly a vlastní možnosti. Je důležité projednat se ženijním náčelníkem organizaci přepravy dělostřelectva a splánovat ji.

Přiblíží-li se předsunutý odřad (před-

voj) na 10—15 km k (širokému) vodnímu toku, je nutno, aby měl svazek přípravou aspoň část jednotek atomových zbraní v palebném postavení. Vzdálenost palebných postavení raketového dělostřelectva (neřízené střely) je vhodné volit tak, aby měly dostřel asi na 5 km za vodní tok, tj. na vzdálenost 20—30 km od vodního toku a podle dalšího vývoje situace předvídat jejich další přemístění (8—12 km od vodního toku).

Ostatní dělostřelectvo svazku prvního sledu zabezpečuje útok podle zásad platných pro pronásledování nebo na obranu spěšně zaujatou nepřítelem až do přiblížení se vojsk k toku. K urychlení likvidace odporů je používat část dělostřeleckých jednotek (raketometů) na přímou střelbu, čímž se také šetří munice. Brání-li nepřítel předmostí houževnatě s větším počtem sil,

Dělostřelecké zabezpečení násilného přechodu vodního toku

Použití zbraní hromadného ničení, zejména dosažení velké přesnosti u speciálního raketového dělostřelectva a použití výsadků, hlavně vzdušných, umožňuje ovládnutí vodních toků různých šířek z chodu. Úspěch závisí na dobré organizovanosti práce, včas vydaných pokynech, součinnosti, smělosti a houževnatosti vojsk. Kázeň zamezuje zbytečným ztrátám na lidech i technice a umožňuje splnění tak náročného úkolu.

Nejvíce nepříznivým případem při násilném přechodu vodního toku pro útočící vojska je ten, když nepřítel klade houževnatý odpor v obraně předmostí před vodním tokem a svazky nemohou obejít chráněný úsek vzhledem na obtížný terén pro přechod toku na jiných místech. Pomocí atomových zbraní a dělostřelecké palby je možné i takové překážky rychle zdotat.

Je-li hloubka předmostí nepřítele malá (do 6 km) před všemi svazky v prvním sledu armády, je možné zahájit současně dělostřeleckou přípravu v armádě na nepřátelské předmostí; bude nutno rozdělit ji na dvě části — zabezpečit dobytí nepřátelského předmostí a pak násilný přechod toku. Dosáhne-li některý svazek dříve blízkosti toku, zahájí se dělostřelecká příprava obyčejně v jeho prospěch.

Dělostřeleckou přípravu je vhodné zahájit atomovými údery, na něž je navázána palba ostatního dělostřelectva. Jsou-li vhodné terénní podmínky na přilehlém břehu, je výhodné použít velkou část (30—50 i více %) dělostřelectva z odkrytých nebo

naváže dělostřelectvo svou palbu na palbu atomových zbraní.

Nepřítel obvykle vytváří na přístupech k vodnímu toku předmostí, čímž sleduje dva cíle: buď zadržet postup útočících vojsk, získat čas pro přípravu obrany za řekou a své vojska útočníka pod atomové údery nebo udržet za každou cenu předmostí pro přechod do útoku. Hlavním úkolem průzkumu, kromě získání údajů o zbraních hromadného ničení nepřítele, bude odhalit zámysl nepřítele.

Cílem útočících vojsk je překonat vodní tok z chodu za pomoci výsadků, což umožňuje udržet vysoké tempo operace a stojí také méně ztrát. Z těchto důvodů je nutné věnovat velkou péči včasným přípravám do přiblížení se útočících vojsk k vodnímu toku. Věnovaná péče v přípravách se odrazí příznivě na výsledcích.

polozakrytých palebných postavení. Nejdůležitějšími cíli dělostřelecké přípravy jsou zbraně hromadného ničení nepřítele, objekty jeho obrany, místa velení (svazků, svazů) a zálohy. Délku dělostřeleckých nepřepadů lze ohraničit dobou trvání nejvíce nebezpečné radiace pro útočící (připravena k vysazení) vojska než mohou vystoupit (být vysazena) do zasažených prostorů a dobou potřebnou na překonání bezpečnostní vzdálenosti pozemních vojsk. Podle množství atomových úderů, jejich vzájemných vzdáleností, povětrnostních podmínek a terénu je třeba počítat s průměrnou dobou trvání 30—40 minut.

Ve stanovenou dobu na rozkaz vševojenského velitele vyrazí tanky a pěchota z výchozího položení na zteč předmostí a když se přiblíží na bezpečnostní vzdálenost, žádá o zastavení (přeložení) palby a dělostřelectvo může přejít k podpoře útoku. Je-li obrana na nepřátelském předmostí desorganizována a solidně umlčena (pěchota a tanky nenarážejí na vážnější odpory), je možné podporovat útok palbou na vyžádání a podle pozorování příslušných velitelů (praporů, oddílů).

Přibližuje-li se postupně pěchota a tanky k hranici bezpečnostní vzdálenosti účinků atomových zbraní určených k rozvrácení a umlčení nepřátelské obrany na protilehlém břehu toku, vydá včas rozkaz velitel svazu k odpálení těchto střel veliteli dělostřelectva a pokyny (rozkazy) pro vysazení vzdušných výsadků. Rovněž dělostřelectvu je třeba stanovit čáru, za níž nesmí

vést palbu v prostoru vysazení výsadků bez vyžádání jejich velitelů, zejména v těch případech, když obrana nepříteli není položena přímo u vodního toku. S výsadky jsou vysazováni také dělostřelečtí velitelé (důstojníci) s rádiovými stanicemi od kanónových brigád (oddílů) schopní řídit palbu podle požadavků příslušných velitelů vysazených praporů (svazků) a podle vlastního pozorování.

První sledy pěchoty po dosažení vodního toku se přepraví na protilehlý břeh na plavidlech i se svými protitankovými zbraněmi, minomety a municí. Lehká protiletadlová děla by bylo vhodné vybavit nafukovacími „ochrannými pásy“ (pro odlehčení děla ve vodě) a vlekem motorových člunů dopravit na protilehlý břeh popřípadě do palebných postavení. Podobně je možné postupovat také v přepravě 30mm kanónů protiletadlového dělostřelectva. Zaměřovače děl (dalekohledy) ve skříňkách se uloží na čluny. S prvními sledy pěchoty se přepraví velitelé jednotek divizního dělostřelectva s pojítky pro řízení palby oddílů.

Jsou-li mezi vysazenými výsadky a pozemními vojsky na břehu toku nepřátelské odpory, dají se rychle zlikvidovat přímou střelbou děl nebo tanků. V takových případech je nutno včas na to upozornit velitele vysazených jednotek. Je-li terén v okolí cílů nevhodný pro použití přímé střelby (mohou-li nastat odrazy), je třeba pro ničení odporů určit houfnicové jednotky se zkušebními veliteli baterií a při střelbě postupovat velmi opatrně. Z vymezeného úseku terénu nesmí palba vybočit; v noci je nutné ohrazení vytyčit světly (rozložit ohně). Osvětlovacího střílníka je žádoucí používat v omezené míře na osvětlení cílů a při zastřelování, nedopustit osvětlování přepravy a vlastních vojsk.

S druhými přepravovanými sledy pěchoty je výhodné přepravovat také divizní

protitankové dělostřelectvo s municí. Unitární (nedělené) střely v truhlicích je možné přepravovat i pod vodou (v nafukovacích gumových vlečných člunech), bude-li předem provedeno utěsnění spoje granátu s nábojnici, popřípadě zápalkového šroubu (kukly zapalovače) vodotěsnou hmotou, aby se nedostala voda do nábojnic (k citlivým součástkám zapalovačů).

Pro získání předmostí na protilehlém břehu odpovídající asi polovině dostřelu divizního dělostřelectva je vhodné začít s přepravou jeho jednotek na druhý břeh, nejlépe po oddílech. Možnost použití atomových zbraní nepřítelem nedovoluje kanalisovat přepravu dělostřelectva na 1–2 mosty, zejména u širokých vodních toků a bude proto třeba počítat také s hlubokým broděním divizního, popřípadě i těžkého dělostřelectva, pokud to charakteristiky vodního toku dovolí. Využitím působení Archimedova zákona a odlehčením děla nafukovacími „ochrannými pásy“ je možné i těžká děla přepravit přes široký a hluboký vodní tok střední rychlostí proudy vody hlubokým broděním pomocí motorových člunů nebo ocelových lan a navijáků. Těmito opatřeními je možné přepravu dělostřelectva rozptýlit, zmenšit tak jeho zranitelnost při přepravě a zmenšit zatížení mostů.

Palebná postavení bude možno určovat aspoň na vzdálenost dvojitého poloměru ničivého účinku atomové munice střední kilotonáže od okraje vodního toku, aby nemohl nepřítel jedním úderem ničit vojska na přepravě i bojovou sestavu dělostřelectva.

Reaktivní dělostřelectvo může začít s přepravou, když přesáhne hloubka předmostí vzdálenost odpovídající jeho polovičnímu dostřelu. Tento druh dělostřelectva je nutno přepravovat na středních a těžkých přepravních prostředcích.

Dělostřelecké zabezpečení upevnění a rozšíření předmostí

Snahou útočících vojsk je rychle rozšířovat předmostí do hloubky a šířky, jelikož zrovna tak citlivým místem je pro ně plytké a úzké předmostí jako místo přepravy před údery nepřítelů. Rychle rozvinutý a cílevědomě řízený průzkum vytváří dobré předpoklady pro úspěch.

Dělostřelectvo zabezpečuje upevnění a rozšíření předmostí palbou z odkrytých i ze zakrytých palebných postavení ničením odporů, umlčováním nepřátelského dělostře-

lectva (odpalovacích zařízení) a odražením protiztečí (protiútoků). Po přepravě na předmostí musí mít divizní dělostřelectvo také kumulativní střelivo pro boj s nepřátelskými tanky (obrněnými vozidly). Všechno divizní dělostřelectvo musí být připraveno na vedení boje z odkrytých palebných postavení.

Ženíjní jednotce střežící tok vody a ničící překážky (miny, klády atd.) pouštěné nepřítelem po proudu toku za účelem ru-

šení (ničení) přeprav je možné přidělit dělostřeleckou četou nebo baterii 122mm houfnic k ochraně její činnosti a k pomoci při ničení překážek (palbou).

Protitankové dělostřelectvo zaujímá postupně dosažené čáry a objekty v pohotovosti odrazit protizteče nepřátelských tanků a pěchoty. Palba praporečnického a plukovního dělostřelectva musí být velmi pečlivě organizována pro boj s nepřátelskými tanky. Kromě toho toto dělostřelectvo bude používáno k ničení odporů bránících postupu pěchoty a tanků. Dělostřelecké protitankové zálohy v hodnotě větší než baterie bude nutno rozptylovat podle terénu (komunikaci) na předmostí tak, aby mohly být v krátké době zasazeny proti nepřátelským tankům na libovolném směru.

Armádní protitankové dělostřelectvo se přepraví na předmostí po částech za divízemí prvního sledu obyčejně po plucích a podle situace zaujímá vyčkávací postavení nebo připravuje protitankové rajóny. V každém případě však musí být připravena zasáhnout na ohrožený směr.

Správně řízená palba reaktivního dělostřelectva založená na hodnověrných, včasných a přesných údajích průzkumu, zabezpečuje zničení atomových zbraní nepřítele, odražení protiútoků a rychlé pronikání vojsk do hloubky obranné sestavy nepřítele.

Dělostřelecká protiletadlová obrana je zaměřena předně na ochranu vojsk útočících na předmostí, na ochranu míst přeprav a postavení raketových zbraní.

V závěru je nutno zdůraznit možnost překonání širokých vodních toků pozemními vojsky z chodu za pomoci dobře organizovaného průzkumu, důsledného řízení palby atomových zbraní a dělostřelectva v součinnosti s ostatními druhy vojsk, zejména ženijními a výsadky. Armády imperialistických mocností zavádějí hromadně do výzbroje protitankové řízené střely pro jejich přesnost a účinek na ocelový pancíř. Je třeba prozkoumat „kumulativní efekt“ na nestejnorodý pancíř a podle výsledků posoudit hodnotu těchto střel.

Používání zbraní hromadného ničení nedovoluje kanalisovat přepravu vojsk přes široký tok jen na několika místech, jelikož nikdo nemůže zaručit, že bude s to předem zničit všechny atomové (raketové) zbraně nepřítele a letouny na daném bojišti. Tato skutečnost nás nutí hledat další možnosti přepravy vojsk přes široké vodní toky, předně urychlit přepravu, zmenšit citlivost přepraviště a snížit účinky atomových zbraní nepřítele.

U dělostřelectva bude třeba přezkoušet možnosti hlubokého brodění z těchto hledisek (přímo u vojsk):

- jak široké a hluboké vodní toky a při jaké rychlosti proudu mohou překonávat hlubokým broděním naše děla, aby se bezpečně a včas dostala na protilehlý břeh a byla schopna hned plnit úkoly;
- do jaké míry bude nutno brodící děla „zlehčit“ aby snadno překonávala nepříznivé dno vodního toku (řídý písek, bláto, balvany) pomocí nafukovacích „ochranných pásů“ a nepřevracela se při rychlých nebo velmi rychlých proudcích vodních toků — provedené propočty ověřit praxí, popřípadě je upravit pro různé druhy děl;
- jaké množství tahačů (automobilů) naložených municí (spojovacími a ženijními prostředky) bude třeba přepravit souběžně s děly;
- jak připravit munici pro přepravu pod vodou z hlediska utěsnění před vodou a na přepravních prostředcích;
- které ženijní přepravní prostředky se osvědčí nejlépe pro daný dělostřelecký materiál vzhledem k charakteristikám toku a jak zlepšit jejich možnosti.

Výzkumná a vývojová střediska by měla prověřit „kumulativní efekt“ na různorodém pancíři (vrstva ocele, cementu s asbestem) a také při ochraně pancíře hrubým plechem vzdáleným a upevněným od pancíře na 20—50 cm. V obou případech je třeba očekávat snížení „průpalnosti“. Od výsledků pak bude záviset, do jaké míry je vhodné zavádět v armádě jednotky (útvary) protitankových řízených střel. Je samozřejmé, že na zavádění těchto zbraní mají vliv vlastnosti pancéřování tanků a obrněných vozidel ve výzbroji, popřípadě ve vývoji kapitalistických armád.

Tyto výsledky by mohly ovlivnit zlepšení pancéřování našich tanků (obrněných vozidel) bez značných rozdílů v jejich váze.

Автор решает боевые действия артиллерии в целях обеспечения форсирования водного рубежа в условиях применения частей ракетной артиллерии, анализируя действия артиллерии при подходе к реке, форсировании, закреплении и распространении плацдарма.

Některé problémy zjednodušení a zkvalitnění spojení

Podplukovník Jan Pechánek,
technik podplukovník Slavomír Kokeš

Autoři se v článku zabývají otázkami zjednodušení a zkvalitnění spojení na principech komplexních prostorových sítí, pomocných spojovacích uzlů apod., se zřetel na stále náročnější požadavky a potřeby velitelů a štábů řídicích soudobý boj.

Problém zjednodušení a zdokonalení řízení vojsk v soudobém boji a operaci je již dlouhou dobu předmětem vojenskovědecké práce a hlubokého studia našich velitelů a štábů. Je tedy pochopitelné, že paralelně s tím probíhají i práce a studia v oblasti zjednodušení a zkvalitnění spojení.

Při studiu a zkoumání otázek zjednodušení a zkvalitnění spojení se střetáváme v zásadě se třemi rozpory, které řešení uvedených otázek do značné míry komplikují.

Jsou to tyto rozpory:

1. Rozpor mezi požadavky na spojovací techniku a možnostmi výzkumu, vývoje a výroby.
2. Rozpor mezi operačně taktickými požadavky velení na spojení a mezi možnostmi stávající spojovací techniky.
3. Rozpor mezi zjednodušením spojení a mezi zkvalitněním spojení.

Rozpor mezi požadavky na spojovací techniku a možnostmi výzkumu, vývoje a výroby, jehož důsledkem je zaostávání spojovací techniky za požadavky, je způsoben časovými možnostmi výzkumu, vývoje a výroby je plně opodstatněný. Vyplývá jednak z časového zpoždění způsobeného nutností čekat na stanovení základních údajů organizace velení a jednak z časového intervalu vznikajícího mezi zahájením vývoje a mezi skončením výroby.

Tuto disproporci, která je plně zákonitá, není možno plně odstranit, avšak je v silách jednak našich operačních pracovníků a jednak inženýrů a techniků zmenšit časové ztráty na minimum.

Rozpor mezi operačně taktickými požadavky velení na spojení a mezi možnostmi stávající spojovací techniky vzniká zejména neustále rostoucími požadavky na množství a rychlost předávaných zpráv. Požadavky na rychlé a neopřetržené získávání zpráv o situaci a na rychlé a včasné doručení rozkazů a nařízení vojskům stavějí čím dál tím více do popředí faktor času, který nabývá rozhodujícího významu. A dále, dokonalá a podrobná znalost situa-

ce, na které je závislé ekonomické a manévrové využití soudobých prostředků palby a hlavně pak raketových zbraní s jadernou náloží, vyžaduje získat a tím i samozřejmě doručovat velké množství zpráv, což při stávajících způsobech velení a možnostech spojení záporně zpětně ovlivňuje požadavek na rychlost předávání zpráv.

Je třeba konstatovat, že bez postupného zavádění automatizace a kybernetiky do systému řízení vojsk a bez postupně zaváděné automatizace ve spojení nebude již v blízké budoucnosti možné odstranit porušené proporce mezi rychlostí působení soudobých zbraní hromadného ničení a zvláště pak raketových zbraní a mezi rychlostí používaných prostředků a metod velení, a dále mezi požadavky na rychlost a množství předávaných zpráv a mezi možnostmi soudobých spojovacích prostředků.

Tím se současně dostáváme ke třetímu rozporu — mezi zjednodušením spojení a mezi zkvalitněním spojení. Proto současně s rozбором tohoto rozporu podáme v dalším náš názor na to, jak vyjít ze stávající nepříznivé situace a jak v dohledné době dosáhnout sladění požadavků velení na

spojení s možnostmi spojovací techniky blízké perspektivy.

Nejprve si všimněme otázky zjednodušení spojení ve světle soudobých požadavků.

Jsou to především požadavky různých složek a funkcionářů štábů, druhů vojsk a služeb na zabezpečení tak zvaného **autonomního spojení**, při kterém ten onen funkcionář (složka) využívá dané spojovací cesty, nebo dokonce i spoje, jen pro sebe. Jsou to zejména požadavky operačních oddělení, dělostřelectva, průzkumu apod., které jsou samozřejmě v úplném protikladu s požadavkem spojovacího vojska na ekonomické využití stávající spojovací sítě. Otázka autonomního spojení byla vyřešena při loňské konferenci o velení, kde bylo rozhodnuto zrušit veškeré autonomní spojení po linii štábů a ponechat ho jen po linii velitelů (náčelníků) tam, kde slouží k přímému řízení vojsk. I když se toto opatření setkalo s bouřlivým odporem, ukázala praxe jeho oprávněnost a spojení organizované podle současných zásad plně zabezpečuje i požadavky těchto „autonomníků“.

Dále jsou to požadavky na **kapacitu spojení** na jednotlivých směrech, vyplývající z nutnosti předat určité množství zpráv v potřebném směru. K tomu přistupuje ta okolnost, že předávání zpráv není nijak proporcionálně časově rozloženo a že v průběhu operace jsou určité „provozní špičky“, kdy je zatížení spojovací sítě maximální.

Požadavky na kapacitu spojení neustále rostou. Ještě před několika málo lety postačovalo k zabezpečení velení na stupni armády-divize zajistit jeden telefonní a jeden dálkopisný kanál a zpravidla se ještě štáby spokojovaly jen s telefonem a dálkopis zůstával nevyužit. V současné době se jeví potřeba mít na tomto stupni minimálně dva telefonní a jeden až dva dálkopisné kanály (optimálně tři telefony a dva dálkopisy). V perspektivě se tento počet jistě ještě zvýší, zvláště budeme-li uvažovat potřebu přenosu elektrických informací pro automatické a kybernetické stroje, jak je rozvedeno dále.

A konečně jsou zde požadavky na **postupné slučování spojovacích sítí** (vševojskové, dělostřelecké, PVO atd.) **do jednoho spojovacího systému** centrálně řízeného a zabezpečujícího spojení pro všechna vojska v pásmu armády.

Jak je z uvedených požadavků vidět, spěje vývoj zdánlivě ke komplikaci spo-

jení a ne k jeho zjednodušení. V čem bude tedy spočívat zjednodušení spojení za předpokladu splnění všech shora uvedených požadavků?

Je to především organizování a budování **prostorových spojovacích sítí** a důsledné připojování svazků, útvarů, jednotek a i různých zařízení na pomocné spojovací sítě. Zde je však třeba konstatovat, že stávající systém prostorových spojovacích sítí bude třeba dořešit se zřetelem na vedení boje a operací v podmínkách použití raketových zbraní s jadernou náloží.

V soudobé útočné operaci armády nebude zpravidla možné, se zřetelem na nesusouvislost fronty, nerovnoměrnost v proniknutí prvosledových divizí do hloubky, na značné mezery mezi jednotlivými směry útoku a nutnost přenášení hlavního úderu z jednoho směru na druhý, budovat prostorový spojovací systém stávajícího pojetí bezprostředně za útočícími vojsky. Často nebude možné budovat rokádní spoje mezi spojovacími uzly z důvodu, že prostor pro zřízení potřebné reléové směrové stanice bude obsazen nepřítelem, nebo, v důsledku nerovnoměrného postupu vojsk v útočném pásmu armády nebude zřizování rokádního spojení účelné. To způsobí, že prostorový spojovací systém se bude budovat zásadně v hloubce operační sestavy armády a na jednotlivých směrech útoku bude přecházet do systému spojovacích os nebo směru. Celý tento systém se bude pak přemisťovat kupředu, přičemž prostorový spojovací systém s rokádně propojenými pomocnými spojovacími uzly bude budován v různých vzdálenostech od čela prvosledových svazků. Za této situace bude podle našeho názoru často nutné, aby se jednotliví účastníci zapojovali na pomocné spojovací uzly svými prostředky. Se zřetelem na nutnost budovat na některých směrech útoku spojovací směr třeba jen za jednou divizí, nejeví se výhodným zabezpečovat s ní spojení přes pomocný spojovací uzel stávajícího typu. Podle našeho názoru jeví se nutné mít, kromě normálního pomocného spojovacího uzlu prostorové spojovací sítě ještě jeden typ pomocného spojovacího uzlu — lehký typ, který by se zasazoval v případech kdy pro normální pomocný spojovací uzel by nebylo hospodárného využití.

— 1 spojovací cesta — fototelegraf — VS divize—VS armády;

— 1 spojovací cesta (telefon) — VS divize — PVS armády.

Celkem mezi PSU armády a VS divize

je zapotřebí 8 spojovacích cest.

Kromě těchto spojovacích cest je třeba pomocí souborů tónové telegrafie umožnit na směru mezi velitelským stanovištěm armády a velitelským stanovištěm divize přenos elektrických informací pro automatické a kybernetické stroje na nejméně dvou telegrafních cestách a na dalších dvou telegrafních cestách provoz dálkopisu.

Jeví se tedy potřeba mít mezi velitelským stanovištěm armády a pomocným spojovacím uzlem armády spojovací zařízení umožňující současný přenos 12 telefonních cest, z toho dvě pro přenos fototelegrafních zpráv a jedna k využití soubory tónové telegrafie (8cestný soubor) pro přenos elektrických kritérií a dálkopisný provoz. Obdobně mezi pomocným spojovacím uzlem armády a velitelským stanovištěm divize je zapotřebí mít zařízení pro přenos osmi telefonních cest, z toho jedna pro fototelegraf a jedna k využití soubory tónové telegrafie (čtyřcestný soubor) pro přenos kritérií k řízení automatických a kybernetických strojů a dálkopisný provoz.

Šířka přenosového pásma směrové stanice by měla pak umožnit současný přenos televizního obrazu a několika dorozumívacích cest. Přitom je třeba směrové stanice upravit k snadnému vyjímání z automobilů a k přepravě na místo určení vrtulníky. Tak v mnohých případech bude jediné možné včas zajistit spojení s tankovými svazky postupujícími kupředu ve velmi rychlém tempu.

Stávající nosné soubory neodpovídají již rozvoji dnešní slaboproudé elektrotechniky ať již po stránce váhové nebo přenosových vlastností. Rozvoj technologie umožňuje zmenšit tyto soubory trojnásobně až pětinásobně a při značném množství těchto souborů ušetřit tuny drahého materiálu. V další perspektivě — se zřetelem na automatizaci a kybernetiku a i ostatní požadavky na kvalitu a řízení spojení, bude nutné tyto soubory vybavit automatickým doladováním úrovně. Zavedení takovýchto souborů znamená současně zlehčení spojovacích uzlů a zvýšení jejich pohyblivosti.

Významnou úlohu při zkvalitňování spojení může sehrát typizace a to především typizace spojovacích uzlů.

Předpokládáme, že již dnes je možné, aby stejně upravený a stejným spojovacím materiálem vybavený automobil tvořil základ stavebnice různých spojovacích uzlů.

Konkrétně jeden takový prvek, vybavený přepojovací, KROZem, a nosnými soubory, může tvořit jádro spojovacího uzlu divize, dva — pomocného spojovacího uzlu armády, čtyři — spojovacího uzlu velitelského stanoviště armády apod. Takovéto složení spojovacích uzlů by rovněž umožnilo na příklad i dělení pomocných spojovacích uzlů armády v těch případech, kdy zasazení celého pomocného spojovacího uzlu by bylo neekonomické, nebo by umožnilo i doplňování ztrát ať již u armády nebo u divizi.

Takovýto spojovací prostorový systém značně zjednoduší celou organizaci spojení, neboť se bude skládat pouze ze spojů o velké kapacitě spojovacích cest mezi jednotlivými spojovacími uzly míst velení a pomocnými spojovacími uzly a z přípojek od těchto spojovacích uzlů k příslušným účastníkům. Je samozřejmé, že k vybudování takové spojovací sítě je zapotřebí mít příslušnou výkonnou spojovací techniku. Kromě zjednodušení po stránce organizačně technické dojde i k zjednodušení vztahů mezi spojovacím oddělením a odbornými náčelníky.

Takto organizovaná a centrálně řízená prostorová spojovací síť, která bude ve svém komplexu představovat významné zjednodušení proti stávajícímu stavu, bude však hlavně zpočátku do určité míry znamenat zhoršení kvality spojení. Toto zhoršení bude spočívat hlavně v tom, že důstojníci štábu, navyklí pracovat podle „starého systému“, budou si jen postupně zvykat na nový systém a v důsledku toho bude vznikat řada organizačních a provozních nedostatků, které se budou likvidovat postupně a podle toho, jak se „nový systém“ bude vyvíjet. Obdobná situace bude i u spojovacích náčelníků a jejich oddělení, kteří si budou postupně uvědomovat plnou odpovědnost za veškeré spojení — tedy ne jenom za vševojskové.

Jak již bylo řečeno, rostou neustále požadavky na kapacitu spojů na jednotlivých směrech. Za tohoto stavu a se zřetelem na požadavky na prostorovou spojovací síť, na její pružnost, manévrovost a odolnost, je třeba vidět neekonomičtější řešení ve správném využití směrových stanic, souborů nosné telefonie a tónové telegrafie.

Proto další zdokonalení vidíme v tom, že bude třeba perspektivní směrové stanice konstruovat tak, aby umožňovaly na operačně taktickém stupni přenos po nejméně osmi spojovacích cestách, i když zpočátku — do zavedení automatizace a kybernetiky, nebude jejich využití úplné.

Podle našeho názoru by bylo správné rozdělit spojovací cesty na spoji velitelské stanoviště armády—velitelské stanoviště divize takto:

VS armády—PSU armády

- 2 spojovací cesty (telefon) — VS armády—PSU;
- 6 spojovacích cest (telefon) — od VS armády k VS dvou divizí;
- 1 spojovací cesta (telefon) k využití pro soubory tónové telegrafie;
- 2 spojovací cesty — po jednom foto-telegrafu za každou divizi;
- 1 spojovací cesta — od VS armády na VPS armády.

PSU armády—VS divize

Celkem mezi VS armády a PSU armády 12 spojovacích cest.

- 2 spojovací cesty (telefon) — VS divize—PSU armády;
- 3 spojovací cesty (telefon) — VS divize—VS armády;
- 1 spojovací cesta (telefon) k využití pro soubory tónové telegrafie;

Typizací bude třeba provést velmi důsledně a bude třeba počítat se snadným vynesemím spojovacího materiálu do krytu, nebo s jeho rychlým a snadným přeložením do jiného netylizovaného vozidla nebo i do vrtulníku.

Spojovací materiál pro větší spojovací uzly nelze již dnes s ohledem na jeho váhu a také s provozních a bezpečnostních důvodů přepravovat v jediném vozidle. S ohledem na možné ztráty, ať již trvalé nebo dočasné, bude třeba rozdělit spojovací materiál a techniku na jednotlivé automobily tak, aby vyřazením jednoho z nich nebyla úplně ohrožena funkce celého spojovacího uzlu, nýbrž aby bylo možné nouzově — s menší kapacitou, zajistit a udržet všechny druhy spojení pro rozhodující funkcionáře štábu i v případě ztráty jednoho nebo i více vozidel spojovacího uzlu.

Další zjednodušení spojovacího systému spočívá v reorganizaci způsobu předávání zpráv na spojovacích uzlech míst velení a hlavně pak na velitelských stanovištích.

Dosavadní zkoušky cvičení s jednotnou výpravou ukazují, že toho řešení značně zrychluje předávání zpráv a podstatně ulehčuje práci jednotlivých štábních pracovníků, kteří se oprošťují od zdlouhavého telefonování a uvolňují se pro vlastní štábní práci. Propustnost jednotné výpravy, vybavené mechanizačními a automatizačními prostředky, je tak velká, že, jak ukázala praktická cvičení, nebylo její plné kapacity

plně využito a přitom byly splněny všechny požadavky velení. Je třeba jen postupně navykat štáby na tento nový způsob předávání zpráv a zpočátku třeba i tvrdě požadovat předávání zpráv přes jednotnou výpravu. Je samozřejmé, že osobní hovory velitelů a velmi omezeného počtu důležitých funkcionářů za účelem přímého velení vojskům a k vydávání povelů zůstanou zachovány.

Další zjednodušení a zkvalitnění spojení vidíme v organizačně technických opatřeních a vnitřním spojení na spojovacích uzlech.

Je to především otázka **vnitřních rozvodů**, které se v současné době budují tři a někde dokonce čtyři (pro dálkové a vnitřní spojení, linkový dispečink a rozhlas), což značně zdržuje rozvíjení spojovacích uzlů a je za současných možností neúnosné. Stávající a hlavně pak perspektivní kabely pro vnitřní rozvody umožňují budovat rozvod jeden, který plně nahradí stávající tři respektive čtyři rozvody a podstatně urychlí práce spojené s výstavbou vnitřního spojení. A že je to věc možná i za dnešního stavu techniky, dokázali již plně soudruzi spojovacího útvaru soudruha Voloveckého.

Dalším problémem je **linkový dispečink**, jehož používání se u většiny štábů velmi osvědčilo. Dispečink byl však zaveden živelně a tato živelnost nese sebou přirozeně i svoje nedostatky. Je to jednak nejednotnost typů, a dále značná poruchovost způsobená používáním zařízení ne zcela způsobilých pro funkci v polních podmínkách, nehledě k tomu, že se zvyšuje počet různých zařízení na pracovištích příslušníků štábů.

V poslední době jsou činěny pokusy o spojení linkového dispečinku s automatickou telefonní ústřednou v jeden systém. Současně byla vyzkoušena zařízení spojující v jeden celek všechny spojovací přístroje vnitřního vybavení štábních pracovišť. Je to dobré řešení shora uvedených problémů, i když ještě vyžaduje patričního usměrnění se zřetelem na typizaci používaného materiálu.

Velmi vážným a dosud nedořešeným problémem zůstává otázka kvalitního spojení mezi jednotlivými odděleními štábu a otázka napojení oddělení štábu na dálkovou spojovací síť za pohybu místa velení. Tato otázka je tím závažnější, že určitá místa velení budou prakticky stále na přesunu.

Dosavadní řešení pomocí velmi krátkovlnných rádiových stanic pracujících v jedné rádiové síti a přes radiotelefonní přepojovač rovněž se pohybujiho spojovacího uzlu nutno pokládat za řešení nouzové a tudíž přechodné. Hlavní nedostatek tohoto řešení vidíme v tom, že velmi krátkovlnné rádiové stanice mají jen simplexní zapojení a nepřenášejí elektrická kritéria návštěi hovoru a ukončení hovoru. To pak vyžaduje jednoho muže jako stálou obsluhu stanice.

Velitelé a důstojníci štábu by měli mít manipulačně velmi jednoduché koncové zařízení a tak přizpůsobené, aby jim skutečně sloužilo a ulehčovalo práci a nezabíralo nadměru drahocenného času a energie. Zkonstruovat takový **rádiový dispečink**, to znamená vyřešit celou řadu vážných technických problémů. Tak na příklad v amerických odborných časopisech je popsáno celkem dokonalé zařízení, jehož účastnická

stanice (hláska) je velmi jednoduchá, ale zařízení samo zabírá značnou část prostoru v použitém vozidle, je velmi komplikované a nadměrně těžké. Domníváme se, že takovým komplikovaným a těžkým zařízením nelze rádiový dispečink řešit.

Stav dnešní techniky však dává možnost vyřešit rádiový dispečink dostatečně kvalitní, jednoduchý, přijatelné váhy a rozměry a nemusíme pro rozum ani chodit ke kapitalistickým státům.

Zásadně by měl rádiový dispečink umožnit dva až tři současně oddělené hovory příslušníků štábu, se zajištěním priority, výhod na dálkovou síť, jednoduché ovládání bez speciální obsluhy přímo příslušníky štábu a měl by mít malou váhu a rozměry. Všimneme-li si rozvoje podobných zařízení v energetice, vidíme, že konstrukce takového dispečerských zařízení je možná i u nás.

Ve svých úvahách jsme záměrně nerozzebali otázky zjednodušení a zkvalitnění rádiového spojení, protože je to otázka více méně čistě technického rázu a dále proto, že předpokládáme, že každému je jasné, jakým směrem musí postupovat vývoj moderních rádiových stanic. Perspektiva vyžaduje, aby moderní rádiové stanice, kromě malé váhy a odolnosti proti rušení, umožňovaly přenos stejných kritérií jako je tomu u směrových stanic a u linkových pojítek. Jen tak bude možno dosáhnout vzájemnou zaměnitelnost jednotlivých druhů elektrických pojítek mezi sebou a komplexnost spojení v plném rozsahu.

Vedení soudobých operací vyžaduje pevné a pružné řízení vojsk od začátku operace až do jejího skončení. Tomu napomáhá neselhávající a pružné spojení organizované způsobem komplexních prostorových spojovacích sítí. K jejich dokonalému zabezpečení odpovídající spojovací technikou bude třeba ještě mnoho usilovné práce našich inženýrů a techniků, než se podaří splnit všechny požadavky, které jsou rozvedeny v článku. To však ale neznamena, že musíme čekat, až budou tyto nové prostředky vyrobeny. Naopak musíme vyvinout veškeré úsilí k tomu, aby různými zlepšeními a novými organizačně technickými opatřeními se stav spojení co nejvíce přiblížil požadavkům. A že to jde, o tom svědčí již konkrétně provedená opatření, jako je jednotná výpravna a konstrukce pomocných spojovacích uzlů.

Авторы повествуют об упрощении и повышении качества связи по принципам комплексных пространственных сетей, вспомогательных узлов связи и т. п., учитывая все возрастающие требования и потребности командующих (командиров) и личного состава штабов, управляющих современным боем.

Některé problémy materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení armádní útočné operace do velké hloubky a ve vysokém tempu

Podplukovník CSc Bohumír Oliva

V článku jsou hodnoceny některé vztahy mezi charakterem soudobých operací, novou bojovou technikou a problémy materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení. Autor se zabývá otázkou materiální soběstačnosti v rámci vojškového týlu, otázkou zálohy zdravotnických sil a prostředků a otázkou vyprošťování a oprav.

Základním činitelem, který v rozhodující míře určuje charakter bojové činnosti vojsk, je bojová technika. Soudobá technika, jakou jsou jaderné zbraně a zejména raketové zbraně, vytváří podmínky k tomu, aby úkoly ozbrojeného zápasu byly řešeny útočnými formami. Charakteristickým rysem soudobých útočných operací pak bude, že budou vedeny vysokým tempem, do velké hloubky, na více směrech, bez souvislé fronty, s velkými mezerami mezi svazky. Prvosledové svazky svými předsunutými odřady budou v součinnosti s taktickými vzdušnými výsady pronikat na stanovených směrech rychle do operační hloubky sestavy nepřítele. Po prolomení taktické hloubky obrany se nebudou zdržovat likvidací skupin vojsk nepřítele, ale budou je obcházet. Tak bude docházet k častým nejasnostem a překvapením. V průběhu operace bude úsilí podle vývojové situace rychle přenášeno z jednoho směru na druhý.

Složení armády se bude v průběhu operace měnit.

Vzhledem k vlastnostem nové bojové techniky a možnostem, které z těchto vlastností vyplývají, nabývají zvláštního významu pro vedení soudobých operací tanky. Tankové vojsko je jednak poměrně odolné proti účinkům zvláště jaderných zbraní, je schopno překonávat zamořené prostory a svou vysokou manévrovací schopností umožňuje plně využít účinků jaderných zbraní; podmiňuje vysoké tempo operací a vtiskuje jim ráz manévrovosti a dynamičnosti.

Uvedené základní změny ve způsobech vedení bojové činnosti nezůstanou bez vlivu na organizaci a činnost týlu. Všechny úkoly týlu, vyplývající z požadavků soudobých operací, je možno shrnout do jednoho obecného úkolu, a to materiálně, zdravotnický a technický zabezpečit nepřetržitou bojovou činnost vojsk. Splnění tohoto úkolu, který vyžaduje v podstatě zvýšit tempo zásobování tak, aby odpovídalo tempu vedení operace, je podmíněno splněním celé řady dalších významných předpokladů. Můžeme k nim např. počítat zvýšení pohyblivosti týlu, dokonalejší organizaci, plánování a řízení dopravy, způsob využití a s tím související problém obnovy komunikací, systém léčebně odsunového zabezpečení, organizace oprav a odsunů, organizace ochrany a obrany týlu, způsob rozmísťování a přemísťování týlových útvarů a zařízení, organizace velení týlu apod.

Materiální zabezpečení

Základním úkolem, který týl řeší v oblasti materiálního zabezpečení, je dopravit potřebné zásoby včas na místo potřeby. Podrobíme-li tento základní úkol týlu důkladnému rozboru, poznáme, že je tvořen několika faktory: faktorem času, prostorem, zásob a dopravy. Největší význam má faktor času, který rozhodujícím způsobem ovlivňuje všechny ostatní prvky. Abychom zmírnili jeho vliv a význam, bylo by třeba vybavit každého jednotlivce, vozidlo a zbraň

takovými zásobami, aby nemusely být vůbec v průběhu operace doplňovány. Pak by prvek času hrál v soustavě materiálního zabezpečování minimální roli a v podstatě by o materiálním zabezpečování v průběhu operace nemusela být vůbec řeč. Takové vybavení jednotlivce, zbraně a vozidla je však zcela nemožné, protože překračuje jejich fyzické hranice. A tak docházíme k tomu, že je třeba zásoby členit do hloubky a spotřebu krýt včasným přísunem. Členění zásob do hloubky je opět závislé na řadě činitelů. K těmto činitelům lze po-

čítat především požadavek zachování pohyblivosti, manévruschopnosti, určité soběstačnosti. Dále se uplatňuje vliv druhu bojové činnosti, terénu, dopravní techniky apod. Dříve největší objem zásob spotřebovalo dělostřelectvo a minomety a proto členění zásob bylo především ovlivněno spotřebou munice. V současné době však dochází v této oblasti k určitým změnám, které mají zásadní význam. Palebná síla klasických zbraní je nahrazována palebnou silou nové bojové techniky — raketových zbraní. Pro ilustraci je možno uvést příklad, že vzdušný výbuch jednoho atomového náboje v hodnotě 5 kt nahradí 20 000 dělostřeleckých granátů ráže 122 mm. Promítneme-li tento údaj do problematiky přísunu vidíme, že jedna raketa o váze přibližně 3 t nahradí přibližně 700 t dělostřeleckých granátů. K přepravě rakety by bylo třeba třítnové vozidlo a k přepravě dělostřeleckých granátů 234 vozidel. To však nejsou všechny souvislosti, které vyplývají z vlivu raketových zbraní pro týl. Obrovské prostorové účinky raketových zbraní zničí nebo vyřadí jádro sil nepřítele. Nestačí však postihnout všechny prostory a nelze si proto představovat, že po úderu raketami bude již nepřítel zcela zničen nebo umlčen. Zbudou ještě nesouvislé skupiny nepřítele, které směrem do hloubky budou menší a řidší. Z toho vyplývá, že klasické dělostřelectvo a minomety budou plnit jenom doplňkové palebné úkoly. Jejich spotřeba munice bude tedy podstatně nižší. To má velký význam pro týl, protože nebude třeba členit zásoby do takové hloubky a v takovém objemu, jak tomu bylo dříve, ale bude možno větší část těchto zásob vézt na dopravních prostředcích útvarů a svazků, aniž by byly příliš prodlužovány jejich kolony.

Vysoké tempo operací je umožněno především mohutnou palebnou silou raketových zbraní. Palba těchto zbraní je určitým činitelem na bojišti a vytváří předpoklady k rychlejšímu pohybu. Předpokládá se, že všechny hlavní cíle v taktické i operační hloubce budou zničeny raketovými zbraněmi a v důsledku toho je možno dosahovat tak vysokého tempa operací. Domyslíme-li tuto myšlenku až do konce, dospějeme k názoru, že ničení a umlčování nezničených odporů, které jsou v cestě postupujících jednotek, bude prováděno hlavně takovými zbraněmi, které jsou způsobilé k přímé střelbě a které nemusejí provádět zvláštní poměrně zdlouhavá opatření k zaújetí palebného postavení — zbraně, které jsou s to okamžitě zahájit palbu. Takový-

mi zbraněmi jsou tankové kanóny, raketomety a minomety. Z toho vyplývá, že klasické dělostřelectvo bude používáno v průběhu operace jen poměrně zřídka. Proto také spotřeba munice nebude tak velká (u hlavněového dělostřelectva), jak tomu bylo dříve. Dělostřelecká podpora útoku klasickým dělostřelectvem bude prováděna systémem paleb na vyžádání nebo podle vlastního pozorování na ničení a umlčování cílů v blízkosti vlastních vojsk. Vlivem prostorového účinku raket na nepřátelská vojska v hloubce bude hodnota jeho obrany stále nižší. Proto bojová činnost vojsk v hloubce bude mít ráz střetných bojů. Lze tedy předpokládat, že spotřeba střeliva bude odpovídat 2—3 oddílovým soustředěním denně, tj. 0,2 až 0,3 pp. Naproti tomu pravděpodobně vzroste spotřeba střeliva u tanků na 0,8—0,9 pp, spotřeba protiletadlové munice na 0,7—0,8 pp a spotřeba raketometné munice na 0,75 pp. Nízká průměrná denní spotřeba munice umožní, aby v týlech útvarů a svazků byly přepravovány relativně vyšší pohyblivé zásoby munice při zachování stejné kapacity dopravních prostředků. Členění zásob především klasické munice do hloubky může být tudíž co do objemu omezeno. Zvýší se materiální soběstačnost útvarů a svazků a tím i jejich schopnost k plynulému zásobování při nepředvídaném přerušení přísunu z hloubky.

Členění zásob do hloubky má přímý vliv na faktor prostoru a tím i na faktor času. Čím bude vzdálenost mezi místem výdeje a místem spotřeby menší, tím kratší doba bude třeba na doplnění zásob. Tím, že podstatnou část zásob, jichž je třeba na operaci, soustředíme na dopravních prostředcích vojskového týlu, tím dosáhneme větší rychlosti v doplňování zásob přímo na místě spotřeby u jednotlivce, zbraně, vozidla.

Faktor zásob není dán jen jejich členěním do hloubky, ale i jejich kvalitou. To znamená dopravit v daném čase a do daného prostoru takové zásoby, jakých je tam třeba. Tato závislost byla dříve řešena tím, že se zásoby přesunovaly podle požadavků jednotlivých náčelníků služeb a náčelníků druhů vojsk. Byl to svého času jistě požadavek správný, protože spád bojové činnosti nebyl tak prudký, jako je tomu dnes. Proto bylo možno provádět na stupni armády přísun z perspektivou 1—2 dnů. Při dobré organizaci plánování dopravy bylo možno tuto dobu zkrátit, avšak nikdy nemohla být nižší než 12 hodin. Dnes jsou však vytvořeny podmínky pro to, aby stanovením minimální denní standardní nor-

my spotřeby a širokým využitím paletizace a konteinerizace bylo doplňování zásob u svazků řešeno automatickým přísunem z iniciativy náčelníka týlu armády.

Soudobé útočné operace mají za následek, že se týly velmi rychle vzdalují od svých zásobovacích zdrojů. A tím se dostáváme k dalšímu faktoru, a to je doprava. Tato otázka již také přímo souvisí s organizací armádního týlu. Dříve se zásobování svazků provádělo z armádní zásobovací základny, která v průběhu operace rozvíjela zpravidla dvě čelní oddělení, a to obvykle po obou dnech operace. Armádní zásobovací základna jako celek se přemísťovala až ke konci armádní útočné operace. V současných podmínkách taková organizace týlu již nebude možná. Hlavním důvodem pro to je okolnost, že hloubka armádních operací se prodloužila za současného zkrácení doby jejich trvání. Předpokládáme-li, že armádní útočná operace bude vedena do hloubky až 300 km a že armádní zásobovací základna by se rozvíjela v hloubce až 120 km, dosáhlo by její odtržení ke konci operace vzdálenosti 420 km. To je vzdálenost, která se rovná asi jednomu třídennímu koloběhu. Operace sama však nebude trvat déle než 4 dny. Z toho vyplývá, že armádní zásobovací základna bude muset být přemísťována častěji.

Dopravní technika používaná pro přísun se nezměnila a tak se nemůže změnit ani hranice, která byla považována za maximální pro odtržení zásobovacích zdrojů od vojsk. Tato vzdálenost se rovnala jednodennímu koloběhu dopravních prostředků, což představuje při denním výkonu 200–250 km vzdálenost 100–120 km. Protože denní tempo operace může činit 80–100, popřípadě i více kilometrů, což se prakticky rovná téměř jednodennímu koloběhu dopravních prostředků, docházíme k závěru, že armádní zásobovací základna se musí rovněž přemísťovat denně. Z toho vyplývá, že nemůže být rozvíjena na zemi, ale že musí být pohyblivá. Dříve nebylo možno dosáhnout její pohyblivosti s ohledem na množství zásob, které v ní musely být udržovány. Dnes, kdy se počítá s využitím raketových zbraní, lze podstatně snížit množství zásob munice udržovaných na jednotlivých stupních, tedy i v armádní zásobovací základně. Za předpokladu, že norma zásob v armádní zásobovací základně

bude určena ke krytí spotřeby za jeden den boje, může dosáhnout požadované pohyblivosti. Zásada udržování jednodenních zásob v armádní zásobovací základně však předpokládá pružnou organizaci přísunu frontem.

Máme-li stanovit objem jednodenních zásob v armádní zásobovací základně, je třeba vycházet z předpokládané denní průměrné normy spotřeby. Činí-li denní norma spotřeby dělostřelecké munice na stupni svazku 0,2–0,3 pp, pak v rámci armády může dosahovat 0,15–0,2 pp — vyjádřeno v tunách 1500–2000 tun.*) Spotřeba PHM zůstane v podstatě nezměněna, avšak vzhledem k značným zásobám ve vojskovém týlu může armáda udržovat zásobu jen 0,2 n — tj. 600–100 tun.

Celkem by tedy mělo být v armádní zásobovací základně udržováno:

— munice	1500–2000 tun,
— PHM	600–700 tun,
— proviantu	250 tun

Celkem 2850–3350 tun.
500–600 tun ostatní materiál (20% z hlavních druhů).

Celkem 2850–3550 tun.

Takové množství materiálu lze přepravit dvěma armádními automobilními prapory a jedním armádním cisternovým praporem jedním koloběhem. Uvedenými počty dopravních útvarů je také armáda obvykle vybavována.

Při rychlém tempu soudobých útočných operací je možno předpokládat, že se nepříteli nepodaří zcela zničit železniční síť na území, které opouští. Přesto však nebude možné reálně počítat s možností jejího — byť i jen částečného — využití armádou, a to právě s ohledem na zabezpečení tak vysokého tempa operace. Proto využití železnice, dovozí-li to situace, bude záležitostí týlu frontu. Avšak požadavek rychlosti a manévrovosti dopravy činí možnost využití železnice i na stupni frontu problematickou, a to zvláště v průběhu operace. Lze proto předpokládat, že i u frontu bude těžiště dopravy spočívat na automobilní dopravě. Půjde především o čelní část úseku přísunu frontu, při jeho styku s armádním úsekem přísunu.

*) Váha pp — podle stávajícího počtu hlavní.

Výkonnost dopravy podstatně omezuje nutnost překládání materiálu. Nejvýhodnější způsob organizace dopravy je takový, kdy zásoby materiálu jsou dopravovány od zásobovacího zdroje přímo až ke spotřebiteli. Pro takový způsob organizace dopravy má velký význam druh použité automobilní techniky. Vzdálenosti přísunu zejména na stupni front—armáda, jsou velké, takže nemůže být plně využito stávající automobilní techniky. Mez její využitelnosti je dána fyzickou únavou řidičů, jimž musí být po 10—12 hodinách jízdy poskytnut odpočinek. Aby automobilní technika mohla být plně využita, bylo by třeba organizovat dvě směny řidičů. Kromě toho dopravní prostředky armády a frontu by měly být využívány v souběžné kombinaci. Tím by bylo dosaženo toho, že materiál by nemusel být z dopravních prostředků vykládán a mohl by být dopravován přímo až do vojskového týlu. Ještě výhodnější by bylo použít na stupni armáda a front sedlové vozy, které jsou již v prototypu vyvinuty a ve třetí půlletce bude přikročeno k jejich masové výrobě.

Při obou druhích automobilní techniky by bylo nutné dopravu organizovat na principu výměnných stanic. Výměnné stanice by se zřizovaly na vzdálenost rovnající se délce jednodenního koloběhu, tj. vzájemně od sebe 120 km vzdálené. Rozvínovaly by se v prostorech umožňujících skryté a rozptýlené rozmístění vozidel. Při použití aut běžného typu by každé vozidlo bylo obsazeno dvěma řidiči, kteří by také odpovídali za jeho technický stav. K předávání vozidla by docházelo jenom mezi nimi. Každý z řidičů by byl zařazen do jedné směny. První směna by dopravila naložená vozidla ze zásobovacího místa (např. z frontových skladů) do výměnné stanice, kde by je předala druhé směně. Do návratu druhé směny by řidiči první směny odpočívali.

Způsob dopravy na principu výměnných stanic lze organizovat v několika variantách, které nepokládám za nutné na tomto místě rozvádět. Faktem však je, že při takové organizaci přísunu se význam armádní zásobovací základny zmenšuje a mění. Tato okolnost zvláště vyniká za předpokladu použití sedlových vozů. V tomto případě by se ve výměnných místech mohly dočasně udržovat i určité zásoby naložené na polopřívěsích. Při použití sedlových vozů by nedocházelo k předávání vozidel, ale jen k předávání naložených nebo prázdných polopřívěsů.

Ve výměnných stanicích by musela být rozvinuta zařízení umožňující odpočinek řidičů, jejich stravování, zdravotnické zabezpečení, doplnění PHM u vozidel a jejich technické zabezpečení.

Mluvíme-li o pozemní dopravě, nesmíme zapomenout ani na komunikace. Stáb týlu armády musí mít přesný přehled o stavu všech příčných a podélných komunikací, o všech důležitých objektech na nich. Musí rovněž vést stálý přehled o radiační situaci, aby mohl včas usměrňovat dopravu na osy, které se zamořeným prostorům vyhýbají. Síť regulačních orgánů na osách může být vzhledem k jejich počtu daleko řidší, než tomu bylo doposud a v tom případě, bude-li doprava organizována systémem výměnných stanic, nebude třeba rozvínovat stanice etapní služby. Bude však žádoucí vybavit regulační stanice větším počtem motocyklů, aby mohli vést proudy po objíždkách a po regulačně obtížných úsecích cest. Stáb týlu armády musí mít zabezpečeno spojení s regulačními a výměnnými stanicemi. Regulační stanice pak udržují spojení s regulačními hlídkami. Dopravu bude třeba řídit na principu dispečinku.

Kromě automobilní dopravy musí být připraveno zabezpečení vojsk též vzdušným přísunem. Potřeba přísunu vzduchem se projeví zvláště v průběhu operace, kdy se vzdálenosti přísunu značně prodlužují a kdy pohyblivé zásoby u vojsk, zvláště u tankových svazků, mohou klesnout na minimální hranici. Kromě toho se objeví také nutnost vzdušného přísunu v důsledku zničení zásob nebo dopravních prostředků činností nepřítel. K tomu účelu týl armády by měl být vybaven útvarem vrtulníků s takovou kapacitou, aby stačil během dne obnovit spotřebované zásoby u jedné tankové divize. Měl by mít tudíž kapacitu přibližně 200 tun (počítáno s potřebou doplnit 0,3 pp munice—300 tun a 0,5 n PHM—250 t a to třemi koloběhy).

Při aplikaci uvedených zásad organizace dopravy a vlivu charakteristických rysů soudobých útočných operací na organizaci materiálního zabezpečení můžeme vyvodit některé závěry, které budou odlišné od dosavadního systému zabezpečování vojsk.

Prvním takovým závěrem je možnost zvýšit materiálovou soběstačnost svazků a útvarů, což vyplývá z vlastností raketových zbraní, které z větší části plní úkoly, které doposud plnilo klasické dělostřelectvo. Kromě toho se potřeba munice dále snižuje v důsledku nižších norem spotřeby.

To vše má přímý vliv na organizaci materiálního zabezpečení v průběhu operace.

Výše pohyblivých zásob udržovaných ve vojenském týlu za předpokladu, že budou rozloženy tak, aby těžiště bylo u útvaru (aby byla dosažena jeho větší soběstačnost), by mohla v rámci svazku činit:

- munice: pěchotní 1 pp, dělostřelecká a minometná 1,2 pp, raketometná 3 pp, protiletadlová 3 pp, tanková 3 pp, raketová 12 raket, 32 protitankových raket,
- PHM: automobilní benzín 1,5 n, nafta pro tanky, samohybná děla, obrněné transportéry, tahače a ostatní pásová vozidla 2,5 n, nafta pro ostatní vozidla 1,5 n,**)
- proviant: 4 dd.

Další závěr, který je ovlivňován zejména vysokým tempem operace, její dynamičností, nerovnoměrností vývoje situace a nesouvislou frontou, spočívá v tom, že týlové útvary a zařízení se nesmějí odtrhnout od vojsk a že se tudíž budou přemisťovat několikrát za den. Ke své činnosti se nebudou rozvíjet a nejvýhodnější by bylo přisun k útvarům a jednotkám organizovat v rámci svazku výměnou naložených vozidel za prázdná (i s řidiči).

Zvýšením soběstačnosti vojenského týlu po stránce materiálního zabezpečení a přiblížením týlů k vojskům se dosáhne základního požadavku soudobé operace, tj. nepřetržitosti v jejím zabezpečování. Zásoby u vojsk musí být v průběhu operace doplňovány tak, aby armáda mohla pokračovat v rozvíjení frontové operace i bez operační přestávky.

Armádní zásoby mohou dosahovat maximálně výše jednodenních zásob a měly by být udržovány plně pohyblivými. Armádní zásoby budou mít s ohledem na svoji relativně nízkou výši velikou důležitost a proto musí být věnována prvořadá pozornost jejich obraně. Jedním ze základních opatření ochrany armádních zásob bude snaha maximálně je rozptýlit tak, aby nebyly vhodným cílem pro napadení jadernými zbraněmi nepřítele. Šířka útočného pásma a útočná činnost armády zpravidla na dvou směrech si vynucuje rozdělovat zásoby již z taktického hlediska na dva operační směry. Tím se současně dosáhne jejich rozptýlení do šířky.

Předpokládáme-li, že ve vojenském týlu by byly vezeny zásoby na 3—4 dny boje a v armádním týlu na 1 den boje, tedy v rám-

ci armády na 4—5 dní boje, stačily by tyto zásoby na zabezpečení armádní operace po celou dobu jejího trvání. V průběhu operace však musí být spotřebována část zásob doplňována přisunem. To předpokládá dokonalou organizaci dopravy v operačním týlu vůbec a v týlu frontu zvláště.

Zdravotnické zabezpečení

Při rozboru otázky zdravotnického zabezpečení by se zdálo, že vysoké tempo operace je podmíněno nízkými zdravotnickými ztrátami. Domnívám se však, že zdravotnické ztráty budou značné, a to zejména u druhých sledů a záloh, které budou předmětem úderů raketových zbraní s jadernou náplní. Vysoké tempo operace a nepřetržitost vedení bojové činnosti v průběhu útočné operace bude dosahována především zasazováním svěžích svazků z hloubky.

Organizace zdravotnického zabezpečení bude značně ztížena dynamičností boje, jeho vysokou manévrovostí a nerovnoměrným vývojem. Svazky již svými organickými prostředky zdaleka nestačí organizovat přiměřené zdravotnické zabezpečení a bude proto nezbytné, aby tento úkol převzal nadřízený náčelník, tj. náčelník zdravotnické služby armády. K tomu účelu musí být u armády vytvořena záloha sil a prostředků zdravotnické služby profilovaných obdobně jako zdravotnická rota divizního zdravotnického praporu. Tyto prostředky (armádní zdravotnické roty) by byly rozvíjeny postupně podle požadavků svazků dvakrát až třikrát za den. V těchto léčebně odsunových etapách by byli hospitalizováni ranění neschopní dalšího odsunu. Odsun raněných z praporečnických obvazišť na divizní obvazišť by se prováděl většinou zdravotnickými auty a podle situace i vrtulníky péči náčelníka zdravotnické služby divize. Za divizními (armádními) obvazišti by se jako další léčebně odsunová etapa rozvíjely nemocniční základny. Rozvinutí nemocničních základen by organizoval a zabezpečoval front a ty by se během armádní útočné operace nepřemisťovaly. Z toho důvodu by bylo nezbytné, aby front ke zdravotnickému zabezpečení celé hloubky operace denně rozvíjaly nové nemocniční základny.

Zdravotnické zabezpečení armádní útočné operace by bylo třeba organizovat podle směrů. To znamená, že také nemocniční základny by se rozvíjaly zpravidla v počtu odpovídajícím počtu operačních směrů. Komunikační síť by bylo třeba organizovat

**) 1 n pro kolová vozidla = 650 km, 1 n pro pásová vozidla = 400 km.

tak, aby mezi nemocničními základnami mohl být pružně a rychle uskutečněn manévry.

Odsuny raněných z divizních (armádních) obvažišť by měl být prováděn převážně vzdušnou cestou. Tak by se nejen zrychlil odsun raněných, ale odlehčilo by se i komunikacím.

Armádní záloha zdravotnických sil a prostředků je kromě ke zdravotnickému zabezpečení svazků určena též k odstraňování následků napadení vojsk zbraněmi hromadného ničení.

Základním předpokladem zabezpečení nepřetržitosti v poskytování odborné lékařské pomoci je pružné, konkrétní situaci odpovídající využití armádní zdravotnické zálohy. Armádní zdravotnická zařízení mohou být rozvíjena za jednotlivými svazky nebo náčelník zdravotnické služby armády může zdravotnické zabezpečení organizovat na prostorovém principu. V takovém případě může podle významu a důležitosti odsunových směrů využít svých sil a prostředků centralizovaně ve prospěch i více svazků.

Technické zabezpečení

Snad nejpronikavěji je třeba provést přehodnocení dosavadní organizace technického zabezpečení. Technická služba jednotek, útvarů a svazků má k dispozici výkonné síly a prostředky, které však v průběhu operace nemohou být využity. Když se rozvinou k práci na místě, tak se odtrhují a svazek nutně ztrácí naději, že jich bude moci do konce operace využít. Abychom se vyhnuli této nežádoucí situaci v technickém zabezpečení, je třeba nejdříve v principu stanovit rozsah oprav prováděných jednotkami, útvary, svazky a svazy. Charakter soudobé operace vyžaduje, aby prostředky technického zabezpečení především vojskového týlu, prováděly jen takové opravy, které vyžadují mí-

nimálního času. Tak orgány technického zabezpečení praporu by měly jen pomáhat osádkám vozidel při odstraňování poruch zvláště poskytnutím záložních součástek. Rozsah práce orgánů technického zabezpečení útvarů by rovněž neměl přesáhnout poskytování pomoci osádkám při odstraňování poruch výměnou náhradních dílů. Jednoduché běžné opravy by prováděly až dílny svazků. S tímto rozsahem technické pomoci je spojena celá řada dalších otázek. První z nich je vyprošťování. Vzhledem k tomu, že technické orgány by se zaměřovaly na provádění oprav na místě poškození, odpadlo by vyprošťování poškozené techniky na shromaždiště poškozených vozidel. Vyprošťovací prostředky vojskového týlu by prováděly jen vyprošťování uvislé techniky. Tato vyproštění lze vzhledem k charakteru bojiště považovat za častá. Další otázkou je rozvíjení shromaždišť porouchaných vozidel. Nebude zpravidla ani možné ani účelné rozvíjet shromaždiště porouchaných vozidel na stu stupni pluku a popřípadě na stupni divize.

Armádní prostředky technického zabezpečení by prováděly vyprošťování poškozené techniky a její soustřeďování do armádních shromaždišť poškozených vozidel. Během dne by se rozvíjela zpravidla dvě shromaždiště poškozených vozidel, a to na každém operačním směru. V nich by armádní dílenské prostředky prováděly zejména složitější běžné opravy a podle situace i střední opravy. Aby bylo plně využito dílenských prostředků rozvinutých ve shromaždištích poškozených vozidel, bylo by výhodné, aby spolu s poškozenou technikou tyto dílny přebíral front a posiloval armádu k rozvinutí nových shromaždišť poškozených vozidel dílenskými prostředky ze své zálohy. Armáda by tudíž musela být pro každý den posilována takovými silami a prostředky technické služby frontu, které by dostačovaly k rozvinutí 2—4 shromaždišť poškozených vozidel.

ZÁVĚR

Úkol materiálního zabezpečení útočné operace vedené vysokým tempem a do velké hloubky vyžaduje co nejvíce vybavit útvary a svazky zásobami tak, aby byla zvýšena jejich soběstačnost. Tuto možnost skýtá zavedení nového druhu bojové techniky — raketových zbraní, které svými účinky jednak do značné míry nahrazují potřebu klasického dělostřelectva a jednak podstatně snižují jeho normy spotřeby. To umožňuje vybavit svazky a útvary vyššími pohyblivými zásobami zvláště tankové a protiletadlové munice a PHM. Za těchto předpokladů nemusí mít přísun v rámci armádního týlu takový pravidelný ráz,

jak tomu bylo doposud. Tím také armádní zásoby budou mít charakter pohyblivých zásob. Jejich význam pro materiální zabezpečení operace vzroste a proto bude nutno velkou pozornost věnovat jejich ochraně a obraně.

Pro zdravotnické zabezpečení soudobé armádní útočné operace mají rozhodující význam zálohy zdravotnických sil a prostředků náčelníka zdravotnické služby armády. Jimi může výhodně zasáhnout jak k posílení svazků v souladu s vývojem situace, tak i k odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení. Ve prospěch armád bude třeba z prostředků frontu rozvinovat denně nemocniční základny.

V oblasti technického zabezpečení se jeví žádoucím přehodnotit celý dosavadní systém vyprošťování a oprav. V rámci vojskového týlu bude možno provádět jen odstraňování poruch a jednoduché běžné opravy. Poškozená vozidla budou opravována výhradně na místě poškození a vyprošťování bude prováděno jen u uvízlých vozidel. Vyprošťování poškozených vozidel, rozvinování shromaždišť poškozených vozidel a provádění složitějších oprav bude úkolem technické služby armády, kterou bude třeba posilovat z prostředků frontu.

Názory uvedené v článku jsou teoretického rázu a bylo by třeba je v diskusi podrobit kritice a upřesnit.

В статье оцениваются некоторые соотношения между характером современных операций, новой боевой техникой, проблемами материального, медицинского и технического обеспечения. Автор выдвигает вопрос материальной независимости в рамках войскового тыла, вопрос о резерве медицинских сил и средств, а также вопрос вывода машин из аварийного положения и их ремонта.

Některé otázky velení vojskům za přepravy po železnici

Plukovník Alois A d á m e k

Článek se zabývá otázkou, jak zlepšit velení vojskům za přepravy po železnici; uvádí možnosti širšího zapojení orgánů železniční dopravy do systému velení.

Vedení války za soudobých podmínek bude vyžadovat časté přesuny vojsk na velké vzdálenosti, přičemž značná část těchto přesunů bude i při dnešní motorizaci a mechanizaci armád prováděna po železnici.

A je to právě stále narůstající mechanizace vojsk, která vyžaduje, aby přesuny vojsk na větší vzdálenosti byly uskutečňovány po železnici, aby se zejména speciální a pásová technika neopotřebovala již během přesunu a byla ušetřena pro vlastní boj.

Nepřítel se bude snažit přepravy narušovat zásahy všech druhů, počínaje činností záškodníků až po úder atomových a raketových zbraní. Přesto však bude možno uskutečnit přepravy po železnici tak, aby přepravovaná vojska byla převezena včas a s co nejmenšími ztrátami do určených prostorů soustředění k plnění bojových úkolů, jestliže bude přeprava dovedně a operativně řízena a jestliže budou rychle odstraňovány příčiny narušení přeprav.

I když to bude úkol především plánujících a řídicích orgánů a orgánů vojenské dopravy, musí se na těchto úkolech plně podílet i štáby přepravovaných vojsk, protože jen v těsné vzájemné spolupráci bude možno zvládnout a splnit tak obtížný úkol, jako jsou hromadné operační přepravy vojsk po železnici za současných podmínek.

Přeprava vojsk po železnici má totiž proti přesunům po ose podstatně jiný charakter, a to jak pokud jde o řízení a velení, tak i pokud jde o vlastní provádění. Přepravy vojsk po železnici plánuje a řídí štáb toho velitelství, jemuž podléhá celé území, na němž má být přeprava provedena. Bude to zpravidla HV nebo alespoň velitelství fronty. Štáby svazků a dokonce i armád jsou vlastně již jen výkonnými orgány, mají vliv na pořadí převozů svých útvarů, nemají však přímého vlivu na přepravní směry, prostory nakládání a doby přepravy.

Zatím co přesuny vojsk po ose se po-

vádějí v ucelených prouděch po organických jednotkách a za přímého řízení velitelů a štábů, není u přepravy vojsk po železnici, třeba i na jednom přepravním směru, možno dodržet plynulý sled převozů jednotlivých útvarů a svazků. Dochází k rozdělení útvarů na převozní jednotky, které jsou na různých, od sebe vzdálených místech, bez vzájemného přímého spojení a bez přímého velení starších náčelníků. Na přepravním směru jsou převozy různých útvarů nebo i svazků vzájemně se prolínající, protože je třeba současně nakládat převozy na více stanicích a na přepravní směr odesílat převozy z více stanic, tedy od různých útvarů současně.

Vydáním rozkazu pro přesun po železnici a kontrolou nakládání končí prakticky přímé a bezprostřední velení velitele svazku a též útvaru a je obnoveno zase až po vyloužení a soustředění celého svazku (útvaru) v novém prostoru. Jednotlivé útvary v rámci svazku a převozy v rámci útvaru se postupně nakládají a odesílají na trať a při dojíždění zase postupně vykládají a soustřeďují. V průběhu přeprav se vytvoří zpravidla taková situace, že část útvarů nebo jednotek útvarů je ještě v nakládacím prostoru, část je rozptýlena po celé délce přepravního směru a část je již v novém prostoru, vzdáleném třeba několik set kilometrů. A právě tato skutečnost způsobuje, že velitelé nemohou svým jednotkám během přepravy přímo velet.

Vlastní velení vojskům přechází od okamžiku naložení až do vyložení ve skutečnosti na orgány vojenské dopravy. Ty přejímají plnou odpovědnost za přepravu a musí dávat přepravovaným vojskům potřebné rozkazy týkající se přepravy. Základní změny v plánu přepravy mohou nařizovat jen s předchozím souhlasem příslušného vševojskového náčelníka, který přepravu nařídil a jemuž i řídící a plánující orgán vojenské dopravy za přepravu přímo odpovídá. Opatření prováděná v mezích schváleného plánu přepravy nařizují orgány vojenské dopravy samy v rámci své působnosti.

Zdálo by se tedy, že velitelé přepravovaných vojsk jsou po dobu přepravy zbaveni jakéhokoli vlivu na své podřízené jednotky, že nemají ani přehled o situaci svých jednotek v průběhu přepravy a že nemají ani možnost předávat jim jakékoli příkazy, protože jsou bez spojení s nimi. A přece bude třeba, aby velitel měl nejen přehled o průběhu přeprav, ale i spojení s jednotkami a mohl tak předávat svým jednotkám i případné rozkazy, které pochopitelně nebudou zasahovat do řízení vlastní přepravy, ale budou se týkat např. úkolů vojsk po vyložení, vnitřních opatření v rámci svazku, bojového zabezpečení, materiálního zabezpečení apod.

Protože velitelé přepravovaných vojsk nebudou mít se svými přepravovanými vojsky přímého spojení, bude toho možno dosáhnout jediné v součinnosti s orgány vojenské dopravy a uplatňováním vlivu na jednotky právě jejich prostřednictvím. Tak budou moci štáby přepravovaných vojsk získávat nejen zprávy o celkové situaci vojsk v průběhu přepravy, ale i velet jednotkám. Aby však štáby mohly přepravu sledovat a podle potřeby i jednotkám velet, musí mít jak v prostoru nakládacím, tak i vykládacím své představitele, kteří kromě koordinace práce mezi útvarů a železničnickými orgány při nakládání a vykládání budou současně získávat prostřednictvím orgánů vojenské dopravy zprávy o celkovém průběhu přeprav a o situaci přepravovaných vojsk a o průběhu přepravy informovat štáb a podle potřeby předávat vojskům i rozkazy velitele.

Poněvadž štáb svazku zpravidla pojedí již mezi prvními převozy svazku nebo se dokonce přesune předem po ose nebo jiným rychlejším způsobem do nového prostoru, bude výhodnější, aby se zprávy o průběhu přepravy soustřeďovaly u představitele štábu svazku ve vykládacím pro-

storu, protože ten bude mít buď přímé spojení se štábem svazku v novém prostoru soustředění nebo alespoň možnost tyto zprávy mu jiným vhodným způsobem předat. Orgány vojenské dopravy mu budou muset umožnit využít spojení po železniční telefonní síti mezi prostorem nakládacím a vykládacím, protože jiného spojení zpravidla nebude možno využít. Představitel štábu svazku v nakládacím prostoru bude tedy shromažďovat zprávy o nakládání a odjezdu převozů, jakož i o situaci na přílehlé části železničního přepravního směru a bude je po železničním telefonním spojení přímo nebo prostřednictvím orgánů vojenské dopravy předávat představiteli štábu svazku ve vykládacím prostoru, který je bude zase předávat štábu svazku. Prostřednictvím představitelů štábů svazků v nakládacím a vykládacím prostoru budou moci velitelé přepravovaných útvarů předkládat i případná hlášení štábům svazků.

Spojení jim umožní dráha a zprostředkuje orgán vojenské dopravy na přepravním směru, popřípadě náčelník železniční stanice tam, kde orgán vojenské dopravy není. Bude ovšem nutno, aby všichni velitelé jednotek a náčelníci jednotlivých převozů věděli, kde je představitel štábu. V rozkaze pro přepravu po železnici musí proto štáb svazku přímo uvést, kdo představitelem štábu je a na které stanici bude. Nejvýhodnějším pro spojení a velení bude, když představitel štábu svazku v nakládacím prostoru bude přímo u vojenského správce nakládacího prostoru a ve vykládacím prostoru zase u vojenského správce vykládacího prostoru.

Stejně důležité pro spojení mezi štáby přepravovaných útvarů a štábem svazku bude, aby v rozkaze pro přepravu po železnici bylo uvedeno číslo převozu, kterým se přepravuje velitel svazku nebo štáb svazku a aby toto číslo znali všichni velitelé jednotek, protože pomocí něho mohou v případě potřeby zjistit, kde je velitel nebo štáb svazku během přepravy a mohou dosáhnout prostřednictvím orgánů vojenské dopravy nebo přímo železnice přímého spojení s nimi. Štáb svazku zase naopak musí vědět, v kterých převozech jedou velitelé a štáby útvarů.

I pro vydávání a doručování rozkazů během vlastní přepravy může štáb svazku využít orgánů vojenské dopravy k tomu, aby zprostředkoval předání těchto zpráv a rozkazů příslušným podřízeným velitelům. Štáb svazku např. připraví rozkazy v obálkách s označením náčelníka příslušného

převozu, v němž jede podřízený velitel, kterému má být rozkaz doručen, předá obálku proti potvrzení ve vhodné nácestné stanici orgánu vojenské dopravy a ten ji opět proti potvrzení předá při příjezdu příslušného převozu jeho náčelníku, který doručí rozkaz přímo veliteli podle adresy na vnitřní obálce. Obdobným způsobem je možno předávat hlášení na štáb svazku, ovšem jen od těch převozů, které jedou před převozem, v němž se štáb svazku přepravuje.

Tento způsob spojení je možno pro velení v plném rozsahu využít tehdy, když přepravovaná vojska znají vykládací prostor. Protože však operační přepravy se budou často provádět i tak, že vykládací prostor nebude znám ani štábu přepravovaného svazku a pochopitelně ani velitelům útvarů a často jim nebude znám ani přepravní směr, bude možno zprávy shromažďovat jen v nakládacím prostoru a ve vykládacím prostoru teprve po dojezdě převozů. V zájmu utajení cíle přeprav pro převozy, které ještě nevyjely nebo jsou na cestě, nebude možno využívat spojení mezi prostorem nakládacím a vykládacím.

I při těchto přepravách bude však možno v nácestných stanicích prostřednictvím orgánů vojenské dopravy vydávat přepravovaným jednotkám rozkazy týkající se vnitřních opatření v rámci svazku, změn v bojovém zabezpečení přeprav, změn v materiálním zabezpečení přepravovaných vojsk apod. Ostatní otázky však budou zabezpečeny přímo péčí štábu, který přepravu řídí. Ten bude potřebné rozkazy předávat zpravidla prostřednictvím svých styčných důstojníků v nakládacím prostoru, nácestných stanicích na přepravním směru, nebo podle okolností až ve vykládacím prostoru. Místo styčných důstojníků může však využít orgánů vojenské dopravy.

Tak jako štáb divize určuje svého představitele pro nakládací a vykládací prostor a jeho prostřednictvím nejen řídí nakládání a vykládání divize, ale užívá ho i pro velení vojskům v průběhu přepravy, tak i štáb pluku musí určit svého představitele pro nakládání a vykládání. Poněvadž pluk nakládá zpravidla na jedné stanici a na jedné stanici také vykládá, určuje svého představitele pro nakládací stanici a pro stanici vykládací. Jejich stanoviště je u vojenského správce nakládací a vykládací stanice, přičemž představitel štábu pluku ve stanici nakládací odjíždí až s posledním převozem pluku a představitel štábu pluku ve vykládací stanici musí dojet již s prvním převozem pluku a svou funkci koná po

celou dobu dojezdění a vykládání převozů pluku.

Štáb armády bude přepravu vlastní armády po železnici plánovat a řídit jen ve zcela výjimečných případech, přepravu celé armády bude plánovat a řídit štáb fronty a ještě častěji přímo hlavní velitelství. Přesto však bude třeba, aby štáb armády měl o přepravách svých svazků a útvarů stálý přehled a mohl i v průběhu přepravy podle potřeby jednotkám velet. Aby mohl sledovat nakládání a podle okolností, zejména při rušení přepravy provádět vhodná opatření již během nakládání, bude nutno určit v nakládacím prostoru operační skupinu armády. Bude v ní kromě důstojníka operačního oddělení důstojník oddělení vojenské dopravy armády a podle okolností důstojník PVO, týlu nebo i jiné složky štábu armády. Obdobnou skupinu bude třeba vytvořit i ve vykládacím prostoru.

Tyto operační skupiny budou řídit nakládání a vykládání svazků prostřednictvím jednotlivých představitelů štábů svazků a přímo řídit nakládání a vykládání armádních útvarů, koordinovat práci vojsk a orgánů vojenské dopravy a v případě nutnosti provádět operativní zásahy pro zajištění plynulosti nakládání a vykládání zejména při jeho nepřátelském rušení. Budou mít stálý přehled o průběhu nakládání a vykládání a mohou tedy o něm informovat štáb armády.

Aby měl štáb armády stálý a celkový přehled i o průběhu přeprav, bude vhodné, aby kromě operačních skupin v nakládacím a vykládacím prostoru určil ještě svého styčného důstojníka k některému nácestnému náčelníkovi přepravy vojsk a jeho prostřednictvím získával zprávy o průběhu přeprav, popřípadě předával potřebná nařízení a rozkazy štábům přepravovaných vojsk.

Aby bylo možno rychle a operativně odstranit následky napadení a zabezpečit plynulost přepravy na takových místech přepravního směru, kde velký rozsah narušení přepravy nutno již předem předpokládat, bude vhodné do takového místa rovněž již předem vyslat operační skupinu ze štábu armády a vybavit ji vhodným soudobým dopravním prostředkem, nejlépe vrtulníkem a potřebnými pojítky. Takové skupiny bude třeba vysílat zejména do těch míst, kde bude železniční provoz narušen delší dobu, odklon na jiný přepravní směr nebude možný a další přepravu bude nutno řešit vykládkou před místem narušení, obehnutím

místa narušení po ose a opětným naložením nebo vyložením a dalším přesunem po ose, nebo kombinací obou způsobů.

Bude velmi náročným úkolem plynule zabezpečit přepravu po napadení takových míst na přepravním směru; tento úkol bude moci být vyřešen jen v těsné spolupráci orgánů vojenské dopravy a přepravovaných vojsk za operativního řízení koordinujícího orgánu schopného odpovědně rozhodovat o dalším způsobu přepravy. Tuto funkci může vykonávat vyslaná operační skupina štábu armády nebo štábu velitele, který přepravu plánuje a řídí.

Nebyla-li do takového místa operační skupina již předem vyslána, bude rozhodně nutno při hromadných přepravách po narušení přepravy tak velkého rozsahu tuto skupinu nebo alespoň odpovědného představitele štábu na místo narušení vyslat ihned po tom, kdy se štáb o narušení dozví, protože bude třeba uplatňovat požadavky u orgánů vojenské dopravy, které budou organizovat a řídit opatření k zabezpečení plynulosti přepravy po narušení železničního provozu tak, aby další průběh přepravy odpovídal duchu zámyslu velitele a celkové operační situaci.

Řízení operačních přeprav a velení vojskům za přepravy po železnici za soudobých podmínek, kdy nutno počítat s častým a značným narušením železniční sítě, bude velmi náročným úkolem pro orgány plánující a řídící, pro orgány výkonné i pro přepravovaná vojska. Operační přepravy bude nutno řídit a provádět podle skutečné situace na železniční síti a v souladu s celkovou operační situací. Proto i plány přeprav nesmějí být ztrnulé, ale musí dávat možnost provádět v nich pružné změny nejen při narušení železniční sítě, ale i při změnách v operační situaci. Bude například někdy nutno v průběhu přeprav měnit vykládací prostory svazků nebo měnit i pořadí přepravovaných svazků apod. Budou se muset často v průběhu přeprav doplňovat nebo měnit původní rozkazy, to znamená velet jednotkám i za přepravy.

A protože velení vojskům za přepravy po železnici je možno uskutečňovat jen prostřednictvím orgánů vojenské dopravy, je třeba, aby všechny štáby přepravovaných vojsk s těmito orgány těsně spolupracovaly a dovedly jejich možnosti pro velení vojskům za přepravy správně a účelně využít.

В статье говорится о том, каким образом улучшить качество управления войсками в условиях перевозки по железным дорогам. Выдвигаются также возможности более широкого вовлечения органов железнодорожного транспорта в систему управления.

K problematice spojení v soudobé útočné operaci vševojskové armády

Plukovník Josef P r ú š a

Nesmírný rozvoj techniky všeho druhu, uplatněný ve výzbroji soudobé armády, zejména pak spojení raketových zbraní nejrůznějšího dosahu s jadernými náplněmi o nebyvalé ničivé síle, způsobil kvalitativní změny v podmínkách vedení války.

V současné době jsme svědky toho, jak se důsledky těchto změn promítají do organizace vojsk, do systému jejich přípravy a výchovy, do systému všestranného zabezpečení jejich činnosti a stejně tak i do strategických operačních a konec konců i taktických zásad ozbrojeného zápasu.

Cílem tohoto článku je promítnout na podkladě jednak dosavadních studijně teoretických úvah a zvláště pak na podkladě zkušeností posledních velitelsko-štábních cvičení všechny ty změny do problematiky spojení.

Autor nehodlá ve svém článku uplatňovat závěry „vzdálené vývojové perspektivy“, ale naopak chce vycházet z reálných možností současného kvalitativního i kvantitativního stavu spojovací techniky našich štábů.

Především je třeba zdůraznit, že i v nových podmínkách soudobé operace zůstávají v platnosti základní požadavky na spojení: zabezpečit velitelům a štábům možnost nepřetržitěho, spolehlivého vzájemného předávání rozkazů, pokynů, signálů a povelů, zpráv a hlášení, jak po linii podřízenosti a nadřízenosti, tak i po všech základních liniích součinnosti.

Tento fakt ovšem nikterak neznamenal, že bychom snad mohli v soudobé operaci splnit tento úkol spojení, který se v základních požadavcích skutečně nezměnil, stejnými způsoby, systémy, normami a tempy.

Zvažme nejdříve z hlediska základních požadavků velení charakteristické vlastnosti, klady a záporny našich současných spojovacích prostředků.

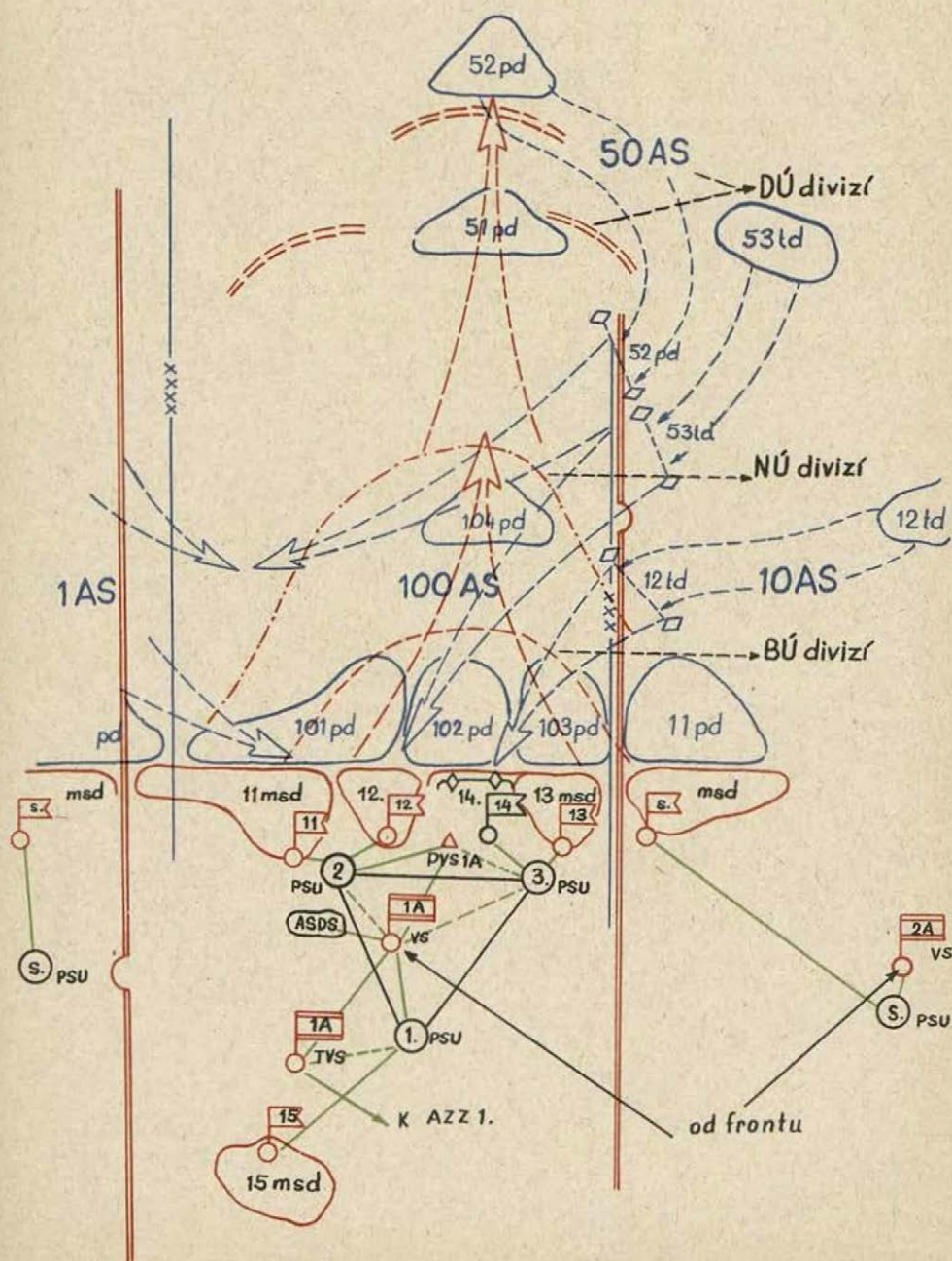
Linkové spojení je nejvhodnější náhradou osobního styku, neboť umožňuje přímé hovory velitelů a pracovníků štábů. Umožňuje dále účinné využití příslušné techniky jak šifrovací, tak techniky pro vícenásobné využití jednotlivých vedení. Dalším kladem linkového spojení je jeho odolnost vůči nepřátelskému rušení; odposlouchání hovorů je prakticky možné jen napojením se do vedení (ať přímým napojením, či indukčním). Naproti tomu je nutno počítat s ně-

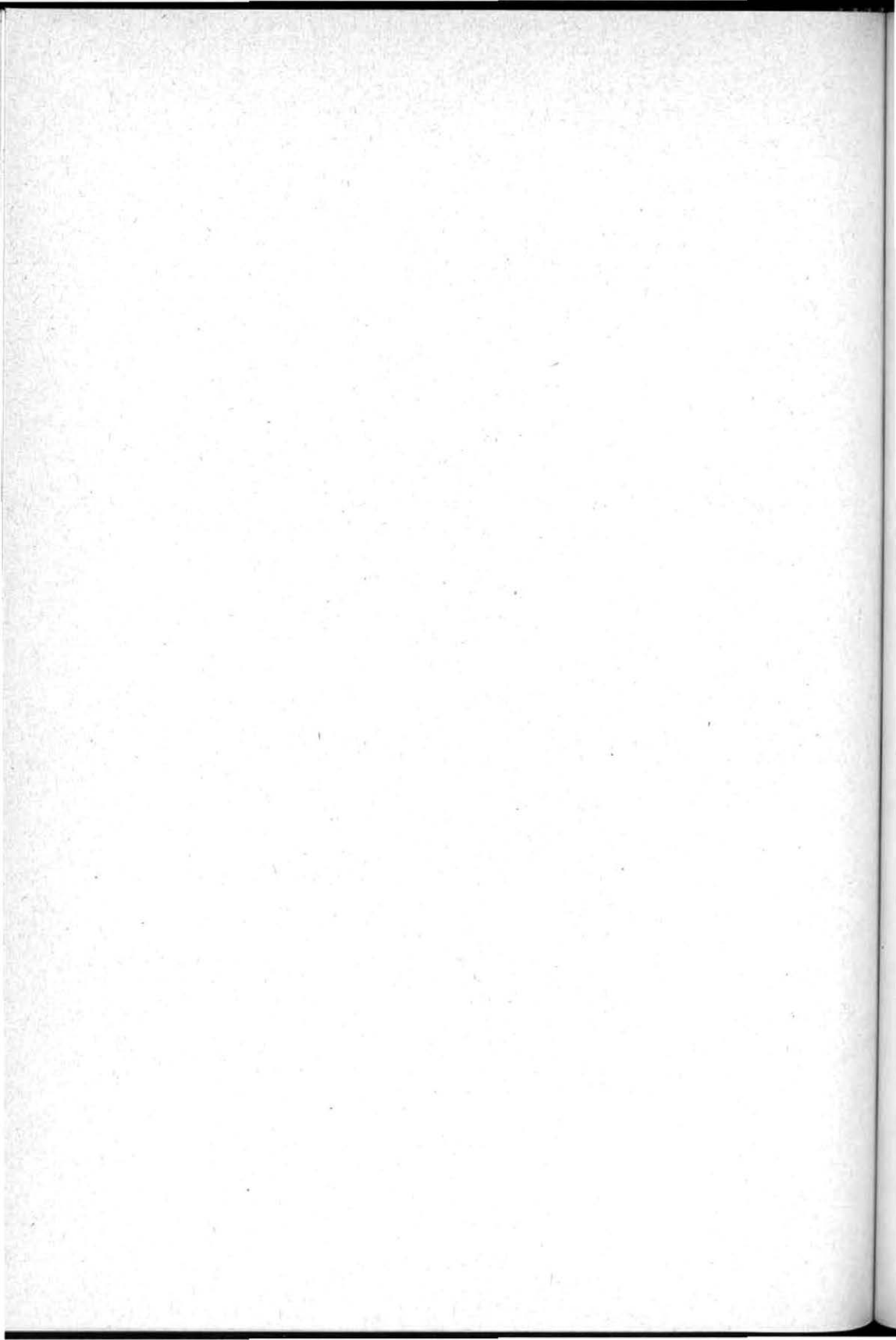
kterými nedostatky, slabunami linkového spojení, jako je na příklad poměrně značná těžkopádnost při zřizování nového spojení (hlavně v průběhu operace), a nemožnost překlenout prostory, jakkoli ovládané protivníkem. Linkové spojení je kromě toho značně zranitelné nepřátelskou činností a to jak palebnými prostředky všeho druhu, tak i záškodnickou a diverzní činností.

Spojení směrovými stanicemi má z hlediska svého využití v podstatě charakter linkového spojení, ovšem s některými rozdílnostmi. Směrové spojení je nepoměrně pružnější při zřizování a dovoluje překlenout i prostory ovládané nebo ohrožované protivníkem. Je zranitelné protivníkem jen v prostorech bezprostředního rozložení stanic. Z druhé strany však je již technicky rušitelné, i když v omezenějším rozsahu než rádiové spojení. K jeho nevýhodám je možno přičíst i to, že k zřízení svých stanic vyžaduje speciální terénní podmínky (přímou viditelnost bez mezipřekážek) a že je velmi náročné na připravenost a bojovou pohotovost obsluh svých vysunutých a nejčastěji osamoceně rozmístěných stanic a mezistanic.

Rádiové spojení je nejrychlejším a nepohotovostním spojením z hlediska navázání spojení a přitom je schopné překlenout i území obsazená popřípadě ohrožená ne-

Scheima 1.

přítelem. Podle současného stavu naší spojovací techniky je jediným druhem spojení, jež umožňuje poměrně spolehlivé spojení i za pohybu. Jako nejzávažnější nevýhody rádiového spojení je nutno uvést velmi efektivní rušitelnost rádiového provozu a jeho plnou odposlouchatelnost nepřítelem. Závažnou nevýhodou rádiového spojení je skutečnost, že lze snadno zaměřit místa vysílání a že nepřítel může tak nepřímo zjistit odpovídající místa velení.

U spojení VKV stanicemi je nutno připočítat ke kladům i ztížené podmínky odposlouchání i rušení nepřítelem (ve srovnání s KV stanicemi), a malou váhu a malý rozměr rádiových stanic, jež umožňují jejich umístění i ve vrtulnících. Stejně tak výhodou VKV stanic je snížená náročnost na

speciální terénní podmínky (ve srovnání se směrovým spojením).

Spojení pohyblivými pojítky umožňuje přímý osobní styk velitelů a příslušníků štábů a bezprostřední doručování dokumentace. Je však naproti tomu značně náročné na čas, s výjimkou snad leteckých prostředků, které ovšem zase vyžadují vyhledání a udržování odpovídajících přistávacích ploch. Vrtulníky a letadla zpravidla působí i značné potíže při utajování míst velení.

Z uvedených vlastností jednotlivých druhů spojovacích prostředků vyplývá, že v soudobých operacích základem spojovacího systému budou pojítka směrová a rádiová, vhodně doplněná pojítky pohyblivými.

Abychom mohli názorněji sledovat požadavky, jež soudobá armádní útočná operace klade na spojovací systém a na spojovací prostředky v něm, použijme schematického rozpracování možné varianty soudobé útočné operace vševojskové armády.

Základní schéma řeší výchozí položení obou stran a rozpracovává hlavní myšlenky zámyslu obou stran pro první den operace. Na dalších schématech jsou znázorněny v časovém a prostorovém rámci operace útočící divize červeného a rozmístění míst velení divize a armády, jako nutný operačně taktický podklad pro řešení problematiky spojení na stupni armáda a divize. Přitom na příslušných schématech je i zakreslena možná varianta řešení spojovacího systému směrových pojítek; spojovací systémy KV rádiovými stanicemi, VKV rádiovými stanicemi a pohyblivými pojítky jsou pak řešeny na dalších stránkách tohoto článku.

*

Výchozí situace pro zahájení útočné operace 1. armády k 04.00 dne D (viz schéma čis. 1),

Řešení spojení pro dobu přípravy útočné operace vševojskové armády vychází zpravidla ze systému spojení předcházejících bojů. Veškeré změny, potřebné pro nově plánovanou operaci, musí zůstat utajeny. Rádiové spojení se zpravidla zcela odmlčí a vojska přejdou na využívání hlavně linkového a směrového spojení a spojení pohyblivými pojítky.

Systém linkového a směrového spojení je nutno přitom vybudovat tak, aby nejen vyhovoval potřebám doby příprav k operaci, nýbrž aby i vytvářel základ systému spojení pro vedení útočné operace a zároveň umožňoval přizpůsobení se jakékoli situaci vojsk.

V našem článku neřešíme systém linkového (kabelového) spojení; je však samozřejmé, že v první řadě v přípravném období každé operace bude využito všech možností stálých kabelových a vzdušných

vedení; stejně tak bude plně využita stavební kapacita stavebních jednotek spojovacích útvarů k vybudování linkového spojovacího systému.

Dnešní systém linkového spojení se však v podstatě neliší od linkového systému, úspěšně používaného v minulosti.

Proto v našem článku zaměřujeme se na otázky využití ostatních druhů pojítek s důrazem na dobu vedení armádní útočné operace, jejíž soudobý charakter podstatně ovlivnil způsob využití dosavadních pojítek (rádiové spojení a spojení pohyblivými pojítky), nebo kde jde o využití pojítek nových (pojítka směrová).

Tak na našem schématu čis. 1 je řešen prostorový systém směrových pojítek 1. armády; základem systému je vzájemně propojený trojúhelník tří PSU armády (PSU čis. 1, 2, 3).

Na tento trojúhelník PSU je pak napojen celý směrový spojovací systém útočné operace 1. armády:

- na PSU čís. 1 jsou napojeny VS 1. armády a VS 15. msd a je připraveno případné napojení i TVS 1. armády;

- na PSU čís. 2 — VS 11. msd a VS 12. msd PVS 1. A a PSU sousední armády (levý soused);

- na PSU čís. 3 pak VS 14. td a VS 13. msd a je připraveno případné napojení i PVS 1. A.

Front je napojen frontovými prostředky přímo na VS 1. armády; případné spojení front—divize, nebo front—PVS 1. armády je

uskutečnitelné propojením na telefonní ústředně VS 1. armády.

Pokud jde o rádiové spojení, bude nutno i pro dobu přípravy armádní útočné operace připravit potřebné rádiové směry a rádiové sítě, aby v případě nutnosti mohly být využity. Místa velení armády a divizí, připravovaná pro vedení operace, budou tedy zabezpečena nejen linkovým spojením a spojovacím systémem směrových stanic, ale i obdobným prostorovým systémem VKV rádiových stanic. Spojení KV stanicemi bude využito zpravidla pro KV rádiové směry VS armády a VS jednotlivých divizí a pro síť: VS armády, PVS armády a VS divizí.

Situace k 07.00 na schématu čís. 2: splnění bližšího úkolu divizí, tj. prolomení nepřátelského prvního pásma obrany.

Zahájením útočné operace atomovými údery a leteckou a dělostřeleckou přípravou zaktivizují se všechny druhy spojení, včetně KV a VKV rádiových sítí a rádiových směrů. Přitom je výhodné co nejdříve plně využívat ten systém spojení, který byl předem vybudován v době příprav útočné operace, tedy v první řadě linkové spojení a spojovací systém směrovými pojítky.

V naší situaci, kdy útočící prvosledové svazky pronikly prvním pásmem obrany, tj. do hloubky asi 20 km, je nutno vyřešit po spojovací stránce otázku přemístění divizních PVS. Změnou PVS divizí dojde na stupni divize—armáda ke změně systémů spojení PVS divize—VS divize a PVS divize—PVS armády (vedle změn všech případných dalších sítí či směrů, v nichž je účastníkem některé přemístěné PVS divize).

Abychom mohli podrobněji rozebrat problematiku spojení v dané situaci a řešit otázku nepřetržitého spojení i při postupném přemísťování míst velení, je nutno si ujasnit v první řadě technické otázky přemísťování míst velení (zde PVS divizí).

Uvažujeme PVS 12. msd. K 07.00 jsou jednotky divize vzdáleny od původního PVS divize 20—25 km. Vyjdeme-li z požadavku, aby k 07.00 hod. velitel 12. msd byl schopen z nového PVS velet, a aby neopustil staré PVS dříve, než na novém PVS bude zabezpečeno potřebné spojení, dojdeme k následujícím kalkulacím:

- přesun velitelovy skupiny autem 50 až 60 minut (vrtulníkem 20—30 min.),

- před tím přesun rekognoskační skupiny 50—60 minut (vrtulníkem 20—30 min.),

- navázání nejnnutnějšího spojení rekognoskační skupinou pomocí VKV rádiových stanic 10 minut.

Celkem rozhodnutí o přemístění PVS divize a odjezd rekognoskační skupiny s nejnnutnějšími spojovacími prostředky měly by být provedeny s předstihem asi 120 minut (při přepravě vrtulníkem 60 minut).

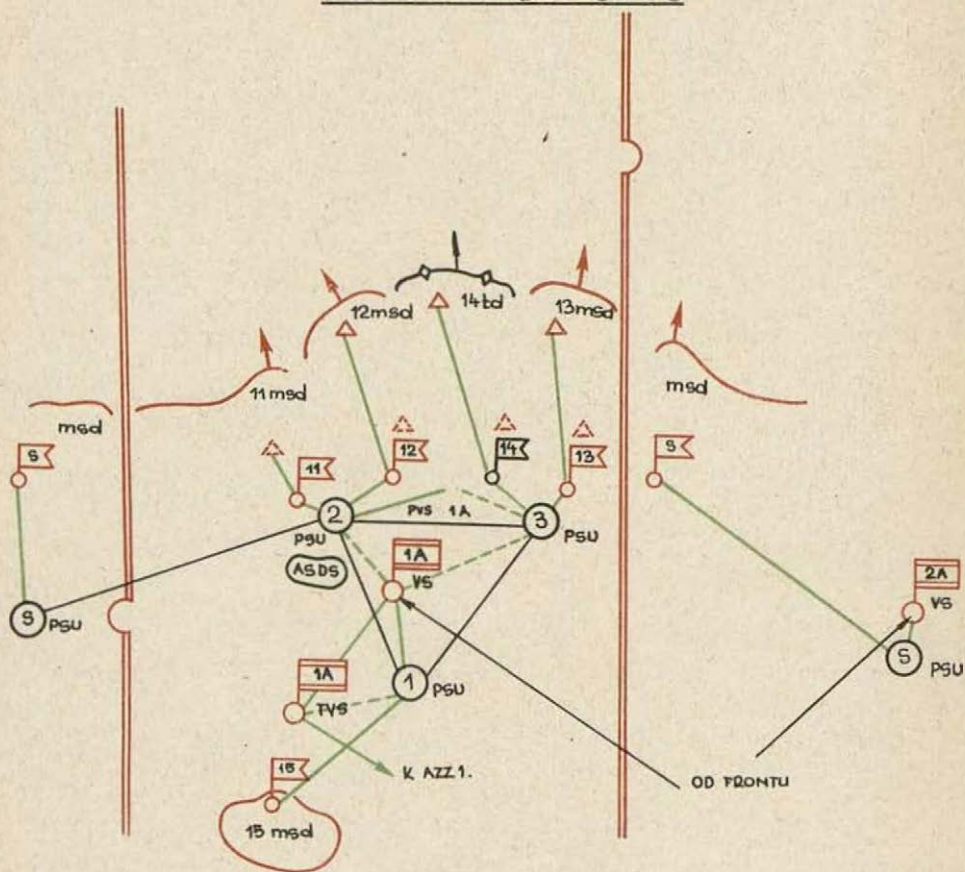
V případě přesunu rekognoskační skupiny auty mohou se s ní přesunout i prostředky směrových pojítek, jež mají k dispozici navíc celou dobu přesunu velitelovy skupiny (ať již auty, či vrtulníky) k napojení směrového spojení přímo na VS příslušné divize.

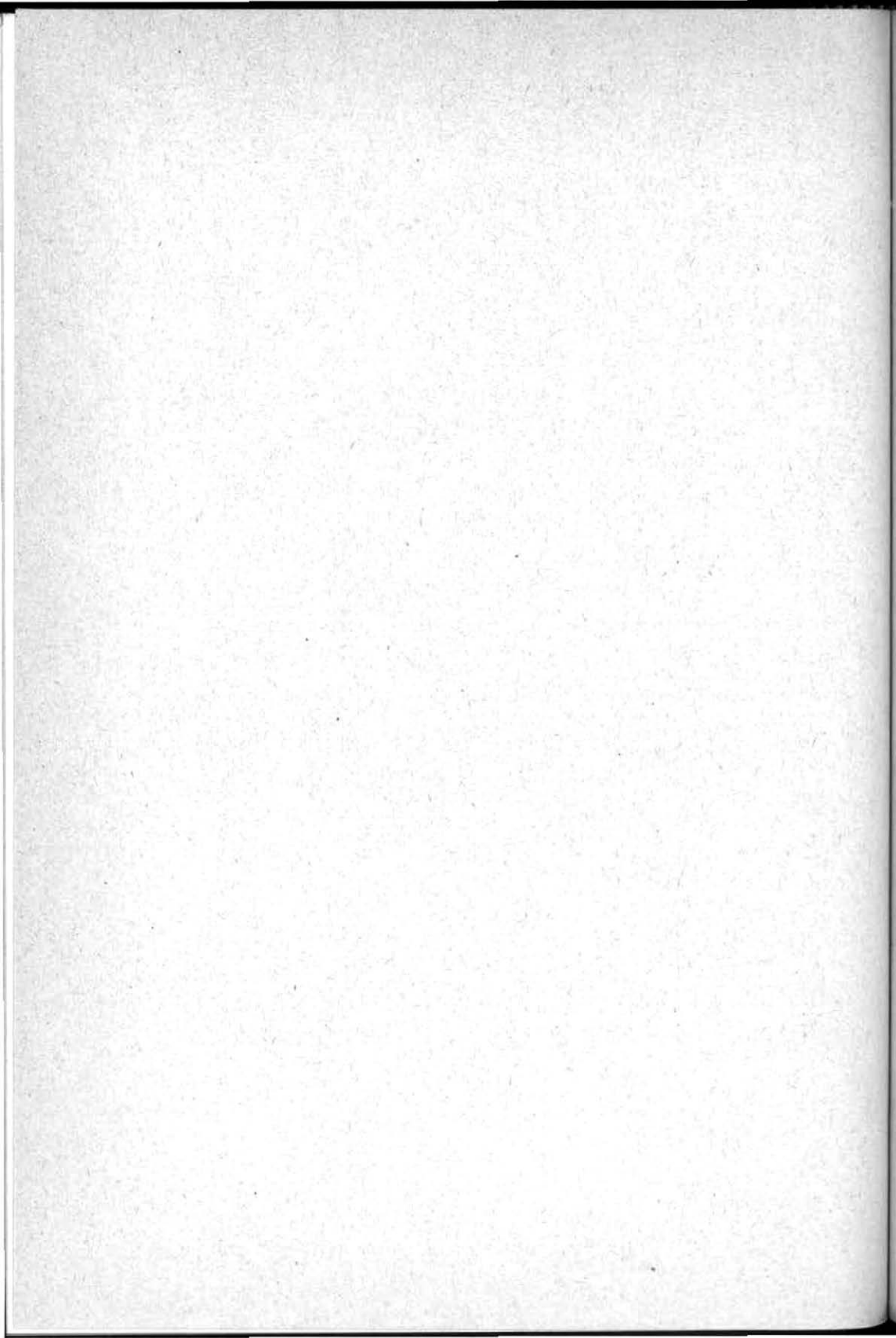
V případě přesunu rekognoskační skupiny vrtulníkem není dosud vžito směrová pojítka přesunovat rovněž vrtulníky, i když by to bylo prakticky možné po poměrně lehké úpravě, umožňující rychlé vyjmutí vlastní směrové stanice a příslušných zdrojů z dosavadních speciálních aut, naložení stanic a zdrojů do vrtulníku a zabezpečení spojovacího provozu na nově zaujatém místě velení. Jiná možnost je, předpusovat druhé položení pojítek určených pro PVS za útočícími vojsky tak, aby v době přiletu rekognoskační skupiny do prostoru nového PVS byla tam již příslušná skupina směrových pojítek a měla tak možnost aktivovat své spojení do přiletu velitele divize.

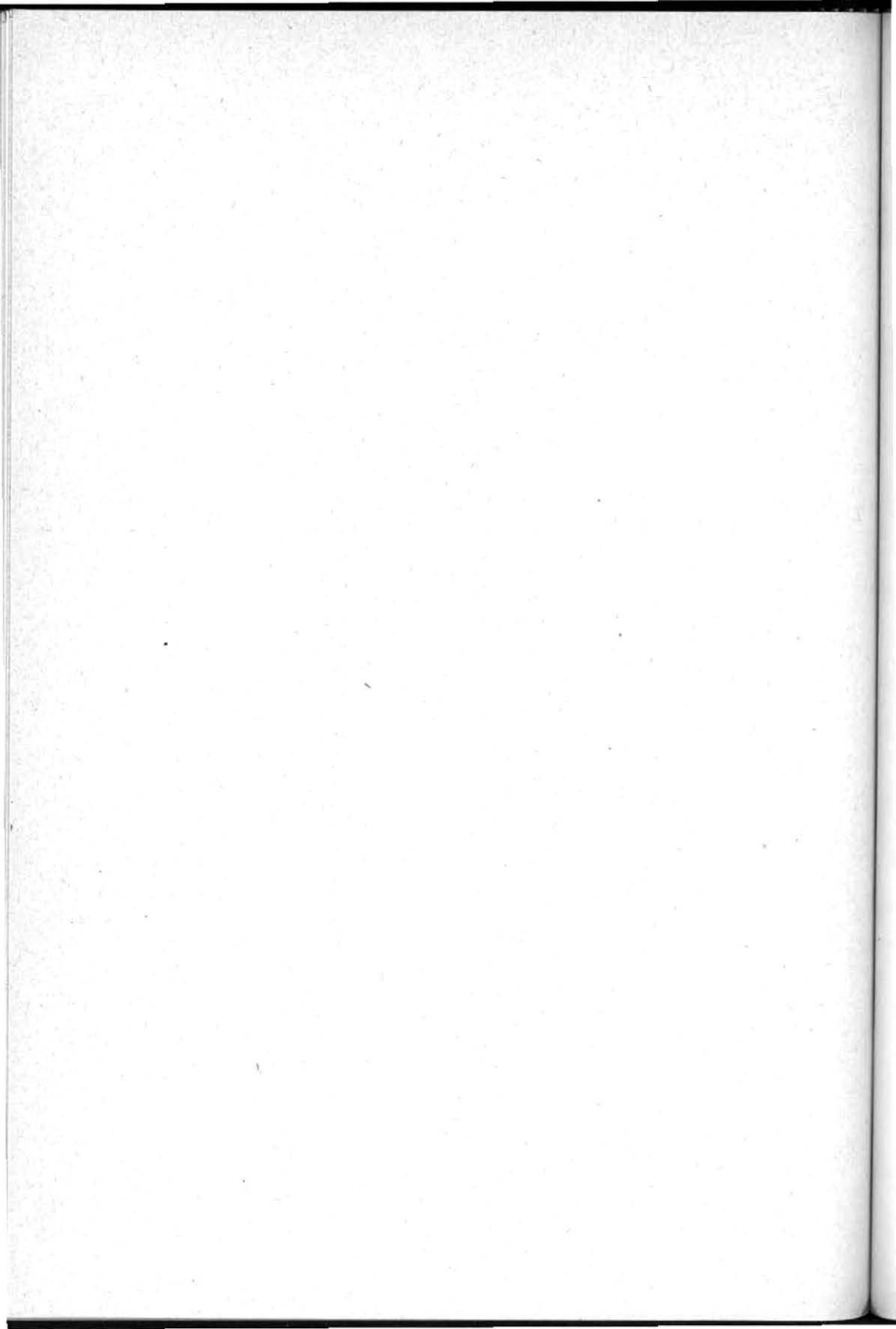
Jiným způsobem může se přemísťovat např. 14. td (viz schéma čís. 2); velitel divize s nejnnutnějším počtem příslušníků štábu divize využívá zde pohyblivého PVS na

Schéma 2.

SITUACE D1 - 07:00

transportérech vybaveného jako hlavním druhem pojítek rádiovými stanicemi, schopnými provozu za pohybu. Takovéto PVS nemusí se odtrhovat od vojsk, a může být stále co nejblíže k čelním jednotkám. Ovšem spojení směrovými pojítky může být uskutečňováno v tomto případě jen výjimečně při delších zastávkách tohoto pohyblivého PVS (například při převzetí velení po dobu, kdy VS divize je na delším přesunu — přemístění).

Naše současné vybavení štábu divize spojovacími prostředky však nezabezpečuje dvojí položení spojovacích prostředků pro přemísťování PVS divizí. Je tedy i ze spojovacích důvodů výhodnější systém PVS 14. td, to jest systém pohyblivého PVS na transportérech, kde pojítka určená pro PVS jsou neoddelitelnou součástí skupiny velitelovy; v takovém případě ovšem vysílání rekognoskační skupiny pro přemísťování PVS není z hlediska spojení nutné.

Situace k 11.00 (schéma čís. 3)

Čelní sledy útočící armády zahajují útok z chodu na druhé pásmo obrany nepřítele, bráněné 104. pd nepřítel (na niž byl proveden skupinový úder ZHN. Místa velení divizí a armády zaujatá k předchozí situaci (k 07.00) mají od jednotek v dotyku následující vzdálenosti:

- PVS divize — 20 km a
- VS divizí — 50 km (u divizí hlavního úderného uskupení armády);
- PVS armády — 50 km;
- VS armády — 80 km.

Situace vyžaduje přemístit jak PVS a VS divize, tak i PVS armády. Pokud se týká přemístění míst velení divizí, je možno několik řešení:

1. PVS divize převezme velení a VS divize přemístí se před ně na vzdálenost 5 až 10 km od čáry dotyku; poté PVS divize dočasně se sloučí s VS divize (řešení na schématu čís. 3).

2. VS divize zůstane na dosavadním místě; přemístí se nejprve PVS a teprve po něm VS.

3. VS divize přemístí se do prostoru dosavadního PVS; po převzetí velení orgány VS vysune velitel divize své PVS vpřed za svými prvosledovými pluky.

V našem řešení přemísťuje se např. VS 12. msd na vzdálenost 30—40 km. Aby mohl štáb 12. msd být k 11.00 na novém VS, musel by vyjet z dosavadního místa asi k 09.30, a jeho rekognoskační skupina s nejnútnej-

ším spojením ještě dříve. I zde bude tedy výhodné vyslat rekognoskační skupinu s VKV rádiovými stanicemi vrtulníkem tak, aby měla asi v 10.30 na novém VS divize zabezpečeno potřebné VKV rádiové spojení; v 10.30 pak odletí ze starého VS divize vrtulníkem náčelník štábu (NŠ) divize s hlavními funkcionáři štábu a dalšími VKV rádiovými stanicemi.

Vozidla VS divize (a spolu s nimi i spojovací prostředky směrové a KV, a vnitřní spojení VS divize) musí odejet co možná nejdříve, nejlépe ihned za prvosledovými pluky divize; tak bude možno, aby na novém VS byly tyto prostředky k dispozici s takovým časovým předstihem, aby zabezpečily příslušná spojení do přiletu NŠ na nové VS.

Pokud se týká PVS armády, bude rovněž nutno vyřešit jeho přemístění. Aby však bylo zabezpečeno potřebné spojení velitele armády, musíme vyřešit zároveň i rozšíření teritoriálního systému směrových pojítek zřízením nového PSU (čís. 4) v prostoru poblíž budoucího PVS armády. Aby nový PSU-4 byl schopen v 11.00 přijmout spojení směrovými stanicemi od tří prvosledových divizí armády, musí do svého prostoru umístění přibýt asi o 30—40 min.

Proto prostředky, vyčleněné pro zřízení PSU čís. 4 přesunují se v sestavě 13. td, aby včas mohly být dirigovány na později upřesněné místo nového PSU čís. 4. Nově zřízený PSU čís. 4 zabezpečí pak směrové spoje k 12., 14. a 13. divizi a PVS armády, přičemž bude propojen i na PSU čís. 3 a v případě potřeby i na PSU čís. 2. Je samozřejmé že kromě spojení směrovými pojítky (včetně přímého spojení VS 1. armády, PVS 1. armády) bude velení velitele armády z nového PVS zabezpečeno VKV i KV rádiovým spojením.

Takováto opatření umožní veliteli armády uskutečnit přesun PVS armády v poměrně krátkém čase. Uvažujeme-li přesun vrtulníkem a chceme-li zabezpečit, aby velitel armády k 15.00 mohl z nového PVS velení, musíme k 14.00 dosáhnout pohotovosti spojení z nového PVS armády a proto zhruba s hodinovým předstihem (tedy v 13.00) vyslat vrtulníkem rekognoskační skupinu s příslušnými spojovacími prostředky.

Velitel armády v tomto případě bude mít ztížené podmínky spojení pouze během vrtulníkového přesunu, kdy bude nucen udržovat spojení VKV rádiovými stanicemi, umístěnými ve vrtulníku.

Místa velení 11. msd a jejich celkový spojovací systém vázaný na VS armády, k této době mohou zůstat beze změny.

Situace k 15.00 (viz schéma čís. 4) vyžaduje, aby velitelé 12., 14. a 13. divize veleli ze svých PVS, vysunutých za bojujícími pluky.

K 11.00 byla VS divizí přesunuta do prostoru PSU-4 a napojena svými směrovými stanicemi na směrový systém armády. Velitelé těchto divizí, pokud se nepřemístili již dříve, přemístili se dočasně na nově zaujatá VS svých divizí a podle potřeby a možnosti vyslali rekognoskační skupiny pro vyhledání nových PVS divize tak, aby k 15.00 měli na nich zabezpečeno nutné spojení a mohli se na ně vrtulníky přemístit.

Problémem, který musí velitel a štáb armády k této situaci vyřešit, je reakce na bezprostřední úhrozu nepřátelské protizteče (silami 12. td) a pravděpodobnou úhrozu protiúderu do pravého boku ve večerních hodinách (silami 52. pd a 53. td druhosledového sboru nepřátelské armády).

Operačně taktické řešení velitele armády může být následující:

- protizteč 12. td odrazit silami 13. msd a armádními PT prostředky;
- k odrazení hrozícího večerního protiúderu 52. pd a 53. td využít části sil 13. msd, armádních PT prostředků a druhosledové 15. msd.

Z hlediska spojovacího systému armády může případný úspěch nepřátelské protizteče a hlavně očekávaného večerního protiúderu ohrozit zejména PSU-4. NŠ armády rozhodl proto doplnit spojevací systém směrových pojitek novým směrem vedeným západněji a vybudovat VS čís. 5 a pro prostor zvolený jako příští VS armády připravit vybudování PSU čís. 6.

Situace k 19.00 (viz schéma čís. 5)

Protizteč nepřátelské 12. td byla vcelku úspěšně zastavena, avšak protivník uspěl vyvést 52. pd a 53. td na čáru rozvojení pro provedení protiúderu. Druhosledová 15. msd červeného má za úkol odrazit protiúder nepříteli.

Systém směrového spojení byl v 19.00 přeorientován na PSU čís. 2, 3, 5, 6 (viz schéma).

V armádním směrovém spojovacím systému byl zrušen ohrožený PSU-4 a zbytečný již PSU-1. Přitom VS armády se zapojí na PSU-2 a PSU-3 a přímými směry i na PVS a TVS 1. A.

VS 12. msd a 14. td spolu s nově přesunutým PVS armády zapojují se na PSU-6; 11. msd pak na PSU čís. 5. Zapojením VS 13. msd současně na PSU-5 a PSU-3 a VS

nově zasazené 15. msd na PSU-5 a PSU-6 vytváří se možnost dalšího rozšíření prostorového směrového systému 1. A.

Situace D-2 k 04.00 (viz schéma čís. 6)

1. A se podařilo během noci zastavit nepřátelský protiúder silami nově zasazené 15. msd, prvosledové 13. msd a využitím armádních a částí frontových PT prostředků.

14. td pronikla do operační hloubky nepřátelské obrany a spolu s 12. msd armády vytváří výhodné podmínky pro další rozvíjení útočné operace, k čemuž velitel zasazuje i nově přidělenou další tankovou divizi.

VS armády k této době je již přemístěno do prostoru PSU-6 a podle našeho řešení je na VS i velitel armády (mohl by ovšem být i na novém PVS armády, vysunutém za 14. td).

V každém případě však v prostoru ovládnutém k 04.00 (D-2) silami 13. td organizuje armáda další PSU (čís. 7).

K této době front převzal zabezpečení spojení s 1. A na nově VS 1. A a součinnostní směrové spojení s oběma sousedními armádami (viz schéma čís. 6).

Povšimněme si nyní problematiky přemístování VS armády.

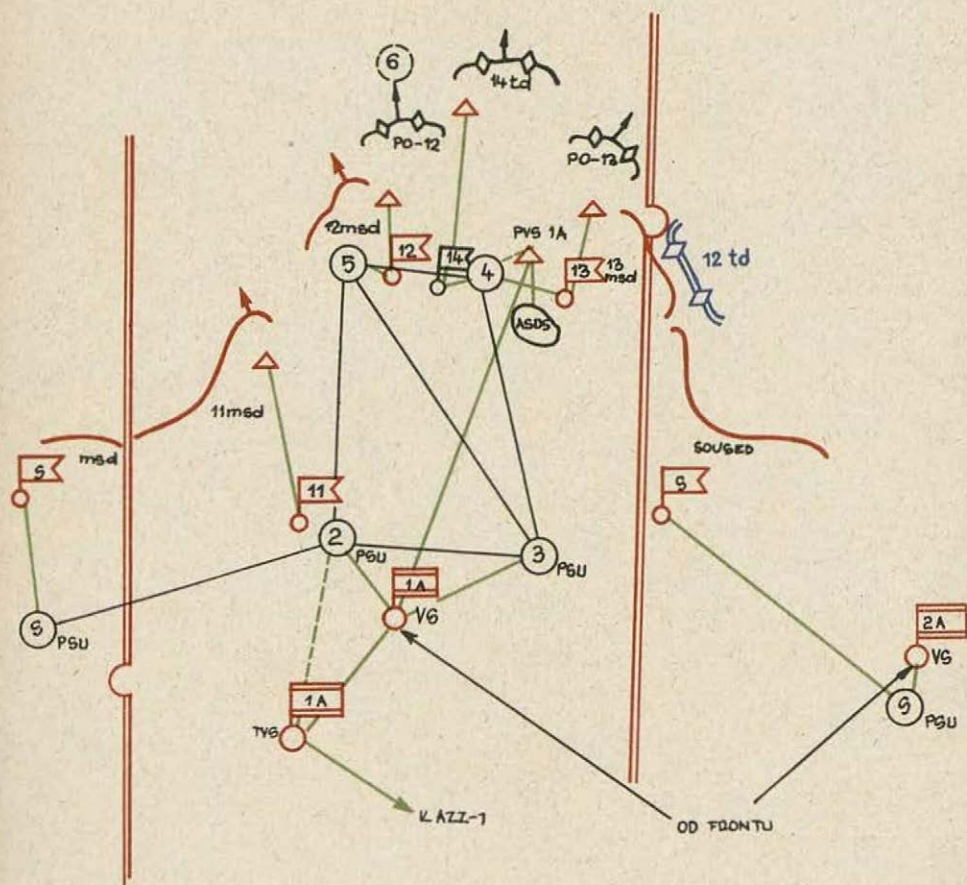
V našem případě šlo o přesun VS armády na vzdálenost 120 km. Při přesunu auty je nutno počítat 3–4 hodiny času. Jestliže by měla být dodržena zásada, aby před opuštěním dosavadního VS měl štáb zabezpečeno na novém VS elaspouh nejnutnější spojení, např. VKV rádiovými stanicemi, bylo by třeba další 3–4 hodiny času pro přesun rekognoskační skupiny.

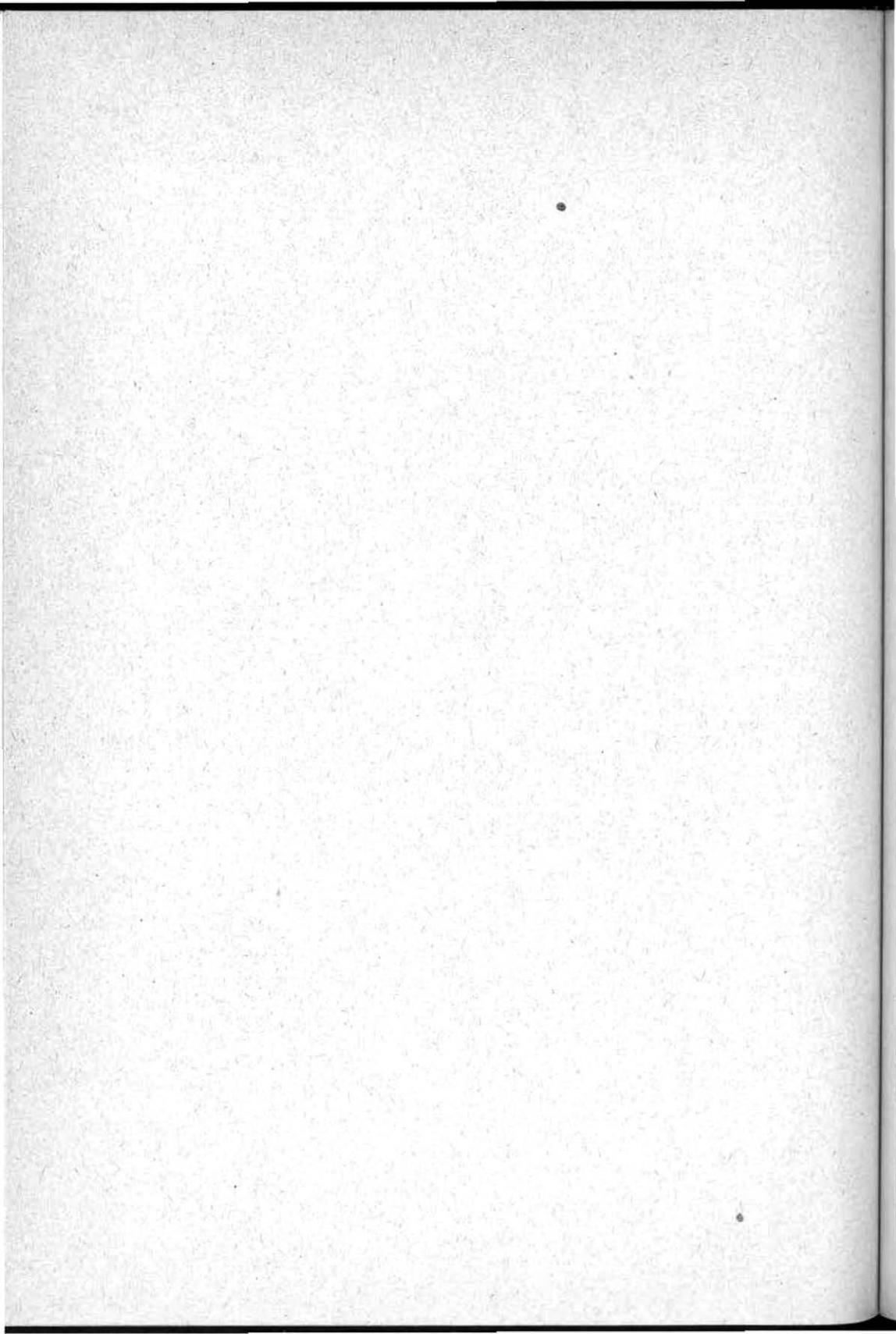
Nové VS by tedy musilo být nejen zvoleno a schváleno, nýbrž i ovládnuto našimi útočícími čelními sledy 6–8 hodin před dobou, kdy má na novém VS převzít velení, po svém přesunu, náčelník štábu.

I když tuto dobu zpravidla bude možno zabezpečit, bude nutno používat při přemístování VS armády vrtulníků.

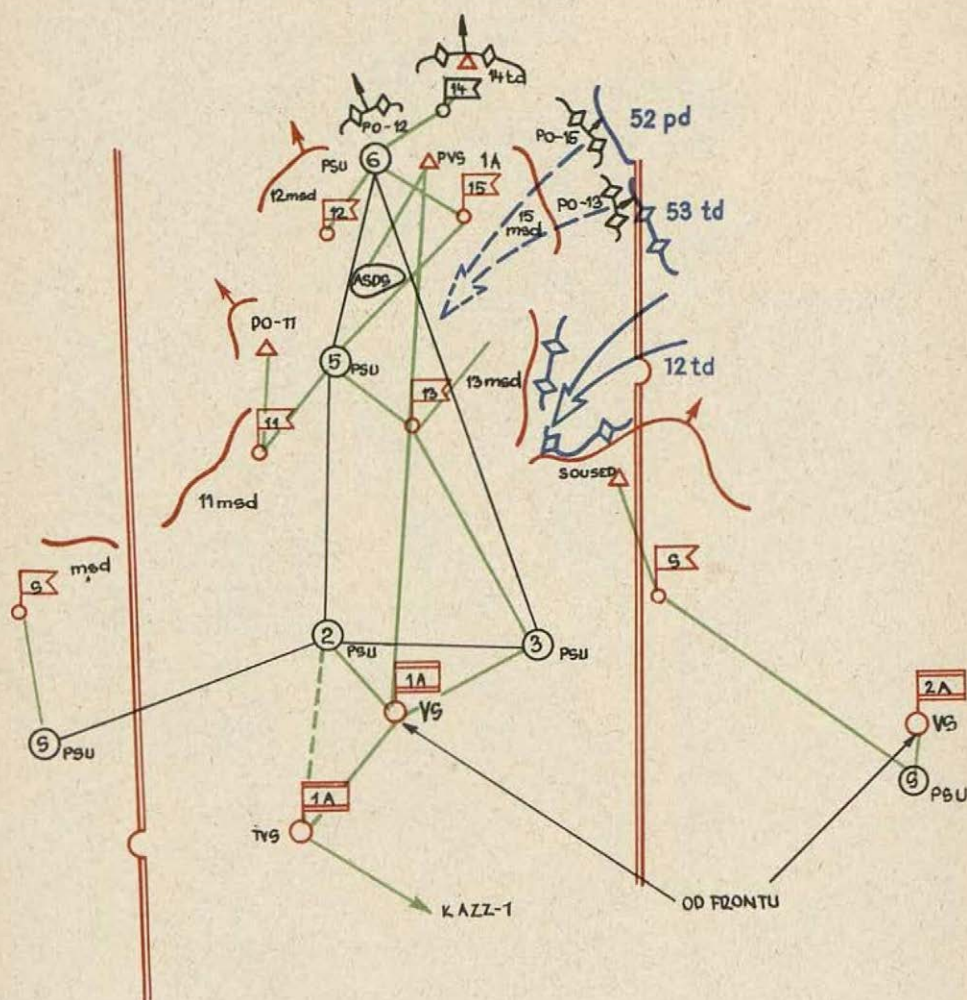
Rekognoskační skupina na vrtulníku s VKV rádiovým spojením může překlenout vzdálenost 100–120 km za 1,5–2 hodiny, navázání potřebného spojení VKV rádiovými pojítky může být zabezpečeno do 15 minut. Zhruba za 2–2,5 hodiny po odletu re-

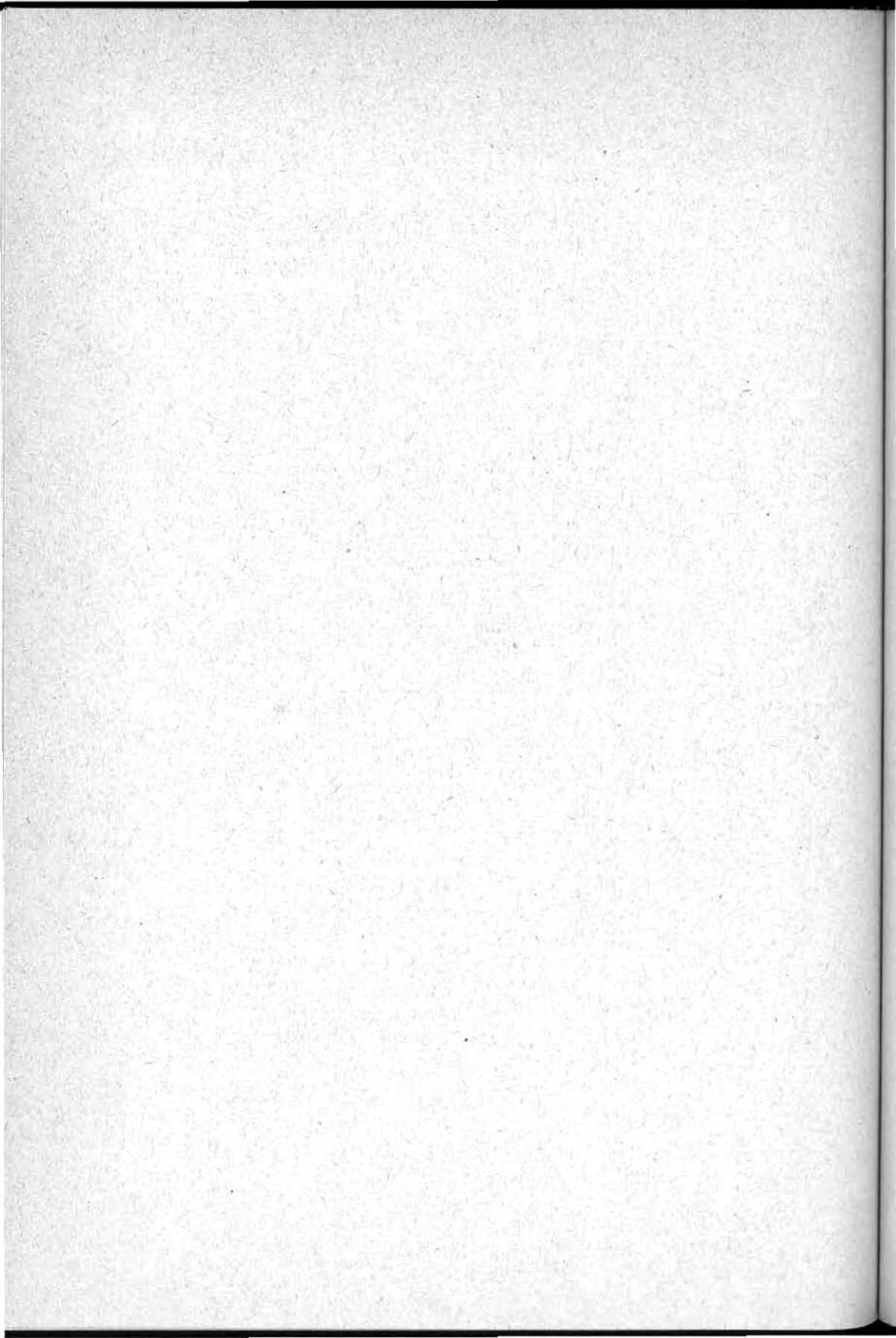
SITUACE D1-15.00

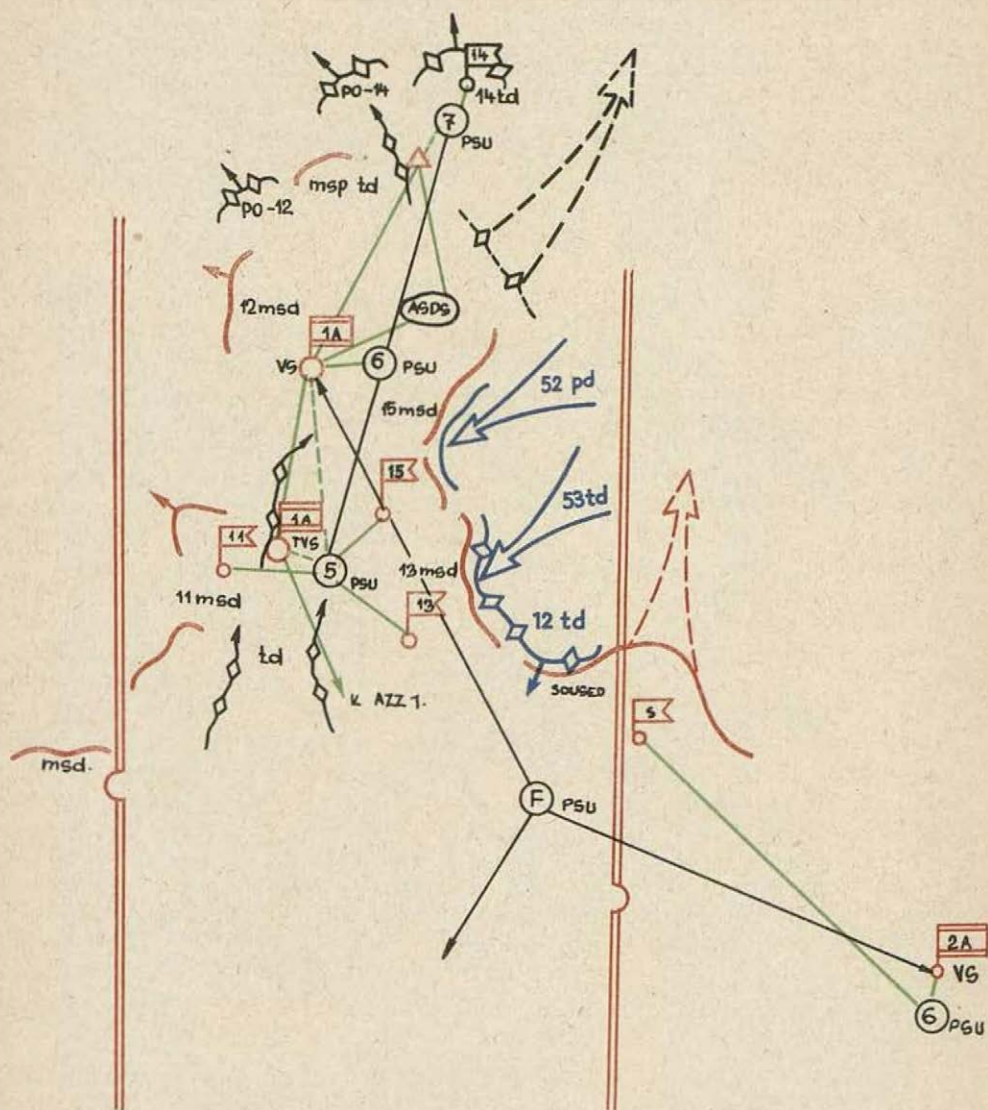

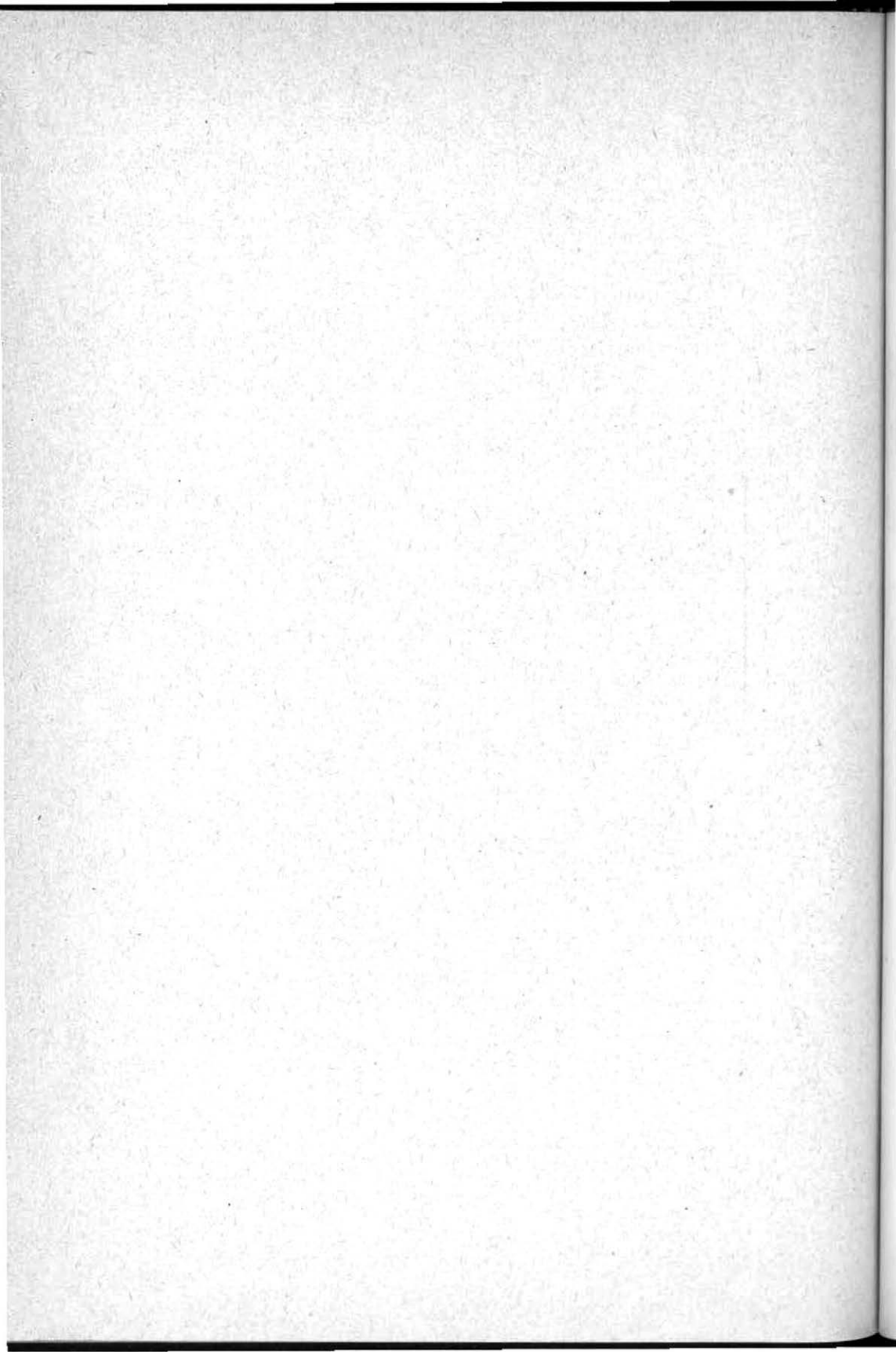
SITUACE D1-19.00

SITUACE D2-04-00

kognoskační skupiny (s VKV pojítky) může dát NŠ armády rozkaz pro přesun osazenstva VS vrtulníky. Tak doba přemístění náčelníka štábu a hlavních funkcionářů velitelství armády zkrátí se na 2 hodiny.

V našem případě byl ovdádnut prostor nového VS armády čelními sledy útočící 12. msd a 14. td kolem 18.00 hodin; v této době může dát NŠ armády rozkaz k odletu rekognoskační skupiny, která pak je schopna do 20.30 zabezpečit spojení na novém VS. NŠ může vylézt z dosavadního VS ve 20.30 až 21.00 a osobně převzít velení na novém VS armády ve 22.30 hodin.

Pokud se týká přemísťování TVS armády, je zde problematika zhruba obdobná jako při přemísťování VS armády; zpravidla

však nebude nutno přemísťovat TVS armády vrtulníky a postací přemístění auty.

V našem případě bude se TVS přemísťovat na vzdálenost asi 80 km, což si vyžádá 2—3 hodiny přesunu vlastního TVS; včetně potřebného předstihu pro rekognoskační skupinu (další 2—3 hodiny) bude tedy třeba 4—6 hodin před obsazením nového TVS vydat rekognoskační skupině úkol a odeslat ji s potřebnými pojítky: s VKV stanicemi a směrovou stanicí k zapojení TVS armády do příslušných prostorových systémů VKV a směrové spojení, dále KV rádiovou stanicí pro spojení v síti míst velení armády (VS, PVS, TVS) a konečně s vlastními pohyblivými pojítky (včetně vrtulníků a letadel).

Zhodnotíme-li z hlediska spojení soudobou útočnou operaci vševojskové armády, dojdeme k závěru, že důsledky změn v jejím současném pojetí projeví se na spojení a spojovacích prostředcích v podstatě ve třech hlavních směrech:

Značně vzrostla prostorová rozlehlost spojovacího systému v soudobé útočné operaci vševojskové armády. V tomto směru projevují se důsledky rozhodnosti cílů a celkového rozmachu soudobé útočné operace. Projevují se důsledky velké manévrovací schopnosti dnešních armád na bojišti, činnost vojsk po směrech a celkově větší vzdálenosti v průběhu operace mezi jednotlivými místy velení téhož stupně a stejně tak mezi odpovídajícími místy velení armády a divizí.

Podstatně se zvýšily časové nároky na spojovací systém vojsk. Rychle se měnící situace na bojišti vyžadují rychlá rozhodnutí velitelů a rychlé předání příslušných rozkazů a pokynů vykonavatelům. Rovněž výsledky průzkumu nepřátelských cílů (hlavně ZHN) musí být co nejdříve dodány prostřednictvím spojovacích prostředků tomu veliteli, který disponuje prostředky, použitelnými pro jejich ničení.

Stejně tak i systémy uvědomování vojsk (PVO a PAO) musí i v současné armádní operaci kalkulovat s minutami a se zlomky minut.

Velmi vzrostl stupeň ohroženosti spojovacího systému útočící armády nepřátelskou činností. Zvážíme-li nebyvale ničivé možnosti ZHN, nesouvislou frontu s odkrytými boky a rozsáhlými prostory v týlu proniknuvších sil útočící armády, které jsou ovládány mnohdy ještě po dlouhou dobu nepřítelem, pak nám vynikne zřetelně vysoká ohroženost spojů útočící armády, zejména pak těch prvků jejího spojovacího systému, jež jsou rozmísťovány osamoceně, po kopcích apod. Zejména při proniknutí útočících vojsk do operační hloubky nepřátelské obrany a na území protivníka bude situace uvedených prvků spojovacího systému útočících velmi obtížná.

*

Pokusme se v další části článku vyhodnotit dosavadní teoretické úvahy spolu se zkušenostmi z praxe štábů na posledních velitelsko-štabních cvičeních v některých závažných otázkách, ovlivňujících systém spojení v útočné operaci vševojskové armády.

A. Místa velení na stupni divize-armáda:

1. PVS divize musí zabezpečit velení útvarům divize na hlavním směru; vzdálenost od čáry dotyku v našich terénních podmínkách měla by být asi 2–4 km. Takovýto úkol tedy vyžaduje, aby PVS divize bylo schopno sledovat vojska útočící tempem až 100 km za den (průměrné tempo více než 4 km za hodinu), což může plnit jedině plně mobilní, početně malá skupina velitele divize.

Spojovací prostředky takového PVS musí pak být schopny i provozu za pohybu, čemuž z dnešní naší spojovací techniky u divize vyhovuje jedině rádiové spojení (VKV a KV rádiové stanice).

Spojovací prostředky PVS divize musí veliteli divize zabezpečit spojení:

- s veliteli alespoň prvosledových pluků divize,
- s velitelem armády na PVS (popřípadě na VS) armády,
- s náčelníkem štábu divize na VS divize.

Tato spojení velitele divize s PVS divize mohou být uskutečněna jednak VKV rádiovými stanicemi (v síti PVS divize — velitelé prvosledových útvarů divize; a připojením VS divize na prostorový VKV-systém armády), jednak KV rádiovými stanicemi (v síti PVS divize — VS divize — velitelé pluků; v síti míst velení divize (PVS-VS-TVS); a v síti velitele armády s veliteli divizí) a jednak směrovými stanicemi (na směru PVS divize — VS divize). Všechna uvedená spojení z PVS divize pak je nutno zdvojit pohyblivými pojítky (vrtulníky,auty, motocykly apod.).

2. VS divize má být podle požadavků našich takticko-operačních norem v útočné operaci armády vzdálena od čáry dotyku kolem 10 km. Jestliže způsob velení z PVS divize formou krátkých ústních (rádiových) pokynů, rozkazů, zpráv a hlášení umožňuje veliteli divize velet zásadně za pohybu a z kratších zastávek, pak velení z VS divize musí být zabezpečeno jinou formou. VS divize musí totiž vytvořit pracovníkům štábu divize vhodné podmínky pro písemné či grafické zpracování potřebné dokumentace.

VS divize bude tedy nejčastěji pracovat formou zaujímání stabilních míst, spojených s rozvinutím potřebných zařízení na místě; přemísťování VS divize bude pak prováděno po skocích, z jednoho takto rozvinutého místa na místo druhé.

Charakter soudobého útočného boje ovšem i zde si vynucuje, aby VS divize bylo organizováno a materiálně vybaveno jako

vysoce pohyblivé, v každém případě plně motorizované.

Spojovací prostředky VS divize musí pro NS divize zabezpečit spojení:

- s velitelem divize na PVS divize (viz předchozí část článku),
- s NS armády na VS armády,
- s veliteli pluků divize.

Spojení VS divize — VS armády musí být zabezpečeno jak VKV rádiovými stanicemi (zapojením se VS divize na prostorový systém VKV rádiové spojení armády), tak KV rádiovými stanicemi (na rádiovém dálkopisném směru VS armády — VS divize a popřípadě i v KV rádiové síti VS armády — PVS svazků), stejně tak i směrovými pojítky (napojením VS divize na prostorový systém směrových pojítek armády), vrtulníky, letadly a ostatními pohyblivými pojítky.

3. TVS divize musí zabezpečit náčelníku týlu divize možnost řízení všestranného materiálního zabezpečení boje divize. Spojení TVS divize provádí se rovněž VKV-rádiovými stanicemi (přímým spojením TVS divize — VS divize; napojením se na armádní prostorový systém VKV; zvláštní VKV rádiovou síť TVS divize — týlová zařízení divize), dále v KV rádiové síti míst velení divize a účastí KV stanice TVS týlu v rádiové síti TVS armády — TVS divizí; rovněž velení týlům podřízených pluků je nutné zabezpečit KV rádiovou sítí TVS divize — týly pluků. Směrová pojítka TVS divize zabezpečují pak potřebné spoje jednak přímým směrem TVS divize — VS divize a možností připojení se TVS divize na prostorový systém směrových pojítek armády. TVS divize pak nadto je zabezpečeno i svými pohyblivými pojítky.

4. PVS armády je předurčeno pro velení velitele armády svazků na směru hlavního úderu a vysunuje se na úroveň rozmístění VS divizí (tj. kolem 10 km od čáry dotyku). Jeho spojení je organizováno:

VKV rádiovými stanicemi

- zapojením VKV rádiové stanice na prostorový systém frontu;
- zapojením další VKV rádiové stanice na prostorový systém armády;
- VKV rádiovou stanicí v síti PVS armády — PVS divizí na hlavním směru.

KV rádiovými stanicemi

- v KV síti velitele frontu (kde současně je řešitelné součinnostní spojení s ostatními armádami frontu);

- v KV síti míst velení armády (VS, PVS, TVS armády);
- v KV síti PVS armády a PVS divizi (s účastí i VS armády).

Spojení směrovými pojítky je zabezpečeno

- zapojením PVS na prostorový systém směrových pojítek armády, při čemž je zde nutno počítat i s přímým směrem VS — PVS;

všechna spojení velitele armády z PVS jsou samozřejmě zdvojeňována pohyblivými pojítky, hlavně vrtulníky.

5. VS armády je hlavním místem velení v armádě; musí velitel a štáb armády zabezpečit co nejvýhodnější podmínky k přípravě a vedení operace. Je nutno vycházet z požadavku, aby VS armády i při vedení operace umožňovalo trvale štábu pracovat na potřebné dokumentaci. Z tohoto důvodu je nutno počítat s co možno nejnižším počtem přemísťování VS armády: nejlépe jednou maximálně dvakrát během 24 hodin. Splnění tohoto požadavku vyžaduje ovšem technické vybavení takovými spojovacími prostředky a takovým jejich počtem, aby VS armády mohlo plnit svou funkci i při vzdálenosti (byť krátkodobě) 100 a někdy i více km.

VKV spojení VS armády musí být zabezpečeno vybudováním prostorové VKV rádiové sítě armády (organizuje a provádí ji VS armády), na kterou se napojují jednotliví účastníci, včetně VS armády. VS armády musí mít také patřičné VKV rádiové stanice, aby se mohlo napojit na obdobný prostorový VKV rádiový systém frontu.

KV rádiové spojení VS armády musí zabezpečit účast KV rádiové stanice VS armády v síti velitele frontu s PVS armád; dále je zřízena KV rádiová síť míst velení armády (VS, PVS, TVS) a KV rádiový směr ke každému svazku armády a konečně i KV rádiová síť armády s VS divizí.

Ve spojení směrovými pojítky je VS ar-

mády organizátorem i prostorového systému PSU směrových pojítek armády. Vlastní VS pak má své směrové stanice k napojení na příslušné PSU tohoto systému. Jak bylo uvedeno ve statí o PVS armády, je třeba zabezpečit i přímé spojení směrovými pojítky mezi VS armády a PVS armády a stejně tak i mezi VS armády a TVS armády.

Zdvojení všech potřebných spojů pohyblivými pojítky (vrtulníky, letadly, auty atd.) je dnes na stupni divize-armáda naprostou nutností.

6. TVS armády musí být svým umístěním a vybavením s to zajistit týlovým složkám štábu armády potřebné podmínky pro řízení všestranného materiálního zabezpečení vojsk jak v době přípravy, tak i v době vedení příslušné operace.

Spojovací prostředky TVS musí zajistit:

VKV rádiové spojení:

- zapojením se na prostorové VKV systémy jak frontu, tak armády;
- ve VKV rádiových sítích náčelníka týlu (TVS) s armádními týlovými útvary a zařízeními; je reálným vzhledem k počtu a druhu účastníků počítat na stupni týlu armády s potřebou 2—3 takových sítí;

KV rádiové spojení

- v síti TVS frontu — TVS armády;
- v síti míst velení armády (PVS, VS, TVS armády);
- v síti TVS armády — TVS svazků;

spojení směrovými pojítky

- zřízením přímého spojení směrovými pojítky mezi VS armády a TVS armády;
- napojením se TVS na prostorový systém PSU směrových pojítek armády;

spojení pohyblivými pojítky musí být i zde zdvojením všech technických spojů, v nichž je napojeno TVS armády.

B. Systémy prostorového řešení spojení

1. Prostorový systém směrových pojítek

Aby byly plně využity takticko-technické možnosti našich směrových stanic, přešly naše štáby na prostorový systém spojení směrovými pojítky. Na schématech 1 až

6 je tento systém rozpracován na variantu útočné operace vševojskové armády a na možný průběh operace během prvního dne jejího vedení. Vycházíme-li ze současné naší materiální situace, může štáb armády zabezpečit systém o počtu až 6 současně

zapojených PSU. Přitom je nutno kalkulovat s přímou vzdáleností jednotlivých PSU do 40 km (praxe však potvrdila normu 50 až 60 km), což dovoluje na směru hlavního úderu armády zabezpečit spojení do hloubky 100–150 a popřípadě i více km. Dnešní materiální vybavení našich směrových PSU dovoluje každému PSU napojit na sebe 6 (a po krátký časový úsek současně až 9 protistanic) — viz řešení na schématech čís. 1 až 6), což plně vyhovuje potřebě soudobé armádní útočné operace.

Napojením na tento spojovací systém armády systému frontového prostřednictvím ústředny na VS armády, do níž se front napojuje svými prostředky, získá se technická možnost hovoru kteréhokoli účastníka VS frontu s kterýmkoli účastníkem kteréhokoli místa velení armády a divize, pokud jsou tato napojena na armádní prostorový systém PSU směrových pojítek.

Výhledově bude však třeba, vzhledem k vysokému tempu útočné operace nahradit v soupravě představeného spojovacího uzlu armády (směrových pojítek) jednu ze stanic 40 km dosahu stanic frontového typu o dosahu nejméně 100 km. Tím bude vytvořena možnost vzájemného propojení armádních směrových PSU na vzdálenost 100 i více km. Začleněním takového PSU do sestavy například tankové divize bude možno v průběhu útočné operace velmi výhodně budovat hluboké spoje, mimo jiné i v případě jejího samostatného proniknutí do značné operační hloubky nepřátelské obrany.

2. Prostorový systém VKV rádiovými stanicemi

Na obdobných zásadách jako u prostorového systému směrových pojítek je možno uskutečnit prostorový systém VKV rádiovými stanicemi, neboť naše VKV/rádiové stanice mají možnost technické retranslace a tím možnost přímého propojení několika těchto rádiových stanic.

Podle současných názorů budujeme prostorový VKV rádiový spojovací systém armádní, a obdobný systém frontový, každý z nich na jiném vlnovém rozsahu.

Je proto třeba, jak bylo v předchozích statích ukázáno, plánovat na armádních místech velení zvláštní VKV rádiové stanice pro napojení se na oba tyto prostorové systémy VKV rádiového spojení.

I když dosavadní způsob této organizace VKV spojení splňuje požadavky velení, je nutno uvažovat o zlepšení jeho možnosti vybavením armády i výhodnými VKV rádiovými stanicemi s dosahem přes 100 km. Dále bude nutno prakticky využít možnosti vzájemného propojení hovorů, vedených na různých vlnových délkách.

3. Z důvodů vyšší odolnosti spojení vůči nepřátelské činnosti pak je záhodno představené spojovací uzly prostorového systému směrových pojítek a prostorového systému VKV rádiových pojítek zásadně umísťovat do různých míst; neslučovat je, ač dnešní takticko-technické vlastnosti obou těchto druhů spojovacích prostředků by jejich společné umístění dovozovalo.

C. Spojení druhů vojsk

Velmi často se setkáváme s různými názory na potřebu speciálních spojení jednotlivých druhů vojsk (dělostřelectva, ženijního vojska, chemického vojska apod.).

Požadované speciální spoje druhů vojsk je nutno rozdělit na dvě skupiny (pro zjednodušení uvažujeme v dalším jen spojení velitele dělostřelectva armády):

1. na spojení s dělostřeleckými jednotkami, štáby a skupinami bezprostředního armádního podřízení (např. ADS, ADPTZ apod.);

2. na spojení s veliteli dělostřelectva svazků.

První skupinu spojí je nutno veliteli, popřípadě štábu dělostřelectva zabezpečit.

Zpravidla to budou VKV sítě. Nejméně jedna z nich, síť velitele dělostřelectva, na PVS a druhá síť, NŠ dělostřelectva, na VS.

Do obou těchto sítí budou uvedené dělostřelecké prvky zapojeny nejčastěji podle svého prostorového umístění, nebo podle rozdělení přímého velení jim mezi velitelem dělostřelectva na PVS a NŠ dělostřelectva na VS.

Druhou skupinu spojí nepovažuje autor za reálnou v našich podmínkách jako speciální spojení s velitelem dělostřelectva. Zde bude jak velitel dělostřelectva na PVS, tak NŠ dělostřelectva na VS využívat normálního spojení velitele a štábu armády.

Je ovšem třeba zabezpečit v určitých

časových úsecích operace (např. dělostřelecká příprava apod.) veliteli dělostřelectva přednostní právo na hovory. Rovněž tak je možno na takový časově krátkodobý úsek operace zabezpečit pro velitele dělostřelectva dočasný rádiový směr (rádiovou síť) s využitím zálohy pojítek příslušných míst velení.

Stejně zásady je třeba dodržovat i u ostatních druhů vojsk.

Přítom ovšem náš článek si neklade za cíl řešit problematiku takových speciálních spojovacích systémů, jako jsou např. hlásný systém PVO, požadované některými pracovníky štábů zvláštní spojení OPZH, nebo zvláštní spojení pro průzkum apod.

D. Problematika zrychleného přemísťování spojovacích prostředků

Při řešení přemísťování míst velení v situacích podle schémat 2 až 6 vyplynula potřeba rychlejšího přesunu spojovacích prostředků, než může zabezpečit automobil. Zvažíme-li ještě situaci na silnicích a cestách, např. v průběhu prvního dne útočné operace vševojskové armády, při automobilních přesunech míst velení na obsazeném nepřátelském území, dojdeme k požadavku řešit vzdušný přesun míst velení a spojovacích prostředků jako normální a běžný způsob jejich přemísťování.

Je-li dnes ve štábech vyřešen způsob přesunu vrtulníkem např. PVS armády, a to jak rekognoskační skupiny, tak vlastní skupiny velitele armády, pak není uspokojivě vyřešeno a ani praktikováno vrtulníkové přemísťování spojovacích prostředků. Možnosti vrtulníkového přesunu naší současné spojovací techniky jsou následující:

- u VKV rádiových stanic je přesun běžný a provádí se;
- u KV rádiových stanic je třeba vyřešit praktickou možnost přesunu vrtulníkem stanice a zdrojů a za tím účelem provést typizovanou úpravu jejich uložení v dosavadní automobilní variantě;
- u směrových pojítek je možno stanici a zdroje z automobilní varianty těchto pojítek vyjmout a vrtulníkem přesunout.

Na úrovni štábu armády pak je důležité vyřešit možnost vrtulníkového přesunu základních spojovacích prostředků (nebo potřebné jejich části) představeného spojovacího uzlu směrových pojítek, a zahájení provozu takto přesunutého PSU bez ohledu na dřívější či pozdější dodatečný příjezd automobilní techniky příslušného uzlu.

E. Výcvik a připravenost kádrů armádních spojovacích prostředků

Praxe našich velitelsko-štabních cvičení ukázala (a studium problematiky spojení v útočné operaci vševojskové armády tyto zkušenosti plně potvrzuje), že je třeba, aby obsluhu hlavních spojovacích prostředků armády tvořily stále kádry (nejlépe praporčici).

Naše současné spojovací prostředky, vzdor některým oprávněným požadavkům na jejich doplnění a vylepšení, jsou schopny zabezpečit velení v soudobé operaci. Avšak příprava potřebných kádrů není uspokojivě zabezpečena možnostmi dvouleté základní služby, kdy k přípravě takových vysokých specialistů, jako je obsluha rádiových stanic a stanic směrového spojení na velitelství vševojskové armády, je vyčleně-

na doba jen jednoho roku. Zařazením na takovéto funkce vojáků z povolání-praporčíků, je možno vychovat a vytvořit z nich během několika let základní kádry specialistů-spojařů.

Je ovšem třeba zvážit možnosti plného mírového využití těchto odborníků i jako materiálních orgánů a techniků různých mírových dílen apod., ovšem s trvalým zaměřením jejich výcviku na obsluhu a udržování příslušných spojovacích prostředků.

Pro výcvik jejich pomocníků, dalších příslušníků obsluh spojovacích prostředků štábu armády bude třeba vybírat a předem zajišťovat nováčky, prošlé svazarmovskou odbornou předvojskovou přípravou ve školách, závodech apod.

F. Možné formy řízení organizace spojení v soudobé útočné operaci vševojskové armády

Velení na všech velitelských stupních v soudobých podmínkách vedení ozbrojeného boje přímo závisí na kvalitě spojení. Sebelepší rozhodnutí, sebezávažnější zpráva či informace nemají praktické ceny, nebudou-li doručeny adresátu včas. Především je nutno přesně znát místo, kde se příslušné orgány velení právě nalézají. Náčelník štábu (armády i divize) musí mít neustálý přehled o jednotlivých místech velení svého velitelského stupně, svého nadřízeného velitele a štábu, a velitelů a štábů podřízených svazků (či útvarů).

Z toho ovšem vyplývá požadavek, aby přemístění VS podřízených divizí měl právo a povinnost osobně schvalovat jen NŠ armády a o změnách PVS podřízených velitelů divizí, schválených velitelem armády, aby byl okamžitě přímo informován velitelem armády, nebo jeho operačním, popř. spojovacím orgánem na PVS. Náčelník spojení armády pod osobním usměrňováním náčelníkem štábu armády (nebo může být tímto pověřen, jako svým speciálním úkolem, za NŠ jeho zástupce) zpracuje a vede pracovní mapu všech míst velení armády a podřízených svazků a jejich plánované přemístování. Ve zvláštní příloze vede ovšem i časový plán tohoto přemístování, který neustále sleduje a navrhuje náčelníkovi

štábu provedení či kontrolu u podřízených všech potřebných opatření, zabezpečujících plynulý a postupné přemístování míst velení armády a divizí.

Souhlasně vede obdobnou mapu a plán spojovací důstojník vyčleněný u velitele armády na PVS armády a v souladu s náčelníkem spojení na VS navrhuje veliteli armády příslušná opatření pro přemístování PVS armády a divizí. Náčelník spojení armády (a obdobně na stupni divize náčelník spojení divize) na podkladě této pracovní mapy s patřičným předstihem operativně rozpracovává a upřesňuje prostorové systémy spojení směrovými pojítky a VKV rádiovými stanicemi, a s předstihem plánuje a zabezpečuje vysílání příslušných prostředků a upřesňuje jim jejich úkoly. Je naprosto jasné, že spojovací náčelník musí být v nejtěsnějším styku s informační skupinou štábu a musí být stále přesně informován o situaci vlastní i nepřátelské, aby svůj úkol mohl úspěšně plnit.

Náčelník štábu armády (popř. ZNŠ armády) musí spojovacího náčelníka informovat o všech okolnostech, majících vliv na organizaci spojení, na přemístování míst velení a včas svými pokyny jeho práci usměrňovat a řídit.

G. Problémům bojového zabezpečení spojovacích uzlů retranslačních stanic a ostatních prvků spojovacího systému jsme nevěnovali patřičnou pozornost. Pracovali jsme tak, jako by tento problém neexistoval.

Směrová stanice ve složení 2—4 vozidel, s minimální osádkou, přesunuje se sama 40—50 km po území krátce před tím obsazeném ještě nepřítelem, rozmisťuje se např. na zalesněném kopci bez předchozího prověření prostoru na zaminování, bez chemického a radiačního průzkumu tohoto místa. Přitom jde většinou o vysoké kóty a zpravidla těmito místy neprošli nejen naše útočící čelní sledy, nýbrž ani naše průzkumné jednotky. Napadení nepřátelskými pozemními jednotkami a nepřátelskými záškodníky je více než pravděpodobné. Stejně tak útoky nepřátelského letce na náš spojovací systém budou jeho pravidelným úkolem.

Je nutno tuto otázku velmi odpovědně řešit, abychom první den naší útočné ope-

race nezůstali nejen bez spojení, ale i bez zbytečně ztracených spojovacích prostředků.

Bude třeba, aby např. souprava PSU směrových pojítek (a stejně i u prostorového VKV systému) měla svého velitele (důstojníka nebo praporčíka), který bude organizovat bojové zabezpečení v celém rozsahu a významu tohoto termínu. Je třeba, aby obsluha byla vycvičena a připravena nejen na rádiový provoz či provoz směrových stanic, ale i na minování, odminování i na boj jak s pozemním, tak vzdušným nepřítelem. K obsluze PSU bude nutno přičlenit orgán chemického a radiačního průzkumu a podle situace v době a prostoru zasazení uzlu i prvky pozemní, popř. protivzdušné obrany.

Závěrem článku je třeba zdůraznit, že změny, vyvolané v podmínkách vedení ozbrojeného zápasu v důsledku ohromných kvalitativních i kvantitativních změn výzbroje soudobých armád, musí se plně promítnout i v oblasti spojení a to zdaleka ne pouze v technickém zlepšení našich spojovacích prostředků, nýbrž, což je nutno podtrhnout, i ve způsobech a formách jejich co nejefektivnějšího využití.

Nelze však jen teoreticky uvažovat a navrhopat časově vzdálený rozvoj „moderní spojovací techniky“, ale je nutno i řešit co nejvýhodnější využití té spojovací techniky, s ním bychom v případě války vyšli v současné době do boje.

A zde je nutno plně zainteresovat přímo ve štábech především i příslušníky operačního směru, aby pomohli vyhodnotit z takticko-operačních hledisek zkušenosti v problematice spojení z našich velitelsko-štábních cvičení a cvičení s vojsky, aby pomohli tyto zkušenosti zevšeobecnit a správné závěry uplatnit pak v přípravě a výcviku štábů a vojsk.

Vytváření podmínek pro obklíčení úderného uskupení nepřítele v průběhu armádní obranné operace

Plukovník Břetislav Křívký

Ve svém pojednání chci se zaměřit na otázky vytváření podmínek pro obklíčení a ničení úderného uskupení nepřítele v průběhu armádní obranné operace. Půjde o operaci, která byla vynucena převahou sil a prostředků nepřítele, jenž nás předešel na zvolených směrech v jejich soustředění a včasném rozvinutí.

I když obrana nemůže přivodit rozhodnutí v boji, nebude možné obranu jako druh boje pro celou operační sestavu armády vyloučit. Všude tam, kde nepřítel má převahu sil a prostředků, zvláště převahu v kvalitě palebné síly, budou vojska armády přinucena organizovat obranu. A jelikož konečného vítězství nad nepřítelem lze dosáhnout jen rozhodnými útoky, nebude mít tato obrana trvalý, ale jen dočasný charakter.

Možnost přechodu vojsk armády z obrany ve všeobecný útok a jeho úspěch závisí především na výsledcích obranného boje. Avšak ne každá obrana a průběh obranné operace vytváří příhodné podmínky pro přechod vojsk armády ve všeobecný útok. Přechod z obrany do všeobecného útoku může být uskutečněn jen v tom případě, jestliže během obranné operace byly úspěšně vyřešeny úkoly obrany, včetně provedení překvapivých protiúderů, které mají nejen schopnost obklíčit a zničit nepřítele, který se vklíní do naší obrany, ale mají i síly zabezpečit přerůstání protiúderu ve všeobecný útok.

Má-li obrana splnit svůj hlavní úkol, musí dovedně a cílevědomě spojívat úpornost, aktivnost, manévrovost a ekonomické využití palebné síly svých organických, případně přidělených palebných prostředků. Uvedené požadavky na obranu není možné uskutečňovat jeden bez druhého, ale naopak v úzké součinnosti mezi sebou. Pro vytváření podmínek, které by umožňovaly obklíčení a ničení úderného uskupení nepřítele, mají všechny důležité význam. Na stupni prapor a pluk, vzhledem na rostoucí účinky a možnosti soudobé techniky nepřítele, bude převládat úpornost, to je obrana s cílem udržet bráněný prostor za každou cenu; avšak na stupni divize a ar-

máda převládá požadavek aktivnosti a manévrovosti, to je protizteče a protiúder, při nichž rozhodující úlohu hraje palebná síla všech palebných prostředků obránce.

Podmínky pro obklíčení úderného uskupení nepřítele v průběhu armádní obranné operace budou v každé situaci různé a budou záviset na následujících okolnostech:

- situaci, za které armáda přešla do obrany,
- cílech, které nutno v obranné operaci plnit,
- silách a prostředcích, které má armáda pro obrannou operaci k dispozici.

Vševojsková armáda, jak již bylo uvedeno, může být nepřítelem přinucena, aby přešla do obrany celou svojí sestavou. Nelze však vyloučit i ty případy, zvláště povede-li armáda útočnou operaci na několika směrech, že na jednom směru svazky armády povedou ještě útok, zatím co na druhém směru budou odrážet silný protiúder nepřítele. Proto lze předpokládat, že obrana v celém pásmu činnosti vševojskové armády se zpravidla vyvine postupně, a to přechodem prvosledových svazků armády do obrany na jednotlivých směrech.

Tento charakter bojové činnosti, který donutí část sil, nebo celou operační sestavu armády přejít do obrany, má bezesporu vliv na vytváření podmínek pro úspěšné obklíčení a ničení úderného uskupení nepřítele.

Zatímco za útočné operace je nutno vzhledem k efektivnímu využití účinků zbraní hromadného ničení zpravidla uskupovat maximum sil a prostředků, zvláště tankových svazků do prvního sledu, vynucuje si požadavek aktivity obrany, aby

značná část sil, zvláště tankových svazků, byla v hloubce obrany. Tato skutečnost bude zvláště vynikat na konci útočné operace armády, kdy zpravidla druhý sled armády bude minimální. Aby byly vytvořeny podmínky pro pozdější úspěšné obklíčení úderného uskupení nepřítele, bude často nutné, aby po přechodu armády do obrany byly nejen tankové svazky, ale i značná část dalších sil a prostředků vyvedena z prvního sledu; tím se zajistí nejen hloubka obranné sestavy, ale i prostředky pro provedení protiztečí a protiúderu. Čím rychleji budou provedena tato opatření, tím bezpečněji bude zajištěna manévrovost a aktivnost obrany v rámci armády.

Zásada pokračovat v útoku nutně se odráží i v zámyslu každé obranné operace a musí tedy být obsažena i v jejím zámyslu. První podmínkou přechodu z obrany do všeobecného útoku je provedení úspěšného armádního protiúderu, který též vytváří podmínky pro úspěšné obklíčení a ničení úderných uskupení nepřítele.

Při zkoumání úkolů a charakteristiky protiztečí a protiúderů v soudobé obranné operaci nutno si především všimnout otázek organizace a provedení protiztečí a protiúderů, které budou uskutečňovány v průběhu útoku silného úderného uskupení nepřítele. Zatímco v soudobých obranných operacích budou protizteče mít zpravidla úkol omezit vlnu, zpomalit tempo útočnicka a vytvořit podmínky k jeho zničení, budou mít zvláštní význam protiúderu, které budou mít za úkol zničit úderné uskupení nepřítele vklínivšího se do naší obrany a vytvořit podmínky pro přechod do všeobecného útoku.

Organizace protiúderů bude záviset na podmínkách přechodu armády do obrany, brání-li se armáda celou svou sestavou nebo částí sil, a na volných silách a palebných prostředcích, zvláště raketových zbraní s atomovou náplní, které k provedení protiúderu budou k dispozici.

V případě, že se armáda brání celou svou sestavou a měla čas vytvořit silné druhé sledy, zvláště z tankových svazků a útvarů, budou podmínky k organizaci a provedení protiztečí a protiúderů výhodnější. Nebude totiž třeba uskutečňovat k vlastnímu provedení protiúderu složitý manévr sil a prostředků z pasivních úseků, neboť protiúderné uskupení bude možné organizovat ze svazků druhého sledu. Sil a prostředků z pasivních úseků bude možné použít až v průběhu protiúderu k narůstání jeho tempa a síly.

V případě, kdy vševojsková armáda ve svém pásmu činnosti byla nucena na jednom směru přejít do obrany a na druhém má možnost pokračovat v útoku, bude třeba, aby aktivní činnosti na tomto směru bylo využito k odlehčení situace na obranném úseku. Dovedným provedením úderu do boku a týlu nepřítele bude možné zpravidla vytvořit i příhodné podmínky k pozdějšímu obklíčení útočícího nepřítele.

V soudobých podmínkách, kdy nepřítelem bude zpravidla svá úderná uskupení usměřňovat na více směrů, vytvářejí se nejvýhodnější podmínky pro jeho obklíčení provedením vstřícných protiúderů. Na provedení vstřícných protiúderů nebude mít však armáda zpravidla vždy dostatek sil a prostředků. Avšak vzhledem na možnost širokého manévru raketových zbraní — které mohou provádět atomové údry na kterékoli místo v obranném pásmu armády i na dostatečnou hloubku před přední okraj, obrany, aniž je nutno soustřeďovat tyto prostředky na směr protiúderu — bude nutné v soudobých podmínkách alespoň uskutečňovat kombinaci protiúderu na jednom směru se vstřícnou protiztečí na směru druhém. Takováto kombinace vytváří nejlepší podmínky pro rychlé obklíčení a zničení úderného uskupení nepřítele v průběhu obranné operace armády.

Aby provedení protiúderu v kombinaci se vstřícnou protiztečí bylo úspěšné, je nutno zabezpečit následující hlavní opatření:

— pro podporu vyčlenit nejvyšší možný počet atomových úderů, které budou provedeny, nejen pro podporu vyrazení protiúderu a protizteče, ale i na vklínivší se úderná uskupení nepřítele, jakož i na jeho druhé sledy a zálohy, které by mohl nepřítelem použít na pomoc obklíčovánému nepříteli;

— zabezpečit rychlý a jednoduchý manévr svazků, které budou protiúderu a protizteč provádět. To vyžaduje nejen vhodnou počáteční operační sestavu armády, ale i její přizpůsobování v průběhu obranné operace. Kromě toho bude nutné svazkům přesunujícím se na čáru rozvinutí přidělit dostatečný počet os, aby jejich rozvinutí mohlo být provedeno v nejkratším čase;

— připravit a zabezpečit případný manévr silami a prostředky z pasivních úseků, které by byly schopny buď se protiúderu

(protizteče) zúčastnit při jeho vyrazení nebo jej rozvíjet na potřebnou hloubku;

— prvosledovými svazky armády a zálohami armády (PTZ a POZ) zabezpečit výhledovou čáru rozvinutí, která by dovolovala plynulé rozvinutí úderného uskupení z chodu a která by dovolovala napadnout tyl a boky úderného uskupení nepřítele. Jelikož v podmínkách soudobých operací nebude možné po stránce ženijní čáru rozvinutí včas a plně připravit, bude výhodné ji opřít na křídlech o silné uzly obrany, nebo protitankové rajóny, které mají úkol bránit se za každou cenu na místě,

— po dobu provádění manévru svazky na čáru rozvinutí pro protiúder a v průběhu provedení protiúderu je nutné vybojovat, třeba jen prostorově, nadvládu ve vzduchu a zabezpečit převahu palebných prostředků,

— úsilí protivzdušné obrany položit ve prospěch vojsk provádějících protiúder (protizteč).

Úspěch provedení protiúderu a tím i splnění podstatné podmínky pro obklíčení a ničení nepřítele značně závisí na tom, aby byl stanoven příhodný okamžik jeho zahájení. Bude-li protiúder zahájen předčasně, nebude průběh protiúderu úspěšný a nebude zpravidla dosaženo stanovených cílů včetně obklíčení vlnivšího se protivníka. Jeho plynulý průběh budou brzdít a mohou dokonce i zastavit dosud nezasažené druhé sledy úderného uskupení nepřítele. V opačném případě opožděné zahájení protiúderu může zapříčinit prolomení celé hloubky obrany armády, neboť tempo a síla úderného uskupení nepřítele může být postupně zvyšovány zasazováním jeho druhých sledů a záloh. Podmínky pro obklíčení a ničení nepřítele opět nejsou splněny. Pro stanovení nejvhodnější doby zahájení protiúderu je proto nutné správně ocenit stávající situaci, celkový poměr a stav sil a prostředků a velmi pečlivě vyhodnotit možnosti jak vlastních vojsk, tak i protivníka. Nejvhodnější dobou zahájení protiúderu jeví se okamžik, kdy protivník je útočným bojem nejvíce vyčerpán, byl nucen zasadit k rozvíjení úspěchu své bližší operační zálohy a na dosažených čarách, zvláště na bocích průlomu, se dosud nedokázal dostatečně zabezpečit.

Budou-li výše uvedené opatření splněna, zvláště tehdy, kdy palebná síla bude s to podstatně snížit bojeschopnost úderného uskupení a záloh nepřítele, budou

nejen vytvořeny předpoklady pro obklíčení a ničení pronikavšího nepřítele, ale i předpoklady pro přerůstání protiúderu ve všeobecný útok.

Protiúder, jako jedna z hlavních podmínek pro obklíčení a ničení úderného uskupení nepřítele v průběhu armádní operace, musí od samého začátku přivodit pronikavý přelom v bojové činnosti bojujících stran. Ve značné míře k tomu přispěje jeho překvapivé zahájení, skrytý manévra a soustředění potřebných sil a prostředků na zvolených směrech a neočekávané provedení atomových úderů na nejdůležitější cíle nepřítele.

Protiúder může dosáhnout stanoveného cíle jenom tehdy, jestliže bude mít rozhodný charakter, bude proveden ve vysokém tempu tankovými svazky a jestliže během jeho průběhu budou údery, včetně atomových, neustále zesilovány. Síla a rozmach protiúderu musí být takové, aby ve svém konečném výsledku bylo sladěnými akcemi pozemních vojsk, letectva a palebné síly rozdraceno úderné uskupení nepřítele a aby byly vytvořeny podmínky pro přechod do všeobecného útoku ve zvoleném prostoru a směru.

Aby bylo možné rychle zakončit obklíčení úderného uskupení nepřítele a provést jeho rychlou likvidaci v průběhu armádní obranné operace, bude nutno zabezpečit následující opatření:

— při protiúderu soustředit úsilí všech druhů vojsk a údery atomových zbraní na rozhodujících směrech a tak zabezpečit rozrazení úderného uskupení nepřítele na samém začátku.

Nejlépe tento úkol splní protiúderné uskupení vytvořené z tankových svazků a útvarů, jejichž bojová sestava nejen umožní narůstání tempa protiúderu, ale i údery do boků a do stran za účelem vytváření vnitřní fronty obklíčení a postupného dělení obklíčovaného uskupení nepřítele. Atomové údery, kterých je třeba pro podporu protiúderu vyčlenit dostatečné množství, musí být vedeny nejen na cíle před protiúderným uskupením a na zálohy v hloubce, ale i na samotné úderné uskupení nepřítele za účelem znemožnit mu manévra k provedení úderu do boku našeho protiúderného uskupení;

— ve vysokém tempu vyjít do tylu hlavního uskupení nepřítele, zakončit jeho obklíčení co nejdříve a tak nedopustit odchod jeho obklíčovaných vojsk.

Za tím účelem je třeba ve svazcích protiúderného uskupení vytvářet silné tankové předsunuté odřady, které v součinnosti se vzdušnými výsadky a za využití provedených atomových úderů jsou schopny rychle se zmocnit přísunových a odsunových cest úderného uskupení nepřítele a ovládnout výhodné terénní prostory, které nepřítelem znemožní aneb značně znesnadní provedení potřebného manévru k paralyzování úspěchu našeho protiúderu;

— případné mezery při vytváření vnitřní a vnější fronty obklíčení přehrazovat palebnou silou, zvláště raketových zbraní. Tento požadavek zvláště vyniká při vytváření vnější fronty obklíčení, která v soudobých podmínkách málokdy bude souvislá ve větším rozsahu. Aby se zamezil příchod silných záloh protivníka, přiváděných na frontu k uvolnění jeho obklíčováného úderného uskupení, je nutné plánovat s postačujícím počtem atomových úderů raketových zbraní, které mohou tento úkol úspěšně plnit, vzhledem na svoji širokou možnost manévru palbou;

— ihned se zahájením protiúderu uskutečňovat bojové zabezpečení vojsk jak na vnitřní, tak i na vnější frontě obklíčení, zvláště z hlediska ochrany proti zbraňím hromadného ničení.

Za tím účelem je třeba provádět hluboký a nepřetržitý průzkum s důrazem na zbraně hromadného ničení nepřítele a jeho tankové svazky, obnovovat zálohy všeho druhu, zvláště vševojskové, protitankové a pohyblivé odřady zatarasovací, a předvídat jejich včasný manévr na ohrožené směry a na mezery jak na vnitřní, tak i na vnější frontě obklíčení;

— k ničení obklíčeného úderného uskupení nepřítele použít v prvé řadě atomových úderů, provedených na dosud jeho nezasazené druhé sledy a zálohy a na síly a prostředky, které se mu podařilo vyčlenit k provedení úderu za účelem probítí z obklíčení. Účinků atomových úderů pak dovedně využít k drobení sestavy obklíčeného nepřítele;

— organizovat a zabezpečit pohyblivé a pružné velení.

Při obklíčování a ničení většího uskupení nepřítele, který pronikl do hloubky

obranu armády, se budou zpravidla zúčastňovat útvary a zálohy všech druhů od různých svazků jak z prvního, tak i z druhého pásma obrany armády a mnohdy i svazky a zálohy od sousední armády. Buďte tedy nutné, aby síly a prostředky byly na každé frontě obklíčení pod jednotným velením, jejichž činnost koordinuje velitel armády;

— činnost vojsk, která budou vytvářet vnitřní i vnější frontu obklíčení a podpora jich palebnou silou musí být velitelem armády a jeho štábem předvídána a probírána v patřičných variantách při organizaci součinnosti. V průběhu protiúderu pak musí být upřesňována a řízena krátkými bojovými nařízeními, která jsou vojskům předávána po jítce všeho druhu;

— množství sil a prostředků vyčleněných pro činnost na vnitřní a vnější frontě stanovit podle konkrétní situace, síly a sestavy obklíčováného nepřítele, charakteru činnosti obklíčených vojsk a záloh nepřítele vně prostoru obklíčení a podle charakteru terénu v prostoru obklíčení.

Jedním z rozhodujících činitelů pro stanovení množství sil a prostředků na vnitřní a vnější frontu obklíčení bude cíl, kterého se má protiúderem dosáhnout. Bude-li mít protiúder za úkol vytvořit podmínky pro jeho přerůstání ve všeobecný útok, je třeba větší množství sil a prostředků, zvláště tankové svazky a útvary usměřňovat na vnější frontu obklíčení, aby se tak mohly samy všeobecného útoku aspoň v prvním jeho období zúčastnit. Na vnitřní frontu je pak třeba usměřňovat jen tolik sil a prostředků, které by stačilo k pevnému uzavření obklíčovacího kruhu a obklíčeného nepřítele bude nutno ničit atomovými údery a silami, které byly uvolněny z pasivních úseků. Bude-li mít protiúder za cíl likvidovat vlnu nepřítele a obnovit původní položení, bude třeba zpravidla rychle likvidovat obklíčeného nepřítele a uvolněné síly postupně vyčleňovat na obnovení původní obrany;

— na celé vnitřní frontě obklíčení provádět vlastními vojsky takovou aktivní činnost, která by nedovolila nepříteli přeskupit se za účelem probítí z obklíčení.

Ve svém článku jsem zdaleka nevyčerpal všechna opatření, která vytvářejí podmínky k obklíčení a ničení nepřítele v průběhu armádní obranné operace. Jiné podmínky k obklíčení a ničení nepřítele budou na příklad v situaci, kdy po úspěšné a mohutné protipřípravě

bude proveden protiúder před přední okraj obrany, který vzhledem na výsledek protipřípravy může přerůst ve všeobecný útok.

Můj článek měl za cíl ukázat na hlavní podmínky obklíčení a ničení nepřítele v průběhu provedení armádního protiúderu.

Použité prameny: Články v současném vojenském tisku.

Práce VVP VA AZ — Vliv raketových zbraní na vedení obranné operace.

Dělostřelecké zabezpečení vzdušných výsadků při ovládnutí vodního toku v operační hloubce

Podplukovník Josef Brož

Poválečný vývoj ozbrojených sil, jejich vybavení novou výzbrojí a bojovou technikou, značně zvýšil úlohu vzdušných výsadků v soudobém vševojskovém boji (operaci). Dnešní dopravní prostředky, vrtulníky, značně rozšířily možnosti použití vzdušných výsadků. Zvláště taktické vzdušné výsadky organizované z motostřeleckých útvarů (jednotek) vševojskových svazků, mohou být nyní vysazovány k řešení rozmanitých a složitých úkolů jak při průlomu nepřátelské obrany, tak i v průběhu obranné operace.

Dělostřelecké zabezpečení taktických vzdušných výsadků se organizuje v rámci dělostřeleckého zabezpečení armády a je závislé na množství a složení taktického výsadku, prostoru vysazení, trase letu a době vysazení. Dělostřelecké zabezpečení podle nového návrhu předpisu Dě1-1-2 se skládá z těchto úkolů:

- umlčet (oslepit) nepřítele v pásnu průletu proudy vrtulníků;
- umlčet (ničit) nepřítele v prostoru vysazení vzdušného výsadku;
- zabezpečit podporu bojové činnosti útvaru (jednotek) vzdušného výsadku.

Podle mého názoru je nutné doplnit návrh předpisu o další úkol, a to:

- zabezpečit zpětný let vrtulníků po vysazení vzdušných výsadků.

Prostor vysazení vzdušných výsadků za násilného přechodu vodní překážky z chodu může být podle situace různý. Jestliže je obrana nepřítele na vodní překážce účinně umlčena nebo nepřítel neuspěl organizovat obranu v místech určených pro násilný přechod, pak vzdušné výsadky mohou být vysazeny v přímé blízkosti míst určených pro násilný přechod. V případě, že nepřítel uspěl organizovat obranu na vodní překážce anebo nejsou možnosti jeho rych-

lého umlčení, které by bylo dostačujícím pro vysazení výsadku, pak výsadky mohou být vysazeny v hloubce úseků určených pro násilný přechod, s cílem provést úder na nepřítele z týlu. Vzdušné výsadky mohou obsazovat výhodné čáry na cestách přísunu záloh nepřítele na vodní překážku a předcházet ho při zaujímání obrany na řekách. Současně s tím je třeba mít na zřeteli, že náhlost změny situace může někdy před samou výsadkovou akcí způsobit, že vysazení výsadku s dříve stanoveným úkolem bude nevýhodné v důsledku změny situace na řece.

Dělostřelecké zabezpečení vzdušných výsadků při násilném přechodu vodního toku z chodu má některé zvláštnosti. V diskusním příspěvku rozvedu některé zvláštnosti tohoto bojového použití dělostřelečtva.

Bojová činnost dělostřelečtva při zabezpečení průletu proudy vrtulníků s výsadkem

K zabezpečení tohoto úkolu je bezpodmínečně nutná znalost pásma průletu nebo trasa a výška letu vrtulníků. S ohledem

na to, že přelet výsadku se bude provádět v malé výšce a že vrtulníky jsou zranitelné téměř ze všech zbraní, bylo by třeba umlčovat palebné prostředky v pásmu do 4 km a protiletadlové prostředky do 8 km (v rovinatém terénu). Pro splnění tohoto úkolu je třeba počítat nejenom s dělostřelectvem vševojskového svazku, v jehož pásmu útoku je vzdušný výsadek, ale i s dělostřelectvem ADS a dělostřelectvem sousedních divízi v rámci dostřelu. Jelikož nebude v žádném případě tolik dělostřelectva a tolik zjištěných cílů, aby bylo možno spolehlivě umlčet veškeré palebné prostředky nepřítele v pásmu průletu, je vhodné volit trasu letu nad prostory, které nejsou pokud možno obsazeny nepřítelem a v dalším provést oslepení cílů dýmovou clonou na trase letu. Proto trasu letu vrtulníků do prostoru vysazení nutno určit s ohledem na charakter terénu, stupeň vybudování obrany nepřítele a její umlčení.

Dělostřelectvo při zabezpečování průletu proudů vrtulníků bude plnit tyto úkoly:

- oslepuvat (umlčovat) palebné prostředky (s důrazem na PL prostředky) v pásmu průletu a na jeho bocích;
- umlčet nepřátelské radiolokační prostředky na směru letu výsadku;
- blokovat blízká nepřátelská letiště;
- vytvářet světelné orientační body.

Činnost dělostřelectva při plnění těchto základních úkolů za násilného přechodu řeky v hloubce nepřátelské obrany má však některé zvláštnosti.

Průlet vrtulníků v první části trasy bude proveden nad sestavou vojsk, která je v pohybu (pronásledování odcházejícího nepřítele) a v další části trasy letu bude průlet proveden buď již nad organizovaným systémem palby (když se nepříteli podařilo obsadit protilehlý břeh) nebo bude proveden nad spěšně obsazeným nebo neobsazeným prostorem. Vzhledem k těmto okolnostem je dělostřelectké zabezpečení vzdušných výsadek ulehčeno tím, že výsadek nemusí letět přímo nad bojovou sestavou nepřítele a jeho organizovaným systémem palby, neboť bude možno vytyčit trasu letu mimo organizovanou protivzdušnou obranu nepřítele a jeho proudů. Vysazení výsadek se může rovněž provést mimo přímou činnost nepřítele.

Pro dosažení a uskutečnění úzké součinnosti mezi přelétávajícími vrtulníky a dělostřelectvem střílejícím do pásma průletu, je vhodné rozdělit terén na trase letu,

mezi čarou dotyku a prostorem vysazení na úseky do hloubky. V souladu s naznačenými úseky, výškou letu vrtulníků se určuje i vedení palby dělostřelectva. K vedení palby určují se čáry součinnosti k přenosu palby (zpravidla čáry rozdělující pásmo průletu na jednotlivé úseky), signály pro zákaz palby a obnovu palby. Při překročení těchto čar proudem vrtulníků vzdušných výsadek a po signálu daném jeho velitelem, může dělostřelectvo vést palbu do jednoho z dalších úseků v pásmu průletu výsadku. Palba dělostřelectva, umístěného v pásmu průletu výsadku, bude od okamžiku přeletu vrtulníků omezena podle délky určené výškou dráhy letu střely. Za těchto podmínek je účelné pro palbu na oslepení (umlčení) nepřítele, který je umístěn v pásmu průletu, zajistit dělostřelectvo, které je na křídlech, a trasu letu pokud možno volit rovněž mimo většinu palebných postavení vlastního dělostřelectva.

Dělostřelectké zabezpečení taktických vzdušných výsadek v tomto údobí je ulehčeno tím, že let není proveden ve své větší části nad organizovaným systémem protivzdušné obrany. Vzdušné výsadky v nejpriznivějším případě mohou být vysazovány do prostorů, které nejsou ještě obsazeny nepřítelem. Tyto výhodné podmínky právě umožňují úspěšné použití vzdušných výsadek v průběhu útočné operace při ovládnutí vodních toků; trasu letu možno určit podle skutečné situace až před letem.

Činnost dělostřelectva při umlčení (ničení) nepřítele v prostoru vysazení vzdušných výsadek

Vzdušný výsadek za účelem ovládnutí vodního toku v hloubce nepřátelské obrany může být vysazen do neobsazeného prostoru, kdy nepřítel neuspěl obsadit obranu na řece, nebo mohou být vysazeny na cesty přísunu záloh nepřítele. V případě, že nepřítel uspěl organizovat obranu na řece, je nutné provést jeho umlčení (ničení), a to nejen v prostoru vysazení, ale i těch prostředků, které mohou v okamžiku vysazení působit do prostoru vysazení, jako na příklad dělostřelectké, minometné a raketometné baterie, prostředky hromadného ničení, letouny z blízkých letišť apod.

Možné úkoly dělostřelectva v tomto údobí:

- umlčet (ničit) živou sílu a palebné prostředky nepřítele v prostoru vysazení;

- umlčet (ničit) ZHN a dělostřelecké baterie nově zjištěné, které mohou působit do prostoru vysazení;
- zabránit nepříteli obsadit prostor po atomovém výbuchu;
- vytvářet dýmové clony k oklamání nepřítele o prostoru vysazení.

Umlčení (ničení) nepřítele v prostoru vysazení a nejbližších prostorů může být provedeno buď atomovým úderem nebo palbami dělostřelectva včetně raketových prostředků a letectva. Použití dělostřeleckých prostředků je ovlivněno prostorem vysazení (dálkou střelby), stupněm umlčení (ničení) nepřítele, charakterem vybudované obrany, terénními podmínkami a konečně dobou, kterou měl nepřítel k zaujetí a organizování systému palby.

Je třeba počítat s tím, aby vysazování se dělo v prostoru, kde byla bezpečně umlčena nepřátelská obrana, tj. v nevelké vzdálenosti od místa výbuchu (epicentra). Při umlčení (ničení) nepřítele za použití ZHN nutno pamatovat na variantu, že nemusí vybuchnout atomová nálož, nebo se dopad atomového náboje uchýlí. Je proto třeba určit záložní prostředky k umlčení (ničení) prostoru vysazení. Při použití atomových úderů zpravidla velitel armády nařídí určité omezení (poškození) místa přeprav, neboť se počítá po ovládnutí s jejich použitím. Za účelem zkrácení celkové doby vysazení bude třeba určovat několik ploch (prostorů) pro vysazení, a to pro letku vrtulníků jednu plochu. Vzhledem k prostoru umlčení musí velitel dělostřelectva znát i tyto detaily, aby mohl provést umlčení těchto prostorů, zvláště když se bude provádět umlčení hlavním dělostřelectvem. Na umlčení prostoru vysazení jedné letky je potřeba dvou dělostřeleckých oddílů, neboť velikost plochy vysazení je asi 15 ha. Ze zkušeností VŠC pro taktický vzdušný výsadek ve složení zesíleného motostřeleckého praporu nebude plocha vysazení vcelku přesahovat prostor $1 \times 1,5$ km. K umlčení nepřítele, který spěšně zaujal obranu v terénu ženijně nepřipraveném, možno v takovém případě použít i tříštivotrhavých náložů neřízených dělostřeleckých raket. Salvou oddílů neřízených dělostřeleckých raket možno dosáhnout umlčení nekryté živé síly na ploše prostoru vysazení pro jeden motostřelecký prapor.

Při použití vzdušných výsadků ihned za atomovým úderem je třeba vzít v úvahu účinky atomových výbuchů, které mohou mít vliv na stanovení doby, prostoru vysa-

zení, jakož i na ráz bojové činnosti. Na vysazování taktických vzdušných výsadků ihned za atomovým úderem bude mít vliv kromě úrovně radiace tlaková vlna a světelné záření. Tlaková vlna může být určitým nebezpečím pro vrtulníky, které jsou ve vzduchu, neboť mají poměrně malou stabilitu. Rovněž nutno mít na zřeteli možnost vzniku požáru z bezprostřední blízkosti vysazení, popřípadě v prostoru činnosti, což může do jisté míry ovlivnit bojovou činnost výsadku. Dělostřelecké raketové prostředky i s použitím tříštivotrhavého střeliva dávají široké možnosti při použití vzdušných výsadků k ovládnutí vodního toku.

Dělostřelecká podpora bojové činnosti vzdušného výsadku

Motostřelecký prapor určený jako vzdušný výsadek, nutno vybavit hlavně PT prostředky a dostatečným počtem dělostřelecké munice. K posílení motostřeleckého praporu dělostřeleckými prostředky možno využít takové prostředky, které se dají přepravit vrtulníky (tarasnice, bezzákluzové kanóny, PT řízené střely, plukovní minomety). Vedle dělostřeleckých jednotek je vhodné posílit vzdušný výsadek ohňometnými a ženijními jednotkami. Minometné jednotky motostřeleckého praporu, popřípadě i posilovou plukovní minometnou baterii nutno vybavit jak tříštivotrhavou municí, tak dýmovou, chemickou a pro vedení boje v noci i osvětlovací municí. Je ovšem samozřejmé, že toliko jednotky a útvary vybavené a dostatečně posílené PT prostředky jsou s to samostatně odrazet zteče tankových vojsk nepřítele až do příchodu vlastních vojsk.

Se zahájením vysazování vzdušného výsadku, kdy je výsadek nejzranitelnější, je třeba provést „palebné ohraničení“ prostoru vysazení. Bojová činnost dělostřelectva ve prospěch vzdušného výsadku musí stále narůstat a trvat tak dlouho, dokud nebude provedeno sloučení výsadku se svazky prvního sledu. Pro podporu bojové činnosti vzdušného výsadku vyčlení velitel dělostřelectva část dělostřelectva (dalekosného), zpravidla z ASDS, působící na daném směru. V případě, že na daném směru nepůsobí ASDS, vyčleňuje se pro podporu výsadku dělostřelectvo z DDS. Pro dělostřeleckou podporu rotý vzdušného výsadku je vhodné mít jeden dělostřelecký oddíl a na prapor dělostřeleckou brigádu.

Dělostřelectvo v tomto období bude zpravidla plnit tyto úkoly:

- izolovat prostor proti zásahu protivýsadkových záloh nepříteli;
- pokračovat v umlčení nepřátelských baterií všech druhů;
- ničit (umlčovat) zjištěné ZHN nepříteli;
- umlčovat (oslepovat) pozorovatelný, VS z nichž může být řízena palba a veškerá činnost proti vzdušnému výsadku;
- zabránit možným protiztečím nepříteli.

Dělostřelectvo musí být připraveno „lokalizovat“ prostor výsadku a zabránit tak nepříteli srazit vzdušný výsadek z předmostí. Dělostřelectvo vyčleněné k zabezpečení podpory bojové činnosti taktických vzdušných výsadků podporuje boj přes představitele dělostřelectva vysazeného s výsadkem. Pro případ, že by dělostřelectkový představitel padl, musí štáb i velitelé jednotek vzdušného výsadku znát údaje pro vyžádání, přenos a zastavení palby a rovněž způsob udávání cílů. Během boje je velmi důležité sloučení vzdušného výsadku s přicházejícími vojsky prvního sledu. Proto mezi vzdušným výsadkem a přicházejícími vojsky (předsunutým odřadem) musí být upřesněn způsob sloučení, určení čar setkání, zastavení palby, dávání signálů a všech rozpoznávacích znaků. V některých přípa-

dech bude vhodné, aby rovněž se vzdušným výsadkem byl představitel dělostřelectva PO, který ujednotí sloučení, hlavně z hlediska dělostřelecké palby, vždyť jak prostor vysazení, tak postup PO nebude vždy odpovídat původnímu plánu. Při plnění úkolu vzdušného výsadku o udržení předmostí poskytnou účinnou pomoc prostředky velitele armády. Zvláště PTZ, složená z PT řízených střel, může značně přispět k odrazení zteče tankových jednotek nepříteli.

Bojová činnost dělostřelectva při zabezpečení zpětného letu vrtulníků

Po vysazení vzdušných výsadků je bezpodmínečně nutné zabezpečit návrat vrtulníků. Dělostřelectvo v této době bude plnit obdobné úkoly jako při přeletu s výsadkem, ovšem v obráceném sledu trasy. Úkoly dělostřelectva budou zmenšeny tím, že část PL prostředků nepříteli byla již umlčena při přeletu výsadku na frontu a v dalším možno počítat se zkrácením pásma průletu nad nepřátelskou sestavou vzhledem k postupu vlastních vojsk. Dělostřelectvo, pro zabezpečení zpětného letu vrtulníků, umlčuje (oslepuje) nově zjištěné prostředky protivzdušné obrany nepříteli.

Závěr

Organizaci dělostřeleckého zabezpečení vysazení a podporu bojové činnosti vzdušného výsadku provádí velitel dělostřelectva armády se svým štábem. Obsah a objem opatření pro přípravu a vedení boje vzdušného výsadku se organizuje podle konkrétní situace. Vzdušné výsadky přepravované vrtulníky, využitím terénu, mohou se skrytě přiblížit k prostoru vysazení, aniž by byly zjištěny radiolokačními prostředky nepříteli. Let vrtulníků nad sestavou vojsk nepříteli, která je v pohybu, vysazování vzdušných výsadků buď do prostoru ještě neobsazeného nebo do prostoru, kde není důsledně organizován systém PVO, skýtá široké použití vzdušných výsadků v průběhu útočné operace, s určitými výhodami dělostřeleckého a leteckého zabezpečení. Současně dělostřelecké raketové prostředky přidělené vševojskové armádě, popřípadě i vševojskovému svazku, dávají možnost při zabezpečení vzdušných výsadků. K zabezpečení celkového plnění tohoto úkolu musí předcházet vševojskový a dělostřelecký průzkum, který má prvořadý význam.

Diskusním příspěvkem jsem rozvedl rámcově vytyčené úkoly návrhu nového řádu dělostřelectva se zaměřením na přechod vodní překážky. Palebné možnosti dělostřelectva ovlivní v dané situaci vysazení vzdušných výsadků. Je proto zapotřebí, aby vševojskový velitel před svým rozhodnutím vyslechl velitele dělostřelectva o možnostech a způsobu dělostřeleckého zabezpečení vzdušného výsadku.

Bojová činnost dělostřelectva při násilném přechodu vodního toku v hloubce nepřátelské bojové sestavy

Podplukovník Bohumil Sobotka

Plukovník Emil Šrank ve svém článku v podstatě jednak rozebírá vliv vodních překážek na bojovou činnost pozemních vojsk, zvláště dělostřelectva, jednak pojednává o některých zvláštnostech uskupení a bojové činnosti dělostřelectva v období přibližování k vodní překážce, při jejím překonávání a při boji o předmostí na protilehlém břehu řeky.

V souvislosti s první skupinou otázek je v článku správně poukázáno na obtíže při přechodu dělostřelectva přes vodní překážku, zvláště s ohledem na možnosti snadného vyřazení přepravišť soudobými prostředky nepřítelů a dále na zdoluhavost přepravy, což nepříznivě ovlivňuje nepřetržitost podpory pozemních vojsk v důležitém období jejich bojové činnosti. To vede autora k úvahám o některých improvizovaných způsobech přepravy zvláště divizního a armádního hlavního dělostřelectva a střeliva. Uváděné způsoby jsou však většinou spojeny s některými problémy technického i jiného rázu, jež značně ovlivňují jejich proveditelnost.

Tak např. je v článku uvažována možnost přepravit zvlášť tahače po mostě nebo po přívozovém přepravišti a zvlášť děla hlubokým broděním pomocí tažného člunu. Přeprava broděním tímto způsobem je však technicky neproveditelná, neboť oboživelníky mají na vodě velmi malou tažnou sílu a podle druhu dělostřeleckého materiálu, povrchu dna řeky a rychlosti proudu by dělo buď vůbec neutáhly, nebo by se podstatně snížila jejich ovladatelnost, zvláště při větší rychlosti proudu. Technicky proveditelné by bylo hluboké brodění děla, taženého lany pomocí navijáků tažných vozidel z protilehlého břehu řeky, ale jen za příznivějších podmínek pokud jde o kvalitu dna a rychlosti proudu, než jsou požadovány při hlubokém brodění tanků a při provedení určitých technických opatření (zabezpečení lafetových ramen podvozky nebo skluzovými podložkami, přetahování lan od navijáků tahačů na vlastní břeh řeky pomocí výsadkových loďek, úprava vjezdu a výjezdu apod.). Avšak ani tento způsob nejeví se účelný, neboť nijak neurychluje přepravu zvláště u těžkého materiálu, kde jsou jako tahače používány vozy typu

T-111. U běžně montovaných soulodí ze střední mostové soupravy o únosnosti 40 tun a délce 12 m je totiž možno na jednom soulodí přepravit současně tahač T-111 i dělo (např. 152mm KH), odpojené a zasnuté lafetovými rameny pod podvozek tahače, avšak nelze současně přepravit dva tahače T-111, neboť délka jednoho vozidla je 8,3 m. Avšak ani u materiálu taženého vozy typu V3S, kde je možno přepravit současně na jednom soulodí dva tahače tohoto typu, nebylo by dosaženo časové úspory, neboť doba přepravy jednoho děla broděním výše uvedeným způsobem by byla nejméně o polovinu delší než je doba trvání jednoho koloběhu na přívozovém přepravišti.

Z uvedených důvodů nejeví se ani účelné uvažovat o možnostech odlehčení děl pomocí nafukovacích pásů tak, aby byla částečně nadnášena nebo plula na hladině. Kromě toho by byl tento způsob spojen s řadou technických problémů. Tak k odlehčení kanónové houfnice ráže 152 mm by bylo třeba podle teoretických propočtů nafukovacího pásu o obsahu asi 9 m³ vzduchu, při čemž pás by musel být komorový, aby jediný průstřel nepřivodil potopení děla. Takový pás měl by tudíž značné rozměry a vyvstalo by i mnoho dalších otázek, jako např. možnosti a technické provedení připevnění pásu k dělu, způsob a doba trvání jeho naplnění vzduchem, přesun děla s naplněným pásem k místu přepravy, zabezpečení stability děla ve vodě při větších rychlostech proudu apod.

V souvislosti s danou problematikou chci však poukázat na možnosti přepravy dělostřelectva přes vodní překážky se zřetelem na blízký perspektivní vývoj vojskových přepravních prostředků, o němž se stručně zmíním. V podstatě je předvídáno zachování dosavadních druhů přepravišť. Při tom

se však počítá s nahrazením současných obojživelníků novým typem o únosnosti na vodě 10 tun, dále se zavedením tzv. samohybných prámů o únosnosti 40 tun, čímž by odpadla potřeba montovat soulodí pro přívazovou přepravu z prvků střední mostové soupravy a konečně je předvídáno nahradit dosavadní mostové soupravy novým typem umožňujícím jednodušší a rychlejší montáž mostů.

Uvedené změny ovlivní příznivě i možnosti přepravy dělostřelectva. Tak zvýšená únosnost nového obojživelníku dovolí pravděpodobně přepravovat jednotlivě všechny druhy materiálu hlavičového dělostřelectva (bez tahačů), raketometů 130 mm s obsluhou i střelivem, naložený tahač typu V3S (s nákladem 3 tuny) a popřípadě i prázdný tahač typu T-111. Možnost okamžitého použití samohybných prámů, aniž by bylo třeba sestavovat soulodí a zkrácení času potřebného na stavbu mostu, urychlí pak přepravu všeho dělostřelectva, zvláště divizního a armádního. Tím se sníží podstatně současné časové mezery v palebné činnosti dělostřelectva, vznikající zdržením jeho přemístění na přepravištích a bude tak lépe zabezpečena nepřetržitá podpora bojové činnosti vojsk na protilehlém břehu řeky.

Zároveň budou uvedenými opatřeními vyřešeny i některé obtíže, související s přepravou munice přes vodní tok hlavně tím, že nové obojživelníky umožní přepravit tahače typu V3S a raketometry i s municí. Tím odpadne nutnost vyprazdňovat tahače uvedeného typu před jejich přepravou dosavadními druhy obojživelníků a municí přepravovat zvlášť. Přesto však vzhledem k zvýšené spotřebě munice při boji o předmostí a k trvající zranitelnosti přepravišť i při jejich rozptýlení na širokém úseku je nutno dále zkoumat nové možnosti zásobování municí vojsk bojujících na protilehlém břehu řeky. Nabízí se např. úvaha, nebylo-li by účelné, vzhledem k počtu vodních překážek, jež bude nutno překonávat při vedení operace na evropském válečném území, mít část prostředků dopravních jednotek svazků popřípadě i armády uzpůsobených jako obojživelníky a využívat jich především pro zásobování a odsuny u útvarů a jednotek prvního sledu svazků, bojujících na předmostí. Vhodným a výkonným prostředkem pro zásobování municí v daných podmínkách jsou i vrtulníky, zvláště typu Mi-6 s ohledem na poměrně velký ložný prostor i únosnost (6–8 tun) a krátké vzdálenosti, na něž bude přeprava prováděna.

Závěrem k této otázce chci ještě podo-

tknout, že je pochopitelné třeba se zabývat i možnostmi provedení přepravy dělostřelectva v případech, kdy nebudou k dispozici systemizované přepravní prostředky nebo jen v omezeném počtu, neboť taková situace při soudobém charakteru bojové činnosti může často nastat. Zde by přicházel v úvahu způsob hlubokého brodění děla taženého lany pomocí navijáků tažných vozidel, jak o něm hovoří autor ve svém článku. Podle mého názoru by však bylo třeba dále zkoumat a prakticky přezkoušovat způsob hlubokého brodění děl i s tahači, a to zvláště u protitankového hlavičového dělostřelectva, jednotek raketometů 130 mm a popřípadě i jiného dělostřeleckého materiálu. Dosud prováděné praktické zkoušky u vojsk i když odhalily některé obtíže, ukázaly, že tento způsob přepravy dělostřelectva je proveditelný. Je však třeba zdůraznit, že tyto a podobné způsoby je vždy nutno chápat jako improvizaci v situacích, kdy přeprava dělostřelectva normálními prostředky není uskutečnitelná, neboť v nejlepším případě budou tyto způsoby vždy vyžadovat značně dlouhé doby na přípravu i vlastní provedení přepravy kromě jiných dalších opatření.

Dále chci vyjádřit svůj názor k některým problémům, rozváděným autorem v další skupině otázek, kde pojednává o zvláštnostech uskupení a vlastní bojové činnosti dělostřelectva při zabezpečení překonávání vodních překážek.

Při úvahách o přidělení a uskupení dělostřelectva autor vychází z dosavadní cvičné organizace a nebere v úvahu nové zásady použití raketových zbraní a ostatního dělostřelectva v soudobých útočných operacích, jak jsou uvedeny v přednášce MNO-VD č. 0032143-VD/60. V duchu této přednášky bylo by třeba upravit některé údaje, např. pokud jde o použití atomových zbraní dělostřelectvem, posilování útvarů a svazků dělostřelectvem všech druhů, vytváření ADS, složení ASDS a PTZ armády apod., což však s ohledem na charakter uvedené přednášky nebudu zde rozebírat.

Dále jsou v článku rozvedeny úvahy a postup při určování prostorů bojové sestavy jednotek řízených raket pro zabezpečení násilného přechodu vodní překážky. Účel konstrukce mezikruží, vymezujícího možný prostor bojové sestavy, je však málo jasný. Při určování nejbližší hranice bojové sestavy je třeba vyjít z požadavku, aby tyto raketové jednotky byly v pohotovosti k provedení úderů v době, kdy před-
sunutý odřad svazku (svazků) na směru

hlavního úderu armády dosahuje vzdálenosti 15–20 km od vodní překážky. Tuto vzdálenost (autor na jiném místě uvádí 10 až 15 km) je však třeba uvažovat ani ne tak proto, aby jednotky řízených raket byly schopny přímo podporovat jadernými údery boj předsunutých odřadů a hlavních sil svazků o přístupy k vodní překážce, neboť tento úkol budou plnit především jednotky neřízených raket, přidělené těmto svazkům nebo působící v sestavě ASDS, ale spíše k zabezpečení zničení odpalovacích základů raket a dělostřelectva nepřítele, používajícího jaderných zbraní, za účelem zabránění provedení úderů na přicházející vlastní vojska a popř. i k ničení bližších záloh nepřítele, přisunovaných k zaujetí obrany na vodní překážce nebo k jiné činnosti proti vlastním vojskům. K tomu je třeba připočítat vzdálenost, kterou urazí vlastní vojska za dobu potřebnou k dosažení pohotovosti jednotek řízených raket v nepřipravených postaveních (tj. asi za 24 hodin) a dále vzdálenost těchto jednotek od čelních sledů vlastních vojsk v době, kdy bude raketové dělostřelectvo zaujímat bojovou sestavu. Tak např. při střední rychlosti postupu vlastních tanků a pěchoty 60 km za 24 hodin je možno provést tuto kalkulaci:

- vzdálenost čelních sledů od vodní překážky v době požadované pohotovosti raketových jednotek 15–20 km
- průměrná vzdálenost, kterou urazí vlastní tanky a pěchota za 24 hodin 60 km
- vzdálenost raketových jednotek od čelních sledů vlastních vojsk v době zaujímání bojové sestavy 15–20 km

Celková vzdálenost nejbližší hranice prostoru bojové sestavy raketových jednotek od vodní překážky 90–100 km

Zadní hranice tohoto prostoru bojové sestavy určila by se pak ve vzdálenosti maximálního dostřelu řízených raket s jadernou náloží, vynesené od nejvzdálenějších zjištěných nebo předpokládaných prostorů cílů a objektů pro údery těmito raketami.

Vycházíme-li z toho, že podle cvičné organizace budou v sestavě ASDS jednotky řízených raket o maximálním dostřelu s jadernou náloží 150 km, budou tyto jednotky při zaujetí bojové sestavy u nejbližší hra-

nice podle výše provedené kalkulace schopny provést údery jadernou náloží na cíle ve vzdálenosti od vodní překážky nejvýše 50 až 60 km. Tato hloubka může být dostačující v době, kdy se vlastní jednotky přibližují k vodní překážce, avšak byla by malá v době, kdy vlastní tanky a pěchota zahájily boj o předmostí na protilehlém břehu řeky. Jeví se proto účelné, zvláště budou-li k dispozici dva oddíly řízených raket, aby část jednotek (jeden oddíl) zaujala bojovou sestavu podle výše uvedených podmínek a druhá část pak ve vzdálenosti asi 40–50 km od vodní překážky. Tím bude umožněno provádět atomové údery na nepřátelské objekty ve vzdálenosti až 100 km od vodní překážky a zároveň bude zabezpečeno i dostatečné palebné přesahování s ohledem na minimální dálku střelby. V dalším provede první část raketových jednotek přemístění sestavy již na protilehlý břeh vodní překážky.

V této souvislosti chci poukázat na skutečnost, že s ohledem na cvičné údaje o řízených raketách typu V, pokud jde o dobu potřebnou k přípravě střelby z nepřipravených postavení (24 hodin) a maximální dolet rakety s jadernou náloží (150 km) bude způsob přemísťování při požadavku nepřetržité palebné pohotovosti alespoň části jednotek těchto raket a v některých případech i jejich praktická použitelnost při předpokládaných vysokých tempech soudobé útočné operace otázkou často velmi problematickou. Tak např. při průměrném tempu útočné operace 100 km za 24 hodin budou vlastní vojska při dosažení palebné pohotovosti těchto raket po přemístění bojové sestavy vzdálena od nových prostorů bojové sestavy již 115 až 120 km, takže možnost provedení úderů jadernou náloží bude na cíle ve vzdálenosti nejvýše 30–35 km od čelních sledů vlastních vojsk. Zkrácení doby na přípravu jednotek řízených raket k palbě začleněním skupin pro průzkum bojové sestavy do čelních sledů vlastních vojsk, jak o tom hovoří autor článku, je celkem bezvýznamné, neboť prakticky téměř veškerý uvažovaný čas se spotřebuje pro přípravu složitých speciálních zařízení pro kontrolu, plnění a smontování rakety ve vyčkávacím postavení. U neřízených raket s ohledem na krátkou dobu přípravy k palbě z nepřipravených postavení (1 hodina) výše rozebírané problémy se nevyskytnou.

Organizace součinnosti raket různého druhu navzájem i s hlavního dělostřelectvem a přemístění raketového dělostře-

lectva s cílem dosažení nepřetržité palebné pohotovosti k zabezpečení bojové činnosti vojsk v soudobých podmínkách vedení útočných operací je zajímavou studijní otázkou, která však nesouvisí přímo s danou problematikou a proto se s ní nebudu na tomto místě zabývat.

V závěru svého diskusního příspěvku chci jen poukázat na to, že podle mého názoru bylo by účelné, kdyby autor ve svém článku více zdůraznil zvláštnosti bojového použití a činnosti dělostřelectva při zabezpečení překonávání vodních překážek, jež vyplývají z charakteristických rysů soudobých útočných operací, vedených v hloubce nepřátelské bojové sestavy ve vysokém, často však nerovnoměrném tempu, na široké frontě, zpravidla na samostatných oddělených směrech. To bude vyžadovat především vybavit vševojskové svazky dělostřelectvem všeho druhu a příslušnými dělostřeleckými průzkumnými prostředky tak, aby byly schopny zabezpečit palebnou podporu tanků a pěchoty převážně svými vlastními silami a prostředky. To platí zvláště pro vševojskové svazky, jež budou působit

na vedlejším směru, nebo jež proniknou nejvíce do hloubky nepřátelské bojové sestavy.

Případ, kdy dělostřelecké zabezpečení násilného překonání vodní překážky bude centralisovaně organizováno velitelem a štábem dělostřelectva armády, lze pokládat za ojedinělý. Dělostřelecké prostředky armády budou v tomto období podporovat zpravidla jen bojovou činnost svazků na směru hlavního úderu armády, a to činností ASDS a zásahy PTZ armády při odrážení silných protiúderů nepřátelských záloh a v některých případech i palbami ADS, bude-li v daném období vytvořena. Hlavní úsilí organizace palebné činnosti dělostřelectva při zabezpečování násilného překonávání vodních překážek v rychlém tempu z chodu bude proto ve štábech dělostřelectva vševojskových svazků.

Tato skutečnost klade na velitele dělostřelectva a příslušníky jejich štábů na stupni svazku v současné době zvýšené požadavky plně zvládnout zásady bojového použití dělostřelectva všech druhů, zvláště jednotek raketového dělostřelectva.

Studie možností k dosažení potřebného tempa přepravy při soudobých násilných přechodech

Podplukovník Otakar Kratochvíl

Zkušenosti Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce ukázaly, že vysokého tempa útočné operace lze dosáhnout jen tehdy, jestliže násilné přechody řek jsou prováděny z chodu. Přitom bylo dosahováno průměrného tempa operace 15 až 30 km za den. Podle současných požadavků má dosahovat tempo útočné operace 60 až 100 km denně. Je přirozené, že chceme-li dosáhnout uvedeného tempa, musíme násilný přechod vodního toku s plánovitou přípravou pokládat za zcela výjimečný, který lze připustit jen tehdy, jestliže útočná operace bude zahájena z přímého dotyku s nepřítelem na řece.

Navazuji na článek podplukovníka Františka Hájka ve *Vojenské mysli* č. 4 z letošního roku „K otázce přeprav a přepravních prostředků“. Autor rozebírá perspektivu vývoje přepravních prostředků. Ve svém článku se budu zabývat taktickými možnostmi a výhodami nové techniky v rámci motostřelecké divize při násilném přechodu vodního toku z chodu na řece střední šířky.

Při násilném přechodu vodního toku z chodu může průzkumný odřad dostat za

úkol doplnit a prověřit zprávy o nepříteli, řece a terénu; předsunutý odřad zpravidla v součinnosti s taktickým vzdušným výsadem zmocnit se stávajících přepravišť na řece, ovládnout předmostí a vytvořit podmínky pro přechod dalších sil. Podobný úkol, jako předsunutý odřad motostřelecké divize, dostávají předvoje pluků působících na samostatných směrech, ale bez součinnosti taktických vzdušných výsadem. Jestliže se nepříteli podaří přepraviště na řece

udržet nebo zničit, provádějí předem určený odřad a předvoje násilný přechod mimo tato přepraviště.

Aby motostřelecká divize mohla úspěšně provést násilný přechod vodního toku z chodu, přiděluje veliteli divize přepravní prostředky průzkumnému odřadu, předem určenému odřadu, taktickému vzdušnému výsadku a plukům pro předvoje a další prapory, které v prvním sledu budou pokračovat řekou. Sám si ponechává přepravní prostředky pro zřízení divizních přepravišť.

Násilný přechod průzkumného odřadu

Divizní průzkumné prapory mají možnost rychle pronikat do hloubky nepřátelské obrany. Jsou vybaveny tanky, obrněnými transportéry, ale nejsou dosud plně přizpůsobeny pro rychlé přechody řek, zejména středních a širokých.

Na středních a širokých řekách se totiž vyskytuje dosti úseků nevhodných pro hluboké brodění. Podle dosavadních zkušeností sama šířka řeky není překážkou, ale může jí být hloubka vody, rychlost proudu, charakter dna a břehů. V nížinách, kde je malý spád řeky, bývá silná vrstva naneseného bahna. V úsecích řeky s větším spádem a s proudem nad 2 m/sec může se vyskytnout pohyblivé nebo skalnaté dno se značnými nerovnostmi převyšujícími světlost tanku. V každém případě se musí trasa brodu důkladně prověřit a ohodnotit, zda je nebo není způsobila pro hluboké brodění tanků. Tato skutečnost do značné míry zdržuje přechod průzkumného odřadu. Připustíme variantu, že řeka není vhodná pro hluboké brodění tanků. Podle mého názoru není vhodné zatěžovat průzkumný odřad částí mostové soupravy k zřízení přivozových přepravišť pro přepravu tanků, ale je nutné ho vybavit obojživelnými tanky.

Části průzkumného praporu vybavené obrněnými transportéry se přepravují na obojživelných autech, což má značné nevýhody. Především naše obojživelná auta, ať už střední obojživelník kolový nebo velký obojživelník pásový, mají menší únosnost než je váha obrněného transportéru. Průzkumné jednotky se proto přepravují přes řeku na obojživelných autech bez obrněných transportérů. Po vyslání průzkumných hlídek průzkumného odřadu zůstávají obojživelná auta u jádra průzkumného odřadu, průzkumné hlídky postupují pěšky. Tím se značně snižuje tempo postupu průzkumného odřadu. Středních obojživelníků kolových a velkých obojživelníků

pásových nebylo nikdy nadbytek a jejich přidělování průzkumnému odřadu pro přesun na odlehlejší břehy nepřichází v úvahu. Obojživelníky jsou určeny výhradně k přepravě na vodě; na suchu mají menší únosnost a při plné zátěži se ničí jejich podvozky. Kromě toho nejsou opatřeny pancířem a neposkytují ochranu jednotkám jako obrněný transportér. Zdá se proto, že z hlediska zabezpečení násilného přechodu vodního toku by bylo výhodné u průzkumných jednotek zavést plovoucí obrněné transportéry.

Vybavení taktického vzdušného výsadku přepravními prostředky

Taktický vzdušný výsadek může dostat za úkol zmocnit se předmostí a přepravišť na řece, zabránit přísunu záloh nepříteli k zesílení obrany na řece nebo zabránit nepřátelským vojskům odchod za řeku. Podle úkolu je taktický vzdušný výsadek vysazen z vrtulníků 20 až 30 minut po atomových úderech na nejsilnější odpory na řece. Má-li se výsadek udržet do příchodu předem určeného odřadu, musí být zabezpečen ženijními jednotkami a materiálem. Dále se s výsadkem přepravují ženijní jednotky a nejnepříznivější přepravní prostředky pro průzkum řeky. Vzhledem k únosnosti našich vrtulníků nemohou být s taktickým vzdušným výsadkem dopravovány těžší zbraně a proto pro manévry na řece dostávají lehké výsadkové přepravní prostředky s motorickým pohonem. Až bude řešeno vybavení taktických vzdušných výsadků těžšími zbraněmi a jejich přeprava vzduchem, bude nutné zároveň uvažovat i o vhodných přepravních prostředcích a o jejich dopravě na řeku.

Násilný přechod předem určeného odřadu

Hluboké brodění tanků na středních vodních překážkách, jak jsem již uvedl, nebude častým jevem. Vzhledem k okolnosti, že přeprava tanků jiným způsobem vyžaduje značné množství přepravních prostředků a ženijních jednotek, budu předpokládat, že do předem určeného odřadu je určen motostřelecký pluk.

Předem určený odřad provádí násilný přechod vodního toku na široké frontě. Prapory prvního sledu předem určeného odřadu provádějí násilný přechod na směrech a jsou po určité době, než vytvoří společné předmostí, odkázány samy na sebe. Proto jsou každému praporu prvního sledu přidě-

lovány přepravní prostředky, které mu umožní přepravit svůj bojový sled a nejdůležitější tylové části.

Počet a druh přepravišť předsunutého odřadu závisí pak na sestavě předsunutého odřadu, na charakteru řeky a na přepravních prostředcích, které jsou k dispozici.

V praporním úseku násilného přechodu praporu prvního sledu zesíleného motostřeleckého pluku určeného do předsunutého odřadu jsou zřizována až dvě plavidlová přepraviště (po jednom na každou rotu prvního sledu), jedno přívozové přepraviště a jsou-li na středním vodním toku podmínky, pak i přepraviště pro hluboké brodění tanků po jednom na jednu, nejvýše dvě tankové rotu. Pro předsunutý odřad se dvěma prapory v prvním sledu celkem až 4 plavidlová přepraviště, dvě přívozová přepraviště a popřípadě přepraviště pro hluboké brodění tanků.

Plavidlová přepraviště

Má-li být zachováno potřebné tempo přepravy, je třeba přepravit v prvním sledu každého praporu nejméně dvě zesílené motostřelecké rotu v jednom přepravním sledu. V prvním přepravním sledu se dále přepravují průzkumy, dělostřelečtí pozorovatelé a ženijní jednotky pro odminování břehů, míst přístaničních místků a pobřežních polí mostů. Na přepravu celého prvního přepravního sledu na obou plavidlových přepravištích v jednom praporním úseku násilného přechodu je třeba dohromady zhruba až 12 středních obojživelníků kolových a až 8 velkých obojživelníků pásových.

Toto množství výsadekových přepravních prostředků umožňuje přepravit motostřelecký prapor ve dvou přepravních sledech. Jeden koloběh na řece 200 m široké může trvat až 10 minut a proto celý bojový sled motostřeleckého praporu s nejdůležitějšími zdravotnickými zařízeními, může být přepraven za 20 minut. Prapor druhého sledu a plukovní součásti při rovnoměrném rozložení přepravy do dvou praporních úseků násilného přechodu mohou být přepraveny v dalších dvou kolobězích, to jest za dalších 20 minut. Prapor druhého sledu a většina plukovních součástí přepravují se ovšem v praporním úseku násilného přechodu, který je na směru hlavního úderu pluku, tedy nerovnoměrně. Počítáme-li dále se ztrátami přepravních prostředků v průběhu přepravy, dojdeme

k závěru, že bojový sled motostřeleckého pluku může být přepraven do jedné hodiny od zahájení násilného přechodu. Při hloubce bojové sestavy pluku např. 5 km je za uvedených předpokladů zabezpečení postup motostřeleckého pluku v tempu 5 km za hodinu, se současnými přepravními prostředky dosud jen teoreticky.

Porovnejme váhu obrněného transportéru s únosností našich velkých obojživelníků pásových, které jsou schopny přepravit břemeno o váze nejvýše 5 tun. Proto obrněné transportéry se nepřepravují a rozmisťují se na vlastním břehu ve shromaždištních vozidel, ve skrytých prostorech nedaleko cest vedoucích k mostovým přepravištím. Pěchota pak nemůže plně využít atomových úderů k rychlému postupu, ani překonat úseky terénu zamořené radioaktivními látkami a musí čekat několik hodin na přepravu svých obrněných transportérů po mostě.

Na plavidlových přepravištích nemůžeme přepravovat celou řadu dalších břemen motostřeleckého praporu. Např. protiletadlové dvojkanóny 30 mm připravené na nákladní auta V3S (váha samotného nákladního auta V3S 5 tun), muniční vozy praporu (munice naložená na V3S) atd.

Podobně potíže jsou při přepravě doprovodného dělostřelectva s rotami prvního sledu, protitankových záloh pluku a divize, které mají být co nejdříve na protilehlém břehu a raketometné baterie pluku. Bezzákluzové kanóny 82 mm praporu a pluku s obsluhami je možné přepravit bez tažných vozidel. Z tažných vozidel (nákladních aut V3S) musí se překládat munice. Jednotky řízených protitankových střel, které mohou být v protitankové záloze pluku, jsou naloženy na nákladních autech V3S. S jejich přepravou na dnešních obojživelných autech není možné vůbec počítat, protože musí být rychle přepraveny bez překládání materiálu. Únosnost pásového obojživelníku vysoko přesahuje raketomet 130 mm a Tatra 111, která je tažným vozidlem kanónu ráže 100 mm.

Ve dvou praporních úsecích násilného přechodu předsunutého odřadu je třeba celkem až 40 obojživelníků uvedených dvou typů, v rámci motostřelecké divize 80 obojživelníků. Motostřelecká divize dosud měla organicky 20 obojživelníků (8 velkých pásových, 12 středních kolových) a bylo proto třeba teoreticky jí přidělit 60 obojživelníků. Pro tři motostřelecké divize prvního sledu vševojskové armády je to celkem 180 obojživelníků. S přidělením takového množství

obojživelníků není možno počítat a stálo by za úvahu, zda by nebylo účelné vyměnit obrněné transportéry motostřeleckého pluku za plovoucí obrněné transportéry. Umožnilo by se tak střeleckým jednotkám bez prodlení využít atomových úderů k rychlému postupu vpřed, překonávat úseky terénu zamořené radioaktivními látkami a bez přesedání na obojživelníky překonávat řeku v sestavě, v jaké došli k řece a v jaké budou dále útočit.

Podobným způsobem je možno řešit přepravu dělostřeleckých pozorovatelů, bezzákluzových kanónů, ženijních jednotek doprovázejících tanky a některých spojovacích vozů.

O plovoucím obrněném transportéru hovořil podplukovník Hájek ve svém článku. Chci dodat jen několik slov. Proti dosavadním obrněným transportérům bude třeba u plovoucích určitých konstrukčních změn. Mimo jiné utěsnění obrněného transportéru, lodní šroub s převodovým zařízením a zvětšení obsahu korbky, aby bylo dosaženo potřebného vztlaku. Tyto konstrukční změny umožní určité zvýšení nákladu podle typu plovoucího obrněného transportéru o 10–20 %. Domnívám se, že zvýšený náklad bude vysoce vyvážen taktickými výhodami. Z hlediska ženijního zabezpečení vyžaduje zavedení plovoucích obrněných transportérů větší rozsah prací při úpravě vjezdů a vjezdů z řeky.

Nákladní auta praporu jsou vesměs typu V3S a plně naložena váží i s nákladem kolem 8 tun. S ohledem na značné tempo útočného boje, které lze předpokládat po provedení atomových úderů na nepřítele za řekou, není nijak výhodné přepravovat nákladní auta praporu až s týlem pluku po mostě, jak se dosud provádí. Setkání týlu praporu s bojovým sledem praporu je pak problematické a při nejmenším trvá značně dlouhou dobu. V naší armádě bude zaveden nový výsadežový přepravní prostředek obojživelného typu o únosnosti kolem 10 tun. Tohoto obojživelníku mohou využívat i plukovní dopravní prostředky, minové rozkladače, plukovní raketomety, protitankové řízené střely a konečně i kolové buldozery pro úpravu cest.

Motostřelecký prapor druhého sledu předsunutého odřadu se může přepravit podobným způsobem.

Přívozová přepraviště

Naše současná přívozová přepraviště zřizovaná ze střední mostové soupravy mají řadu nevýhod.

Především je to délka doby jejich stavby. Stavba 40tunového soulodí trvá podle předpisu Oper-II-11 40 až 50 minut. Praxe ukazuje, že tato norma v průměru odpovídá skutečnosti. Začne-li v ideálním případě stavba soulodí 10 minut po zahájení násilného přechodu, pak první břemeno může být přepraveno až za jednu hodinu.

Jak jsem se už zmínil, na středních řekách je málo možností přepravovat tanky hlubokým broděním a tak první tank může být přepraven až za jednu hodinu po zahájení násilného přechodu. To jistě nepřispívá ke zvyšování tempa útočného boje a ani neumožňuje střeleckým jednotkám, jako tankovému výsadež, rychle překonávat úseky terénu zamořené radioaktivními látkami ihned po přechodu řeky.

Posudme nyní význam přívozových přepravišť za předpokladu, že vojska jsou vybavena plovoucími obrněnými transportéry a 10tunovými obojživelníky. Pak na přívozových přepravištích budou přepravovány tanky přímé podpory pěchoty a část dělostřelecká podporujícího praporu prvního sledu. Bude-li předsunutému odřadu přidělena $\frac{1}{3}$ SMS, tak tankový prapor motostřeleckého pluku čtyřmi soulodími únosnosti 40 tun může být přepraven v osmi koloběžkách za jednu hodinu čtyřicet minut; s připočítáním 30 % na ztráty soulodí v průběhu přepravy zhruba za dvě hodiny deset minut, to jest od zahájení násilného přechodu za tři hodiny. Budou-li předsunutému odřadu přiděleny $\frac{2}{3}$ SMS, pak tankový prapor motostřeleckého pluku může být přepraven od zahájení násilného přechodu zhruba za dvě hodiny. V obou případech je to pozdě a přitom nebyla ještě zahájena přeprava dělostřelecká podporujícího praporu prvního sledu.

V každém případě by bylo vhodné zavést obojživelné tanky, které přeplovají řeku v prvním sledu, zároveň s plovoucími obrněnými transportéry střeleckých jednotek.

Pro přepravu dalších tanků zavést tankové přívozy, o kterých hovoří podplukovník Hájek. Přeprava tanků na nich může být zahájena za 10 až 15 minut po zahájení násilného přechodu. Tankové přívozy mohou se po přepravě tanků využít i k přepravě podpůrného dělostřelecká.

Na osmi tankových přívozech může být přepraven přes řeku 200 m širokou tankový prapor i se zálohou času do 60 až 70 minut od začátku násilného přechodu za předpokladu stejné délky koloběhu jako u obojživelných aut.

Nakonec malé přirovnání. Materiál na osm soulodí 40 tun ($\frac{2}{3}$ SMS) je naložen na 60 různých vozidlech, podvozcích apod., kromě vozidel pro jednotky určené ke stavbě soulodí. Z těchto 60 vozidel má 52 vlastní motor. Připočteme-li motory motocyklů a člunů, celkem 62 motorů. Na druhé straně 8 motorových soulodí může mít 16 až 24 motorů, připočteme-li motory velitelských a jiných vozidel, nejvýše 19 až 27 motorů.

Již z uvedeného přirovnání je zřejmé, že náklady na motorová soulodí těžko přesáhnou náklady na mostovou soupravu s nákladními auty. Na druhé straně je třeba uvážit, že motorová soulodí jsou jednoúčelová a nákladní auta dopravující mostové soupravy víceúčelová a že je jich možno využít i k mírovým účelům. Díly motorového soulodí, právě tak jako 10tunové obojživelníky, budou mít průchodnost terénem asi jako nákladní auta Tatry 111.

Závěr o přepravě představeného odřadu

V budoucnu musíme počítat s dostatečným nasycením vojsk obojživelnými obrněnými transportéry, které budou jejich organickou výbavou. Budou jich využívat k přesunu, k boji i k vlastní přepravě při násilných přechodech. Tím bude umožněno představenému odřadu překonávat řeku v té sestavě, v jaké přichází k řece a v jaké má na protilehlém břehu bojovat, dosahovat vysokého tempa útočného boje a překonávat úseky terénu zamořené radioaktivními látkami.

Pro přepravu praporečného týlu, plukovních vozidel, minových rozkladačů a lehkých ženijních strojů bude používáno 10tunových obojživelníků.

S prvními sledy střeleckých jednotek budou řeku překonávat plovoucí tanky a dnešní tanky na středních řekách budou zpravidla přepravovány na tankových soulodích.

Přeprava dalších sil motostřelecké divize prvního sledu

Problematika přepravy pluků provádějících násilný přechod vodního toku z chodu na samostatných směrech je totožná s problematikou přepravy představeného odřadu a nebudu ji proto rozebírat.

Je ovšem třeba řešit přepravu dělostřeleckých, pluků druhého sledu, zvláště tankového, záloh velitele divize, hlavní části týlu pluků, přidělených útvarů a týlu divize, které se přepravují po mostech.

Motostřelecká divize na plných počtech, běžně zesílená, při využití dnešních našich přepravních prostředků přepravuje po mostech celkem až 2500 vozidel i s obrněnými transportéry motostřeleckých jednotek a praporečného týlu. Stavba mostu o únosnosti 40 tun přes řeku o šířce 200 m z mostové soupravy SMS trvá jednomu ženijnímu praporu zhruba 3 hodiny. Z přílohy číslo 1, pořadové číslo 1 je zřejmé, že za uvedených podmínek může skončit přeprava zesílené motostřelecké divize po jednom mostě do 11¼ hodiny, po 2 mostech za 7¼ hodiny od zahájení násilného přechodu.

Plovoucí obrněné transportéry mají podstatný význam pro motostřelecké útvary a pro druhy vojsk, které je podporují. Neomezují je na úzký úsek řeky, ale umožňují přecházet řeku na široké frontě. Umožňují vysoké tempo přepravy motostřeleckých praporů a postup na protilehlém břehu. Poněkud méně podstatný vliv však mají na celkové zkrácení přepravy motostřelecké divize prvního sledu (příloha 1, pořadové číslo 2 a 3).

Podobně 10tunové obojživelníky mají určitý vliv na zkrácení celkové doby přepravy (příloha 1, pořadové číslo 4). Jejich hlavní význam je ovšem ve skutečnosti, že umožňují přepravit motostřelecký prapor jako celek, čímž se zvyšuje jeho manévrovost, bojeschopnost a usnadňuje velení.

Zavedení obrněných transportérů plovoucích a 10tunových obojživelníků umožňuje skončit přepravu motostřelecké divize prvního sledu od zahájení násilného přechodu při jednom mostu v divizním úseku násilného přechodu do 9¼ hodiny, při dvou mostech do 6¼ hodiny.

Vcelku jde už o slušné zkrácení doby přepravy, ale ještě ne dostatečné. I když předpokládám provádění násilného přechodu vodního toku za širokého využití prostředků radiotechnického rušení a zadýmování řeky i terénu na přilehlém i protilehlém břehu do značné hloubky ve dne nebo i v noci, má nepřítel stále určité možnosti zjistit naše mostová přepraviště a zničit je. Snahou je proto zkrátit přepravu na nejkratší možnou dobu.

Zvýšení rychlosti jízdy vozidel po mostě vyžaduje zvětšení bezpečnostní vzdálenosti mezi břemeny. Tyto dva faktory se navzájem ruší a zkrácení doby přepravy se nedosáhne.

Zavedením velkého množství obojživelníků značné únosnosti zatíží se vojska velkým počtem rozměrných vozidel, využívá-

SROVNÁVACÍ TABULKA PŘEPRAVY ZESÍLENÉ msd 1. SLEDU PO MOSTECH PŘES ŠIROKOU ŘEKU

Poř. číslo	Předpoklady	Počet přepr. břemen (voz., dél apod.)	Rychlost přepravy po mostech v km/hod.	Hustota břemen na 1 km proudu	Stavba mostu				Přeprava po jednom mostě		Přeprava po dvou mostech	
					mostní materiál	začátek stavby mostu*)	dobu trvání stavby v hod.	skončení stavby mostu*)	délka přepravy v hod.	skončení přepravy*)	délka přepravy v hod. *)	skončení přepravy*)
1.	Motostřelecká divize je přepravována na našich dnešních přepravních prostředcích. Nemá oboživelné transportéry	2500	15	20—30	SMS	$\frac{1}{4}$	3	$3\frac{1}{4}$	8	$11\frac{1}{4}$	4	$7\frac{1}{4}$
2.	Motostřelecká divize je vybavena plovoucími obrněnými transportéry, ale msp druhého sledu i tp je přepravován po mostě	2200	15	20—30	SMS	$\frac{1}{4}$	3	$3\frac{1}{4}$	7	$10\frac{1}{4}$	$3\frac{1}{2}$	$6\frac{3}{4}$
3.	Motostřelecká divize je vybavena plovoucími obrněnými transportéry a na nich se přepravují tři msp v prvním sledu	2050	15	20—30	SMS	$\frac{1}{4}$	3	$3\frac{1}{4}$	$6\frac{1}{2}$	$9\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{4}$	$6\frac{1}{2}$
4.	Motostřelecká divize je vybavena plovoucími obrněnými transportéry a 10 tunovými oboživelníky, všechny msp se přepravují v prvním sledu	1900	15	20—30	SMS	$\frac{1}{4}$	3	$3\frac{1}{4}$	6	$9\frac{1}{4}$	3	$6\frac{1}{4}$
5.	Jako pořadové číslo 4	1900	15	20—30	rychlost. most jednopr.	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4}$	1	6	7	3	4
6.	Jako pořadové číslo 4	1900	15	20—30	rychlost. most dvoup.	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4}$	1	3	4	$1\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$

*) Od začátku násilného přechodu v hodinách

ných jen na řekách při násilných přechodech.

Zatím máme možnost zkrátit celkovou dobu přepravy motostřelecké divize zkrácením délky doby stavby mostu, zřizováním více mostů a popřípadě zavedením dvouproudových mostů na plovoucích podporách.

Zkrácení délky stavby mostu je možné dosáhnout zavedením nových rychlostavňích mostů na plovoucích podporách, o jejichž vývoji hovoří podplukovník Hájek.

Při zavedení všech uvažovaných novodobých přepravních prostředků může přeprava motostřelecké divize prvního sledu skončit při přepravě po jednom jednoproudovém mostě do 7 hodin, po jednom dvouproudovém mostě nebo dvou jednoproudových mostech do 4 hodin, po dvou dvouproudových mostech do 2½ hodiny od zahájení násilného přechodu. (Příloha 1, pořadové číslo 5 a 6.)

Z úvahy je zřejmé, že pro divize je třeba počítat nejméně se dvěma mosty.

Závěr

V důsledku prudkého rozvoje taktiky a operačního umění v současné době velmi rychle stárnou dosavadní způsoby ženijního zabezpečení. V oboru ženijního zabezpečení násilných přechodů zastaraly mimo jiné i přepravní prostředky dnes používané.

Moje úvahy jsou sice zaměřeny na zabezpečení vysokého tempa přepravy přes střední řeku 200 m širokou, ale závěry je možno zevšeobecnit.

Vojska budou muset být vybavena plovoucími obrněnými transportéry, které jim umožní z chodu, bez zastávky překonávat řeku a využívat atomových úderů na nepřítele k rychlému postupu na protilehlém břehu. Tak zmizí plavidlové přepraviště dnešního charakteru a místo něho bude zřizováno plavidlové přepraviště o menším množství výsadkových přepravních prostředků pro přepravu týlu praporu, některých plukovních prostředků, řízených protitankových střel a lehkých ženijních strojů. To vyžaduje však zvýšit jejich únosnost asi na 10 tun. Část tanků přímé podpory pěchoty může být plovoucích nebo se mohou přepravovat na tankových soulodích a ostatní se přepraví hlubokým broděním. Tam, kde hluboké brodění nebude možné pro charakter řeky, což bude časté u středních a širokých řek, budou tanky přímé podpory pěchoty používat k přepravě tankových soulodí.

Tankovými soulodími se může přepravovat i část podpůrného dělostřelectva do zahájení přepravy po mostech. Tam, kde v blízkosti nebude most postaven, bude přeprava motorovými soulodími pokračovat.

Předpokládané zavedení rychlostavňích mostů umožní zahájit na nich přepravu do 1 hodiny od zahájení násilného přechodu, což má podstatný význam pro zkrácení celkové doby přepravy divize prvního sledu. Počet mostů v úseku násilného přechodu závisí na šířce řeky a na počtu mostových souprav a ženijních jednotek, které jsou k dispozici, a konečně i na šířce úseku násilného přechodu divize (z hlediska protiatomové ochrany mostu). Šířky útočných pásem divizí jsou takové, že dovolují v jejich úseku násilného přechodu zřítit nejméně dva mosty (popřípadě i s mezilehlými klamnými mosty). Domnívám se, že dva mosty na divizi prvního sledu jsou nutné pro zabezpečení potřebného tempa přepravy. Zvláště výhodné by bylo využití dvouproudových mostů, které umožňují přepravu po dvou mostovkách zároveň. Neznamená to ovšem, že k jednomu mostu se budou stavět dva pochodové proudy. Pochodový proud přijíždí k místu rychlostí např. 30 km za hodinu a vozidla budou střídavě posílána na obě vozovky, kde se přepraví rychlostí 15 km za hodinu, čili celkové tempo přepravy bude souhlasit s rychlostí přesunu.

Činnost vojsk při nesouvislých frontách

V strojovém období válek se v důsledku značného růstu mohutnosti palby a zmobilizování milionových armád vytvořily souvislé fronty. V první a poté i v druhé světové válce obehly souvislé fronty téměř celé kontinenty.

K „narušení“ souvislé fronty však došlo již v druhé světové válce především v počátečním období jednotlivých válečných tažení, kdy se na rozhodných směrech vložila úderná uskupení velkými klíny do operačního uclnění obránce, kdy vznikly mezery v souvislé frontě, kterými rychle pronikaly nejen taktické, ale i operační svazky. Těchto mezer a vlomů dosahoval útočník nejčastěji tehdy, když obránce neuspěl provést manévry silami a prostředky a organizovat odpor na ohrožených směrech.

Válečné zkušenosti ukazují, že se souvislá fronta zpravidla udržela v těch případech

- když bránící se strana (bez ohledu na stupeň ženijní úpravy terénu) měla dostatek sil a prostředků, takže mohla organizovat souvislou frontu obrany a kromě toho mít silné pohyblivé zálohy k provedení protiúderu nebo k obsazení ohrožených úseků fronty;
 - když útočící strana mohla jak na směrech hlavního úderu, tak i na vedlejších směrech udržet svými silami přímý dotyk s vojsky obránce na celé frontě a provést průlom obrany nepřítelů takovým způsobem, aby nemohl postupně ničt úderné uskupení protiúderu záloh.
- V minulých válkách vznikaly nesouvislé fronty zpravidla v důsledku nedostatku sil a prostředků.

Docházelo k tomu nejčastěji v počátečním období války, když napadená strana, která byla překvapena, neměla ještě zmobilizované síly a nemohla vytvořit organizovaný odpor na celé šíři fronty. Během války nesouvislé fronty vznikaly zpravidla tehdy, když válčící strana utrpěla velké ztráty a dodatečné povolání záloh se ještě nemohlo projevit na válčišti. V konečných stadiích války se nesouvislé fronty vytvářely obvykle tehdy, když jedna z válčících stran získala takovou převahu, že mohla dovést hluboké vlny do fronty protivníka.

Pojem „souvislá fronta“ je relativní; určuje se podle toho, na jakém stupni ji posuzujeme. Například narušení souvislé

fronty v pásmu činnosti taktického svazku je pro daný svazek velmi důležitá věc, kdežto posuzováno z operačního hlediska nemusí mít nějaký zvláštní význam. O nesouvislé frontě můžeme mluvit teprve tehdy, když průlom provedený v této frontě nemůže být přehrazen jinými prostředky vedení boje (např. atomovými zbraněmi, dělostřelectvem, letectvem) a může být protivníkem využit k provedení manévru vojsky s cílem proniknout do hlubokého týlu obránce.

Příští válka, bude-li rozpoutána, bude se značně lišit způsoby a formami bojové činnosti od předcházejících válek v důsledku masového použití zbraní hromadného ničení. Bude se vyznačovat rychlými změnami situace, bojových sestav a poměru sil na jednotlivých směrech. Bojová činnost bude mít rychlý a manévrový ráz. Udržení souvislé fronty v těchto podmínkách bude neobvykle obtížné.

Stabilizace fronty bude mít úplně jiné formy, než v minulé válce a může být zabezpečena jedině využitím zbraní hromadného ničení.

Příští válčiště se bude vyznačovat pohybem. Cílem pohybu vojsk bude zasádní nepříteli v určitém čase a místě drtivý úder a na druhé straně vyjít zpod úderu nepřítelů.

Na vznik nesouvislé fronty bude mít v příští válce vliv především

- rozmach operace,
- rychlé změny bojové i operační situace, které nedovolují stabilizovat frontu na delší dobu,
- možnost provedení průlomu systému obrany a ničení velkých uskupení vojsk jadernými zbraněmi;
- možnost dosáhnout překvapení v důsledku nenadálého použití raketových zbraní, které mohou zničit jakýkoli objekt na válčišti a zasáhnout jakékoli místo na zeměkouli;
- nepřetržitá bojová činnost, pro kterou je příznačné prolamování obranných čar z chodu, vedení bojové činnosti na široké frontě a obklíčování velkých uskupení nepřítelů.

Rozmach operace bude mít zásadní vliv pokud jde o nesouvislost fronty válčících

stran. Útočník bude postupovat především na směrech hlavních úderů a bude usilovat o průlom obrany nepřítele do celé hloubky. Přitom bude používat především raketových zbraní, tankových a mechanizovaných vojsk a vzdušných výsadků. Tempo útoku bude větší na hlavních směrech; na vedlejších směrech bude menší. Tím se budou vytvářet podmínky k vytvoření mezer mezi jednotlivými útvary, svazky a operačními svazky a souvislost linie fronty bude narušena. Její stabilizace může být dosažena jen tehdy, získá-li obránce iniciativu.

Rychlé změny situace bojové i operační jsou vytvářeny především změnami v poměru sil. Tím je dána možnost, aby iniciativa přecházela z rukou útočníka do rukou obránce a naopak. To vše má velký vliv na vytváření průběhu linie fronty.

Možnost provedení velkých trhlin v systému obrany a struktuře operačního učení vojsk **atomovými zbraněmi** může narušit souvislost fronty ještě před rozvinutím útoku a postupu pozemních vojsk.

Překvapení — jako důsledek nenadálého útoku vojsk nebo úderu zbraněmi hromadného ničení — může rychle narušit souvislost fronty. Význam překvapení bude v příští válce vzrůstat především v důsledku používání raketových zbraní.

Pro bojovou činnost v příští válce bude charakteristické **prolamování obranných čar a překonávání vodních překážek z chodu**. Tím se urychlí postup vojsk v průběhu operace, takže nebude možno udržet souvislou linii fronty válčících stran. Rovněž i nepřetržitá bojová činnost — kdy bojová činnost v noci bude normálním zjevem — ovlivní možnost udržení souvislé linie fronty.

Vedení bojové činnosti na široké frontě rovněž ovlivní celkový průběh linie fronty. Jak na hlavních, tak i na podružných směrech úderů vzniknou vlny a mezery mezi svazky útočících a bránících se vojsk. Bojové akce prováděné na široké frontě rozptýlí pozornost obránce pokud jde o volbu objektů vhodných pro použití atomových zbraní. Při útoku na široké frontě je velmi obtížné zjistit hlavní úderná uskupení a směry jejich činnosti zvláště tehdy, zahájí-li útočník útok z výchozích prostorů umístěných v hloubce.

Obklíčování velkých uskupení vojsk bude mít v příští válce jiný charakter než v minulých válkách. Při obklíčování mělo uchování souvislé linie fronty v druhé světové válce velký význam a bylo velmi komplikované vzhledem k tomu, že bylo nutno

vytvořit vnější a vnitřní frontu obklíčení. K dovršení obklíčení a k likvidaci obklíčeného nepřítele je třeba vyčlenit potřebné síly a prostředky, mnohdy i na úkor taktických svazků, které mají rozvíjet úspěch do hloubky obrany nepřítele. Je třeba zdůraznit, že fronty obklíčení, i když nejsou souvislé, umožňují zcela zničit nepřítele nebo ho zajmout. Je nutno odříznout nepříteli cesty odchodu a zbavit ho tak možnosti vyjít z obklíčení. Obklíčení je nejkonkrétnějším projevem manévru; má za cíl přetnout nepříteli cesty odchodu, izolovat jeho síly, zbavit je možnosti pohybu a manévru, a zničit ho atomovými zbraněmi.

Činnost taktických svazků na jednotlivých směrech při odkrytých bocích ztěžuje rovněž udržení souvislé fronty vzhledem ke značné délce linie fronty, která se postupem vojsk do hloubky stále zvětšuje. Boky a týly budou častými objekty zteče. Snaha proniknout do hloubky obrany s cílem obchvátit a obejít hlavní síly nepřítele činí bojovou činnost neobyčejně rychlou a manévrovou. Každá z válčících stran bude usilovat o to, aby pokud možno získala nejvýhodnější polohu k provedení zdrcujícího úderu a rozbití sil nepřítele.

Není pochyb o tom, že výše uvedené činitelé mají vliv na vznik nesouvislé fronty a vytvářejí nové formy a způsoby provádění společné bojové činnosti v důsledku bouřlivého rozvoje techniky, především výzbroje a nových mohutných bojových prostředků.

* * *

Při nesouvislé frontě jsou vojska vystavena úderům ze všech stran. Proto také každá z válčících stran bude usilovat o to, aby si pokud možno v každé situaci udržela souvislou frontu. Tehdy je zejména důležité zabezpečit boky a týly, udržet nepřetržitý styk se sousedy a zabezpečit ochranu před atomovými zbraněmi, letectvem a palbou dělostřelectva.

Z uvedených úvah vysvítá, že bojová činnost vojsk v příští válce bude často vedena v podmínkách nesouvislé fronty a vzhledem k tomu budou mít způsoby jejího provádění řadu charakteristických rysů.

Obrana jako jeden ze základních druhů bojové činnosti má vytvořit nejvýhodnější podmínky k udržení souvislé fronty. Je to možné mimo jiné proto, že obránce použi-

tím zbraní hromadného ničení a manévrem zálohami může dosáhnout na určitou dobu příznivý poměr sil a dokonce i převahu nad nepřítelem. Soudobá obrana, která se vyznačuje rychlými změnami bojové a operační situace a změnami v poměru sil, umožňuje — podle toho, jak se vyčerpávají síly útočníka nebo přivádějí svěží síly — odrazit útok a přejít všemi silami obrany do protiúderu. Přitom se souvislost fronty, která byla narušena v důsledku nepřátelského vlonu, obnoví a změni ve frontu útoku.

Jinak tomu bude při vedení boje na zdrženou. V tomto případě bude neobyčejně obtížné udržet souvislou frontu zvláště tehdy, když vojska budou nucena ustupovat. Bude-li boj na zdrženou veden v rámci pohyblivé obrany, budou podmínky udržení souvislé fronty lepší.

V pohyblivé obraně je třeba za boje vedeného při nesouvislé frontě věnovat zvláštní pozornost tomu, aby první (slabší) bojový sled byl dostatečně podporován palbou dělostřelectva, letectvem a atomovými zbraněmi. Má se tím zabránit, aby nepřítel prolomil zaujaté obranné čáry a úseky prostoru, na jejichž udržení závisí úspěch provedení protiúderu. Hlavní úderné uskupení nepřítele je třeba zadržovat silami prvního sledu obrany tak, aby jeho útok byl kanalizován do směru vhodného pro obrance.

V žádném případě nelze v pohyblivé obraně dopustit prolomení fronty na těch úsecích, kudy by nepřítel mohl obejít plánovaný „pytel“. Zálohy, jako podstatná síla pohyblivé obrany, mají být kromě plnění základních úkolů — tj. provádění protiúderů a rozdrčení úderného uskupení nepřítele — rovněž připraveny uzavřít prorvané úseky fronty a vytvořit podmínky ke splnění zámyslu pohyblivé obrany.

Zasazení záloh k rozbití úderného uskupení nepřítele se má uskutečnit za převahy ve vzduchu, která umožňuje manévr se zálohami.

V pohyblivé obraně je při nesouvislé frontě neobyčejně důležitá organizace vedení. Bude se vyznačovat centralizací, protože jedině centralizovaným velením je možno zabezpečit včasné provedení protiúderu zálohami, sladění činnosti vojsk prvního sledu pohyblivé obrany a činnosti záloh.

Největší možnosti udržení souvislé fronty má vytvářet **poziční obrana**. Nejdůležitější věcí v poziční obraně je nedopustit, aby v důsledku průlomu fronty obrany na jednotlivých směrech vznikly oddělené, izolované rajóny obrany. Proto musí obrance

učinít všechna opatření, aby přinutil nepřítele vést lineární útok, při němž by jeho síly byly rozptýleny po celé frontě. Proveďte-li nepřítel vlon do souvislé fronty obrany, je třeba tento vlon neprodleně „uzavřít“ manévrem zálohami nebo použitím atomových zbraní a zneškodnit síly nepřítele, které pronikají vlomy a mezerami ve frontě.

K vytvoření souvislé fronty bude někdy v obraně nutné, zvláště na směrech hlavního úderu nepřítele, přeskupit síly (ze záloh nebo z nenapadených úseků) ve vrtulnicích. Tyto síly budou rovněž určeny k tomu, aby „uzavřely“ vzniklé vlomy, obnovily obranu k vedení boje v rámci celkového zámyslu.

Abyste se zabezpečila stálost a souvislost fronty v obraně je nutno soustředit těžiště obrany na směrech předvídaného úderu nepřítele a kromě toho ještě zabezpečit vedlejší směry, protože nepřítel může provést i úderu na směrech v těžko dostupném terénu, aby dosáhl překvapení.

Obrance je bez ohledu na formu obrany povinen v maximální míře využít mezer v souvislé frontě útočníka k provedení protiúderu do jeho boku. V obraně bude možno udržet souvislou frontu jen tehdy, bude-li široce využíváno manévru zálohami k provedení protiúderu s cílem obnovit frontu obrany na směrech průlomu. V soudobé válce je možno zabezpečit odolnost obrany a tím i udržení souvislé fronty širokým využitím pohybu a manévru a nikoli vybudováním stálých opevnění, která mohou být soudobými prostředky ničení dokonale rozbořena. Důkazem toho je „Mannerheimova linie“ ve Francii nebo „Mannerheimova linie“ v Karelii. Je tedy možno učinit závěr, že v příští možné válce budou pevnosti tohoto typu velmi řídké.

■
Útočná činnost v příští válce se bude zpravidla soustřeďovat na hlavních směrech, i když bude probíhat na široké frontě.

Bude to diktováno snahou nevytvářet vhodné cíle pro úderu atomových zbraní nepřítele. Útočící strana bude zároveň nucena zabezpečit potřebné narůstání sil z hloubky a rozvíjení úspěchu na směrech průlomu.

V útočných operacích, stejně jako v obranných, bude udržení souvislé fronty spočívat na mnoha činitelích. Půjde především o to zachovat správný poměr mezi tempem útoku vojsk na hlavních směrech

úderu a tempem útoku na podružných směrech. Narůstání úderu z hloubky v průběhu útočné operace musí být neustálé a musí vyplývat z rovnováhy sil mezi útočníkem a obráncem. Vzniknou-li v souvislé frontě útočnice výběžky a mezery, musí být stále pozorovány a v případě potřeby chráněny palbou dělostřelectva, údery letectva a atomových zbraní, aby jich obránce nemohl využít k provedení protiúderu.

Nesouvislá fronta u útočníka nebude hrát vážnější roli tehdy, bude-li mezi vojsky postupujícími na jednotlivých směrech udržována součinnost. Je-li naproti tomu nedostatek součinnosti spojen s nesouvislou frontou, může toho nepřítel využít a provést manévry zálohami k zasazení protiúderu do odkrytého boku útočících vojsk.

Útočná činnost bude vedena na jednotlivých směrech, takže může dojít velmi snadno k narušení souvislé fronty. Vytvoří se odkryté boky, které bude nutno zabezpečovat samostatnou činností odřadů nebo taktických svazků. Jestliže např. na útočící samostatný útvar nebo svazek vyrazí z boku protiúder silné zálohy, pak je vhodné za účelem uniknutí zpod úderu zvětšit tempo útoku na tomto směru činnosti nebo „sejít“ z hlavního směru. Následující boje v těchto podmínkách by totiž nebyly úspěšné.

V útoku je třeba využívat mezer v souvislé frontě bránícího se nepřítele nebo slabých míst jeho obrany a snažit se proniknout třeba i malými silami na jednotlivých směrech, pokud možno nejdále do hloubky obrany nepřítele, s cílem vyjít do jeho týlu, ovládnout důležité objekty nebo komunikační uzly, které umožňují rozvíjení útoku. Tento úkol budou nejčastěji plnit — tak jako tomu bylo v druhé světové válce — vyčleněné odřady, popř. útvary nebo svazky speciálně k tomuto cíli organizované. Při nesouvislé frontě mohou sehrát velkou úlohu v pronikání do boku a týlu nepřítele dokonce i jednotlivé odřady a jednotky vojsk prvního sledu. Činnost jednotlivých odřadů a jednotek musí být přitom samostatná, smělá a rozhodná.

V příští možné válce mohou rovněž nastat takové případy, kdy pro vytvoření úderné síly v útoku nebo upevnění odolné obrany na důležitých směrech bude nutno zkrátit frontu vyrovnáním a likvidací výčnělků výslech druhů, které protahují linie fronty. Vyrovnáním linie fronty se rovněž zvýší její trvalost a souvislost.

Hovoří-li se o manévrovém charakteru příští bojové činnosti, je třeba si ujasnit, že pod pojmem „pohyblivost“ je nutno ro-

zumět celou dynamiku vševojskového boje i správné jeho řízení. Je možno přitom potvrdit, že jestliže budeme s to zabezpečit v každé situaci pohyblivost naší činnosti v pravém slova smyslu, pak budeme moci snadno udržet souvislost fronty. V tomto případě se může vzniklá mezera nebo vln v případě potřeby rychle zlikvidovat.

V útoku bude k nesouvislé linii fronty docházet v důsledku samotného způsobu provádění útoku. Tendence rozvoje forem a způsobů útočné činnosti ukazuje, že útok bude předcházet masový úder atomových zbraní na celou hloubku obrany nepřítele s cílem zničit jeho síly a rozvrátit jeho systém obrany. Vojska provádějící ztěž budou muset vzápětí za atomovými údery co nejrychleji vyjít hlavními silami na čáru určeného úkolu, zabezpečit se před protiúderem záloh nepřítele a likvidovat ohniska odporu, která nebyla zničena atomovými zbraněmi. Větší ohniska odporu budou ničit odřady a svazky, které jsou v zálohách a v dalších sledech útočníka.

Z nesouvislé fronty v útočných operacích vyplývá i činnost vyčleněných odřadů, jejichž úloha se v příští válce značně zvýší. Tyto odřady budou působit odtržené od hlavních sil a budou díky své pohyblivosti a manévrovosti méně ohroženy zbraněmi hromadného ničení. K zabezpečení jejich činnosti je třeba vyčlenit potřebné posilové prostředky, včetně atomových zbraní, nebo zabezpečit jejich těsnou součinnost s hlavními silami. Rozsah úkolů vyčleněných odřadů neobyčejně vzrůstá. Jestliže v předcházející válce měly nejčastěji za úkol ovládnout komunikační uzly, soutěsky, přepavy a udržet je do příchodu hlavních sil, pak v příští válce bude jejich úkolem především proniknout do hlubokého týlu nepřítele, odříznout mu cesty odchodu, dezorganizovat přísun zásob, velení a spojení, popř. napadnout důležité zálohy nepřítele v součinnosti se vzdušnými výsádky a upoutáje je bojem, s cílem získat čas a umožnit plánovitou činnost hlavních sil.

Řízení bojové činnosti útočících vojsk při nesouvislé frontě bude značně komplikované. Velení vojskům bude buď centralizované (jde-li o plánování a přípravu operace) nebo decentralizované (půjde-li o provedení operace při nesouvislé frontě). Decentralizace velení v průběhu útočné operace vyplývá z předvidaného charakteru a způsobu provedení bojové činnosti. Bojová činnost bude zásadně probíhat na smě-

rech. Odřady a taktické svazky budou působit převážně samostatně, často bez spojení mezi sebou a někdy bez spojení s nadřízeným štábem. V těchto podmínkách vzrůstá význam iniciativy velitelů nižších stupňů, kteří se budou muset v průběhu dalšího vedení boje samostatně rozhodovat na podkladě znalosti celkového zámyslu.

Někdy však bude nutno v zájmu celkového zámyslu velení v průběhu útočné operace centralizovat. Tuto zásadu centralizace velení v průběhu útočné operace je nutno uplatnit především tehdy, když bojová činnost se nevyvíjí v souhlase se zámyslem velitele. Rychlé změny bojové i operační situace budou vyžadovat zásah vyššího štábu, aby došlo ke koordinování činnosti v souladu se vzniklou situací.

Při plánování operace se musí předvídat podmínky i jednotlivé bojové situace, ve kterých bude třeba centralizovat nebo decentralizovat velení.

Charakteristickým rysem velení v útoku při nesouvislé frontě bude udržování nepřetržitého velení a součinnosti na jednotlivých směrech. Přitom má velký význam organizace spojení na jednotlivých směrech nebo činnost směrových důstojníků vybavených pohyblivými pojiťky — jako letouny a vrtulníky. Součinnost mezi sousedy nebo jednotlivými prvky operačního učenění musí být v průběhu boje udržována péčí nadřízeného štábu. Není-li možno navázat přímé spojení a obnovit narušenou součinnost, může se koordinace činnosti dosáhnout pomocí smluvených světelných signálů předávaných z letounů nebo vrtulníků.

Pomocí těchto signálů možno například budující útvary uvědomit o vyrazení protiztečích nebo protiúderů záloh nepřítele, vyznačit správné směry postupu, informovat se o situaci souseda, označit mezery nebo slabá místa v sestavě nepřítele nebo objekty a cíle zteče.

V podmínkách nesouvislé fronty má činnost vojsk jistou souvislost s vedením nepřetržité bojové činnosti. V obou případech je činnost vojsk vázána na množství sil a prostředků, které jsou k dispozici. V těch případech, kdy nebudeme s to zabezpečit nepřetržitou útočnou činnost vzhledem k tomu, že bránící se strana dosáhne rovnováhy sil — bude se fronta stabilizovat. Avšak v obou případech má požadavek nepřetržité bojové činnosti (pro stranu, která vede útočnou operaci), jakož i udržení souvislé fronty (pro obě válčící strany) — velký význam.

Z toho vyplývá, že oba problémy — činnost vojsk při nesouvislé frontě i vedení nepřetržité bojové činnosti — se musí stát předmětem dalších úvah a studií, aby bylo možno učinit správné závěry pro přípravu našich ozbrojených sil na činnost v podmínkách příští možné války.

(Pplk. Fr. Czyzowicz, Mysl wojskowa 7/60)

Válka důvtipu

(Recenze knihy amerického publicisty.*)

Chruščovovo odhalení americké špiónáže, prohlášení presidenta Eisenhowera, státního tajemníka USA Hertera a jiných senátorů v kongresu Spojených států o nutnosti legalizovat špiónáž a povýšit ji na úroveň státní politiky, nutně burcuje vědomí všech mírumilovného světa. Tato prohlášení jsou významná zvláště pro tábor socialismu, proti kterému je především namířeno úsilí americké špiónáže. Na základě oficiálních projevů odpovědných činitelů USA lze s jistotou říci, že přes odhalení jejich podvrtných metod před mezinárodním fórem, budou ve své podvrtné činnosti pokračovat, i když jinými metodami a formami. Proto je na místě neochabovat v bdělosti a ostražitosti na všech úsecích naší činnosti. Zvláště v ozbrojených silách, kam je namířen zvláštní zájem kapitalistických špiónážních služeb, se bdělost a ostražitost musí stát základním pilířem veškeré činnosti.

* Ladislav Farago: War of Wits. The Anatomy of Espionage and Intelligence, 1954.

Dílčí pohled na některé formy a metody špiónážních služeb kapitalistických států dává kniha amerického publicisty „War of Wits. The anatomy of Espionage and Intelligence“, vydaná v USA v r. 1954. Autor Ladislav Farago, vidí dost dobře do zákulisí americké špiónáže. Sám pracoval během druhé světové války špiónážně v Oddělení pro vedení války speciálními metodami (Special Warfare Branch) u vojenských námořních sil. Udržuje styky s čelními představiteli ozbrojených sil a jako publicista má přístup k různým, pro jiného „tajným“ záležitostem. Je přirozené, že jeho výroky nelze ztotožňovat přesně s oficiálními názory Pentagonu, avšak i přes určité nepřesnosti dává jeho kniha dosti jasný obrázek o organizaci, rozsahu, metodách a formách špiónážních služeb kapitalistických států. Je proto poučná i pro důstojnický sbor čs. armády, kteří mohou využít v článku citovaných zásad pro školení vojáků při výchově k bdělosti a ostráživosti.

Celá kniha, čítající celkem 379 stran, je stejně jako knihy jiných autorů zaměřena na oslavování a vyzdvihování špiónáže. V tom není mezi oficiálními představiteli Spojených států a autorem žádných rozdílů a rozporů. Naopak se zdá, že propagování špiónáže a podvratné činnosti proti jiným státům se setkává u oficiálních představitelů s plnou podporou a porozuměním.

Autor rozdělil knihu do pěti základních kapitol. První dvě pojednávají o špiónáži, třetí o sabotáži, čtvrtá o kontrarozvědce a pátá o psychologické válce. Recenze bude zaměřena na ukázání zásad prvních třech kapitol. Otázky americké kontrarozvědky nejsou pro nás důležité a problémy poslední kapitoly o psychologické válce jsou prakticky vysvětleny v dostupné knize M. Buzka „Psychologická válka“, vydané Naším vojenským v r. 1959.

Špiónáž, zákonitá funkce vlády USA

Hned na prvních stránkách své knihy zdůvodňuje Farago, v souladu s celkovou koncepcí americké politiky, nutnost špiónáže. Píše: „V našem věku absolutního zbraňového závěsu existence na znalosti zámýslů a schopností protivníka. Této znalosti je zapotřebí, aby bylo možno odvážit se války, režírovat manévry, zabránit porážce a dosáhnout vítězství.“¹⁾

Zcela nepokrytě zde tudíž prosazuje špiónáž jako metodu, kterou se má zabez-

pečít řešení mezinárodních sporů válkou. Jak markantně se tyto agresivní snahy odrážejí od úsilí tábora socialismu, který prosazuje všeobecné odzbrojení a odstranění války, jako prostředku řešení mezinárodních sporů.

Autor k zdůvodnění špiónáže dále píše: „Špiónáž je zákonitou a důležitou funkcí každé vlády, která je si vědoma své odpovědnosti. Je ospravedlněna skutečností, že všechny státy utajují důležité fáze své činnosti a je vynucována jejich naléhavou potřebou získávat informace o utajených věcech.“²⁾ Autor zde jasně dokumentuje, že pět zásad mírového soužití, mezi nimiž je též otázka nevměšování se do záležitostí jiných států, jsou vládou Spojených států vědomě a záměrně porušovány. Vždyť jak jinak by bylo možno si vysvětlit toto ospravedlnění špiónáže? Ukazuje též na rozpory, které jsou uvnitř kapitalistického tábora. Z citátu totiž jasně vysvítá, že špiónáž je vedena proti všem státům, které uchovávají jakákoli tajemství. Je samozřejmé, že kapitalistické státy, v nichž rozhodující moc mají monopoly, mají před sebou vždy tajemství. Automaticky tudíž musí kapitalistické státy proti sobě provádět špiónáž. Jak lživá a falešná jsou pak slova o vzájemném „bratrství“, „spolupráci“ a „pomoci“, když jeden stát nedůvěřuje druhému. Mané se naskytá myšlenka, jak spravedlivější a skutečně soudružský vztah je mezi státy tábora socialismu.

Při zdůvodňování špiónáže používá autor i různých jiných amerických teoretiků a vojenských představitelů. Tak např. mezi jinými se odvolává i na prohlášení známého amerického generála, bývalého náčelníka štábu pozemních sil, M. B. Ridgwaye, který prohlásil: „Vzhledem k současné světové situaci je mnohem důležitější než kdykoli dříve mít úplné informace, na jejichž základě by bylo možno stanovit neekonomičtější rozvinutí ozbrojených sil... které by mohly využít výhody agrese s překvapením a zajistit neúčinnější použití takových sil, kdyby nastala potřeba.“³⁾

Autor však k zdůvodňování špiónáže používá další argumenty. Píše: „Války postihují nejenom armády, které je vedou na izolovaných válčističích, nýbrž celé národy, — nejen generály nýbrž státníky a lid, — nejen strategii, nýbrž také politiku, — nejen vojenskou vědu nýbrž také diplomacii, ekonomii a společenské vědy. Totálnost vál-

¹⁾ Ladislav Farago: War of Wits, 1954, str. 4—5.

²⁾ Tamtéž, str. 151.

³⁾ Tamtéž, str. 7—8.

ky, vše zahrnující a vše pronikající povaha moderního konfliktu, klade větší důraz na nevojenské stránky války.⁴⁾ (Rozuměj — špiónáže a podvrtné činnosti — pozn. M. M. B.).

Vycházejí z tohoto rozsahu špiónáže, rozděluje autor špiónáž podle předmětu jejího zájmu na tyto druhy:

1. Vojenskou špiónáž, získávající zprávy o útočných a obranných doktrínách, válečných plánech, strategických koncepcích, taktických zásadách, organizaci, průmyslové základně, struktuře velení, veliteli, materiálu, morálce apod.

2. Všeobecnou špiónáž, získávající zprávy o topografické a hydrografické charakteristice.

3. Diplomatickou špiónáž, získávající zprávy o zahraniční politice, spojení, diplomatických vztazích, o personálu zahraniční služby a technice udržování mezinárodních vztahů apod.

4. Politickou špiónáž, získávající zprávy o ideologii, tradicích, osobnostech apod.

5. Hospodářskou špiónáž, získávající zprávy o otázkách finančních, obchodních, průmyslových, důlním průmyslu, nerostném bohatství a o zemědělství.

6. Dopravní špiónáž, získávající zprávy o všech otázkách komunikačních (spojení) a dopravy.

7. Sociální špiónáž, získávající zprávy o struktuře národa, jeho složení, mentalitě apod.

8. Kulturní špiónáž, získávající zprávy o umění, vědě a všech kulturních zařízeních (rozhlas, televize, tisk, film apod.).

9. Špiónáž, zaměřená na odhalování špiónážních a zpravodajských organizací jiných států, odhalování jejich metod a osobního obsazení.⁵⁾

Podle cílů a obsahu, jež špiónáž sleduje, rozděluje Farago, stejně jako jiní teoretikové, špiónáž na strategickou, operační a taktickou.⁶⁾

Autor ve své knize uvádí též v různé souvislosti dílčí údaje o organizaci špiónážních služeb různých kapitalistických států. Nejvíce pozornosti přirozeně věnuje špiónážní službě Spojených států. Píše: „Ve

Spojených státech je vrcholnou špiónážní složkou Ústřední špiónážní agentura (Central Intelligence Agency — CIA), která byla vytvořena zákonem o bezpečnosti státu (National Security Act) v r. 1947 a byla zařazena do rámce Národní bezpečnostní rady.⁷⁾ Dále píše: „CIA však není jedinou špiónážní službou vlády USA. Existují speciální špiónážní služby u pozemních, vojenských námořních a vojenských vzdušných sil a roztržité špiónážní služby i v jiných vládních departmentech. Avšak CIA je vrcholnou špiónážní službou USA již proto, že slouží nejvyšším státním orgánům a má svými informacemi a doporučeními dominantní vliv na prezidenta, na politiku a činnost Spojených států.“⁸⁾

CIA je organizována do pěti různých oddělení⁹⁾ a zaměstnává asi 9000 až 15 000 osob.¹⁰⁾

Autor s určitou hrstí rozebírá ohromné částky, vynakládané špiónážními službami USA na podvrtnou činnost. Píše: „Rozpočet CIA není znám. Návrhy rozpočtových položek jsou dány k nahlédnutí jenom 4 nebo 5 příslušníkům každé sněmovny. Výdaje CIA jsou při tom ukryty v rozpočtových částkách jiných orgánů a rozpočtové byro nehlásí kongresu personální stav CIA. Zveřejněný rozpočet ročních výdajů však činí 500 až 800 miliónů dolarů.¹¹⁾ Kromě toho každá špiónážní služba jednotlivých ozbrojených sil má svůj vlastní rozpočet. Tak např. v pozemních silách jsou výdaje na špiónáž skryty pod rozpočtovou položku »Činnost 2100« a »Činnost 2131«. V rozpočtovém období 1952, 1953 a 1954 vydaly americké pozemní síly na špiónáž celkem 176 400 000 dolarů. V roce 1954 až 1955 dosahovala částka na špiónáž 54 000 000 dolarů.“¹²⁾

Autor v duchu úvah vládních a vojenských činitelů, kterým se nelíbí neustále se zvyšující bdělost a ostrážitost národů táboru socialismu, smutně konstatuje, že přes vysoké částky vynakládané na špiónáž, nejsou dosavadní výsledky uspokojivé. Konstatuje proto, stejně jako ostatní autoři zabývající se propagováním špiónáže, že asi 90 % všech informací získaných špiónážními službami pochází z veřejně dostupných

7) Tamtéž, str. 40.

8) Tamtéž, str. 41.

9) Tamtéž, str. 45.

10) Tamtéž, str. 42.

11) Tamtéž, str. 51 až 52.

12) Tamtéž, str. 51.

4) Tamtéž, str. 5.

5) Tamtéž, str. 11 — 12.

6) Tamtéž, str. 95 — 97.

pramenů.¹³⁾ Proto vyčlenění pracovníci špiónských služeb studují noviny, časopisy, vědecké a technické žurnály, rozhlasové transkripty, knihy, oficiální vládní publikace a finanční a průmyslové buletiny.¹⁴⁾

Takto získané zprávy jsou doplňovány údaji získanými špióny, vojenskými přidělenci, konsulařními agenty, diplomatickým personálem a jinými informátory... censurováním dopisů a lístků, jež jsou čteny a kopírovány censurem... aby se při tom získávaly informace...¹⁵⁾

Autor přitom též potvrzuje, že americké špiónské služby se nestydí používat k získávání zpráv i cestovního ruchu. Píše: „Existují rovněž takové zdroje špiónáže, jako jsou návštěvníci ze zahraničí a vlastní občané vracející se z cest do zahraničí...“¹⁶⁾ Snímky brané profesionálními kameramany, žurnalisty, amatéry nebo turisty jsou dnes horlivě vyhledávány všemi zpravodajskými organizacemi.

Velké úsilí k získání zpráv o táboru socialismu je věnováno odposlouchávání rozhlasu. O historii odposlouchávání rozhlasu v americké špiónské službě autor uvádí: „Výjimečnou hodnotou takových rozhlasových vysílání poznali Britové krátce před druhou světovou válkou a v BBC bylo zřízeno zvláštní oddělení pro odposlouchávání všech zahraničních rozhlasových relací určených pro domácí obyvatelstvo. Krátce nato byla zřízena podobná agentura ve Spojených státech pod záštitou Federální spojovací komise (Federal Communications Commission). Tato speciální agentura, jež byla později nazvána Zpravodajská služba pro odposlouchávání zahraničního rozhlasu (Foreign Broadcast Monitoring Intelligence Service), byla přičleněna k CIA, kde nyní tvoří důležitý orgán pro sbírání informací. Tiskne denní záznam všech zachycených rozhlasových vysílání a informace jsou zpřístupněny širokému okruhu pracovníků.“¹⁷⁾

Přesto, že špióni nemají ve své práci valné úspěchy, jsou považováni za hlavní prostředek k získávání zpráv. Jejich úkolem je: „získat originální dokumenty nebo modrotisky a to buď ve skutečných originálech

nebo jejich fotokopie. Fotokopie originálních dokumentů představují nejlepší materiál, jaký si která špiónská organizace může přát.“¹⁸⁾

Špiónům jsou pro práci dávány tyto pokyny: „Sbírejte každý dosažitelný zlomeček informací, aniž byste o některou z nich projevoval nápadný zájem. Nespěchejte nikdy na nějakou informaci, o níž se domníváte, že ji můžete nebo musíte získat.“¹⁹⁾

Farago uvádí, že zprávy, které špióni získávají, mohou být předány řídící ústředně poštou, kurýrem, podzemním telefonem, telefonem, telegrafem, poštovními holubami, letouny, běžci, psy, signálními vlajkami, signálními ohni, heliografem, raketami a světelnými signály. Zprávy píší agenti kódem, tajným inkoustem nebo používají mikrofilm.²⁰⁾

Vycházeje z celého agresivního pojetí špiónáže, Farago otevřeně přiznává, že „Spojené státy jsou pravděpodobně jediným státem na světě, který vynakládá tolik námahy a peněz na výběr a školení svých agentů.“²¹⁾ Agenti jsou školeni ve speciálních špiónských školách. Autor na dokreslení rozsahu výcvikového programu uvádí, že za druhé světové války udržovali spojenci celkem asi 6 speciálních škol.²²⁾ V době studené války počet těchto škol neklesá, naopak narůstá.

V těchto školách se frekventanti učí číst mapy, vyhodnocovat letecké a pozemní snímky, zkoumat a studovat dokumenty, identifikovat vojenská a civilní zařízení, letouny a lodě, stejnokrže a odznaky různých složek ozbrojených sil.²³⁾

Dále se učí fotografovat předměty zájmu tajně i veřejně... kladení min, zakládání požárů, zacházení s výbušninami, používání střelných zbraní apod.²⁴⁾

Rozsah toho, čemu se špióni ke své podvratné činnosti učí, by byl velký. Vzhledem k tomu, že není cílem recenze podávat úplný rozbor zásad uváděných v knize, nebudou dále popisovány.

Zajímavá je však stať, v níž autor popisuje způsoby, jimiž mohou být špióni dopravováni na území protivníka. Píše: „Přiležitostně je možno, aby špión pod různým

¹³⁾ Tamtéž, str. 53.

¹⁴⁾ Tamtéž, str. 54.

¹⁵⁾ Tamtéž, str. 55.

¹⁶⁾ Tamtéž, str. 54.

¹⁷⁾ Tamtéž, str. 55.

¹⁸⁾ Tamtéž, str. 65.

¹⁹⁾ Tamtéž, str. 208.

²⁰⁾ Tamtéž, str. 199.

²¹⁾ Tamtéž, str. 214.

²²⁾ Tamtéž, str. 194.

²³⁾ Tamtéž, str. 195.

²⁴⁾ Tamtéž, str. 196.

²⁵⁾ Tamtéž, str. 196.

krýtim cestoval na místo určení legálně (krýtim se rozumí legální pas diplomata, žurnalisty, obchodníka, cestovatele apod. — pozn. M. M. B.). V jiných případech musí být agent dopraven do země tak, že je shozen z letounu, vysazen z ponorky nebo přepraven v noci přes hranici jinými tajnými prostředky.²⁶⁾ Zde lze hledat přímou souvislost s častými, zvláště nočními, narušeními vzdušného prostoru území států tábora socialismu.

Autor přikládá ve své knize důležitý význam též provádění vzdušné špionáže, jejímž úkolem má být, kromě jiného, získávání fotografických snímků terénu. Tím má být umožněno mapovačům zpracování příslušných map. Autor vychází totiž z toho, že americké ozbrojené síly nemají dostatek dobrých a hlavně současných map socialistických států. Píše: „Mapy se dělají nesnadno a zvláště obtížně je to dnes, kdy některé citlivé prostory jsou uzavřeny našim mapovačům. Mapy těchto prostorů musí být sestavy z dat dodaných nákladnou špionážní službou.“²⁷⁾ Na přesném zjišťování prostorů, kde jsou umístěny válečně důležité podniky, je zcela závislé strategické bombardování. Předpokládá se dnes více než kdy jindy, že vyřazení průmyslové základny státu způsobí ochromení vojsk v poli...²⁸⁾

Zde je to právě zdůvodnění politiky otevřeného nebe, které Spojené státy ústy prezidenta a ostatních státních představitelů tolik propagují, a narušování vzdušného prostoru států tábora socialismu americkými letadly.

Sabotáž — forma studené války

V třetí kapitole se autor zabývá sabotáží. Podle něho je sabotáž jednou z forem podvratné činnosti. Je to obvykle fyzická akce určená k narušení vojenské nebo ekonomické síly protivníka. Má být vedena proti administrativě, průmyslové výrobě, výrobě potravin a běžného spotřebního zboží, proti ozbrojeným silám, dopravním linkám, prostě proti všemu, co napomáhá válečnému úsilí protivníka.²⁹⁾

Autor rozděluje sabotáž na aktivní (přímou) a pasivní (nepřímou).

Aktivní (přímá) sabotáž může být prováděna mnoha způsoby v různém rozsahu. Mohou ji provádět malé sabotážní skupiny v síle jeden až tři muži, i velké odřady o několika stech lidí. Nejběžnějšími formami této přímé sabotáže jsou různé mechanické zásahy, jako žhářství, exploze, vraždy apod.

Pasivní (nepřímá) sabotáž dosahuje podobných výsledků bez otevřeného násilí. Mezi nejběžnější formy tohoto druhu sabotáže patří absence, záměrné snižování výroby apod.

Kromě těchto dvou základních druhů sabotáže rozeznává autor ještě tzv. psychologickou sabotáž, jejímž cílem je způsobit stávky, paniku nebo nepokoje.³⁰⁾

K historickému zhodnocení sabotáže autor uvádí, že jestliže sabotáž byla za první světové války jenom podřadnou součástí bojových akcí, v druhé světové válce byla sabotáž přijata jako zákonný válečný prostředek. Podle autora neztrácí na významu ani v současné době, kdy USA pokračují ve vedení studené války. Píše: „Sabotáž je ve studené válce důležitou zbraní. Je to součást většího operačního plánu...“³¹⁾

Přes veškeré finanční náklady, úsilí na vycvičení špionážních pracovníků a sabotérů a snahu popularisovat podvratnou činnost, narazí americká špionáž na řadu neřešitelných rozporů.

V první řadě je zde platný rozpor mezi přáním a možnostmi. Přání agresivních kruhů ovládnout špionážně celý svět narazí totiž na nepřekonatelnou překážku bdělosti a ostráživosti tábora socialismu a na jeho sílu. Přiznává to i Farago, když píše: „Zkušenosti ukazují, že vyzvědači všeobecně podávají bezvýznamné výsledky.“³²⁾ Pravděpodobnost jejich života je nízká, úmrtnost vysoká. Účetní bilance přitom ukazuje, že přes ohromné investice peněz a úsilí vynaložené na tuto činnost je neúspěch častější než úspěch.³³⁾ Když jsou vyzvědači dopadeni, jejich vlády se k nim neznají a jakékoli spojení s nimi je důrazně popíráno.³⁴⁾

²⁶⁾ Tamtéž, str. 206.

²⁷⁾ Str. 15.

²⁸⁾ Tamtéž, str. 18—19.

²⁹⁾ Tamtéž, str. 239.

³⁰⁾ Tamtéž, str. 239—241.

³¹⁾ Tamtéž, str. 247.

³²⁾ Tamtéž, str. 175.

³³⁾ Tamtéž, str. 189.

³⁴⁾ Tamtéž, str. 174.

Další nepřekonatelný rozpor vyplývá z rozporů celého společenského zřízení. Zatím co přípravy imperialistů k válce vyžadují legalizování špionáže, většina Američanů špionáž odsuzuje, tak jako odsuzuje válku v celku. Tento rozpor se v důsledku mírových snah tábora socialismu a neustá-

lého odhalování agresivních cílů vládnoucích kruhů USA neustále zvětšuje.

Další rozpor ovlivňující podstatně neúspěchy americké špionáže spočívá v samé podstatě lidí, využívaných ke špionáži. Vždyť spoléhání se na utečence, kteří dokázali zradit svou vlast, nese předpoklad neúspěchu.

Rozporů, které ovlivňují negativně činnost amerických špionážních služeb, je přirozeně mnohem více. Je proto určitý pesimismus autora zcela oprávněný.

Na druhé straně je však nutno čtenářům připomenout, že přes klesající výsledky nelze v důsledku neustále se rozšiřujícího aparátu a rostoucích finančních prostředků činnost nepřátelské špionáže podceňovat. Je nutno nepřetržitě vést vojska na všech stupních k neustálé bdělosti a ostrážitosti. Je nutno odstranit jakékoli pacifistické tendence projevující se v důsledku mírových snah a návrhů SSSR u některých velitelů a zabránit jejich rozšiřování ve vojskách. Tím podstatně přispějeme nejen k zvýšení obranyschopnosti naší republiky a celého tábora socialismu, ale i k udržení světového míru.

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu „Vojennaja mysl“

Číslo 5/1960

Patnácté výročí velkého historického vítězství. — Charakteristické rysy závěrečných tažení Velké vlastenecké války v Evropě. — Radiační situace jako operační činitel. — Některé otázky využití vzdušné přepravy k zabezpečení operačních přeskupení vojsk. — O předmětu a obsahu sovětské vojenské vědy. — K otázce charakteru sovětské vojenské vědy. — K otázce zákonů a principů vojenské vědy. — Krize americké strategie „hromadné odplaty“. — Psychologické metody výběru příslušníků ozbrojených sil. — Vytvořit základní práci o historii našich pěchotních zbraní. — Teorie „omezené války“ a její následovatelé.

Číslo 6/1960

Základní činitelé, určující výsledek soudobé války. — Tendence vývoje a všeobecné principy organizace vševojskových svazků. — Útok z výchozích prostorů rozmístěných v hloubce. — O metodice práce vojenskovo vědeckých kroužků u vojsk. — Poznámky k charakteru sovětské vojenské vědy, jejímu předmětu a obsahu. — O zákonech, principech a zásadách vojenského umění. — Některé otázky obsahu a charakteru počátečního období války. — Komplexní radioelektronické systémy k zabezpečení bojové činnosti. — Ženíjní miny a prostředky boje s nimi. — Kniha o střetném boji. — Miličně teritoriální systém výstavby ozbrojených sil.

Číslo 7/1960

Naléhavé úkoly stranickopolitické práce v ozbrojených silách. — Technický pokrok a vojenské umění. — Bdělost — neoddělitelná vlastnost Sovětských ozbrojených sil. — Vliv rozvoje prostředků vzdušného napadení na charakter protivzdušné obrany. — Úloha psychologické vědy v praxi ozbrojených sil. — O stranickosti sovětské vojenské vědy. — Úloha vojenské historie ve vojenské vědě. — Některé otázky rozvoje vojenské vědy. — Ozbrojené síly CENTO. — Použití elektronických počítačích strojů v systému týlu ozbrojených sil USA. — Práci dobrovolných vojenskovo vědeckých kroužků postavit na úroveň nových úkolů.

„Vojennyj zarubežnik“

Číslo 5/1960

Vzdušné výsadkové operace. — Úloha meteorologie v plánování a provádění operací. — Minová blokáda Japonska. — Elektronické oči a uši. — Hlavní dělostřelectvo v atomovém věku. — Soudobé polní dělostřelectvo americké armády. — Vliv raketové techniky na rozvoj vojenského letectva v zahraničí. — Předvídání prostoru rozpadu radioaktivních produktů jaderných výbuchů. — Stav a usměrnění výstavby eskadřilových minonosek v námořnictvu cizích států. — Naše velké omyly ve vojenských otázkách. — Nová zahraniční vojenská technika. — Zahraniční vojenská kronika.

Číslo 6/1960

Činnost obrněných vojsk v nepříznivých podmínkách. — Smíšené úderné vzdušné síly roku 1958. — 7. polní armáda USA. — Rota protiradiologické ochrany chemické služby armády USA. — Nová úloha „tiché služby“ (kanadského námořnictva). — Vědecko-výzkumné práce v oblasti řízených střel a jejich provádění v Japonsku. — Nové letadlové lodě namísto starých. — Ideologické zpracovávání příslušníků anglických ozbrojených sil. — Ozbrojené síly Izraele — úhroza míru na Blízkém východě. — Použití elektronických šifrových strojů v ozbrojených silách USA. — Dálkové řízení vzdušných terčů. — Výpadové úderné skupiny letadlových lodí — základ sil protiponorkové obrany vojenského námořnictva USA. — Válka a mír v kosmickém věku. — Bílá kniha vojenských vzdušných sil USA. — Nový francouzský vojenský časopis. — Nová zahraniční vojenská technika. — Zahraniční vojenská kronika.

Číslo 7/1960

Vysazení vzdušného výsadku v podmínkách použití jaderných zbraní. — Jednomístný bojový letoun. — Protivzdušná obrana svazku námořních lodí. — Základní bojová síla. — Přehled reaktivních zbraní. — Francouzský program zavádění řízených střel. — Vojenské vydaje západního Německa. — Vývoj systémů opouštění letounů z malých výšek v USA a Velké Británii. — Opatření prováděná ve vojenském námořnictvu USA v materiálním a technickém zabezpečení atomových ponorek. — Nová zahraniční vojenská technika. — Zahraniční vojenská kronika.

Informace o obsahu německého vojenského odborného časopisu „Militärwesen“

Číslo 4/1960

Bonnské plány na bleskovou válku ztroskotají na socialistické obranné koalici. — Sjezd sociálně demokratické strany Německa v Godesbergu a současná vojenská politika sociálně demokratické strany Německa. — O ekonomických základech zvláštní agresivity západoněmeckého militarismu. — Agrese hitlerovského Německa proti Francii na jaře roku 1940. — Nové úkoly vojskového průzkumu a jeho hlavní směry vývoje. — Několik problémů velení tankovým jednotkám v noční bojové činnosti. — Přípomínky k útoku v zalesněném terénu. — Směrové rádiové spojení a jeho výhody. — K stavbě krytů odolných proti jaderným zbraním. — Atomové manévry jednotek NATO („Winterschild“). — Ženíjní jednotky v brigádách a divizích bundeswehru. — Současný stav námořních lodí a plánování výstavby spolkového námořnictva. — Přehled západoněmeckého vojenského časopisu „Truppenpraxis“ (ročník 1959). — K dalšímu vývoji chemických zbraní v imperialistických armádách. — Recenze o knize „Druhá světová válka“. — Raketová technika. — Válečná ideologická příprava německého imperialismu (výběrová bibliografie). — Vojenskovědecká konference ve „Vojenském okrsku III“. — Beseda čtenářů vojenského časopisu „Militärwesen“ na vojenské akademii „Friedrich Engels“.

Číslo 5/1960

K zajištění míru v prostoru Baltického moře. — Otázka západního Berlína a jeho vojenskopolitický význam. — Některé otázky teorie výcviku a výchovy vojsk. — Vlastenecká válka korejského lidu v letech 1950—1953. — Některé otázky ochrany před napadením biologickými zbraněmi. — Poznámky k použití dělostřelectva v horském a zalesněném terénu. — Protivzdušná obrana vojsk v soudobých podmínkách. — Osvětlující střely. — Tendence rozvoje technických prostředků k překonávání vodních překážek. — Základní principy přístrojů pro vidění v noci a jejich použití pro vojenské účely. — Západoněmecký zbrojní průmysl. — K vojenskopolitické situaci v prostoru Středozemního moře. — Výsadkové jednotky bundeswehru (podle názorů západoněmeckých militaristů). — Způsoby

výcviku v bundeswehru. — Letadlové čluny. — Sražení a operace Velké vlastenecké války Sovětského svazu v letech 1941—1945. — „Die Gefechtsausbildung“ (bojová příprava) — nový vojenský časopis pro nižší jednotky. — Současný německý militarismus (výběrová bibliografie). — Dálkové řízení raket pomocí radiolokačních stanic.

**Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu
„Mysl wojskowa“**

Číslo 5/1960

K patnáctému výročí druhé světové války. — Problémy operativnosti velení vojskům. — Střetný boj v počátečním období války. — Organizace a práce týlu výsadkových vojsk. — Některé otázky vojenské ekonomiky. — Použití elektronických počítačích strojů pro vojenské účely (podle západních názorů). — Zařízení pro výzkum nových prvků výzbroje (sáně s raketovým motorem). — Bojová činnost 1. běloruského frontu v běloruské útočné operaci (červen—červenec 1944). — Některé problémy ústupové bojové činnosti německých vojsk v roce 1944. — Všeobecné zásady vedení obrany. — Vnitřní obrana Dánska. — Krátké informace o ozbrojených silách kapitalistických států. — Proti falšování historie druhé světové války.

Číslo 6/1960

Všeobecné pokyny k práci kroužků „Vojenských znalostí“. — Pochody vojsk na velké vzdálenosti (závěry z diskuse). — Použití bránících se vojsk při přechodu do útoku. — Protipříprava a úder před přední okraj obrany. — Připomínky k dělostřeleckému zabezpečení nasazení velkých úderných skupin do sražení. — Materiální a zdravotnické zabezpečení vojsk při útoku z prostorů rozmístěných v hloubce. — K otázce technického vzdělání vševojskových důstojnických kádřů. — Raketové střely v protivzdušné obraně státního území. — Vznik a vývoj štábů (část I.). — Činnost ženijních vojsk 2. Polské armády v boji o průlom obrany protivníka na řekách Lužická Nissa a „Weisser Schöps“. — Radioelektronika v soudobé válce (podle zahraničních názorů). — Některé americké názory na vedení boje na zdrženou. — Krátké informace o ozbrojených silách kapitalistických států. — Vojenskopolitická tematika v přehledu „Velké sovětské encyklopedie“ za rok 1957. — Pripetské problémy (studie o pripetském prostoru).

**Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu
„Probleme de arta militara“**

Číslo 2/1960

Některé otázky vedení střetného sražení armády v počátečním období války. — Zvláštnosti organizace a provádění přeprav po železnici v útočné operaci frontu v počátečním období války. — Mechanizovaná divize v obranném boji mořského pobřeží. — Horská střelecká divize v spěšně organizované obraně v horském a zalesněném terénu. — Chemické zabezpečení bojové činnosti taktického vzdušného výsadku v útočném boji a operaci. — Plán použití atomových zbraní v útočné operaci frontu v počátečním období války. — Zvláštnosti vedení noční bojové činnosti podle názorů armády USA.

Číslo 3/1960

Násilné přechody širokých vodních překážek z chodu v rámci armády. — Některé zvláštnosti použití stíhacího letectva protivzdušné obrany státu v počátečním období války. — Útok střelecké divize s průlomem připravené obrany protivníka v podmín-

kách přechodu do útoku se zaujetím výchozího položení. — Rozvíjení útoku tankové brigády do hloubky nepřátelské obrany. — Plán průzkumu vševojskové armády v útočné operaci v počátečním období války. — Diskuse: Rozptylování a soustřeďování sil v soudobém boji.

Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu „Vojenna misl“

Číslo 3/1960

Patnáct let od vítězství nad fašistickým Německem. — O manévru a manévrovosti bojové činnosti v soudobých podmínkách. — Vznik, rozvoj a použití vzdušných výsadků. — Organizace a vedení průzkumu ve střetném sražení. — Význam spojů (komunikací) v budoucí válce. — Konstrukční principy soudobých atomových a jaderných pum. — V. I. Lenin o Balkánské válce v letech 1912—1913. — Vojenská ideologie soudobého imperialismu. — O charakteru bojové činnosti v počátečním období války podle amerických názorů. — Historie druhé světové války. — Vojenskovědecká konference ve vojenské akademii „G. S. Rakovského“.

Problémový ediční program časopisu „VOJENSKÁ MYSL“ na rok 1961

Cílem časopisu „Vojenská mysl“ je

- teoreticky rozpracovávat nové formy a způsoby vedení bojové činnosti v soudobých podmínkách v souladu s výsledky vědy a s vývojem bojové techniky, zejména raketových zbraní s jadernou náplní;
- široce rozvíjet diskusi a názorový boj v otázkách vojenského umění;
- zevšeobecňovat praktické zkušenosti z operačně taktické přípravy velitelů a štábů a přípravy vojsk a přispět tak ke zvýšení připravenosti Čs. lidové armády k obraně socialistického státu.

Hlavní úkoly:

V roce 1961 bude v časopise zaměřeno

hlavní úsilí na řešení základních úkolů operačně taktické přípravy a vojenskovědecké práce v tomto roce.

Těžiště obsahové náplně časopisu bude spočívat v rozpracování otázek organizace a vedení útočné operace a boje v počátečním období války vedené v rychlých tempích na samostatných směrech za použití atomových a raketových zbraní.

Především půjde o rozpracování zásad použití a všestranného zabezpečení tankových svazků v součinnosti s taktickými a operačními výsadbami k dosažení rozhodných cílů operace.

Časopis „Vojenská mysl“ bude během celého roku uveřejňovat články s následující aktuální tematikou:

- aktuální vojensko-politické, vojensko-ideologické a psychologické problémy;
- otázky charakteru a zákonitostí příští možné války, zejména jejího počátečního období;
- základní teoretické problémy vojenského umění se zřetelem na současný stav a perspektivy vývoje bojové techniky;
- otázky vývoje vojenské techniky a jejího nejúčelnějšího využití v operaci (boji);
- vliv atomových a raketových zbraní na charakter bojové činnosti vojsk v příští válce;
- otázky plánování a použití ZHN, zejména raketových zbraní s atomovou náplní, a využití jejich účinků k aktivní činnosti vojsk;
- způsoby zjišťování a ničení ZHN nepřítele a otázky ochrany proti jejich účinkům; překonávání rozsáhlých zamořených prostorů;
- nové formy velení z hlediska nových podmínek vedení operace s důrazem na využití nových technických prostředků;
- nové metody práce štábů a racionálního zpracovávání bojové dokumentace (zevšeobecňování zkušeností);
- poznatky a zkušenosti z provedených cvičení na mapách a s vojsky;
- možnosti využití a zavedení mechanizace a automatizace v armádě;
- informace o armádách kapitalistických států a názory západních vojenských teoretiků na vojenského umění.

Kromě uvedených otázek, které budou průběžně rozpracovávány v každém čísle časopisu, budou jednotlivá čísla časopisu řešit následující problémy:

Číslo 1: (otázky zabezpečení vojsk)

- otázka bojové připravenosti ozbrojených sil vzhledem ke vzrůstající palebné síle

bojových prostředků (raketových zbraní) a význam opatření zabezpečujících vojska před překvapivým napadením nepřítele;

- způsoby nepřetržitého operačního zabezpečení všeho druhu při dalekých operačních přesunech a během operací (s důrazem na ochranu proti ZHN); překonávání rozsáhlých zamořených prostorů;

- problematika tylového zabezpečení v soudobých operacích;

- otázky komplexního využití sil a prostředků průzkumu různých druhů vojsk a způsob rychlého vyhodnocování a předávání zpráv;

- problémy vnitřního spojení ve štábech vzhledem k požadavkům velení a novým metodám štábu, s důrazem na spojení za přesunu;

- význam požární ochrany vojsk v soudobé válce a opatření k jejímu zabezpečení;

- některé myšlenky z hodnotných vojenskovodeckých prací r. 1960.

Redakční uzávěrka do 31. 11. 1960.

Číslo 2: (Organizace a vedení útočné operace v počátečním období války)

- předpokládaný způsob zahájení války, vymezení počátečního období války a jeho význam pro celkový průběh a výsledek války;

- vliv raketových zbraní, atomových zbraní a ostatních ZHN na charakter bojové činnosti v počátečním období příští možné války;

- charakteristické rysy operací počátečního období války;

- zásady použití druhů vojsk (služeb) v počátečním období války;

- problém soustřeďování a rozptylování sil a prostředků v soudobých operacích;

Redakční uzávěrka do 31. ledna 1961.

Číslo 3: (tanková vojska — základ vysokého tempa útoku)

- problémy zabezpečení vysokého tempa a nepřetržitosti útoku vojsk v soudobých podmínkách;

- význam tankových vojsk v soudobých válečných taženích, operacích a bojích s hlavním důrazem na počáteční období války;

- způsob bojové činnosti tankové divize v útočné operaci při rychlých tempech, na samostatných směrech v součinnosti se vzdušnými výsadbami;

- problémy jednotlivých druhů vojsk (služeb) v souvislosti s vysokými tempy operací; problém technického zabezpečení vysokého tempa a nepřetržitosti útoku;

- zásady použití druhů vojsk a organizace týlu k zabezpečení bojové činnosti tankových divizí bojujících odtrženě ve velké vzdálenosti od hlavních sil;

- problematika vzdušné přepravy a zásobování vzduchem.

Redakční uzávěrka do 31. března 1961.

Číslo 4: (přesuny — přechod do obrany)

- otázky operačního soustřeďování a rozvinování vojsk;

- organizace a provádění dalekých přesunů; problematika kombinovaných přesunů, pořádkové služby;

- systém rychlého plánování a zabezpečení přesunů atd.;

- způsoby přechodu do obrany a vytváření podmínek k rychlému přechodu do útoku na jednotlivých směrech;

- obsah, formy a metody velitelské přípravy generálů a důstojníků štábů armád, svazků, útvarů.

Redakční uzávěrka do 31. května 1961.

Číslo 5: (překonávání vodních toků)

- problémy zabezpečení rychlého tempa pohybu vojsk při přesunech, manévrech a v průběhu operací s důrazem na překonávání vodních toků;

- vedení útoku svazky armády druhého sledu po jejich zasazení v operační hloubce;

- organizace a zabezpečení násilného přechodu vodních toků v průběhu útočné operace v hloubce;

- problémy velení ve vševojskové armádě při vedení útočných operací ve vysokých tempech;

- otázky metodiky vojenskovodecké práce.

Redakční uzávěrka do 31. července 1961.

Číslo 6: (vzdušné výsadky)

- význam vzdušného prostoru a jeho využití v soudobé válce;
- použití operačních a taktických vzdušných výsadků v útočné operaci a boji; použití vzdušných výsadků v obraně;
- součinnost vzdušných výsadků s tankovými svazky k zabezpečení rychlého tempa operace; využití vrtulníků pro velení a spojení;
- způsoby všestranného zabezpečení vysazení a vedení bojové činnosti vzdušných výsadků jednotlivými druhy vojsk (služeb);
- analýza významu jednotlivých druhů vojsk vzhledem na požadavky soudobých operací.

Redakční uzávěrka do 30. září 1961.

Problémy uveřejňované ve zvláštních statích:

„Z kapitalistických armád“

V této statí budou rozpracovávány názory NATO na rozpoutání příští války, úloha a ráz činnosti armád NATO (zejména západoněmecké a francouzské armády), na vedení operací v počátečním období války; názory západních teoretiků na otázky vojenské vědy, operačního umění a taktiky.

„Vojenská technika“, kde budou rozpracovávány otázky vojenské techniky ve vztahu k operačnímu umění a taktice, např.:

— možnosti a perspektivy vývoje vojenské techniky pozemních a vzdušných sil a jednotlivých vojsk;

— principy, vlastnosti a zásady nejúčelnějšího masového použití vojenské techniky a jejího zabezpečení — s důrazem na raketovou, tankovou techniku a techniku přepravy vojsk vzduchem;

— vliv vývoje vojenské techniky na operační umění a naopak;

— otázky automatizace a mechanizace ve vojenství (velení, PVO týl);

— důsledky zavádění nové bojové techniky na organizaci, bojovou a politickou přípravu (člověk a technika);

— otázky vývoje techniky v kapitalistických státech a jaké závěry z toho vyplývají pro naše vojenské umění, příp. vyzbrojení armády.

„Diskuse“

V této statí budou uveřejňovány diskusní příspěvky k článkům uveřejněným v předchozích číslech časopisu, anebo náměty příspěvatelů do diskuse.

Cílem této statě je vyměňovat názory a zkušenosti z operačně taktické přípravy štábů a přípravy vojsk a rozvinout názorový boj v teoretických otázkách operačního umění a taktiky.

„Recenze a bibliografie“

V této statí budou uveřejňovány recenze publikací, bibliografické přehledy, výtahy z různých článků, popř. překlady z cizích časopisů.

Problémové úkoly druhů vojsk (služeb)

Letectvo a PVOS:

— význam a perspektivy vývoje jednotlivých druhů letectva;

— použití letectva v operacích s důrazem na zabezpečení rychlého tempa operací;

— otázky součinnosti letectva s tankovými svazky, vzdušnými výsadky a při zásobování vojsk vzduchem v útočných operacích;

— způsoby zabezpečení nepřetržitě podporující boj tankové divize bojující odtržené ve velké vzdálenosti od hlavních sil;

Vojska PVO:

- problémy PVO vojsk a státu vzhledem k vývoji prostředků vzdušného napadení;
- organizace a vedení protivzdušné operace k zabránění nenadálého napadení nepřítelem;
- otázky velení vojskům PVO a součinnosti s PVOS, letectvem a se sousedy;
- zabezpečení rychlého tempa operace z hlediska PVO;
- otázky PVO tankové divize bojující odtržené ve velké vzdálenosti od hlavních sil.

Dělostřelectvo:

- úloha dělostřelectva a perspektivy jeho vývoje se zřetelem na stoupající význam raketových zbraní s jadernými náplněmi;
- zásady použití dělostřelectva v operacích s důrazem na zabezpečení vysokého tempa;
- zabezpečení nepřetržité podpory boje tankové divize, bojující odtržené od hlavních sil a činnosti vzdušných výsadků v útočné operaci;
- zásady použití jednotek PTRS v systému PTO a součinnost s ostatními druhy vojsk;
- systém práce dělostřeleckých štábů při organizaci a řízení palby raketových prostředků;
- využití kybernetiky pro velení v dělostřelectvu.

Ženíjní vojsko:

- význam ženíjní úpravy terénu v soudobých podmínkách; (AZ — rychlá tempa);
- organizace, plánování a provádění ženíjního zabezpečení rychlého tempa a nepřetržitosti útoku;
- ženíjní zabezpečení tankové divize, působící odtržené od hlavních sil;
- ženíjní zabezpečení překonávání vodních toků v hloubce při rychlém tempu operací;
- ženíjní zabezpečení organizace obrany k rychlému přechodu do útočné činnosti na směrech;
- ženíjní zabezpečení taktických vzdušných výsadků a raketových prostředků.

Chemické vojsko:

- chemické zabezpečení rychlého tempa operací a nepřetržité bojové činnosti vojsk při rozsáhlém zamoření terénu radioaktivními látkami;
- chemické zabezpečení boje tankové divize působící odtržené od hlavních sil na samostatném směru;
- způsoby rychlého zjišťování, vyhodnocování, vedení přehledu a předávání zpráv o radiační situaci;
- vliv účinků jaderných zbraní na tankové jednotky; problematika rychlého provádění speciální očištění při vysokých tempách útoku;
- chemické zabezpečení raketových útvarů a vrtulníkových výsadků.

Týl:

- otázky ekonomického zabezpečení války;
- zásady materiálně technického a zdravotnického zabezpečení rychlých temp operací a nepřetržité bojové činnosti;
- zabezpečení boje tankové divize bojující odtržené od hlavních sil na velkou vzdálenost na samostatných směrech;
- organizace a způsoby činnosti odlehčeného týlu;
- otázky materiálně technického a zdravotnického zabezpečení boje vzdušných výsadků;
- organizace materiálního a zdravotnického zabezpečení raketových jednotek a přísunů raketové a atomové munice;
- otázky zásobování PVOS a letectva;
- otázky jednotného řízení dopravy a komplexního využití všech jejich druhů.

Spojovací vojsko a protiradiotechnická služba

- otázky zjednodušení a zkvalitnění systému spojení;
- organizace protiradiotechnických opatření v útočné operaci;
- problémy utajení velení v soudobém boji.

☆

— Články s problematikou druhů vojsk (služeb) budou zařazovány do jednotlivých čísel časopisů tak, aby pokud možno korespondovaly s vševojskovou tematikou.

Redakce prosí, aby přispěvatelé oznámili své přihlášky k rozpracování zvolených témat nejpozději do 31. 12. 1960.

VOJENSKÁ MYSL — vojenský teoretický časopis. Vychází šestkrát ročně. Vydává MNO-Redakce vojenských odborných časopisů ve Vydavatelství časopisů MNO.

Řídí Jan Sýkora. Redaktor časopisu Alois Chládek.

Redakční rada: Václav Vitanovský (předseda), Pavel Derbal, Ladislav Hálek, Josef Jindra, Zdeněk Kamenický, Jiří Kavena, Ladislav Kováč, doc. Jaroslav Mašek, Josef Průša, Genadij Sázarvský, Josef Slabý, Ladislav Soukal.

Redakce a administrace Praha 2, Vladislavova 26. Telefon 091-2293; 2613; 254356-8. Tiskne Naše vojsko, n. p., Praha.

СОДЕРЖАНИЕ

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Генерал-майор Вячеслав Матичка:	
● Влияние основных черт современных наступательных операций на условия для окружения и уничтожения группировок противника	3
Полковник Олдриж Квалил, майор Иво Влчек:	
● По некоторым вопросам о непрерывных боевых действиях войск в наступательном бою и операции	19
Полковник Лудвик Варваржовски, подполковник Кветослав Бранда:	
● Командантская служба — важное средство управления в маневренных условиях	30
Генерал-майор Ян Кнотек:	
● По вопросам автоматизации управления	44
Капитан Ладислав Лубеник:	
● Возможности установления и уничтожения главных командных пунктов сухопутных войск противника	53
Майор Валент Креглик:	
● Обеспечение наступления на широком несплошном фронте с форсированием водного рубежа в глубине в отношении ПВО	57
Полковник Эмил Шранк:	
● Боевые действия артиллерии в условиях форсирования водного рубежа в глубине боевого порядка противника	64
Подполковник Ян Пеханек, техник-подполковник Славомир Кокеш:	
● Некоторые проблемы упрощения и повышения качества связи	72
Подполковник кандидат наук Богумир Олива:	
● Некоторые проблемы материального, медицинского и технического обеспечения армейской наступательной операции, веденной на большую глубину и в высших темпах	77
Полковник Алоис Ададек:	
● Некоторые вопросы управления войсками в условиях перевозки по железным дорогам	84

ОПЕРАТИВНО - ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА

Полковник Ян Пруша:	
● К вопросам организации связи в современной наступательной операции общевойсковой армии	88

ДИСКУССИЯ

Дискуссионные замечания:	
● «Создание условий для окружения ударной группировки противника в ходе армейской оборонительной операции» (полковник Б. Крживски)	100
● «Артиллерийское обеспечение воздушных десантов в условиях овладения водным рубежом в оперативной глубине» (подполковник Иосиф Брож)	104
● «Боевые действия артиллерии в условиях форсирования водного рубежа в глубине боевого порядка противника» (подполковник Б. Сobotка)	108
● «Очерк по возможностям достижения нужных темпов переправы в условиях современного форсирования» (подполковник О. Кратохвил)	111

ОБСУЖДЕНИЕ И БИБЛИОГРАФИЯ

The following is a list of the names of the persons who have been
 named in the various reports of the Committee on the subject of
 the proposed amendment to the Constitution of the State of New York.
 The names are arranged in alphabetical order, and are given in full.
 The names of the persons who have been named in the various reports
 of the Committee on the subject of the proposed amendment to the
 Constitution of the State of New York are as follows:

1. Mr. John A. B. Smith
 2. Mr. John A. B. Smith
 3. Mr. John A. B. Smith
 4. Mr. John A. B. Smith
 5. Mr. John A. B. Smith
 6. Mr. John A. B. Smith
 7. Mr. John A. B. Smith
 8. Mr. John A. B. Smith
 9. Mr. John A. B. Smith
 10. Mr. John A. B. Smith
 11. Mr. John A. B. Smith
 12. Mr. John A. B. Smith
 13. Mr. John A. B. Smith
 14. Mr. John A. B. Smith
 15. Mr. John A. B. Smith
 16. Mr. John A. B. Smith
 17. Mr. John A. B. Smith
 18. Mr. John A. B. Smith
 19. Mr. John A. B. Smith
 20. Mr. John A. B. Smith
 21. Mr. John A. B. Smith
 22. Mr. John A. B. Smith
 23. Mr. John A. B. Smith
 24. Mr. John A. B. Smith
 25. Mr. John A. B. Smith
 26. Mr. John A. B. Smith
 27. Mr. John A. B. Smith
 28. Mr. John A. B. Smith
 29. Mr. John A. B. Smith
 30. Mr. John A. B. Smith
 31. Mr. John A. B. Smith
 32. Mr. John A. B. Smith
 33. Mr. John A. B. Smith
 34. Mr. John A. B. Smith
 35. Mr. John A. B. Smith
 36. Mr. John A. B. Smith
 37. Mr. John A. B. Smith
 38. Mr. John A. B. Smith
 39. Mr. John A. B. Smith
 40. Mr. John A. B. Smith
 41. Mr. John A. B. Smith
 42. Mr. John A. B. Smith
 43. Mr. John A. B. Smith
 44. Mr. John A. B. Smith
 45. Mr. John A. B. Smith
 46. Mr. John A. B. Smith
 47. Mr. John A. B. Smith
 48. Mr. John A. B. Smith
 49. Mr. John A. B. Smith
 50. Mr. John A. B. Smith
 51. Mr. John A. B. Smith
 52. Mr. John A. B. Smith
 53. Mr. John A. B. Smith
 54. Mr. John A. B. Smith
 55. Mr. John A. B. Smith
 56. Mr. John A. B. Smith
 57. Mr. John A. B. Smith
 58. Mr. John A. B. Smith
 59. Mr. John A. B. Smith
 60. Mr. John A. B. Smith
 61. Mr. John A. B. Smith
 62. Mr. John A. B. Smith
 63. Mr. John A. B. Smith
 64. Mr. John A. B. Smith
 65. Mr. John A. B. Smith
 66. Mr. John A. B. Smith
 67. Mr. John A. B. Smith
 68. Mr. John A. B. Smith
 69. Mr. John A. B. Smith
 70. Mr. John A. B. Smith
 71. Mr. John A. B. Smith
 72. Mr. John A. B. Smith
 73. Mr. John A. B. Smith
 74. Mr. John A. B. Smith
 75. Mr. John A. B. Smith
 76. Mr. John A. B. Smith
 77. Mr. John A. B. Smith
 78. Mr. John A. B. Smith
 79. Mr. John A. B. Smith
 80. Mr. John A. B. Smith
 81. Mr. John A. B. Smith
 82. Mr. John A. B. Smith
 83. Mr. John A. B. Smith
 84. Mr. John A. B. Smith
 85. Mr. John A. B. Smith
 86. Mr. John A. B. Smith
 87. Mr. John A. B. Smith
 88. Mr. John A. B. Smith
 89. Mr. John A. B. Smith
 90. Mr. John A. B. Smith
 91. Mr. John A. B. Smith
 92. Mr. John A. B. Smith
 93. Mr. John A. B. Smith
 94. Mr. John A. B. Smith
 95. Mr. John A. B. Smith
 96. Mr. John A. B. Smith
 97. Mr. John A. B. Smith
 98. Mr. John A. B. Smith
 99. Mr. John A. B. Smith
 100. Mr. John A. B. Smith